

Gunhild Stavnes Borøchstein

I døden som i livet?

Individets rolle i romertid, synliggjort gjennom personlige gjenstander og gravskikk

Masteroppgave i arkeologi

Veileder: Ingrid Ystgaard

Mai 2021

Hårsett fra Verdal. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Gunhild Stavnes Borøchstein

I døden som i livet?

Individets rolle i romertid, synliggjort gjennom
personlige gjenstander og gravskikk

Masteroppgave i arkeologi
Veileder: Ingrid Ystgaard
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Til pappa!

Takk for at du alltid hadde troa og dine gode ord.

Abstract

The theme of this thesis is the role of the individual in Roman times and the early part of the Migration period (B1- C3-D), and how this is expressed through burial customs and personal objects. Roman times were marked by several changes. The goal of the thesis is to gain a better understanding of the individual's role, in death as in life, by examining burial customs and personal objects from graves and settlement contexts. In this study, the aim is to get a better impression of how the individual's role is expressed in the lower parts of society. The study includes all graves that contain personal objects from the areas Meldal, Namdal, Verdal and Ørland in addition to personal items from two settlements, Vik in Ørland and Bertnem in Overhalla. The analysis focuses on gender and social status as an expression of the individual's role, and against regional variation in how the individual's role is expressed. In the material, combs and hairpins stand out as a group of objects that firstly refer to an intimate connection to the individual and presentation of the individual's role, not least as representations of gender. And secondly, this is an object group that is present in all the social strata, and in all the represented regions. The study shows a clear upswing in expression for the individual through burial customs and personal equipment in C3 / C3-D, which means the transition between the Late Roman period and the Migration period. Combs and hairpins show that presentation of the individual's role in terms of gender was important not only in the graves of the upper class, but also when people from lower classes of society were to be sent to rest. Combs and hairpins occur in cremation burials, which point to an older collectively oriented tradition, and in inhumation burials, which are introduced during the period, where the individual is more clearly expressed. Finds of combs in both settlements, as well as a hairpin on Vik show that the presentation of the individual was as important in life as in death.

Sammendrag

Temaet for denne oppgaven er individets rolle i romertid og tidlig folkevandringstid (B1-C3-D), og hvordan dette kommer til uttrykk gjennom gravskikk og personlige gjenstander. Romertiden var en periode preget av flere endringer, der flere former for materielle uttrykk som kan knyttes til individ og identitet kom til. Målet med oppgaven er å få en bedre forståelse av individets rolle, i døden som i livet, gjennom å undersøke gravskikk og personlige gjenstander fra graver og bosetningskontekster. Til nå har studier som kommer inn på individets rolle i eldre jernalder hatt fokus på samfunnets øvre sjikt. I denne studien er det et mål å få et bedre inntrykk av hvordan individets rolle også i de lavere samfunnsjikt kommer til uttrykk. Studien omfatter alle graver som inneholder personlige gjenstander fra områdene Meldal, Namdal, Verdal og Ørland i tillegg til personlige gjenstander fra to boplasser, Vik på Ørland og Bertnem i Overhalla. Selve analysen retter fokuset mot kjønn og sosial status som uttrykk for individets rolle, og mot regional variasjon i hvordan individets rolle kommer til uttrykk. I materialet skiller kammer og hårnåler seg ut som en gjenstandsgruppe som for det første viser til en intim tilknytning til individet og presentasjon av individets rolle, ikke minst som representasjoner av kjønn. For det andre er dette en gjenstandsgruppe som er til stede i alle de sosiale lagene, og i alle de representerte regionene. Studien viser et tydelig oppsving i uttrykk for individet gjennom gravskikk og personlig utstyr i C3/C3-D, noe som vil si overgangen mellom yngre romertid og folkevandringstid. Kammer og hårnåler viser at presentasjon av individets rolle med tanke på kjønn hadde betydning ikke bare i gravene til de øverste sosiale lagene, men også når personer fra lavere sosiale lag skulle sendes til hvile. Kammer og hårnåler forekommer i branngraver, som peker mot en eldre kollektiv orientert tradisjon, og i skjelettgraver, som introduseres i løpet av perioden, der individet kommer tydeligere til uttrykk. Funn av kammer på begge boplasser, samt en hårnål på Vik viser at presentasjonen av individet var like viktig i livet som i døden.

Forord

Disse to årene har vært fylt av mange oppturer og nedturer. Prosessen med å skrive en master har vist seg å være gøy og interessant, men også utfordrende. Denne oppgaven ville ikke blitt den samme uten hjelp og støtte fra utrolig mange.

En kjempestor takk går til min supre veileder Ingrid Ystgaard. Tusen takk for gode diskusjoner og innspill som har hjulpet meg i denne prosessen. Dette hadde ikke vært mulig uten din gode hjelp!

Jeg vil takke min fantastiske klasse MARK19 for noen kjempekoselige dager sammen på lesesalen, med masse latter og diskusjoner. En spesiell takk går til Martine, Ane, Ingvild og Johanne. De to siste årene ville ikke vært det samme uten dere!

Tusen takk til Åge Hojem og Grete Irene Solvold for hjelp til de fantastiske fotoene av hårsettene!

Takk til Eva for at du hadde tålmodighet til å korrekturlese hele min oppgave.

En stor takk til alle som har hjulpet med alt fra kart, dataproblemer og andre spørsmål.

Til slutt, men ikke minst vil jeg takke mamma og Ane for at dere alltid stiller opp.

Den aller største takken går til pappa, som trodde og oppmuntret meg til siste slutt. Tusen takk for at du hørte på alle ideene og rablingene mine. Dine tanker og innspill betydde utrolig mye. Skulle ønske du fortsatt var her og fikk se hvordan det ble.

Denne er til deg, pappa!

Innholdsfortegnelse

Abstract	iii
Sammendrag	iv
Forord	v
Figurer	viii
Tabeller	ix
1. Introduksjon	1
1.1. Problemstilling	2
1.2. Avgrensing	3
1.2.1. Periodisk	3
1.2.2. Geografisk	3
1.2.3. Materialet	4
1.3. Oppgavens struktur	4
2. Teori og begrepsbruk	5
2.1. Teoretisk rammeverk	5
2.2. Sentrale begrep	6
2.2.1. Personlige gjenstander og utstyr	6
2.2.2. Individ og identitet	7
2.2.3. Kjønnsideidentitet- relasjoner menneske kjønn	8
2.2.4. Gjenstander i samspill med presentasjonen av individet i graven ...	9
3. Bakgrunn og forskningshistorie	11
3.1. Bakgrunn	11
3.1.1. Førromersk jernalder	11
3.1.2. Romertidens og overgangsperioden til folkevandringstidens samfunn	12
3.2. Forskningshistorie	16
3.2.1. Graver i arkeologien	16
3.2.2. Gravskikk og personlig utstyr	17
3.3. Boplass og personlig gjenstander	18
4. Metode	20
4.1. Valg av materiale	21
4.1.1. Valg av graver	21
4.1.2. Valg av boplasser	21
4.2. Katalog	22
4.3. AOT-analyse	22

4.4.	Kildekritiske hensyn.....	24
4.5.	Kjønnsbestemmelse av materialet.....	25
4.5.1.	Det kvinnelige, mannlige og ubestemte	25
4.5.2.	Hårets kjønnsbestemmende rolle.....	27
5.	Analyse	28
5.1.	Graver	28
5.2.	Graver og personlige gjenstander.....	30
5.2.1.	Meldal	30
5.2.2.	Namdal.....	32
5.2.3.	Verdal	34
5.2.4.	Ørland.....	36
5.2.5.	Gravenes ytre utforming.....	37
5.2.6.	Mulige beholdere i graven	38
5.3.	Sosial status og plassering i samfunnsjiktet.....	39
5.3.1.	AOT-verdier.....	39
5.3.2.	Import	40
5.4.	Individ og identitet i uttrykk gjennom gravskikken	41
5.4.1.	Variasjoner i gravskikken	41
5.4.2.	Kjønnsfordeling innen brente og ubrente graver:	43
5.4.3.	Dobbelt graver og kjønn	44
5.4.4.	Kammen og hårnålen, alene og sammen som uttrykk for individet?	45
5.5.	Boplass.....	47
5.5.1.	Vik på Ørlandet.....	47
5.5.2.	Bertnem i Overhalla.....	51
5.6.	Gjenstander i døden som i livet.....	52
6.	Presentasjon og iscenesettelse av individets rolle i døden og i livet.....	55
6.1.	Individets rolle og tilstedeværelse	55
6.1.1.	Gravskikk som uttrykk for individualitet og identitet	55
6.1.2.	Regionale forskjeller innen gravskikk og personlige gjenstander ...	56
6.2.	Individets rolle synliggjort gjennom gravskikk og personlige gjenstander	58
6.2.1.	Kjønn som individuelt uttrykk.....	58
6.2.2.	Sosial status, personlige gjenstander og regional variasjon	59
6.2.3.	Personlige gjenstander i livet- det normale og spesielle.....	61

6.3.	Hårets fremtredende rolle i døden som i livet.....	62
6.3.1.	Hår som uttrykk	62
6.3.2.	Hårsettet, kulturmøter og individets voksende rolle	63
6.3.3.	Dekor, størrelse og tilstand	65
7.	Konklusjon.....	70
7.1.	Veien videre	73
	Litteraturliste.....	74
	Vedlegg.....	80
	Vedlegg 1	80
	Materialkatalog for graver.....	80
	Vedlegg 2.....	150
	Bertnem Overhalla	150
	Vedlegg 3.....	154
	Vik Ørlandet.....	154

Figurer

Figur 1.	Tegning av sammensatt hårsett. Hentet fra Marstrander, 1983, s. 86.....	27
Figur 2.	Oversiktskart over gravenes plassering i Meldal, Namdal, Verdal og Ørlandet.....	28
Figur 3.	Oversikt over fordeling graver innen det geografiske området.....	29
Figur 4.	Oversikt over ulikt materiale funnet i gravene.	31
Figur 5.	Oversikt over gravskikk innen 49 gravene i Namdalen.	32
Figur 6.	Fordeling av materiale funnet i gravene i Namdal.....	33
Figur 7.	Oversikt over gravskikken hos de 29 gravene i Verdal.....	34
Figur 8.	Fordeling av materiale på gjenstander fra gravene i Verdal.....	36
Figur 9.	Oversikt over gravskikk hos de 3 gravene på Ørlandet.....	36
Figur 10.	Fordeling av materiale på gjenstander fra gravene på Ørlandet	37
Figur 11.	Oversikt over de 157 gravenes gravskikk.....	41
Figur 12.	Oversiktskart over de to boplassenes beliggenhet.	47
Figur 13.	Personlige gjenstander funnet i avfallslag fra Ørlandet. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	48
Figur 14.	Personlige gjenstander funnet i avfallslag fra Ørlandet. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	48
Figur 15.	Personlige gjenstander fra avfallslag på Ørlandet. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	48
Figur 16.	Personlige gjenstander fra avfallslag på Ørlandet. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	49
Figur 18.	Synål i bronse funnet på boplassen (T19903:29). Foto: Ole Bjørn Pedersen, NTNU Vitenskapsmuseet.	51
Figur 17.	Fragmenter fra kam funnet på boplassen(T19903:1). Foto: Ole Bjørn Pedersen, NTNU Vitenskapsmuseet.	51

Figur 19. Fragmenter av beinnål fra Vahaugen (T12586:103). Foto: Ole Bjørn Pedersen, NTNU Vitenskapsmuseet.	56
Figur 20. Flat hårnål funnet i branngrav fra Verdalen (T14021:a). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	57
Figur 21. Rund hårnål fra branngrav i Overhalla. (T6841). Foto: Ole Bjørn Pedersen, NTNU Vitenskapsmuseet.	57
Figur 22. Flat hårnål fra ubrent kvinnegrav fra Ørlandet (T16237:b). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	58
Figur 23. Rund hårnål med hull (T14021:b) fra Verdalen med hull. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	64
Figur 24. Rund hårnål fra Ørlandet med hull i midten(T16237:4). Foto: Ole Bjørn Pedersen, NTNU Vitenskapsmuseet.	64
Figur 25. Fragmenter av kam tilhørerne hårsett fra Vahaugen(T12586:49). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	66
Figur 26.Flat hårnål tilhørende hårsett fra Vahaugen(T12586:50). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	66
Figur 27. Fragmenter fra kam tilhørende hårsett fra Overhalla (T6843). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	66
Figur 28. Flat og rund hårnål tilhørende hårsett fra Overhalla (T6841/6842). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	66
Figur 29. Fullstendig sammensatt hårsett fra Verdalen (T14021). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	67
Figur 30. Fullstendig sammensatt hårsett fra Verdalen (T14021). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	67
Figur 32. Flat hårnål(T16237: b) fra hårsett fra ubrent kvinnegrav på Ørlandet. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.....	68
Figur 31. Hårsett fra Ørlandet fra ubrent kvinnegrav (T16327). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.	68

Tabeller

Tabell 1. AOT-forklaring.....	23
Tabell 2. Oversikt over datering av de 157 gravene.....	29
Tabell 3. Datering av graver innen det geografiske området.....	30
Tabell 4. Antall personlige gjenstander funnet i gravmaterialet fra Meldal.....	31
Tabell 5. Oversikt over gjenstander funnet i gravene fra Namdal.	33
Tabell 6.Oversikt over personlige gjenstander funnet i gravene i Verdalen.....	35
Tabell 7. Oversikt over personlige gjenstander funnet i gravene på Ørlandet.....	37
Tabell 8. Oversikt over gravens ytre utforming.....	37
Tabell 9. Oversikt over mulige beholdere	38
Tabell 10. Oversikt over AOT-verdiene av graver.....	39
Tabell 11. Materialforedling innad det valgte geografiske området.	40
Tabell 12. Oversikt over variasjoner innen gravskikk.....	41
Tabell 13. Oversikt over fordeling av gravskikk.....	42
Tabell 14. Total oversikt over datering innen gravskikken av materialet.	42
Tabell 15.Oversikt over kjønnsfordeling i brente graver.....	43

Tabell 16. Oversikt over kjønnsfordelingen i ubrente graver	43
Tabell 17. Oversikt over forekomsten av kjønn i gravene etter datering.	44
Tabell 18. Oversikt over Namdalens graver bestående av flere individer.	44
Tabell 19. Oversikt over Verdalens graver bestående av flere individer.	44
Tabell 20. Oversikt over fordeling av kjønn i graver med kam.....	45
Tabell 21. Fordeling av mengde hårsett innen de ulike regionene.....	45
Tabell 22. Fordeling av hårsett etter gravskikk.	46
Tabell 23. AOT-verdi hos graver med hårsett.	46
Tabell 24. Personlige gjenstander fra felt A.	50
Tabell 25. Personlige gjenstander fra felt C.	50
Tabell 26. Personlige gjenstander fra felt E.....	50
Tabell 27. Personlige gjenstander fra Bertnem.....	51
Tabell 28. Sammenligning av personlige gjenstander som forekommer i graven og på boplassen	53
Tabell 29. Sammenligning av gjenstandskategorier i graver og på boplassen.....	54

1. Introduksjon

Personlige gjenstander og utstyr er svært viktige deler av hva og hvordan vi som mennesker oppfatter oss selv og andre, både i livet og i døden. Det er nettopp gjennom tingenes tilstedeværelse at vår identitet og individualitet kommer til uttrykk. Gjennom dette skiller vi oss fra hverandre, men viser på samme tid til tilhørighet og samhold (Damsholt & Simonsen 2009, s. 18).

Individets rolle ser ut til å variere gjennom eldre jernalder, noe som gjenspeiles gjennom de personlige gjenstandene, bruken av boplassen og ulikheter i gravskikken. I perioden før romertid, førromersk jernalder, reflekterer det arkeologiske materialet et egalitært samfunn der kollektive prinsipper og gruppen som helhet sto i fokus (Rødsrud, 2003). I romertidens samfunn ser de personlige gjenstandene, bruken av boplassene og gravskikken ut til å peke i retning av et mer hierarkisk samfunn. Dette ser også ut til å henge sammen med at individet får et større fokus og en mer aktiv rolle. Dette kommer blant annet frem gjennom romer- og folkevandringstidens forskning, der materiale som viser til individer tilhørende de høyeste samfunnsjiktene har stått i hovedfokus (Hedeager, 1978 & 1992; Herschend, 2009). De ulike personlige gjenstandene som har blitt funnet i graven og på boplassene har dermed blitt satt i et større bilde der fokuset for det meste har vært på det storslåtte, da særlig gjennom kontakt med omverden gjennom import (Reiersen, 2017). Individet er med dette til stede i forskningen, men som oftest forstått som et uttrykk for økende hierarkisering.

Romertidens gravskikk omfatter både brann- og skjelettgraver. Branngravskikken opptrer ofte med et relativt enkelt gravutstyr, og finnes gjerne også i større gravfelt. Dette viser trekk av kontinuitet som strekker seg tilbake mot førromersk jernalder. Skjelettgravene med et stadig rikere og større omfang av gravutstyr viser derimot mot nyere trekk, som gjør seg mer og mer gjeldende gjennom romertid. Det samme gjør tilstedeværelsen av mer markerte graver, enten enkeltliggende eller i mindre felt som ofte er knyttet opp mot en gård eller bosetting (Marstrander, 1983, s. 22-27). Ut ifra dette tror jeg det gjennom presentasjonen av individet i gravskikken er mulig få et bedre innblikk i individets rolle i samfunnet, gjennom nye og gamle skikker. Romertiden var også en periode med store endringer som følge av romernes erobring av store deler av Europa. Deres erobringsspolitikk og tilstedeværelse førte til ulike kulturmøter, som også fikk betydning her i Norge (Jørgensen, 2003, s. 12-16). Det som er sentralt i sammenheng med denne oppgaven er hvordan kulturmøter mellom romerne og germanerne, samt mellom de germanske folkene som i ulik grad var i kontakt med romeren, bidro til politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle endringsprosesser (Jørgensen, 2003; Hedeager, 1978 & 2001a). Flere av disse prosessene kan ha hatt en innvirkning på presentasjonen av individet i livet- og i døden

Individet som presenteres gjennom gravskikken og de personlige gjenstandene i graven har gjennomgått en rituell filtrering og utvelgelse. De personlige gjenstandene fra boplassen har derimot trolig ikke gjennomgått denne typen filtrering, og kan fungere som et korrektiv til dette (Kristoffersen & Østigård, 2006, s. 113). Ved å inkludere boplassmaterialet kommer kanskje en annen del og måte å presentere individet til syne. Gjennom å sammenligne disse to kontekstene kan det kanskje være mulig å få en bedre forståelse av presentasjonen og rollen til individet i døden og i livet.

1.1. Problemstilling

Hensikten med denne oppgaven er å få en bedre forståelse for individets rolle og hvordan dette kommer til uttrykk, både i døden og i livet. Ved å se på presentasjonene og iscenesettingen av individene gjennom gravskikk og personlige gjenstander fra romertid og overgangen til folkevandringstid, mener jeg det er mulig å få et bedre blikk på individets rolle. Med utgangspunkt i dette er mine problemstillinger:

- *Hvordan ble individet presentert gjennom gravskikk og personlige gjenstander i romertid i Trøndelag?*
- *Hva kan dette fortelle om individets rolle i døden og i livet?*

For å få et best mulig innblikk i dette kommer materialet til å ses ut fra tre overordnede analytiske innfallsvinkler, som alle viser til ulike uttrykk av individet. Disse uttrykkene for individualitet og identitet er:

- Kjønn
- Sosial status
- Regional variasjon

Mitt fokus vil gjennom disse tre overordnede kategoriene være å se på hvordan individet, og da særlig de som befant seg utenfor samfunnets elite og høyrere klasse, blir presentert og iscenesatt gjennom gravskikken og gravmaterialet. Ved å se på gravskikken og selve likbehandlingen er målet å få et innblikk i datidens ritualer, forståelse og skikker angående individets rolle i graven. Kjønn er et sentralt element i presentasjonene av individet. Det er interessant å se hvordan uttrykk for individets kjønn sammenfaller med gravskikk og sosial status, og hvordan dette varierer regionalt. Den stadig tydeligere presentasjonen av individet i jernalder er knyttet til at forskjellene mellom høy og lav i samfunnet øker. Individene høyst på rangstigen har tradisjonelt fått størst oppmerksomhet i forskningen (Ystgaard, 2014, s. 251). En analyse av individets uttrykk i forhold til sosial status kan kaste lys over forholdet mellom individualisering og hierarkisering i romertid og tidlig folkevandringstid. Individene som kommer til syne gjennom gravmaterialet har alle levd et liv før de endte opp i graven, noe som ikke alltid kommer like synlig frem. For å få en dypere forståelse for individets rolle, både i døden og i livet, vil personlige gjenstander fra boplassen inkluderes. Individenes levde liv har trolig hatt betydning for deres presentasjon og iscenesetting i graven, og kombinasjonen av materiale fra livet og døden kan mulig gi en dypere forståelse av individets rolle.

Gravskikken og de personlige gjenstandene legger grunnlaget for denne oppgaven. Jeg har derfor valgt å fokusere på gjenstander med en bestemt tilknytting, nemlig hår. Som det vil synliggjøre seg er det særlig to gjenstandstyper som forekommer hyppig innen mitt materiale, dette er kammer og hårnåler. Kammen er en sentral del av gravmaterialet og en sterk indikator på individet. Det samme trekket synliggjør seg for hårnålene, da disse forekommer i graver tilhørende kvinner (Hedeager, 1978, s. 352; Marstrander, 1983, s. 85). De ulike sammensetningene av kammen og hårnålene forekommer både i graven og boplassen. Gjennom sin tilstedeværelse kan de vise til hvordan individet presenteres innen ulike samfunnsjikt, kjønn og i ulike regioner. De ser ut til å knytte mine ulike kriterier sammen, og er dermed en god representant for

synliggjøringen av presentasjonen av individet. Med bakgrunn i dette vil hovedvekten av individets presentasjon gjennom personlige gjenstander være gjennom selve hårutstyret.

1.2. Avgrensing

1.2.1. Periodisk

Perioden som blir studert, er romertid og overgangen til folkevandringstid. Dette vil si perioden fra Kr.f.-475 e.Kr. Romertid har blitt delt inn på flere måter, blant annet av Sophus Müller der man deler romertid inn i eldre (Kr.f.-200 e.Kr.) og yngre (200-400 e.Kr.). I tillegg til dette har Egger og Lund Hansens delt romertid inn i B1-C3, der eldre romertid faller under B1-B2 og yngre faller innenfor C1-C3. Jeg vil også inkludere overgangen til folkevandringstid, C3-D (Berge, 2003, s. 32-33; Solberg, 2003, s. 72).

Dette er en periode der eldre tradisjoner og nye impulser forekommer side om side. Romertidens gravmateriale består i hovedsak av branngraver, og viser trekk til eldre tradisjoner. På samme tid forekommer det også skjelettgraver som viser til nye impulser (Glørstad & Wenn, 2013, s. 114). Branngravskikken førte med seg et svært fragmentert materiale, da store deler bestod av beinmateriale. En annen faktor tilknyttet materialets fragmenterte tilstand er at det ikke egner seg til en finkronologisk studie av selve utviklingen gjennom perioden. Materialet som denne oppgaven tar for seg er i stor grad uten daterbare importgjenstander. Dateringen av gravene begrunnes både gjennom det personlige utstyret, men også gjennom gravskikken. Gravskikken er en stor del av min analyse, og påvirker derfor også mitt valg om å inkludere tidlig folkevandringstid. Ser man til gravskikken som forekommer er det mange like og sentrale kulturtrekk som har en sterk kontinuitet fra yngre romertid til tidlig folkevandringstid. Gjennom tilstedeværelsen av likheter innen gravskikken fra 400 og frem til ca. 475 e.Kr, faller det for meg naturlig utvide min analyse til å også gjelde tidlig folkevandringstid (Kristoffersen & Østigård, 2006, s. 114; Solberg, 2003, 135 & 176).

1.2.2. Geografisk

Det geografiske området denne oppgaven tar for seg er begrenset til NTNU Vitenskapsmuseets forvaltningsområde, nærmere bestemt områder som befinner seg i Trøndelag. I min oppgave vil kommunene og fylkene omtales som før fylkessammenslåingen 1. januar 2020.

Trøndelag befinner seg relativt midt i landet der kyststrøk, dalfører og fjellområder er inkludert. Gjennom de ulike geografiske sonene som utgjør trøndelags områder består disse av ulike ferdselsårer, samt resurssgrunnlag (Wik, 1982). Oppgavens geografiske område grunnes i fokuset på regional variasjon. Med bakgrunn i dette ble det viktig å velge et utvalg av områder med ulik beliggenhet. Disse områdene ble valgt ut ifra det generelle bildet av fordelinger av graver fra romertid som befinner seg i Trøndelag. For gravmaterialet er de valgte områdene Namdal, Meldal, Verdal og Ørlandet. Namdal skiller seg her ut fra de andre gjennom sin store utstrekning over flere kommuner, der Overhalla, Grong, Flatanger, Vikna, Nærøy, Namsos og Lierne er representert med graver. Innen disse fire områdene er det blitt foretatt utgravninger, samt det befinner det seg tilstrekkelig med materiale i form av graver med personlige gjenstander. Nettopp disse områdene ble valgt gjennom tidligere forskning, der gjenstander var påvist og kjent (Se: Johansen, 2003, Marstrander, 1983 & Ystgaard, 2014). Et annet aspekt er deres ulike geografiske plassering, dermed vil det trolig være mulig å se om det er likheter og ulikheter i områder som faller innenfor ulike geografiske soner (Wik, 1982).

Boplassmaterialet stammer fra Vik på Ørlandet og Bertnem i Namdalen, noe som gjør at de sammenfaller med det geografiske området for gravene.

1.2.3. Materialet

Mitt materiale består av personlige gjenstander fra grav og boplasskontekst som faller innenfor romertid og overgangen til folkevandringstid. Det vil inkludere alle gjenstander som befinner seg i de ulike gravene fra valgte område. Det samme gjelder for de to boplassene som består av Vik på Ørlandet og Bertnem på Overhalla. Dette gjør at mitt materiale vil bestå av gravinventar og boplassfunn fra Trøndelag. I tillegg til dette utgjør gravskikken som forekommer på de ulike områdene en betydelig del av det empiriske grunnlaget for analysen. Utvalgsriterier for å velge materiale kommer jeg tilbake til under kapittel 4.

1.3. Oppgavens struktur

Oppgavens hovedfokus ligger innen individets personlige gjenstander. Oppgavens teoretiske rammeverk setter føringen for tolkningen av gjenstanden. Personlige gjenstander, identitet, iscenesetting og presentasjon er sentrale begreper gjennom oppgaven, og vil derfor gjennomgå sammen med teorien i **kapittel 2**. Bakgrunnen som legger grunnlaget for denne oppgaven, samt forskningshistorien på personlige gjenstander, gravskikk og boplassen vil bli lagt fram i **kapittel 3**. **Kapittel 4** tar for seg metode og ulike valg angående materialet. Grunnet materialets omfang vil dette kapitlet få en betydelig plass i min oppgave. I **kapittel 5** blir materialet presentert gjennom selve analysen. Analysen tar for seg personlige gjenstander funnet i graven, på boplassen og gravskikken innen de ulike områdene. Analysen tar utgangspunkt i de tre overordnede kategoriene for å bedre se hvordan individet kommer til uttrykk. Til slutt vil en sammenligning mellom gjenstander funnet på boplassen(livet) og i gravene(døden) gjennomføres. I **kapittel 6** vil analyseresultatene diskuteres. Gjennom oppgaven har kammen og hårsettene vist seg å være en synlig del av individets tilstedeværelse både i døden og livet. Dermed vil hårets og dets gjenstander utgjøre en betydelig del av diskusjonen. Resultatene og svarene vil samles i **Kapittel 7** for avslutning og konklusjon.

2. Teori og begrepsbruk

Det teoretiske grunnlaget for denne oppgaven er kun ment for å skape et rammeverk for å bedre forstå og tolke de ulike gjenstandene og hva de uttrykker. Personlige gjenstander, identitet, iscenesetting og presentasjon av individet er sentrale begreper som er med på å forme oppgaven. Det derfor nyttig å se på disse ut fra det teoretiske rammeverket for å gi et bedre innblikk for hvordan jeg bruker og vektlegger disse begrepene.

2.1. Teoretisk rammeverk

“ Ved at lave, udveksle, forbruge og leve med tingene skaber mennesker sig selv i processen, og kun derved er tingene konstituerende for identitet og kultur”

– (Damsholt & Simonsen 2009, s. 18)

Gjenstander og ting legger grunnlaget for hvordan mennesker, både individuelt og kollektivt, uttrykker og presenterer seg selv utad. De fungerer dermed som et formidlingsmiddel som viser til menneskelig handling og forståelse, noe som reflekteres i gjenstandenes bruk og hva det er vi som mennesker velger å omgi oss med. Gjennom dette har ting en egen agens, som dermed kan brukes for å forklare og formidle menneskers handlinger og ønsker. Mennesker skaper det materielle, men tingene er på samme tid med på å forme og skape menneskene og vår fremtoning i samfunnet (Damsholt & Simonsen, 2009, s. 25). Ting innen arkeologien har og står fortsatt svært sentralt. Noe som derimot har endret seg over tid er måten man ser, tolker og bruker den materielle kulturen på. I første omgang ble den materielle kulturen, da spesielt gjenstandene funnet i gravkontekst, brukt til å skape kronologier, tolke posisjon og hvilke funksjoner den materielle kulturen innehadde. I nyere tid har den dynamiske relasjonen mellom mennesker og ting kommet mer i fokus. Relasjonene mellom ting og mennesker er en dynamisk prosess som går begge veier. Nettopp gjennom bruken av gjenstander og den sosiale integrering i hverandre, påvirker tingene mennesker identitet, rolle og kultur, og synliggjør det for samfunnet rundt. Ting blir skapt gjennom menneskers måte å se og oppleve verden rundt, men på samme tid blir mennesker formet av omgivelsene rundt seg, og relasjonen med tingene vi omgir oss med (Fredriksen, 2002, s. 22; Olsen, Shanks, Webmoor & Witmore, 2012, s. 12-16).

Dette dynamiske forholdet gjør at tingene i seg selv har en kraft som påvirkes og påvirker oss som mennesker, de er med på å legge føringen på hvordan individer oppfører seg, handler og blir forstått av samfunnet rundt. Ting er en svært sentral del av det som utgjør oss som menneske. Både samfunnet og mennesket som individ kan ikke eksistere uten de ulike gjenstandene som utgjør nettopp samfunnet som helhet, men også oss selv som enkeltindivider. Gjenstandene vi omgir oss med legger rammer for hvordan individer oppfører seg og forstår seg selv. Mennesker har gitt gjenstandene betydning, men gjennom deres tilstedeværelse og at de kan eksistere med betydning uten menneskers tilstedeværelse, kommer argumentet med at de har sin egen agens (Olsen et al, 2012, s. 12-14; Olsen, 2010, s. 1-10). Som Tine Damsholt og Dorthe Simonsen påpeker *“ Without things we would stop talking”* (Damsholt & Simonsen, 2009, s. 12). Gjennom dette og denne forståelsen av nettopp ting og deres påvirkningskraft, både med og uten menneskets tilstedeværelse, vil jeg se på gjenstandene som forkommer i begge kontekster. Dette tror jeg vil føre med seg et bedre bilde av hvordan individet og dets rolle ble presentert både i døden og i livet.

2.2. Sentrale begrep

Sentrale begrep som legger grunnlaget for denne oppgaven er personlige gjenstander, individ og identitet. Jeg ser det derfor nyttig å belyse hva jeg legger i hvert begrep og selve tolkningen av disse.

2.2.1. Personlige gjenstander og utstyr

I denne oppgaven står de personlige gjenstandene i fokus. Personlige gjenstander og utstyr er begreper som hyppig tas i bruk både i min oppgave, men også innen arkeologien. Personlig utstyr ser ut til å være et begrep som de fleste har en formening om hva er, men som sjeldent er spesifikt definert. En observasjon som har kommet frem gjennom dette arbeidet, er at betydningen av hva som menes og inkluderes som personlig utstyr varierer stort innad i arkeologien. En definisjon på personlige gjenstander er gjort av Michael Schiffer og Andrea Miller:

“Any artifact compounded with a person, such as tattoos, makeup, earrings, clothing, shoes. Personal artifacts dramatically affect an individual’s properties, and thus performance characteristics”.

- (Schiffer & Miller, 1999, s. 124)

Schiffer og Miller viser til at personlige gjenstander inkluderer materiale som har egenskapen til å påvirke, samt formidle et individs egenskaper og karakteristikk (1999, s. 24). Det er ut ifra dette grunnlaget jeg har valgt å se på selve begrepet personlig utstyr, hva som legges i dette og hvilke rammer dette legger for oppgaven. Begrepet personlige gjenstander inkluderer med dette for meg ting som inneholder en form for personlig karakter, og kan gjennom dette fortelle noe om individet de representerer. De personlige gjenstandene er sterke og synlige representasjoner både for den personlige og kollektive identiteten til et individ. Gjenstandene som vi bærer med oss er med dette en stor del av hvem man er, både individuelt som jeg, men også kollektivt som vi og oss. De personlige gjenstandene kan inneha en bred betydning som viser til ulike deler av et menneske, dette kan være alt fra å formidle status, alder, tilhørighet, allianser, religion, kjønn og mye mer (Vedeler & Røstad, 2015, s. 7-10). Ut ifra dette vil de personlige gjenstandene og utstyret inkludere et stort og bredt spekter av gjenstander, der alt fra draktutstyr og smykker, tekstilredskaper, andre redskaper og våpen faller innenfor.

I mange sammenhenger har gjenstandene funnet både i grav og på boplasser blitt delt inn i to ulike kategorier, nemlig som personlig utstyr eller en form for arbeidsredskaper (Sjøbakk, 2007, s. 91-92; Vedeler & Røstad, 2015, s. 9). Jeg har i min tolkning valgt å gå bort fra dette, og behandle disse sammen. Jeg mener at redskaper kan være like personlige og identitetsskapende som de kroppsnære gjenstandene. Dette med tanken om at hva man gjør forteller mye om hvem man er som person, og de er dermed en viktig del av individet og dets identitet. Jeg vil dermed si at de er en stor del av representasjonen av individets identitet både i livet som i døden (Schiffer & Miller, 1999, s. 124; Vedeler & Røstad, 2015, s. 7). Eksempler på dette kan være gjennom tilstedeværelsen av våpen i graven. Et sverd, øks og skjold er svært viktige redskaper, men på samme tid er de en svært viktig del av en persons identitet og kan si mye om deres individuelle og sosiale rolle. De kan gi uttrykk til individets tilhørighet i samfunnet, deres forbindelser, allianser og oppgaver. De ulike redskapene som muliggjør handlinger og arbeidsoppgaver er med dette med å forme selve individet. Et annet argument for at

redskaper, som blant annet kniver og bryner er personlige, er rett og slett deres tilstedeværelse i graven. De er aktivt valgt av de gjenværende til å følge individet, noe som for meg gjør at de innehar en personlig egenskap. Dermed vil de på samme måte som det personlige utstyret være med på å fremheve både den sosiale og individuelle identiteten til et individ, samt deres samfunnsrolle.

Et annet aspekt som er synlig både i gravmaterialet og boplassmaterialet er tilstedeværelsen av beholdere av ulikt materiale, da i form av trekar (trekarkitt og fausk), bronsekar og ikke minst kar av keramikk. Jeg har i denne oppgaven valgt å ikke gå noe særlig inn i beholderens rolle, men heller å se de som en del av gravskikk og som gravinventar. Dette grunnes i at beholderen, om den så er av keramikk, bronse eller tre, spiller en sentral rolle som beinbeholder innad i branngravskikken. Dermed virker det logisk for meg å inkludere de som en del av gravskikken. Når det kommer til beholdere i skjelettgraver blir disse tolket til gravutstyr, da deres rolle har forandret seg. De er da ikke lenger en del av gravskikken i form av beholder for individets bein, men som gravutstyr blant annet i form av bordkeramikk (Fredriksen, 2006, s. 134; Rødsrud, 2017 & 2003, s. 35; Østigård, 2007, s. 84). Grunnet oppgavens tematikk og omfang har jeg valgt å se bort fra keramikken, både i graven og på boplassen, da dette blir for omfattende. Beholdere, her særlig i form av keramikk, har tidligere blitt behandlet blant annet av Christian Rødsrud (2010 & 2012) og Per Ditleif Fredriksen (2002 & 2005). Keramikken har en sentral rolle i døden som i livet. De er dermed en av gjenstandstypene som forekommer svært hyppig innen materiale fra boplassene, samt har det en sterk tilstedeværelse i graven. Keramikk og dets bruk er et svært komplekst materiale som kan vise til mange aspekter. Keramikken kan si noe om individet, og tolkes dermed som personlig. Ut ifra dette har de i min gjennomgang av gravmaterialet blitt telt inn i AOT-verdien, og vies som sagt ikke en større rolle enn dette (Se: Kalleklev, 2020).

2.2.2. Individ og identitet

Begrepene individ og identitet er noe som for oss i dagens samfunn går hånd i hånd. Forståelsen av et individ gjøres gjennom den personlige og sosiale identitet til hver enkeltperson som utgjør et samfunn. Dette går ut på hvordan man ser og skiller mellom selve individet og gruppen innen ulike sosiale relasjoner. Som Fredriksen diskuterer i sin hovedfagsoppgave, handler identitet både om en intern selvdefinering og en ytre definering gjennomført av andre. Et viktig punkt som bunner i dette, er vektlegginger gjort i møtet med andre mennesker. Gjennom dette utvikles både oss/de, jeg/du og meg/andre som gjenspeiler både det kollektive og det individuelle innen sosial identifisering (Fredriksen, 2005, s. 250; Rødsrud, 2017, s. 79). Innen det kollektive kommer opplevelsene av å være i en gruppe/samfunn der oss/de faller innom, hos det individuelle derimot er det forståelsen av jeg/ du-et som står i sentrum.

Et viktig aspekt innen identitet er kroppens tilstedeværelse, da et individ kan forstås og avgrenses gjennom selve kroppen. Individets valg, tanker og verdier er det som utgjør deres personlighet, og da selve personen som utgjør individet. Mennesker kan som sagt ikke fungere uten ting, noe som legger grunnlaget for selve uttrykket for identiteten. Gjennom dette kan man si at identitet er det som er synliggjøres utad hos individet (Díaz-Audreu & Lucy, 2005, s. 2; Fredriksen, 2005, s. 251; Olsen et al, 2012, s. 12-16). Et individ er en enkeltperson, men denne ene personen kan bestå av ulike typer av identiteter. Hva og hvordan man identifiserer seg knyttes opp mot det sosiale og de ulike holdningene innen tilhørighet, kjønn, klasse, tro, sivilstatus osv. Dette gjør at dagens forståelse av hva et individ er, og vektleggingen av dette er et moderne fenomen som

baserer seg og knytter seg opp mot dagens forståelse, samt våre levde erfaringer. Ulike sosiale relasjoner er med på å bygge opp ulike individers identitet, og hvordan man ser og tolker dette i samspill med individet (Fredriksen, 2005, s. 250-252). Dette vil si at dagens forståelse av individet ikke er det samme som jernalderens samfunn. Den stadige tydeligere presentasjonen av individet i eldre jernalder er knyttet til at forskjellen mellom høy og lav i samfunnet øker. Det er individene høyest på rangstigen som trer klart frem i materialet (Ystgaard, 2014, 250). Gjennom det arkeologiske materialet er det mulig å komme nærmere jernaldermenneskets uttrykk for individualitet og identitet, og hvordan dette blir synliggjort og presentert gjennom de personlige gjenstandene som utgjør selve individet.

Dette gjør det interessant å se på ulike former for individuelle roller som synliggjøres gjennom gravmaterialet. Det er nettopp gjennom de ulike gjenstandens tilstedeværelse og hvordan disse blir iscenesatt i forbindelse med gravritualet individet kommer til syne. Iscenesettingen blir dermed en inngående del av presentasjonen av individet, og dets ulike uttrykk for identitet som legger tolkningsgrunnlaget (Fredriksen, 2005, s. 209; Rødsrud, 2017, s. 79). Det er også gjennom relasjonen menneske og ting ulike uttrykk for identitet kommer til syne. Som nevnt ovenfor omfatter en persons identitet flere ulike uttrykk. Der både en individuell identitet, men også en form for kollektiv gruppeidentitet synliggjøres. Dette gjør at tolkningen av individet og de ulike identitetene uttrykkes på ulike måter. Det individuelle kan man knytte opp mot uttrykk som kjønnsidentitet, mens en gruppes identitet kan ses gjennom uttrykk for sosial status og variasjon som synliggjør seg over ulike område. Gjennom disse uttrykkene kommer individets og gruppens nivå av identitetsuttrykk til syne.

2.2.3. Kjønnsidentitet- relasjoner menneske kjønn

Et annet viktig begrep som raskt gjorde seg gjeldene var kjønnsidentitet og relasjoner mellom kjønn og de personlige gjenstandene representert i selve materialet. Innen presentasjonen av individet er det flere variabler som inngår, deriblant kjønnsidentitet. Kjønn eller *gender* som det også omtales, er et stort og komplekst felt innen arkeologien der jeg kun vil inkludere deler i min oppgave hvor mitt materiale griper inne i dette. Gjennom dette blir det en del av en større diskusjon som samles i mitt materiale, men grunnet oppgavens mål og fokus vil kun elementer av dette bli fokuseres på.

Ser man til selve begrepet kjønn omhandler dette hvordan ulike kulturer og samfunn forklarer, forstår og begrunner det som utgjør det mannlige og kvinnelige. Oppfattelsen av kjønn skriver seg til ulike forhold som man kan sette i forbindelse med det sosiale, samfunn, nasjonalitet og ikke minst identitet. Et faktum innen kjønn som er globalt anerkjent er det biologiske kjønn som utgjør en forskjell mellom det mannlige og kvinnelige (Skogstrand, 2016, s. 7-8). De biologiske forskjellene innenfor kjønn er bare et lite aspekt av hva som inngår i forståelsen av begrepet kjønn. Kjønn utgjøres ikke kun av de fysiske forskjellene, men like viktig er sosiale og kulturelle aspektet av dette. Relasjonen mellom mennesket og kjønn knytter seg både opp mot en individuell og en sosial struktur som knytter seg opp mot ulike uttrykk for identitet (Díaz-Andreu, 2005, s. 13-17). Gjennom ulike strukturer som utgjør de sosiale og individuelle rammene i samfunnet blir forståelsen og synet på kjønn påvirket. Kjønn inkluderer dermed et bredt spekter av ulike deler som viser til kjønn. Det biologiske er et av referansepunktene, men like viktig er handlinger, identitet og bruken av gjenstander til å gjenspeile individets kjønn. Som nevnt ovenfor er ting en viktig del av menneskers liv. Gjennom den dynamiske prosessen som finner sted mellom ting og menneske legges rammer og forståelse av både den individuelle og sosiale forståelsen av menneskers liv. Det er

nettopp gjennom gjenstandenes tilstedeværelse at selve kjønnsidentiteten blir synlig, da både i dagens samfunn, men også innen det arkeologiske materialet (Skogstrand, 2016, s. 8-9; Olsen, 2010, s. 3-9).

Jeg vil som sagt ikke begi meg ut på den store diskusjonen som omhandler kjønn, men heller rette fokuset på hvilket sosialt kjønn de ulike personlige gjenstandene i graven peker mot. Hvordan dette tolkes vil jeg komme tilbake til i kapittel 4. Når det kommer til bruken av begrepet kjønnsidentitet innad i min master, bygger dette på forståelsen av forskjellene som forekommer hos menn og kvinner innen det sosiale. Jeg har her valgt å se til Lisbeth Skogstrand (2016) og hennes gjennomgang av begrepet kjønn og hva dette innebærer. Ser man til relasjonen mellom den materielle kulturen og kjønn har dette etter hvert fått sentral rolle innad i arkeologien. Synet, forståelsen og vektleggingen av kjønn har utviklet og endret seg i takt med samfunnets forståelse og synspunkter (Se: Moen, 2019; Skogstrand, 2016; Skogstrand & Fuglestad, 2006; Sørensen, 2000). Kjønn og bestemmelser rundt dette har lenge vært en sentral del av arkeologien, og dens tolkninger av gjenstander både i og utenfor graven. Forståelsen og tolkningsgrunnlaget av hva som blir sett på som det kvinnelige og hva som blir sett på som mannlige er under konstant utvikling. Dette kan ses i lys av endringer i selve samfunnet, som igjen påvirker tolkningsgrunnlaget og forståelsen som arkeologien bygger på (Díaz-Andreu, 2005, s. 13-21; Moen, 2019, s. 218; Pearson, 2003, s. 94-102). Det er dermed gjennom tolkningen av de personlige gjenstandene at individets kjønnsidentitet kommer til syne.

2.2.4. Gjenstander i samspill med presentasjonen av individet i graven

Den materielle verden er og har alltid vært en del av oss mennesker. Både før som nå er dette en stor del hvordan man uttrykker både seg selv som individ og kollektiverolle i samfunnet. Gjenstander funnet i graven har tradisjonelt blitt brukt til tolkninger og som indikasjoner innen datering, kjønn, rolle og status. Dette kommer blant annet tydelig frem hos Lisbeth Skogstrand (2016):

" ... archaeologists have tended to assume that grave goods reflect intrinsic attributes of the deceased's social identity (and that) wealth, status and identity were expressed through the display of one's personal belongings".

- (Skogstrand, 2016, s. 33).

Gjennom denne tanken fungerer gjenstander som en refleksjon på selve personen og måten individet har fremstilt seg selv, men også hvordan samfunnet rundt oppfatter og ser den døde. Gjenstandene kan da bli sett på som *"... metaphors for the self, as pivots around which narratives of personhood can be constructed..."* (Skogstrand, 2016, s. 33). Dermed fungerer personlige gjenstander som en kompleks uttrykksmåte for menneskers individualitet, men på samme tid også som en representasjon av andre mellommenneskelige forhold uttrykt gjennom den materielle tilstedeværelsen.

Nettopp gjennom gjenstandenes betydning, mening, uttrykk og stil er det mulig å formidle informasjon om individets identitet og relasjoner innad i samfunnet. (Olsen, 1997, s. 182-185; Skogstrand, 2016, s. 33). Gjenstander funnet i graver kan derfor ikke kun bli satt i forbindelse med individets/den dødes rolle og status. De ulike gjenstandene som utgjør et gravinventar kan ha tilkommet graven på ulik måte, blant annet som gjenstander tilhørende den døde, men også i form av gravgaver. Gaver kunne fungert som en måte å etablere relasjoner både mellom personer og slekt, de døde og de

levende eller mennesker og guder. Gjennom dette er det mulig at gjenstandene man finner i graver ikke bare reflekterer individets rolle og status i samfunnet, men også deres kollektive identitet gjennom forhold til de gjenværende (Skogstrand, 2016, s. 33; Østigård, 2006, s. 14). Dette gjør at gjenstandene kan fungere på flere nivåer. Både som refleksjoner i form av det personlige, men også individets rolle og forhold i samfunnet. Dermed kan gravgodset reflektere ulike arenaer i døden, men også i livet. Ulike gjenstander kan representere ulike deler av individenes liv og oppgaver. Redskaper kan vise til individenes oppgave i samfunnet, mens draktutstyr kan si noe om deres posisjon i samfunnet. Gjennom å se på gravskikken og gjenstandene er det mulig å få et innblikk i stedets sosiale struktur. Som Kristin Prestvold diskuterer kan gravmaterialet og skikken avspeile trekk hos den sosiale strukturen i samfunnet. Selve materialet kan vise til trekk innen jernalderens ideologi, sosial organisasjon, relasjon og struktur (Prestvold, 1999, s. 34). Som både Prestvold (1999) og Skogstrand (2016) tar for seg er det de levende som gravlegger de døde. Gjennom dette er de levendes rolle også en faktor som må inkluderes i tolkningen av individenes presentasjon og iscenesetting i graven. Hva de gjenlevende ville formidle både om den døde gjennom tilstedeværelsen av personlige gjenstander og gravlegging, men også hva de ville fortelle om seg selv gjennom dette (Prestvold, 1999, s. 34-35). Noe som gjør de personlige gjenstandene funnet i gravene til svært komplekse uttrykk for både individuell, men også sosial og kollektiv individualitet og identitet.

3. Bakgrunn og forskningshistorie

3.1. Bakgrunn

Eldre jernalder er en periode som består av et variert materiale og skikker. Min oppgave fokuserer på tidsperioden som strekker seg fra eldre romertid til brytningspunktet mellom romer- og folkevandringstid. Jeg ser det derfor nyttig å inkludere de store trekkene over hva som skjedde i eldre jernalders samfunn, og dermed inkludere en kort gjennomgang av førromersk jernalder for å bedre forstå utviklingen og forskjellene som skjer i romertid og folkevandringstid.

3.1.1. Førromersk jernalder

Førromersk jernalder (500f.Kr til år 0) setter starten for jernalderen. Kjentegnet for denne perioden er enkle branngraver med "fattig" og enkelt gravgods der gravene ofte forekommer på større felt nedsatt i en form for beholder (Rødsrud, 2003, s. 57; Solberg, 2003, s. 33-36). Branngravskikken innføres i yngre bronsealder og fortsetter inn i den førromerske jernalderen. Denne periodens gravfelt tar i stor grad i bruk allerede eksisterende gravminner fra tidligere perioder. Som Christian Rødsrud påpeker ser det ikke ut til å være noen store umiddelbare brudd eller forandringer innen gravskikkens utvikling. En påvirkning fra Sør-Skandinavia som fikk sitt fotfeste over en lengre tidsperiode virker mer sannsynlig. Rødsrud trekker linjer tilbake til Urnefeltskulturen og dens utvikling i Sentral-Europa rundt ca. 1300 f.Kr. Denne kulturen kjennetegnes av flatmarksgraver i urner og kremasjon på store gravfelt, noe som gjenspeiler trekkene av den nye skikken som finner sted i Skandinavia etter hvert (Rødsrud, 2003, s. 57-61).

En annen faktor som blir satt i sammenheng med denne nye skikken er etableringen av en bosettingsorganisasjon. Endringene innen gravskikken, tilstedeværelsen av de kollektive gravfelt, bosetningen samles og husene blir mindre peker mot dette (Rødsrud, 2003, s. 62). Ser man til bruken og utformingen av bosetningene og husene var de i hovedsak kun brukt av en generasjon, før de ble forlatt og bosetningen ble flyttet. Denne bruken har blitt betegnet som *vandrende* eller som Lars Erik Gjerpe omtaler de, *det tilfeldige tunet*. Denne måten å drive gårdsbruk på blir satt i sammenheng med at det førromerske samfunn var av den mer egalitære typen. Som følge av dette ser det ut til at retten til land ble fordelt innad i samfunnet og i de ulike gruppene, istedenfor å gå i arv til neste generasjon. Denne formen for utdeling av land og områder ser ut til å innvirke og forme selve boplassen og gravskikken. Mot slutten av denne perioden i overgangen mellom førromersk og eldre romertid kan man derimot se tendenser til lengre bruk og større bygninger. Dette resulterte til at den vandrende og mer tilfeldige bruken av hus og gårder gikk over til å bli mer faste (Ystgaard, 2019b, s. 375-376; Gjerpe, 2017, s. 189-191). Gjennom å se på både boplassene, gravskikken og gravmaterialet ser tendensen innen den førromerske jernalderen her i Norge ut til å reflektere et samfunn som ikke vektla posisjon og status, men heller det kollektive og gruppen som helhet, men at dette så smått begynte å endre seg opp mot eldre romertid (Gundersen, 2007, s.75; Rødsrud, 2003, s. 60-62).

3.1.2. Romertidens og overgangsperioden til folkevandringstidens samfunn

Boplassen og gravskikk

Eldre jernalders materiale og gravskikk er som sagt svært variert, noe som blir mer synlig fra romertid og utover mot folkevandringstid. Fra enkle flatmarksgraver til store gravfelt med det som omtales som fattige graver til de rike skjelettgravene i hauger. Disse ulikhetene kan man blant annet trekke linjer til romertidens startende hierarkiske samfunnsorganisasjon (Bergsvik, 2005, s. 248-249). Innenfor skandinavisk forskning tilknyttet romertid har særlig Danmark spillet en stor rolle, da blant annet gjennom Lotte Hedeagers og Kristian Kristiansen arbeid. Funnene, tolkningene og forståelsen av Danmarks rolle i eldre jernalderssamfunn har vært med på å legge føringen for ulike tolkninger foretatt også her i Norge, da særlig innen sjikt i samfunnet (Hedeager, 1992 & 1978; Prestvold, 1999; Stylegar, 1995 & 1997; Marstrander, 1983; Gundersen, 2007).

Gravskikken i romertid og folkevandringstid består både av brente og ubrente graver. Av disse er branngravene i klart i flertall. Når det kommer til utformingen av selve graven er det ulike variasjoner både i størrelse, form og det ytre gravminnet. Den vanligste formen for graver i romertid ser ut til å være urnegraver med rensede brente bein. Der urnene bestod ulikt materiale, som regel leirkar, trekar og noen tilfeller importert bronsekar. Når det kommer til gravgods fra urnegraver, er et gjengående trekk at det er relativt få gjenstander. Gjenstandene som er til stede er som regel draktutstyr, kammer og noen ganger bjørneklør (Solberg, 2003, s. 76; Sjøbakk, 2007, s. 13). En gruppe som skiller seg fra dette er våpengravene. Som urne har de ofte en romersk bronsekjel der våpnene som regel er brent eller ødelagte i etterkant av brenningen. Denne typen graver er først datert til ca. 70-150 e.Kr. Andre personlige gjenstander som har blitt funnet ubrente, og er dermed ikke blitt plassert på likbålet er de av gull, ofte i form av fingerringe (Solberg, 2003, s. 77; Sjøbakk, 2007, s. 13-14). I Norge forekommer de første skjelettgravene ca. fra det 1. århundre. Disse er da som regel markert med en haug eller en form for steinlegging, der selve kisten kunne bestå av både stein og tre. Ved funn av denne typen graver finner man som regel dekkheller, noe som tyder på at det var mindre vanlig at hele kisten bestod av stein. Til forskjell fra eldre romertids graver der individet ble brent med gravgodset, kom skikken med å begrave den døde med alt av utstyr og gjenstander (Sjøbakk, 2007, s. 14).

Ser man til graver fra yngre romertid inneholder disse i stor grad personlige gjenstander. Dette i form av våpen, tekstilutstyr, kammer og andre prakt- og bruksgjenstander. Gravskikken består fortsatt i hovedsak av brente graver, men av de ubrente gravene som er funnet er tendensen at de er rikt utstyrt. Ser man til en ytre markering av gravene er det fortsatt stor variasjon innen form og størrelse. Runde røyser og hauger med en fotkjede av steiner forekommer hyppigst, men andre former som langhauger/røyser og trekantede hauger forekommer også (Sjøbakk, 2007, s. 14). Plasseringen av gravene varierer, da noen ligger for seg selv mens andre er en del av større gravfelt. Fellestrekk innad i plasseringen er nær veier eller selve boplassen. Når det kommer til gravfeltene, er disse sett i sammenheng til å trolig tilhøre en gård eller en ætt. Som Sjøbakk påpeker, er det uvanlig å ha et felles gravfelt for en hel bygd eller en samling av ulike gårder, men dette forekommer i noen tilfeller, deriblant på Vahaugen i Meldal (Sjøbakk, 2007, s. 14 & 80; Solberg, 2003, s. 77-78).

Ved overgangen til folkevandringstid forholder gravskikken seg lik med romertidens, da i form av at den fortsatt omfatter både brente og ubrente graver. Dette er ikke de eneste likhetstrekkene som forekommer, da plasseringen av gravene fortsatt i stor grad er å finne ved vei eller nær boplassen. De funnførende gravene har ofte en ytre markering i form av haug eller røys, der de består av rundhauger/røyser med fotkjede og langhauger/røyser. Her er det ikke uvanlig å finne brente og ubrente graver både ved og i samme haug. Et trekk som starter å gjøre seg synlig er dobbel og sekundærbegravelser, som kan bestå av et brent og et ubrent individ (Johansen, 2012; Kristoffersen & Østigård, 2006, s. 114). Bruken av bronsekjel som urne fortsetter også inn i denne perioden. De ubrente blir ofte plassert i en form for hellekiste, bestående enten av reiste stein med dekkhelle, eller en kiste av heller. Bruken av ubrent gravlegging ser ut til å være særlig utbredt i strekningen Vestfold til Troms langs kyststrøkene og områder i nærheten av ferdselsårer (Sjøbakk, 2007, s. 15-16).

Disse ulikhetene innen håndteringen av den døde kan blant annet ses i lys av hendelsene og de ulike samfunnsendringene som fant sted i dette tidsrommet. En forståelse av kremasjon er at man gjennom brenningen av individet fjerner den dødes kjønns og sosiale identitet. Gjennom dette er ikke den døde lenger et eget individ, men en del av et større felleskap og helhet. Denne tankegangen resulterer i at kremering fører til at individets sosiale identitet forsvinner (Gundersen, 2007, s. 63-64). Gjennom skjelettgravskikken derimot er den døde fortsatt fysisk til stede i samfunnet, og beholder da sin identitet og individualitet. Ingar Gundersen setter dette i sammenheng med at den oppblomstrende eliten. Gjennom individets fortsatte tilstedeværelse i samfunnet selv etter dens død, kunne man knytte sin status og egenskaper til arv og forfedre. Dette førte da til en rituell legitimasjon av de øvre sjikts maktposisjon i samfunnet. Gjennom dette kan man se individets og identitetens tilstedeværelse i graven som en sosial strategi for å uttrykke dominans og underbygge endringene fra den førromerske jernalderens egalitære samfunn. Overgangen til skjelettgraver kan være en måte å bevare og fremme individets, samt også de etterlattes status (Fredriksen, 2002, s. 126 & 260). Branngravskikken var som sagt den mest fremtredende og hyppigst brukte under romertiden og starten av folkevandringstid, men gjennom bruken av disse innen samme tidsperiode virker det ikke unaturlig å se dette i lys av samfunnsendringer, endringer av individets posisjon og plass i samfunnet.

Den samme tendensen kan man se gjennom utformingen og bruken av gården og boplassene. Som nevnt ovenfor ble jord og bygninger fordelt mellom gruppen i førromersk jernalder, mens i overgangen til eldre romertid ser dette ut til å endre seg (Ystgaard, 2019b, s. 375-376). Det var i hovedsak i romertid at det er mulig å se tendenser mer stabile gårder som ble tatt i bruk over flere generasjoner, og bosetninger bestående av flere bygninger. Et annet trekk som gjør seg synlig fra rundt 200 e.Kr. er størrelsen, variasjoner i utformingen av bygningene, ombygging og gjenbruk av samme tomt. Gjerpe omtaler dette som *det markerte tunet*. Denne markeringen blir knyttet opp mot en mer permanent tilknytting til området. De ble betydelig større enn husene funnet i den førromerske perioden, og langhuset ble delt inn i forskjellige rom (Ystgaard, 2019b, s. 375; Gjerpe, 2017, s. 191). Det er også denne perioden man starter å se tilstedeværelsen av en ny type bygg innad på de store gårdene, nemlig hallen (Løken, 2001, s. 81-83). Hallens tilstedeværelse kan ifølge Trond Løken og Frands Herschend være med på å underbygge individets voksende rolle. Dette i form av nye rom som er beregnet til egne handlinger og oppgaver. Gjennom de ulike størrelsene på gårdene, hallens fremvekst og gjennom dette tilstedeværelsen av flere hus med ulik funksjon, er det mulig å se tilstedeværelsen av sosiale sjikt innad i samfunnet. Som Fredriksen

påpeker ser det ut til at det i Sør-Skandinavia var mulig å skape en egentlig sosialt rom for de øverste individer i samfunnet (Fredriksen, 2005, s. 239; Løken, 2001; Bårdseth, 2009, s. 146; Herschend, 2009, s. 251-253).

Import og kulturell utveksling

Romertiden var en periode med mye aktivitet i store deler av Europa, mye grunnet romernes erobringer. Deres påvirkningskraft strakte seg over store avstander, på lik linje med deres imperium (Tvarnø, 2001, s. 43). Romernes ekspansjonspolitik var i starten basert på militærmakt, men dette endret seg etter deres tap i Teutiburgskogen. Dette ble et vendepunkt som endret deres strategi og politikk ovenfor de germanske stammene og nordboerne. Konsekvensen av dette var at i år 16 e.Kr. gikk de bort fra militær intervensjon og over til politisk. Dette basert på forståelsen av at militær erobring av området som omtales som Germani a Libria ikke var mulig. Løsningen ble dermed å benytte seg av motsetningsforholdene som deres tilstedeværelse førte med seg innad i de germanske områdene. Gjennom dette gikk romernes politikk fra å erobre gjennom militær makt, over til alliansebygging med de romervennlige lederne i de ulike områdene. Dette førte til at tilstedeværelsen av romerske gjenstander fikk en økt betydning innen de germanske og nordlige områdene. De nye båndene ble styrket gjennom gaver, militær støtte til grenseområder og opptakelse til den romerske hær. Romernes nye strategi førte til at nye skikker ble presentert, og ikke minst at ulike romerske gjenstander ble en del av ulike samfunn og områder (Hedeager, 2001a, s. 15-17).

Ulike romerske gjenstander ble dermed sett på som statussymboler, og viste til synlig kjennskap til den romerske livsstil. De importerte gjenstandene ble trolig gitt videre mellom ulike stammer innad det frie Germania. Trolig for å både styrke allianser og skape vennskapsbånd. Gjennom dette ble Romerrikets kontakt og påvirkning både indirekte og direkte. Eksempler på direkte kontakt finnes også i Skandinavia, nærmere bestemt i Danmark og deres germanske fyrstegraver. Her er det særlig Hobyfunnet som skiller seg ut med sitt svært rike og luksuriøse gravinventar. Noe som underbygges av tilstedeværelsen av det eneste komplette drikkeserviset som er funnet utenfor de romerske områdene (Hedeager, 2001a, s. 16). Funnet fra Hoby fra 1 århundre e.Kr. viser til den direkte kontakten som fant sted mellom utsendinger ved romernes grenser ut til de ledene germanske og nordboerske slekter. Dermed kan importgjenstander med romersk karakter settes i lys av romernes nye politikk, samt forståelsen av betydningen av allianser med høvdingene og slektene som befant seg i det frie Germania (Hedeager, 2001a, s. 17; Hedeager & Kristiansen, 1982, s. 134).

Innen det norske materialet er det særlig gjenstander i form av bronse, gull og glass som er en gjenganger innen importerte gjenstander. Ser man til importens sammensetning, mengde og utbredelse ser dette ut til å avhenge i hovedsak av to ulike forhold. Disse kommer igjen ut fra viktigheten med allianser og vennskapsbånd. Den ene er utviklingene og forholdet mellom selve Romerriket og områdene som faller innenfor det frie Germania. Det andre forholdet er derimot den interne utvekslingen av import innad i de germanske og nordlige områdene. Her er det særlig det andre forholdet som er gjeldene for Trøndelags romertid og de maktpolitiske forholdene som befant seg i området (Johansen, 2003, s. 53-54). Som Thomas Grane tar for seg kan man se forskjeller innen importgjenstander, og kontakt med det romerske imperiet innad i Skandinavia. Danmark er som sagt stedet der man først ser tilstedeværelsen av romerske import, hovedsakelig i form av gjenstander av bronse som kobler seg opp mot

ritualer innen mat og drikke (Grane, 2007, s. 20-21; Rødstrud, 2017). Danmark ser også ut til å ha en overvekt av importgjenstander som omtales som unike luksusvarer, noe som viser til en filtrering av gjenstander ut til de andre skandinaviske områdene gjennom en administrert handel, samt diplomatiske forbindelser. Som Johansen påpeker ser dette ut til å være tilfellet i periodene B1-C2, mens i perioden C3 ser dette ut til å endre seg, da Norge og Sveriges importgjenstander av spesiell karakter øker. Dette i form av glass og bronsekar. Dette setter Johansen i sammenheng med blant annet jernproduksjon og ressursgrunnlag (Johansen, 2003, s. 53-56; Lund-Hansen, 1987, s. 258-259; Rødstrud, 2017, s.88).

Et annet aspekt som dukker opp sammen med de romerske importgjenstandene er spørsmål omhandlende romanisering. Romanisering blir sett på som en prosess der romersk kultur, skikk og sed ble tatt opp av andre kulturer og befolkninger (Rødstrud, 2017, s. 79-80). Gjennom allianser og romersk import ser ulike roller til å synliggjøre seg innen de Skandinaviske samfunnene. Der importen, samt påvirkning fra den romerske kultur ser ut til å være et redskap for å underbygge dets øvre sjikts rolle. Gjennom importen kommer Romerrikets tilstedeværelse synlig frem i livet som i døden. På tross av dette ser det ut til at det kun er deler av den romerske kultur som har blitt tatt til seg. Dette synliggjøres gjennom bruken av gjenstander, der den opprinnelige bruken endres i takt med stedets skikker. Deriblant bruken av mat og drikkeutstyr som beinbeholdere innen den norske branngravskikken (Johansen, 2003, s. 55; Rødstrud, 2017).

Som Andrew Gardner påpeker fungerer ikke den ensidige prosessen som romanisering bygger på, for å kunne forstå kompleksiteten innenfor møter mellom to kulturer (Gardner, 2013). Gjennom menneskers og gjenstanders tilstedeværelse vil ikke den tidligere forståelsen av romanisering, der romerne blir sett på som bringere av kultur fungere. Det er gjennom mennesker og gjenstander de ulike kulturene forflytter og endrer seg. Importgjenstandene, samt romersk innflytelse i Skandinavia vil dermed ikke være en adaptasjon av romeres kultur, men derimot en kulturell utveksling der nye påvirkninger møter allerede eksisterende skikker og kulturer. Dermed virker det naturlig at deler av den romerske kulturen, og gjenstander som allerede passer med den eksisterende bruk og kultur som har funnet sin vei inn i det Skandinaviske samfunn (Haeussler & Webster, 2020, s. 16-18; Gardner, 2013; Versluys, 2014, s.14-19).

3.2. Forskningshistorie

3.2.1. Graver i arkeologien

Graver har alltid stått sentralt innen arkeologien og utformingen av den som fagfelt, eller som Frans-Arne Stylegar påpeker:

“ Uten gravfunn, ingen kronologi (...) ingen typologi, ingen kulturhistorie-ja, knapt noe arkeologi” (1997, s. 69).

Dette kommer blant annet tydelig frem i arkeologiens oppstartsfasen som i Norge har blitt tildelt navnet gravhaugperioden. Frem til 1940-tallet hadde norsk arkeologi sin basis i gravarkeologiske undersøkelser. Gjennom gravmaterialet og bruken av dette bygde man opp kronologier og typologier som muliggjorde dateringer av materiale (Stylegar, 1995, s. 1 & 1997, s. 69; Haaveland, 1983, s. 165). I etterkrigstiden kan man derimot se at det skjer et fokusskifte. Dette fører til at interessen for graver og gravskikk minker, og må vike for bosettingsarkeologiske, økonomiske og økologiske problemfelt. Graver og gravskikk står ikke lengre i hovedfokus, men er til stede som en av grunnsteinene i det empiriske grunnlaget i de fleste analyser (Stylegar, 1997, s. 69). Dette fokusskiftet kan man blant annet se i lys av samfunnshendelser, men også i sammenheng med utviklinger innen metode og teori.

Kulturarkeologien som utgjorde det teoretiske grunnlaget fra arkeologiens oppstart måtte vike for den prosessuelle retningen. Dette kombinert med nye metoder, blant annet C14, fører med seg et nytt forskningsfokus og et nytt tolkningsgrunnlag for graver og gravgods (Olsen, 1997, s. 44-50; Stylegar, 1995, s. 2). Dette førte til at gravmaterialet gikk fra å stå i hovedfokus og fungere som tolkningsgrunnlag, til å bli del av den helhetlige analysen (Stylegar, 1995, s. 1; Solberg, 2003, s. 30). Det var ikke før i 1980-årene at hovedfokuset igjen vendte tilbake til grav og gravskikk. I likhet med tidligere forskning var det igjen de rikeste og mest prestisjetunge gravene som kom i søkelyset (Stylegar, 1997, s. 70).

Det er noen eksempler der materiale fra mindre rike graver kom i fokus. Deriblant Lyder Marstrandens magisteravhandling, der gravfunn og bosetning fra romertid i området Inntrøndelag ble sett på i sin fulle helhet. Dette inkluderer ulikt materiale, og et svært varierende gjenstandsbilde med alt fra bein til gullgjenstander. Gjennom å inkludere det helhetlige bildet berører Marstrander ulike nivåer av samfunnsjiktene (Marstrander, 1983). Men også Marstrander konsentreres seg om på det høytstående sjiktet, gjennom gjenstander som viser til handel og import, noe som kommer klart frem i hans konklusjon. Gjennom dette blir de personlige gjenstandene som viser til det lavere sjiktet en måte å synliggjøre import, handel og tilstedeværelsen av romertidens elite (Marstrander, 1983, s. 152-157). Det er ikke før mot 2000-tallet at gravmateriale som ikke omhandler eliten kommer mer i fokus. Dette kan man finne eksempler på hos Christan Rødsrud (2003) som tar for seg det som omtales som *“fattige”* graver i førromerske jernalder. Andre som berører denne typen tematikk er Ingvild Sjøbakk (2007) og Grethe Bukkemoen (2006) som med ulike innfallsvinkler har tatt for seg graver og forståelsen av disse som faller innenfor ulike deler av samfunnet.

Forskjellene innen fokusområder og metodikk kan man se som resultat av ulike samfunnshendelser, samt utvikling innen teori og metode. Romertidens gravmateriale, dets tolkninger og fokus har i store trekk satt i forbindelse med gjenstander som viser til import og kontakt med sørskandinaviske områder. Dette har ført til et særlig fokus på

det øvre samfunnsjikt (Johansen, 2003, s. 8; Pearson, 2003, s. 109). Dette kommer tydelig frem gjennom Lotte Hedeagers arbeid innen Skandinavias og Danmarks romertid. Der mye av fokuset har stått på handel mellom Danmark og Germania, og elitens tilstedeværelse i det arkeologiske materialet (Hedeager, 1978 & 1992). Dette gjør at graver med gravgods av den mer beskjedene typen ikke har stått i fokus. Ut fra denne tankegangen har disse gravene som faller innenfor kategorien lavere status, gått mer i bakgrunnen på samme linje som denne delen av romertidens samfunnsjikt.

3.2.2. Gravskikk og personlig utstyr

Begrepet gravskikk brukes for flere deler som omhandler gravhåndteringen. Dette inkluderer alt fra gravminner, gravgods, likbehandling til gravmarkeringer. Det som er felles innenfor gravskikken er at dette er de fysiske restene etter selve nedleggelsen av individet. Tilnærmingen til graver og dens gravskikk har vært farget av en objektorientert tilnærming. Dette innebærer at levningene behandles som et sett objekter med tilhørende attributter. Denne tilnærmingen har vært med på å legge grunnlaget for studier av samfunnsorganisasjon, kronologi og bosetningshistorie (Johansen, 2012, s. 49). Denne metoden er svært avhengig av kildematerialet, som vil si de fysiske sporene. Deponeringen av de menneskelige levningene samt gravgodset fungerer som identifiserbare indikatorer som har vært avgjøre innen både kronologi og kjønnsbestemmelser. En annen tilnærming til gravmaterialet er den hendelsesbaserte tilnærmingen, der objektene blir sett på som etterlevninger av den rituelle praksisen (Johansen, 2012, s. 49-50; Berge, 2003, s. 21).

Fokuset og synet på gravskikk har på samme måte som forståelsen av graven utviklet seg over tid. Gravene utgjør en betydelig del av det arkeologiske kildematerialet, og har dermed stått sentralt. Selv om gravene har stått i fokus er ikke dette tilfellet for gravskikken. Da den rituelle siden av graven i lang tid havnet i skyggen av andre fokusområder, blant annet kronologi og samfunnsmessige analyser. Ser man til gravhaugperioden her i Norge, var det da særlig opprettelsen og forståelsen av en kronologisk orden som sto i fokus. Selv om gravskikken og ritualer ikke var i fokus ser man fortsatt deres tilstedeværelse gjennom undersøkelsenes detaljer innen gravens utforming, likbehandling og nedskrivelse av rituelle og kosmologiske forhold (Glørstad & Wenn, 2013, s. 113-114).

Fra 1930 og frem til 1980-tallet var gravskikken og det rituelle ikke spesielt sterkt til stede innen de ulike undersøkelsene, fra 1980 ble fokuset derimot rettet spesifikt på gravskikkens rituelle sider. Dette kom i form av vektleggingen av at gravene var etterlevninger av rituelle handlinger. Dette nye fokuset førte til at graven og skikkene rundt likbehandlingen ble tolket til å inneholde symbolske eller ideologiske aspekter og sosiale strategier kunne gjenspeile deler av datidens samfunn. Dette preger også dagens studie av gravskikk. Der det særlig er det rituelle uttrykket til graven som står i fokus, da ved hjelp av perspektiver som stammer fra blant annet antropologi og religionshistorie. Det legges også større fokus på selve gravleggelsen som en hendelsesbasert prosess. Noe som inkluderer utvendige aktivitetsspor som trekker seg forbi den fysiske graven, og behandlingen av den døde. Her er det særlig snakk om hendelser som kan vise til rituelle handlinger, gjennom sammenhengen mellom graven og hva man finner finne ved, i eller under selve nedleggelsen. Dette kan blant annet være kokegroper, bål eller konstruksjonsspor (Glørstad & Wenn, 2013, s. 113-114; Johansen, 2012, s. 66-67). Alt dette er aktiviteter som kan ha hatt sammenheng med selve gravleggelsen, men også andre rituelle hendelser og skikker som sentrerer rundt graven. Dette kan være i form av markeringer for å opprettholde eller skape en relasjon eller dialog med de avdøde. Som

Johansen påpeker innebærer dette at gjennom den nye forståelsen og perspektivet i gravskikk og dets ritualer, er dette en prosess som kan strekke seg over et langt tidsperspektiv og ikke bare den faktiske gravriten (Johansen, 2012, s. 50; Glørstad & Wenn, 2013, s. 113).

Ser man til de personlige gjenstandenes tilstedeværelse i graven, utgjør disse en stor del av selve tolkningsgrunnlaget. På samme tid har personlige gjenstander og deres betydning innen romertidens syn på individualitet i døden og i livet vært et tema som ikke har blitt viet et like stort fokus innen tidligere forskning. Fokuset har som det kommer frem ovenfor stått på gjenstander som et uttrykk for kronologi, klasse, tilhørighet og handel. Gjennom dette er det graver med utstyr som faller innenfor jernalderens elite som ofte har blitt viet oppmerksomhet. Dette samsvarer også med fokuset som har vært innen både grav, gravskikk og ønsket om et mer helhetlig bilde. Dermed har de personlige gjenstandene blitt satt inn i en større sosial sammenheng, noe som gjør at individene som er representert gjennom gjenstandene ikke har kommet i like stort i fokus (Johansen, 2012, s. 53-54). I de siste 20-årene har både gravskikken og gjenstandene som viser til individet, samt lavere samfunnssjikt fått et større fokus. Her kan man blant annet se til Christian Rødsrunds hovedfagsoppgave, der graver blir brukt for å belyse rituelle uttrykk og endringsaspekter i første del av jernalderen (Rødsrud, 2003). Men også her kommer de personlige gjenstandene i andre rekke, og blir en måte å formidle ulike handlinger og ritualer. En annen som har tatt i bruk personlige gjenstander er Lisbeth Skogstrand (2016) der de er brukt for å undersøke maskulinitet nettopp gjennom gravskikk, ritualer og personlig utstyr. Men også her kommer individet inn i et større perspektiv som er med på å underbygge studien av menns maskulinitet. Gravens personlige gjenstander utgjør en betydelig del av tolkningsgrunnlaget, men som det kommer frem gjennom gravens og gravskikkens fokusområder gjennom tiden, har individet som er representert gjennom gjenstandene kommet i andre rekke bak tolkninger om sosialstruktur og kronologi (Prestvold, 1999, s. 34).

3.3. Boplass og personlig gjenstander

Personlige gjenstander er noe man ofte setter i forbindelse med graver, men de forekommer også på bosetninger. Når det kommer til sammenhengen mellom tilstedeværelsen av gjenstander og boplassen er det mulig å se en sammenheng mellom hvordan man velger å undersøke og på selve fokusområdet.

De første systematiske registreringene av hustuffer ble foretatt på 1890-tallet, men selve bosetningsarkeologien kom ikke i fokus før på starten av 1900 (Gjerpe, 2017, s. 25). Sentrale navn innenfor dette var Helge Gjessing, Jan Petersen, Sigurd Grieg, Hakon Shetelig og Anders Hagen. Disse regnes som pionerne innen bo og bebyggelsesarkeologi i Norge. Det startet med Sheteligs undersøkelser av to hustuffer i 1907, deretter Gjessings ulike husundersøkelser på Lista, og Pettersen undersøkelser i Rogaland (Haavaldsen, 1983, s. 172; Martens, 2004, s. 3; Gjessing, 1934, s. 3-4; Gjerpe, 2017, s. 25; Grieg, 1934). Den første fasen innenfor denne typen forskning fikk dermed navnet tuftfasen. Etter dette begynte man derimot å sette fokuset mot hustuffer som var synlige på markoverflaten. Et av de tidligste undersøkte husene var jernalderhuset på Lista. Ser man til Gjessings undersøkelser ble personlig utstyr funnet både i og ved huset. Dette var gjenstander av keramikk, sigder, spinnehjul, slipestein, bryner, kvernstein og en kniv av jern (Gjessing, 1934, s. 7-18; Martens, 2004, s. 5; Stylegar, 1995, s. 1). Gravene var ikke lengre hovedfokuset innen forskningen, men de spilte fortsatt en sentral rolle. Noe som synliggjøres hos Grieg da hans fokus lå på bygningsrester og gravfelt (Martens, 2004, s. 2).

Det var først på slutten av 1940 at fokuset ble flyttet fra å kun gjelde hustuftene til å se på gården som en helhet. Dette som konsekvens av Hagens undersøkelser på Sostelid, der fokuset lå på gården, utformingen av tuftene, selve beliggenhet og området rundt gården. Her er det særlig fokus på åkrene, gjerder, graver og andre utmarksressurser med tilknytting gården (Hagen, 1953, s. 12-23). Gjennom å undersøke hele gården, så man ikke lengre kun på hustuftene og gravfeltene, men også tunene og markene. Ved å inkludere huset, markene, tunet og gravene rundt kom selve gårdssamfunnets helhet til syne (Martens, 2004, s. 2; Hagen, 1953, s. 7-9). I likhet med Gjessings forskning kan man se at de personlige gjenstandene fortsatt er til stede i undersøkelsene, og at de fortsatt befinner seg inne i de ulike tuftene. Gjenstandene som går igjen er spinnehjul, keramikk, bryner og beltesteiner (Hagen, 1953, s. 34-46).

På 1970-tallet startet en ny metodeendring innen avdekking av boplasser, nemlig flateavdekking. Selv om den første avdekkingen av en boplass fant sted på 70-tallet, var det ikke før nesten to tiår senere at flateavdekking ble tatt i bruk spesifikt for å undersøke boplasser (Martens, 2004, s. 3). Maskinell flateavdekking er i dag en vanlig metode for å fjerne pløyelag over boplasser, og brukes hyppig innen boplassarkeologi. Som det er mulig å lese hos Trond Løken er det lite gjenstander å finne i selve strukturene etter avdekkingen av et område. Dette kan ses i lys av maskinell flateavdekking som metode, og ønsket om å se gårdens helhetsbilde (Løken, 2005, s. 9-10 & 2020, s. 9-10). Ved fjerning av pløyelagene er målet å komme ned til de nedgravde strukturene, og gjennom disse muliggjøre et helhetlig bilde av selve boplassen. Gjennom dette fokuset og fjerning av lagene resulterte dette i at de personlige gjenstandene, som man fant i de tidligere periodene av boplassarkeologien, gikk tapt sammen med pløyelaget (Løken, Pilø & Hemmendorff, 1996, s. 21; Løken, 2005, s. 10). Personlige gjenstander har i den siste tiden fått et større fokus, noe som kan ses i sammenheng med metallsøkernes økende rolle i arkeologien. Her kan man blant annet se til utgravningen av kampflybasen på Vik, der søk med metalldetektor ble gjennomført. Et gjengående trekk, som har vært gjort ved bruken av metalldetektor i pløyelag over boplasser fra eldre jernalder, er at det sjeldent blir funnet metallgjenstander i selve laget. Det blir da gjort svært få gjenstandsfunn, men ofte dukker det opp flere strukturer. Gjennom igjen å sette mer fokus på gjenstander, og ikke bare det helhetlige bildet gjennom strukturer har de personlige gjenstandene fått en større plass i selve boplassarkeologien (Lingström, 2016, s. 103; Martens, 2016, s. 15-16; Heen-Pettersen & Fransson, 2018, s. 526-527). De personlige gjenstandene funnet på boplassen kan gi et bedre og mer nyansert bilde av individene som faktisk benyttet seg av boplassen.

4. Metode

Denne oppgaven vil bestå av en kombinert kvalitativ og kvantitativ analyse der resultatene vil sammenlignes for å få en bedre forståelse for presentasjonen av individets rolle. Hovedtyngden av analysen bygger på valg og vurderinger gjort av materialet, noe som gjør dette til en kvalitativ analyse. Gravene blir analysert både kvantitativt og kvalitativt, da de utgjør det totale antall som faller innenfor mine kriterier. Jeg har i tillegg inkludert to boplasser. Dette gjør at materialet består av et betydelig større antall graver enn boplasser. Dermed vil analysen kombinere det kvalitative og kvantitative.

Gravene vil her få det største fokuset, da de kan knyttes til faktiske individer. Gjennom å samle inn et bredt spekter av graver håper jeg å kunne si noe om hvilke trender man finner innenfor gravskikken, hvilke personlige gjenstander som forekommer og gjenstandens betydning for presentasjonen av individet og dets rolle. Der alle faller innenfor gitte kriterier. Gravskikken og gjenstandene er alle filtrert gjennom en rituell praksis som har fått betydning for hva og hvordan selve individet i graven er iscenesatt og presentert. Dette gjør at materialet fra denne typen kontekster er et resultat av datidens ideologi og de gjenlevedes vektlegginger (Kristoffersen & Østigård, 2006; Johansen, 2012). Gjennom å inkludere boplassene vil dette derimot vise til presentasjonen av individet, men da uten den rituelle filtreringen som forekommer i gravmaterialet. Gjennom dette mener jeg det skal være mulig å få et bedre og mer helhetlig innblikk i presentasjonen av individets rolle i romertid.

For å svare på mine problemstillinger vil jeg sammenligne de ulike gravene og boplassene. Gjennom å sammenligne likheter og ulikheter som forekommer i det personlige utstyret, gravskikken og hvordan individet blir presentert og iscenesatt mener jeg det er mulig å få en bedre forståelse av individet og identitet i romertid. For å effektivisere og bedre mitt utvalg av gravmateriale ble det satt opp tre kriterier som måtte oppfylles, dette basert på min problemstilling. Disse er:

- Tilstedeværelsen av gjenstander
- Datering til gitt periode
- Geografisk begrensing

Gjennom å velge graver som oppfylte alle kriteriene er det mulig å sammenligne de ulike gjenstander som blir funnet i graven med gjenstander fra de to boplassene, som også faller innenfor kriteriene. Kartleggingen av materialet ble gjennomført ved hjelp av Lyder Marstrander (1983) og Torkel Johansen (2003) sine kataloger for gravmaterialet, samt rapporter fra Ørlandet og Bertnem (Ystgaard et al, 2018; Dalland, 1978 & 1980). I tillegg til dette ble NTNUs gjenstandsdatabase- MUSIT tatt i bruk for å både se nærmere på graver oppgitt av Johansen og Marstrander og for å finne nye tilkommende graver som ikke er registrert i deres kataloger. En AOT-analyse blir tatt i bruk for å sette gravene inn i et samfunnsbilde og anslå deres sosiale status. For å bedre se tendenser og trender vil gravmaterialet bli behandlet statistisk og deretter sammenlignet mellom de fire regionene og boplassene. Dette mener jeg vil synliggjøre ulike kjennetegn for gravskikk og bosetning i romertid.

Gjennom å sette dette opp mot hverandre håper jeg det er mulig å få en bedre forståelse for individets rolle både i døds og livsverden i romertid og overgangen til folkevandringstiden. Samt ulikheter og likheter mellom de personlige gjenstandene som forekommer i brann og skjelettgraver, og gravskikken som forekommer i dette brytningspunktet. Gjennom å sammenligne det valgte materialet vil jeg derfor se om det

forekommer ulike mønstre, trender og regional variasjon både i form av gravskikk og representasjon av individet.

4.1. Valg av materiale

4.1.1. Valg av graver

Mitt ønske i denne oppgaven er å få et bedre innblikk i individet presentasjon og rolle, innen et bredere sjikt enn kun eliten. Ser man til hovedfokuset innen tidligere forskning har dette ligget på elitegraver, storgårder og importgjenstander innen perioden B1-D (Solberg, 2003, s. 72). Ønsket om å få et bedre innblikk i også de lavere sjikt vises i valg av områder, da det ble naturlig å velge områder der det har blitt foretatt sakkyndige undersøkelser, men på samme tid ikke var kjent for kun sine store, rike gravfelt og graver. Gravfunn fra Trøndelags eldre jernalder har i hovedsak kommet inn som enkeltfunn og i forbindelse med jordbruk og utbygging, men det er noen unntak fra dette. Som Johansen påpeker er det bare Vahaugen i Meldal som er totalundersøkt av Trøndelags gravfelt. Det er derimot flere felt der det har vært gjennomført større utgravninger, deriblant Hallem i Verdal. Namdalen har også stått sentralt i forskning og hatt et høyt antall av undersøkelser (Johansen, 2012, s. 53-54). Gravene er plassert innenfor fire ulike geografiske områder innad i Trøndelag. Dette gjør at de tilhører ulike naturgeografiske soner. Birgitta Wik deler Trøndelag inn i 3 ulike soner, bestående av: ytre sone-kyst, midtre sone-elv og fjordsone og indre sone- fjellbygd og fjellsone (1982, s. 118). Denne inndelingen er med på å begrunne ulikheter og likheter innad i materialet, da den kan forklare ressursgrunnlag, ferdselsårer og muligheter for kontakt.

På bakgrunn av dette ble Meldal og Namdal valgt. Som det kom frem i Johansen (2003) og Marstrandens (1984) er dette områder der man både finner store gravfelt og enkelt graver som er tilstrekkelig dokumenterte (Johansen, 2003; Marstrander, 1983). I tillegg til dette ligger de på to ulike områder både i form av ressurser og natur, noe som gjør det interessant å se på gravmateriellet som forekommer innen de ulike sonene. I tillegg til Namdalen og Meldal har jeg valgt å legge til Verdal og dets gravmateriale. Verdal er et område som er kjent for sine rike graver og importgjenstander (Stylegar, 2013, s. 34-35; Solberg, 2003, s. 111; Marstrander, 1983, s. 144-145). For å bedre grunnlaget for min sammenligning var det et naturlig valg å inkludere materiale som også kunne vise til det høyere sjiktet i samfunnet. Ørland har ikke et stort antall av gravfunn fra min valgte periode, men selv om materialet er lite representativt vil det inkluderes grunnet boplassenes plassering på Ørlandet. Det er derfor interessant å sammenligne de ulike gjenstandene som forekommer fra samme geografiske område, men fra to ulike kontekster. Gjennom å sammenligne de personlige gjenstandene og gravskikken hos de fire ulike områdene vil de regionale variasjonene komme til syne. Og gjennom dette kan det være mulig å se ulike uttrykk innen mulige gruppeidentiteter og andre identitetsuttrykk hos de ulike regionene i Trøndelag.

4.1.2. Valg av boplasser

Grunnlaget for å inkludere personlige gjenstander fra boplasskonteksten er for å bedre forståelsen av de personlige gjenstandene, og deres samspill med individet. Jeg mener derfor å inkludere boplasser og deres gjenstander kan være med å gi et bedre innblikk i hvordan de ulike gjenstandene som forekommer i døden, også forekommer i livet. Gjenstandene som inkluderes i gravmateriellet, har også vært en del av det daglige levde liv. Jeg har derfor valgt meg ut to boplasser for å sammenligne det personlige utstyret som forekommer i begge kontekster. Opprinnelig var planen å kun se på boplassmaterialet fra Vik på Ørlandet. Denne boplassen ble valgt på grunnlag av observasjoner gjort under dens utgraving i 2015-2016. Som blant annet Marte

Mokkelbost påpeker, forekommer det likheter i gjenstandsmaterialet som ble funnet i ulike avfallslag på boplassen med hva som forventes å finne i graver. Dateringene av disse avfallslagene og gropene er satt til romertid (Mokkelbost, 2019, s. 195-231). På bakgrunn av dette, og den gode dokumentasjonen ble den et naturlig valg. I løpet av prosessen ble det klart at mitt valg av gravmateriale ikke var mulig å findatere, noe som jeg vil komme tilbake til senere i kapittel 4.4. Gjennom dette ble graver som falt innenfor overgangen romertid/folkevandringstid inkludert i mitt materiale. Dermed så jeg det nyttig å inkludere boplassen funnet på Bertnem i Overhalla, da denne er datert til folkevandringstid. I likhet med Vik ligger den også i nærheten av et stort antall av mine graver som befinner seg i Namdal.

Boplassene ble dermed valgt gjennom sin datering, men viktigst var tilstedeværelsen av gjenstander. Som det kommer frem i kapittel 3 har ikke gjenstander vært fokuset innen boplassarkeologien, og innen Midt-Norge er det ikke mange boplasser med forekomst av gjenstander (Heen-Pettersen, 2019, s. 187-189; Mokkelbost, 2019, s. 195-198). Bertnem og Vik skilte seg dermed ut, og ble naturlige valg.

4.2. Katalog

Min katalog består av alle graver der personlige gjenstander er til stede, og som faller innenfor gitt tidsperiode funnet innen det geografiske området. Dette inkluderer både sakkyndige og usakkyndige fremkommende graver, samt løsfunn som har blitt satt i forbindelse med grav. I mitt materiale er det totalt 4 løsfunn, men disse er tilskrevet å komme fra gravkontekst. Dermed har jeg valgt og inkluderer de da de faller innenfor tidsperioden, tilstedeværelse av personlig gjenstand og geografiske område. Jeg ser også her til Johansen (2003) sin gjennomgang av gravmateriale fra Trøndelag, der mine løsfunn er klassifisert og analysert som gravmateriale. Grunnet oppgavens fokus på gjenstander vil naturvitenskaplige og osteologiske prøver ekskluderes fra katalogoversikten, dette gjelder også for katalogen over boplassene. Gjennom kriteriet om tilstedeværelse av personlige gjenstander er målet å komme nærmere individet. Her vil de ulike gjenstandene som utgjør gravinventaret indikere og derfor bestemme individets kjønn. Som det er mulig å se både i min analyse og katalog har hver grav blitt inndelt i enten kvinne, mann eller ubestemt. Dette er grunnet i tolkningen av de personlige gjenstandene. For å få en bedre forståelse av individets rolle i romertidens samfunn har jeg også benyttet meg av AOT-verdier.

Hvis annen litteratur ikke er oppgitt er informasjonen angående funnet hentet fra NTNUs Vitenskapsmuseets database MUSIT, og kan gjenfinnes under gravenes og boplassenes T-nummer.

4.3. AOT-analyse

En AOT-analyse vil som sagt benyttes for å analysere mitt gravmateriale. Dette er for å bedre kunne sammenligne likheter og ulikheter som forekommer i gravskikken og selve gravmateriale. AOT (antall oldsakstyper) er en metode som først ble tatt i bruk av Lotte Hedeager (1978) på gravfunn fra romertid i Øst-Danmark. Gjennom å telle hvor mange ulike typer oldsaker som befinner seg i en grav danner man seg et generelt bilde på gravens rikdom og status (Hedeager, 1992, s. 101-103). Ved bruk av denne typen analyse er det mulig å få et bedre bilde av hva slags typer gjenstander som ble plassert sammen med de ulike gravene og i hvilke typer graver de forekommer. Det vil dermed være mulig å danne seg et bilde på hvor rik en grav er, og da bedre plassere i hvilket samfunnsjikt individet i graven tilhørte. Ideen bak denne analysen er at man teller de ulike gjenstandstypene, og ikke totalen av gjenstander som befinner seg i graven. Dette

vil si at fem gullringer og en beinnål vil til sammen få en AOT-verdi på 2. Gjennom denne metoden tolker man ikke graven og dens materiale kun ut fra hva man ser på som verdifullt, men ut fra gravmaterialets kompleksitet og sammensetning i form av ulike typer gjenstander. Dette vil gjøre analysen objektiv, og den subjektive meningen om verdi og hva som ses på som verdifullt vil ikke legge grunnlaget for tolkningen av graven (Hedeager, 1992, s. 104-108). Denne typen analyse har blitt tatt i bruk i forbindelse med gravmateriale i Trøndelag tidligere blant annet av Lyder Marstrander (1983), Kristin Prestvold (1999) og Anne Kalleklev (2020). Prestvold bygger på Marstrandens definisjon på hva som regnes som en rik, gjennomsnittlig og mindre rik grav. Marstrander regner en rik grav fra 7 og oppover, og mindre rike inneholder 1-3 oldsaker. Jeg velger også å følge denne inndelingen (Marstrander, 1983, s. 142-145; Prestvold, 1999, s. 78-79; Kalleklev, 2020, s. 12-13).

Graver	AOT-verdi
Rik	7+
Gjennomsnittlig	4-6
Mindre rik/fattige	1-3

Tabell 1. AOT-forklaring. Tabellen viser hvilket sjikt graven faller innenfor gjennom AOT-verdien.

Et av kriteriene Hedeager oppgir for gjennomføringen av en helt sikker AOT-analyse, er at materialet fra graven stammer fra sluttede/veldokumenterte funn. Dette vil si graver der gjenstandene er nedlagte i graven fra samme tid, gjenstandene og graven skal være sakkyndig fremkommet. AOT vil for meg vil fungere som en røff analyse for å få et bilde av gravenes status, og dermed gjøre det mulig å plassere individene inn i en samfunnskontekst. Grunnet i dette har jeg valgt også å regne AOT-verdien på de gravene som har blitt forstyrret/ettergravd, men også på gravene som er usakkyndig fremkommet. Som både Hedeager og Ellingsen tar for seg er dette en relativt grov metode som gjør det mulig å sammenligne materiale fra ulike kontekster (Hedeager, 1992, s. 103; Ellingsen, 2003, s. 91-92). Ut ifra dette begrunnes valget i å inkludere graver som ikke faller under Hedeages kriterier om en helt sikker AOT-analyse, da store deler av romertidens graver er usakkyndige fremkommet. Jeg ser det derfor som nyttig å bruke siden dette vil gi en bedre innsikt i individets rolle og plass i samfunnet.

I tellingen av AOT-verdi har jeg valgt å regne både flate og runde beinnåler som en type oldsakstype. Dette vil si at et hårsett som består av en kam, rund og flat beinnål vil få en AOT-verdi på 2. Hvis metall og beinnåler opptrer innenfor samme funn, vil disse bli sett på som 2 ulike typer. Tanken bak dette er at beinnålene, uansett fasong og utforming, er samme type oldsak og vil dermed telle som 1 AOT (Hedeager, 1978, s. 351). Grunnet oppgavens fokus på personlige gjenstander har jeg valgt å ikke medregne klinknagler, nagler, fausk og trekarkitt inn i selve AOT-analysen, da dette er gjenstander som ikke viser til individets rolle. De blir tatt med i selve materialkatalogen, men får verdien x i selve AOT-analysen.

Grunnet boplassens natur og tidligere forsknings hovedfokus på eliten når det kommer til romertid, vil jeg heller se på graver som representerer deler av befolkningen som ikke tilhørte eliten. Gjennom å foreta en AOT-analyse av de ulike gravene vil det være mulig å danne seg et bilde av hvilken posisjon individene hadde, og bedre plassere de inn i et sjikt i samfunnet.

4.4. Kildekritiske hensyn

I starten av denne prosessen var planen å kun se på materiale som falt innenfor tre gitte kriterier, i form av geografisk område, tilstedeværelsen av gjenstander og en sikker datering til Romertid (B1-C3). Som det ble klart tidlig i prosessen var det grunnet materialets tilstand ikke mulig å gjennomføre kravet om en sikker datering satt til romertid. Grunnet materialets natur og tilstand ble det etter hvert klart at den valgte perioden måtte utvides. Derfor ble perioden utvidet til å gjelde overgangen folkevandringstid. Gravmaterialet bestod i hovedsak av materiale fra branngravskikken noe som førte med seg et fragmentert materiale, da store deler bestod av beingjenstander.

Materialet fra de ulike geografiske områdene var i stor grad svært fragmenterte, noe som gjør en typologisk datering svært vanskelig. Ser man til utgravingene foretatt innen det geografiske området, er de fleste gravene og gravanleggene utgravd og undersøkt i første del av 1900-tallet (Johansen, 2003; Marstrander, 1983). En av konsekvensene av dette er at dateringen baserer seg i store deler på typologiske trekk i gravmaterialet, og det ble foretatt svært få naturvitenskapelige dateringer, dokumentasjonen består i stor grad av verbale beskrivelser i tilvekstfortegnelser og ulike publikasjoner. Det er noen unntak fra dette, deriblant Vahaugen og Namdal der det er mulig å finne gode beskrivelser og illustrasjoner (Johansen, 2012, s. 53). Selv om det eksisterer publikasjoner med bilder og gode forklaringer, stammer hovedtyngden av gravfunnene fra undersøkelser gjort før 1930-tallet. Dette kombinert med den høye tilstedeværelsen av branngraver med få gjenstander og da i hovedsak bestående av bein, blir en eksakt datering vanskelig. Dette gjør at store deler av gjenstandene som ble funnet i de ulike branngravene har fått en datering som spenner seg fra C2/3-D (Johansen, 2003). Grunnet usikkerheten og at en findatering ikke er mulig for store deler av materialet har jeg også inkludert graver som ikke kan dateres nærmere enn C-D. I tillegg til dette er 9 graver satt til eldre jernalder til stede i min katalog. Jeg ser det som nyttig å inkludere disse for å skape et mest mulig helhetlig bilde av hvilke gjenstander og gravskikker innen de ulike områdene.

Dette ledet til et annet spørsmål om materialet som forekom innen mitt geografiske område, da i forbindelse med kvaliteten og omfanget av undersøkelsene. Siden majoriteten av gravene ble utgravd og innkommet på starten til midten av 1900. Ser man til kvaliteten av både materialet og undersøkelsene som er foretatt, virker disse til å være gode og representative nok til å svare på mine problemstillinger. Theodor Petersen stod for en stor del av undersøkelsene som er foretatt innen mine områder, og som det kommer frem gjennom ulike rapporter og publikasjoner angående materialet er dette nøye systematisk gjennomgått og dokumentert (Farbregd, 1980; Petersen, 1903 & 1923; Marstrander, 1983, s. 20). Dette underbygges av senere undersøkelser foretatt av Vitenskapsmuseet i 1990 på Vahaugen, der det ble åpnet en ny sjakt på området der Petersen hadde gjennomført sine undersøkelser. Sjakten viser til en grundig gjennomført undersøkelse av Vahaugen (Sjøbakk, 2007, s. 2 & 11). Grunnet oppgavens fokus har jeg også valgt å inkludere usakkyndige fremkommet graver, samt løsfunn (4 stk) som skriver seg fra en gravkontekst. Disse begrunnes å stamme fra gravkonteksten gjennom type gjenstand og tidligere gjennomgang gjennomført av Johansen (2003). Jeg har derfor sett det nyttig å inkludere disse i mine analyser da de skriver seg til personlige gjenstander som viser både til identitet og individ.

4.5. Kjønnbestemmelse av materialet

Ulike gjenstander har tradisjonelt blitt tolket opp mot det kvinnelige eller mannlige kjønn. Gjennom tolkningen av gravens gjenstander har individenes kjønn blitt tolket. De personlige gjenstandene og deres kombinasjoner i graven legger også grunnlaget for kjønnbestemmelsen av individene innen mitt materiale. De ulike gravene blir delt inn i en av tre kjønnskategorier basert på de personlige gjenstandenes sammensetning. Dette er kvinne, mann og ubestemt. Ubestemt blir tatt i bruk når gjenstandene ikke er tilstrekkelig for å tolke til et bestemt kjønn.

4.5.1. Det kvinnelige, mannlige og ubestemte

Det er ulike typer gjenstander som tradisjonelt har blitt knyttet opp mot enten det kvinnelige eller det mannlige. I hovedsak er det personlige gjenstander som faller innenfor kategorien smykker og tekstilredskaper som har fungert som indikator for det kvinnelige. Dette inkluderer en rekke av ulike gjenstander. Deriblant kjeder, perler, smykkenåler, ulike hengesmykker, ringer og ikke minst hårnåler som regnes innenfor smykkesett. Spenner, hekter, hemper, ringnåler og knapper blir derimot som regel satt i sammenheng med drakttilbehør. Spinnehjul, nåler, nøkler og ulike redskaper som sakser og annet som knyttes opp mot tekstilproduksjon er gjenstander som dukker hyppig opp i gravmaterielt, og viser til det kvinnelige (Berge, 2003, s. 41-46; Skogstrand, 2016, s. 81-82). Gjenstander som knyttes opp mot det mannlige derimot har i hovedsak ligget i tilstedeværelsen av våpen, bjørneklør og ulike gjenstander tilknyttet beltet, deriblant ildslagningssteiner og futteraler til kammer (Skogstrand, 2016, s. 81-84; Solberg, 2003, s. 86-87; Marstrander, 1983, s. 84-86). Toalettsaker i form av syler og barberkniver er her begge blitt tolket til å skrive seg til mannsgraver. Petersen tolker blant annet syler som ble funnet på Vahaugen i Meldal som toalettsaker, men også at de på samme tid vært brukt til å slå på de ovale beltesteinene (Petersen, 1923, s. 43).

Det er flere gjenstander som det er vanskelig å tolke kjønn ut ifra at de forekommer hos begge kjønn. Dette er gjenstander som ringer og smykkenåler, kniver og kammer. Knivene, da både av jern og bein, har vært en del av gravinventaret som forekommer uavhengig av kjønn. Noen kniver kan man derimot sette i sammenheng med ulike typer oppgaver, og dermed knytte de opp mot det kvinnelige og mannlige. Her kan man se til krumknivene av jern og beinknivene som omtales som kjøttkniver, da disse er redskaper som settes i sammenheng med skinnbehandling. Ifølge Solberg forkommer beinknivene i hovedsak i kvinnegraver (Solberg, 2003, s. 86). Noe av den samme tendensen er observert med pilspisser, da de også forekommer både i bein og jern. Der jernpilene tyder på at graven tilhører en mann grunnet deres status som våpen, mens beinpiler forkommer hos begge kjønn. Beinpiler funnet i kvinnegraver har i noen sammenhenger blitt tolket til å være trekantede hårnåler, noe som gjør denne gjenstandstypen vanskelig å bestemme kjønn uten at de er kombinert med andre gjenstander (Solberg, 2003, s. 86; Marstrander, 1983, s. 90-91; Töpfer, 2010, s. 57).

Som det kommer frem i mitt materiale er kammen en av gjenstandene som går hyppigst igjen i gravmaterialet. Kammen i seg selv er ikke grunnlag nok til å tolke gravens kjønn, da denne forekommer hos begge. Her er det igjen kombinasjonen med de andre personlige gjenstandene som indikerer og muliggjør en kjønnbestemmelse, på lik linje med kniver og ringer. Ser man til romertid forekommer kombinasjonen mellom kam/smykke og kam/smykke/beinnål som hyppig. Innen kamgravene er det nettopp beinnåler som er en av gjenstandene som skiller seg ut i funnkategorien, og fungerer som de beste kjønnsindikatorerne (Töpfer, 2010, s. 61-62). Som Petersen påpeker i forbindelse med utgravingen av Vahaugen er hårnåler en gjenstandstype som kun

forekommer i kvinnegraver (Petersen, 1923, s. 36-40). Som han beskriver i sin gjennomgang av gjenstandene funnet på Vahaugen:

“Mens kammene kan tilhøre saavel det mannlige som det kvindelige gravutstyr, forekommer de flate naale utelukkende i kvindegrave. Tilstedeværelsen av selv der mindste bruddstykke av en saadan naal er tilstrekkelig til at karakterisere en brandgrav som kvindegrav”.

- (Petersen, 1923, s. 37).

Denne observasjonen og tolkningen har også blitt gjort senere, og underbygges av nye funn, blant annet av Marstrander da dette stemmer for materiale både i Norge og i vest-Sverige (Marstrander, 1983, s. 90). Med bakgrunn i dette settes graver med tilstedeværelsen av flate eller runde beinnåler til kvinnegraver. Som nevnt ovenfor blir smykker og ulike gjenstander som settes i forbindelse med tekstilproduksjon satt i sammenheng med det kvinnelige. Våpen, bjørneklør, ulikt toalett- og belteutstyr blir derimot satt i sammenheng med det mannlige. Denne tankegangen bak disse indikasjonene er med på å legge grunnlaget for min tolkning av kjønnsbestemmelsen på de ulike gravene.

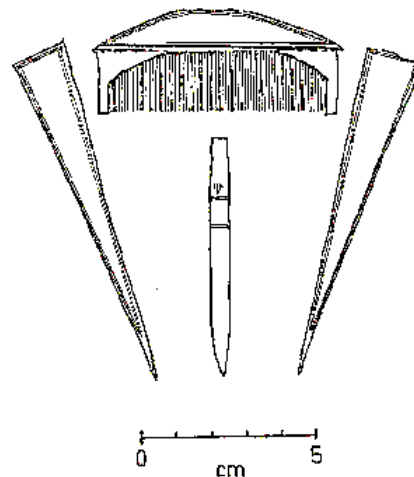
Selve kjønnsbestemmelsen innenfor gravmaterialet er svært sammensatt med flere faktorer som spiller inn. Ulike gjenstander har som sagt blitt knyttet opp mot enten det mannlige eller kvinnelige, men det er flere gjenstander som er vanskelige å knytte til det ene eller det andre, samt at det er en konstant utvikling innen forståelsen av gjenstander og kjønn. Ser man til spinnehjul er disse sett i sammenheng med kvinner og regnet som en rimelig sikker indikator. Skogstrand har i forbindelse med sin doktoravhandling påpekt at det er det mulig å observere en forskjell i hvilket kjønn spinnehjulene følger med i graven fra eldre romertid til yngre romertid i Øst-Norge. Da spinnehjulene ifølge de osteologiske analysene er påvist til å forekomme både i manns og kvinnegraver, og som Skogstrand påpeker er med på å utfordre det tradisjonelle synet på roller og kjønnsbestemmelse både i livet og graven (Skogstrand, 2010, s. 23-26). Gjennom dette blir gjenstandskombinasjonene en stor del av å avgjøre om hvilket kjønn en grav tilhører. I min gjennomgang av materialet forekommer spinnehjulene i graver som det er mulig å kjønnsbestemme til kvinner blant annet gjennom de andre gjenstandene som forekommer i samme grav. Men dette er med på å understreke kompleksiteten, og hvordan synet på hva som regnes som kvinnelig og mannlig er i utvikling. Rollene som tidligere har blitt sett på som enten eller etter tradisjonelt datidens syn på kjønnsroller.

4.5.2. Hårets kjønnsbestemmende rolle

Som det vil komme frem i min gjennomgang av materialet utgjør hårnåler, kammen og hårsett en betydelig andel. Hårnålene fungerer her som en sikker kjønnsindikator da disse er kjent og observert til å skrive seg til kvinnegraver (Marstrander, 1983, s. 84).

Det samme gjelder for hårsettene, da de også har en kjønnsbestemmende faktor.

Betegnelsen hårsett har tidligere kun blitt brukt ved tilstedeværelsen av minst en flat og en rund hårnål, samt en kam. Dette kriteriet ble blant annet tatt i bruk av Marstrander (1983). Jeg har derimot valgt å sette kriteriet for hårsett til tilstedeværelsen av en hårnål og en kam. Dette grunnes i materialets svært fragmenterte natur, tidsperiode for utgravning og gravskikken tatt i bruk. Kombinasjonen mellom hårnålene og kammen ble først identifisert som hårsett av Petersen. Dette har senere blitt underbygget ved funn av sammensatte hårsett i intakte skjelettgraver, der settene er plassert bak kvinnenes hode. Grunnet deres hyppige og utbredte tilstedeværelse er det trolig at settene var en fast del av kvinnenes gravinventer, og kan dermed peke mot en standardisert frisyre hos romertidens kvinner (Simonsen, 2015, s. 248; Petersen, 1923, 37; Sjøvold, 1962, 95-96)

Figur 1. Tegning av sammensatt hårsett. Plassering basert på funn fra en ubrent kvinnegrav. Tegning: Etter Nicolaissen, 1901. Hentet fra Marstrander, 1983, s. 86.

Mangelen på enten rund eller flat hårnål i de ulike gravene har blant annet av Petersen blitt satt i sammenheng med en ufullstendig oppsamling fra likbålet. Innen den ene ubrente graven der hårsett forekommer er begge de flate og den runde hårnålen, samt kam til stede (Kat.nr 79). Dette, sammen med branngravskikkens mangel på brente bein i selve graven kan være en trolig forklaring på mangel av enten flat eller rund hårnål (Marstrander, 1983, s. 84; Petersen, 1923, s. 37-38; Sjøbakk, 2007, s. 50). Med dette som grunnlag velger jeg å regne graver bestående av kombinasjonen en hårnål og en kam til hårsett, og dermed tilhørende en kvinne.

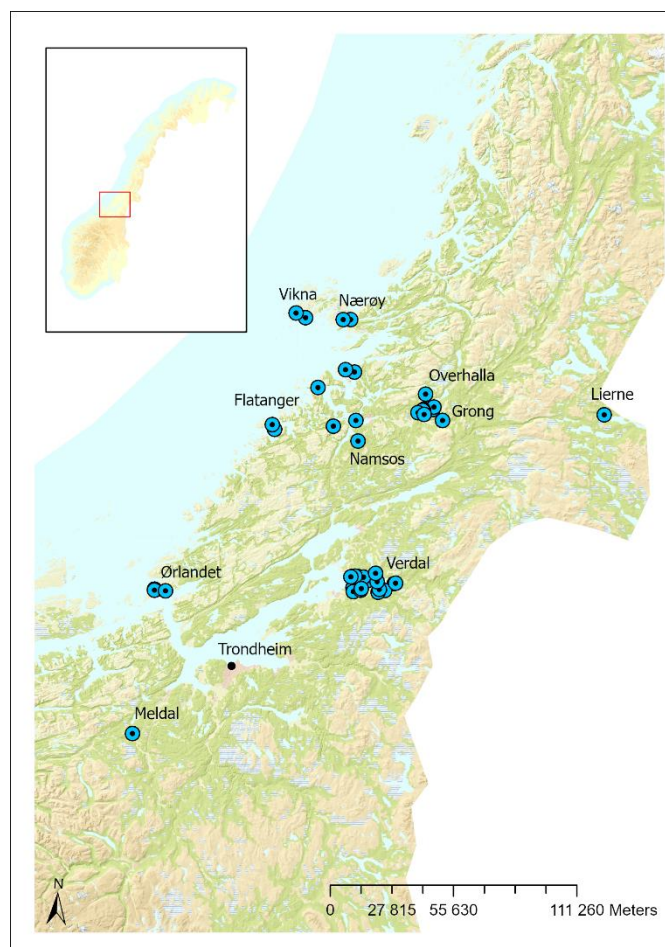
5. Analyse

I dette kapittelet vil likheter og ulikheter innen gravene og de personlige gjenstandene, gravskikken, samt boplassmaterialet fra de ulike områdene analyseres. For å bedre forståelse av individets rolle har jeg valgt å se på ulike trekk som synliggjør seg gjennom arbeidet med denne oppgaven. Materialet som gjennomgås legger grunnlaget for min analyse. Hovedvekten av denne analysen vil ligge på gravskikken og de personlige gjenstandene. Innen de personlige gjenstandene vil alle gjenstander som forekommer i de ulike gravene inkluderes, men hårsettene, kammen og hårnålene vil stå i hovedfokus. Dette begrunnes i deres sentrale tilstedeværelse i gravmaterialet, boplassmaterialet og hårets betydning for individet (se kapittel 4). Gjennom å sammenligne gravskikken og de personlige gjenstandene, vil dette kunne gi et overblikk over stedenes presentasjon og isenesetting av individene. Som igjen vil øke forståelsen av individets rolle og uttrykk for identiteter i døden og livet.

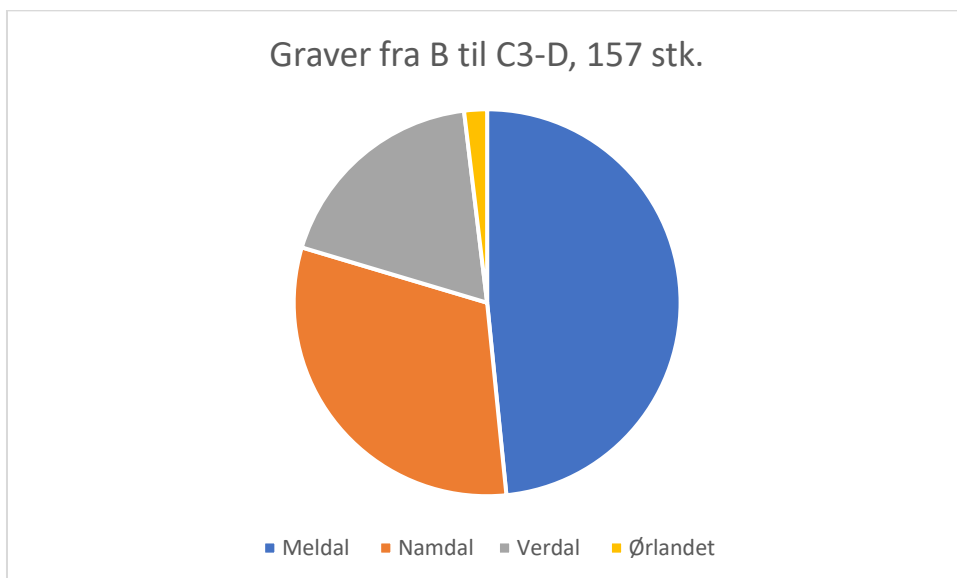
5.1. Graver

Mitt materiale kommer fra fire ulike geografiske regioner innad i Trøndelag. Disse består av Meldal, Verdal, Ørlandet og Namdal. Namdal består som sagt av 11 kommuner, men graver som faller innenfor mine kriterier skriver seg fra Overhalla, Lierne, Grong, Namsos, Flatanger, Nærøy og Vikna.

De ulike regionen består av et variert antall graver. Gravene forekommer både i små og store gravfelt, samt enkeltgraver.

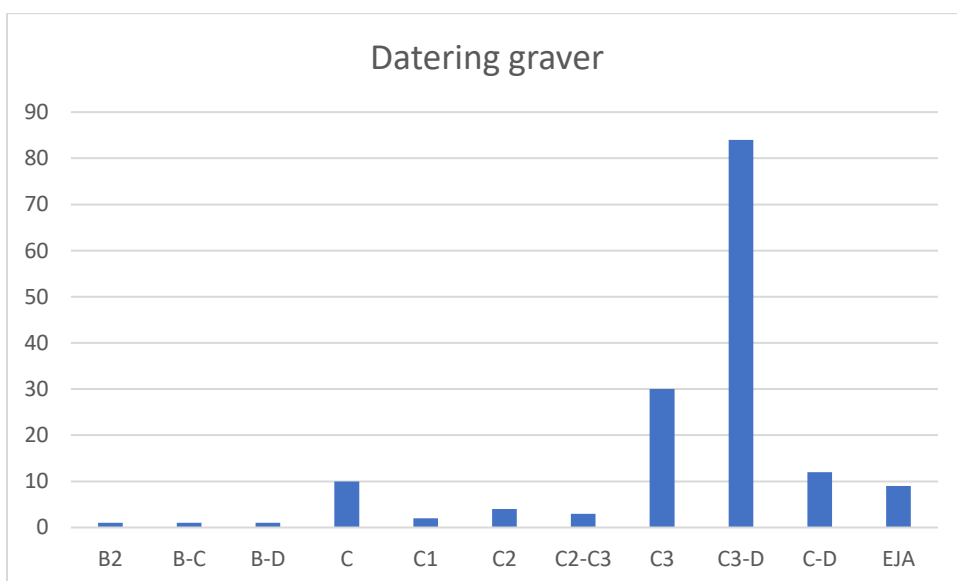

Figur 2. Oversiktskart over gravenes plassering i Meldal, Namdal, Verdal og Ørlandet. Kart: Gunhild Stavnes Borøchstein

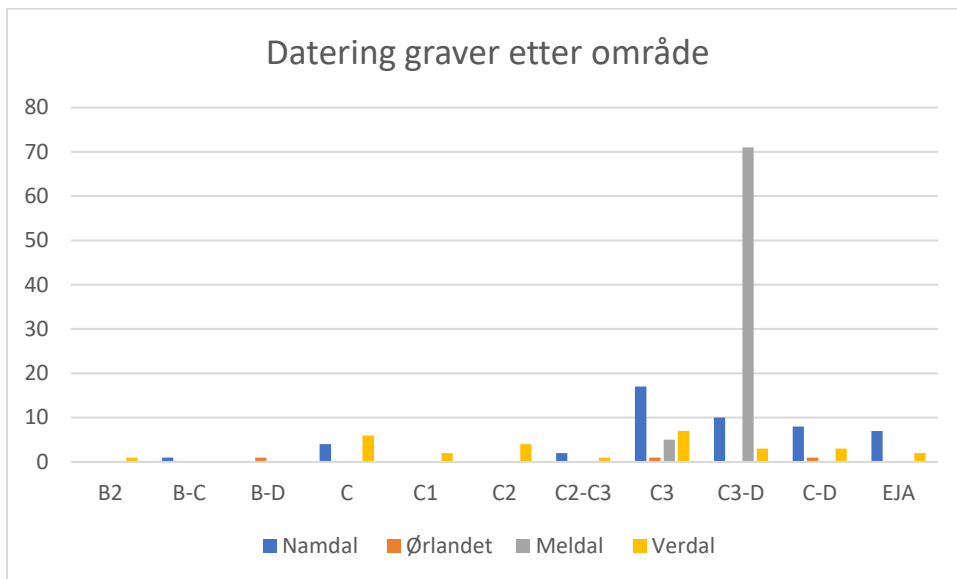
Figur 3. Oversikt over fordeling graver innen det geografiske området.

Som oversikten over fordelingen av graver innen de ulike regionene viser er det flest graver i Meldal (76 stk), etterfulgt av Namdal (49 stk), Verdal (29 stk) og Ørlandet (3 stk).

Tabell 2. Oversikt over datering av de 157 gravene.

Hovedtyngden av gravene kan dateres til C3 og C3-D, nemlig overgangen fra romertid til folkevandringstid. Denne dateringen baserer seg på gravskikken og de personlige gjenstandene som forekommer innen de ulike gravene (se vedlegg 1).

Tabell 3. Datering av graver innen det geografiske området.

Dette ser også ut til å være et trekk som går igjen innen de ulike områdene. Der C3 og C3-D er godt representert i områdene.

5.2. Graver og personlige gjenstander

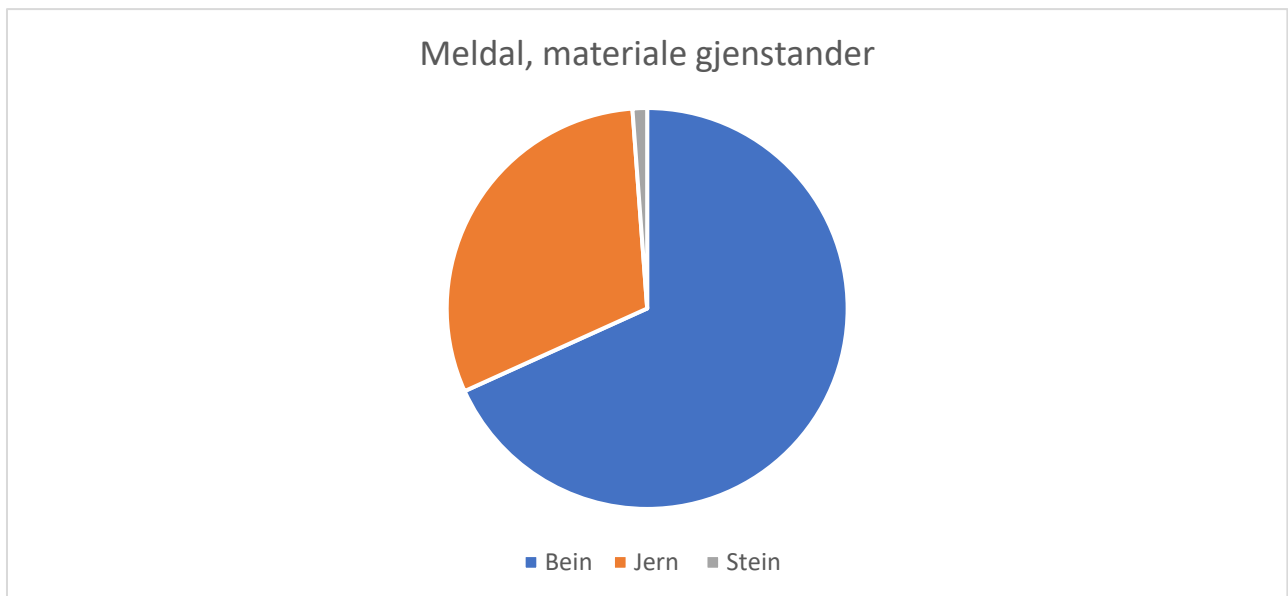
5.2.1. Meldal

Meldal faller innenfor den indre sone, og tilhører dermed det som regnes som fjellbygd og fjellsonen (Petersen, 1923, s. 54-58; Wik, 1982). Alt gravmaterialet skriver seg fra ett gravfelt, nemlig Vahaugen. Feltet er plassert på en naturlig morenerygg, og er i dag omgitt av dyrket mark, myr og barskog. Ved haugen renner elva Orkla, samt en liten sideelv. Vahaugen har gjennom sin plassering, utsikt over selve dalen, og avgrenses naturlig gjennom omgivelsene (Sjøbakk, 2007, s. 30-31; Petersen, 1923, s. 61). Dette gravfeltet ble undersøkt og utgravd av Theodor Petersen i tidsrommet 1917-1919. Petersen fant til sammen 211 gravanlegg, der 76 inneholdt gjenstander eller rester av mulig beholder i form av fausk. Det var her snakk om gravanlegg under flat mark bestående av både branngroper og urnebranngroper. Ulike former for steinforing forekom også hos noen av gravene, samt at flertallet var markert med en liten steinhelle som markering på markoverflaten over selve graven (Petersen, 1923; Stylegar, 2015, s. 132-133).

Gjenstand	Antall
Kam	34
Flat beinnål	18
Spinnehjul(bein)	4
Spinnehjul(jern)	1
Metallnål	1
Kniv	9
Skje(bein)	2
Beltstein	1
Pilspiss	7
Ten	1

Syl	4
Øks	1
Spydspiss	1

Tabell 4. Antall personlige gjenstander funnet i gravmaterialet fra Meldal.

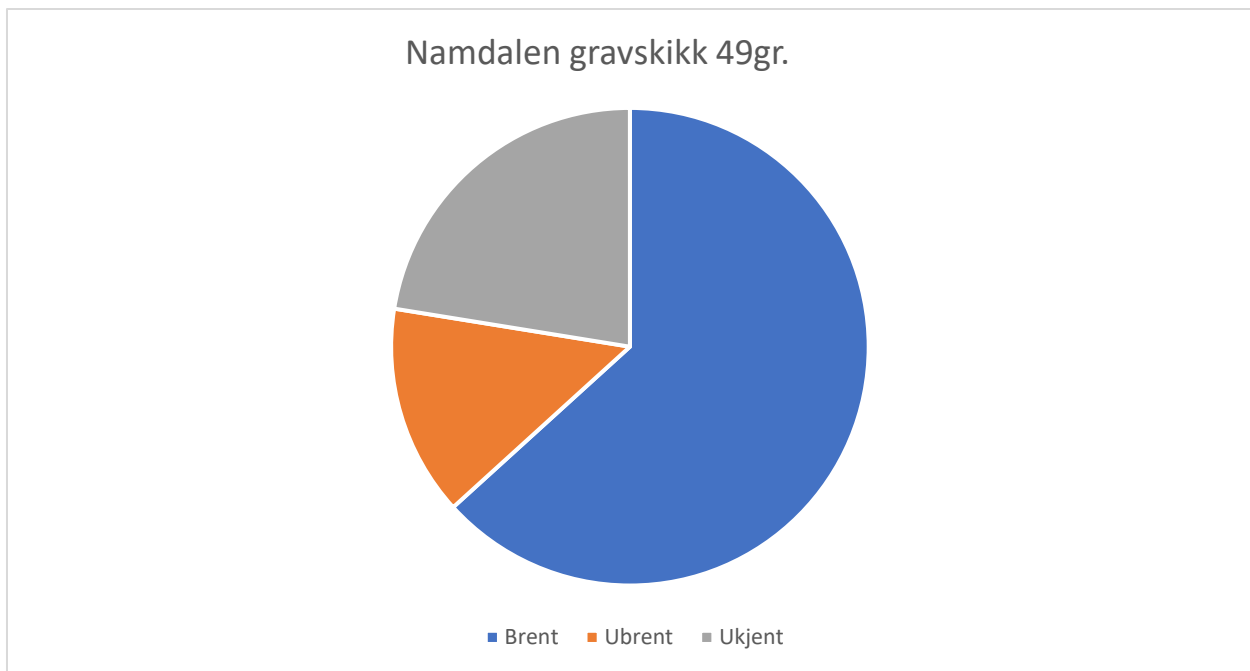

Figur 4. Oversikt over ulikt materiale funnet i gravene.

De personlige gjenstandene som forekom i gravene bestod av bein, jern og stein. De ulike gravene inneholdt også et lavt antall gjenstander pr. grav, og variasjonen av gjenstander var lav. Hovedtyngden besto av små fragmenterte varmebehandlede beingjenstander, samt noen annet materiale. Det ble ikke funnet noen gjenstander som typer på import. Som Petersen understreker i sin gjennomgang av materialet, forekommer kammens nagler også kun i jern (Petersen, 1923, s. 55).

5.2.2. Namdal

Namdalen er et område som strekker seg over flere kommuner, og inkluderer med dette Overhalla, Grong, Namsos, Namsskogan, Leka, Flatanger, Nærøy, Vikna, Røyrvik og Lierne. Namdalens spredte geografiske område fører til at alle de tre sonene er representert (Wik, 1982). Av disse kommunene befant hovedtyngden av de 49 gravene seg i Overhalla. Deretter var det et fåtall graver i Namsos, Flatanger, Vikna, Nærøy, Grong og Lierne. Funnene fra Overhalla skriver seg i hovedsak fra gravhauger funnet i nærheten av dagens gårdsbosetting, og utgjør med dette flere små gravfelt. De fleste undersøkningene gjennomført av materialet som faller innenfor B-D, ble gjort av Petersen i perioden 1902-1906 (Farbregd, 1980, s. 20). Hovedtyngden av gravskikken og likbehandlingen i denne regionen består av branngraver, men det er også et antall av ubrente graver til stede.

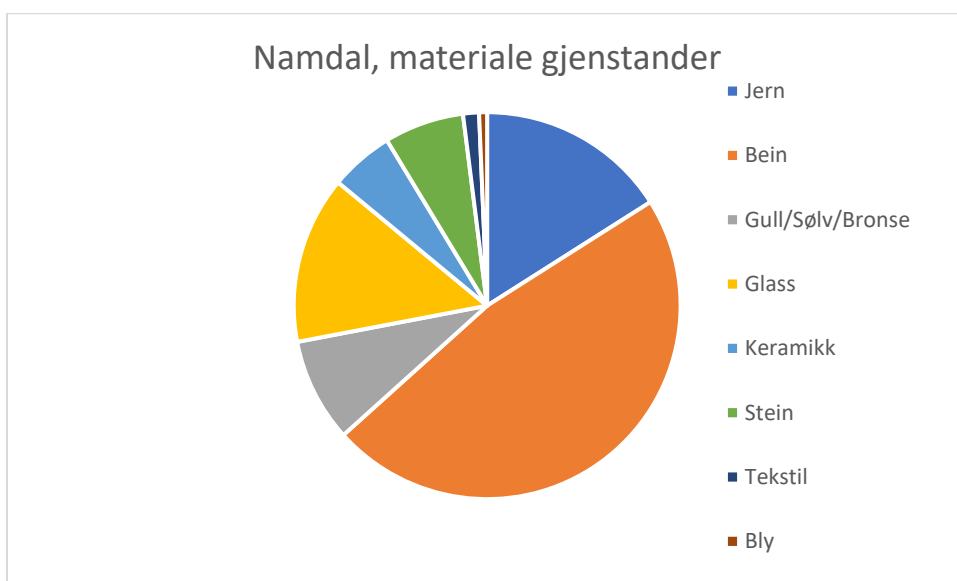
Figur 5. Oversikt over gravskikk innen 49 gravene i Namdalen.

De personlige gjenstandene som forekom i Namdalen inneholder et variert materiale, og type gjenstander. Dette inkluderte alt fra beingjenstander til gjenstander av rikere karakter som av gull, sølv og bronse.

Gjenstander	Antall
Fingerring av gull	1
Spiralring av sølv/gull blanding	1
Perle (bronse)	1
Fibula (bronse)	1
Beslag (bronse)	1
Bronsefragment	3
Spinnehjul (bronse)	1
Metallnål (bronse)	2
Metallnål (sølv)	1
Kam (bein)	23

Rund beinnål	12
Flat beinnål	22
Tresidet beinnål	1
Vevesverd (bein)	2
Spinnehjul (bein)	5
Kniv (bein)	1
Bearbeidet bein	3
Skje (bein)	1
Brikke (bein)	1
Metallnål (jern)	1
Sverd	2
Kniv	5
Lanse	4
Jernfragment	4
Spydspiss	2
Skjoldbule	1
Beslag	2
Nøkkel	1
Krampe	1
Nagle/bolt	1
Spinnehjul(bly)	1
Bryne	4
Beltestein	1
Klebersteinkar	1
Formet stein	1
Ildslagningstein	1
Søkk	1
Skive	1

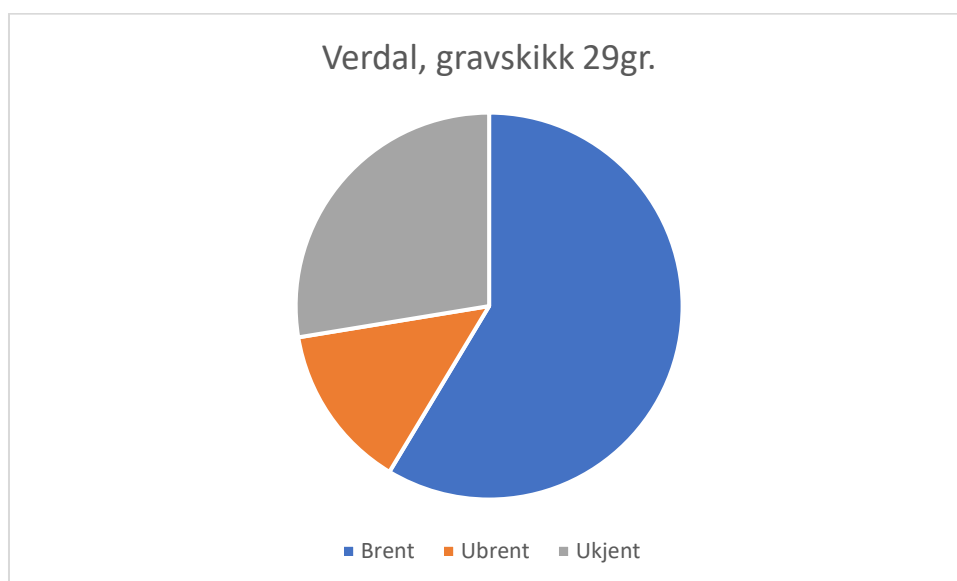
Tabell 5. Oversikt over gjenstander funnet i gravene fra Namdalen.

Figur 6. Fordeling av materiale funnet i gravene i Namdal

5.2.3. Verdal

Verdal er et område som er kjent for tilstedeværelsen av skjelettgraver med rikt og importert utstyr (Marstrander, 1983, s. 144). Områdene skriver seg til både de midtre og indre sonene, dermed regnes dette som en elv/fjord og fjellbygd/fjellsone (Wik, 1982). Gjennom elven som munner ut i Trondheimsfjorden gir dette gode muligheter for kontakt og handel. Selve undersøkelsen i form av utgraving er av et mer begrenset omfang. Mye av materialet som forekommer er innkommet i forbindelse med ulikt jordarbeid eller av K.Rygh, som gjennomførte store deler av utgravingene som er sakkyndig undersøkt (Marstrander, 1983, s. 20; Johansen, 2012). Verdals gravene består både av graver som forekommer i felt og enkeltgraver. I likhet med Namdalen består gravskikken i hovedtyngde av branngraver, men de ubrente er også her en synlig del.

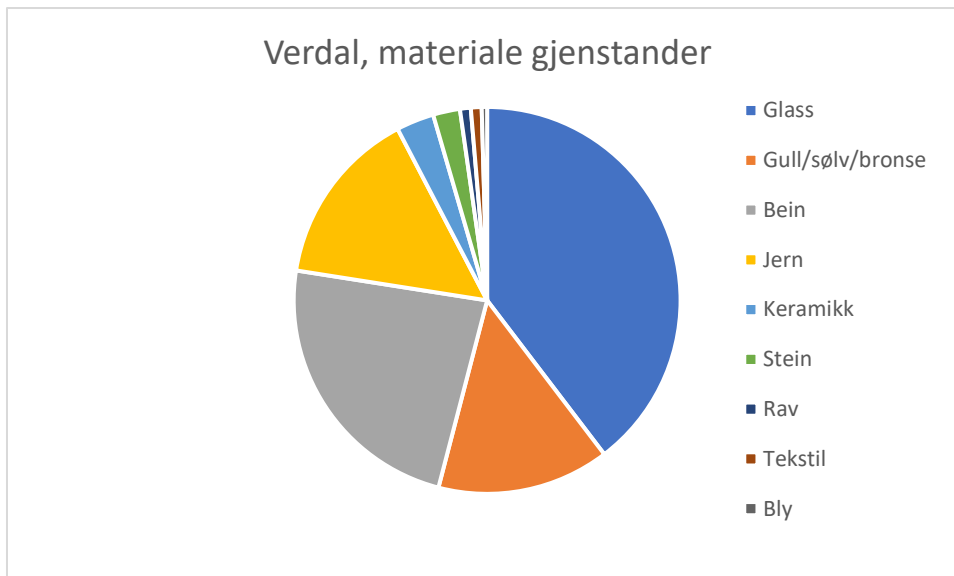
Figur 7. Oversikt over gravskikken hos de 29 gravene i Verdal.

Verdals materiale gir inntrykk av å inneholde et rikt materiale. Særlig gjennom tilstedeværelsen av gjenstander av glass, gull, sølv og bronse.

Gjenstand	Antall
Kam	9
Pilspiss(bein)	2
Bronsekjele	1
Beltespenne(bronse)	1
Sverd	1
Spydspiss	5
Øks	1
Fibula	3
Metallnål(sølv)	1
Metallnål(bronse)	7
Beslag(jern)	2
Beslag(bronse)	3
Sil(bronse)	1

Keramikk(skår)	4
Lanse	5
Kniv	4
Beltestein(kvarts)	1
Skjoldbule	2
Skjoldhåndtak	2
Ten(sølv)	1
Tekstil med tinnbånd	1
Nagle/bolt	5
Flat beinnål	6
Rund beinnål	3
Perle(glass)	85
Spinnehjul(bein)	2
Glass(beger)	2
Glass(skår)	1
Keramikk (leirkar)	7
Fingerring(gull)	5
Nøkkel	2
Ildslagningsstein(kvartsitt)	1
Tekstil(ull)	1
Bearbeidet bein	2
Fingerring(sølv)	4
Perle(rav)	2
Bryne(kvartsitt)	1
Perle(stein)	2
Spinnehjul(bronse)	1
Spenne	2
Perle(sølv)	1
Jernfragment	1
Bronsefragment	1
Keramikk(leirkar)	4
Bjørneklør	21
Beinnål(pilspiss)	3
Vektlodd(bly)	1

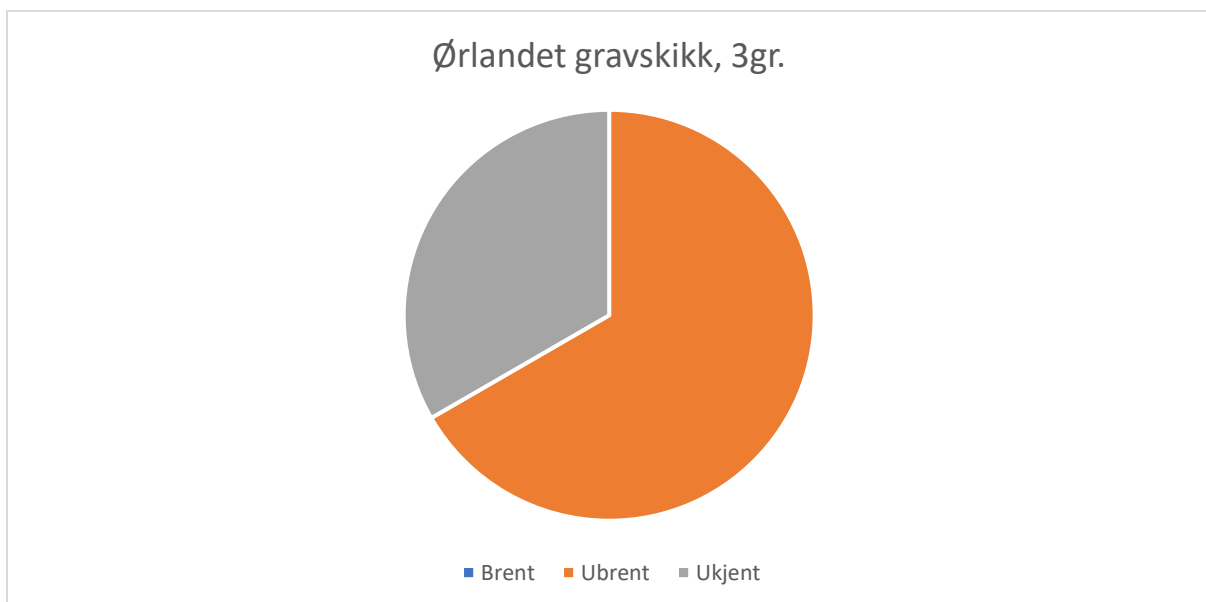
Tabell 6.Oversikt over antall personlige gjenstander funnet i gravene i Verdal.

Figur 8. Fordeling av materiale på gjenstander fra gravene i Verdal.

5.2.4. Ørland

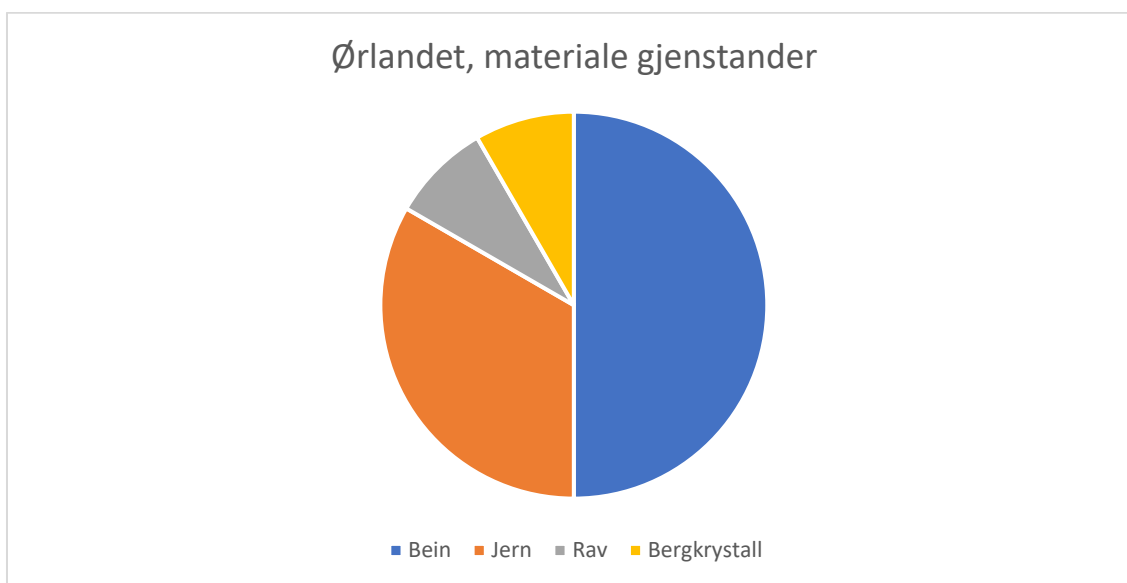
Gravmaterialet skiller seg fra de andre områdene gjennom det lave antallet graver. Av graver som faller innenfor gitt datering er det kun 3 flatmarksgraver som utgjør det totale antallet. Ørlandet faller innenfor den ytre sonen, nemlig kysten. Selve plasseringen ved munningen av Trondheimsfjorden, gjør dette til et interessant område, da dette ligger svært strategisk til ved forbindelseslinjene inn og ut av fjordløpet. Ørlandet skiller seg også fra andre kystområder med sine flate områder og gode jordbruksforhold (Wik, 1982, s. 120-121).

Figur 9. Oversikt over gravskikk hos de 3 gravene på Ørlandet.

Gjenstand	Antall
Kam	3
Flat hårnål	1
Rund hårnål	1
Kniv	1
Skavekniv (bein)	1
Perle(rav)	1
Perle(berkrystall)	1
Saks	1
Linhekle	1
Jernfragment	1

Tabell 7. Oversikt over personlige gjenstander og antall funnet i gravene på Ørlandet

Figur 10. Fordeling av materiale på gjenstander fra gravene på Ørlandet

5.2.5. Gravenes ytre utforming

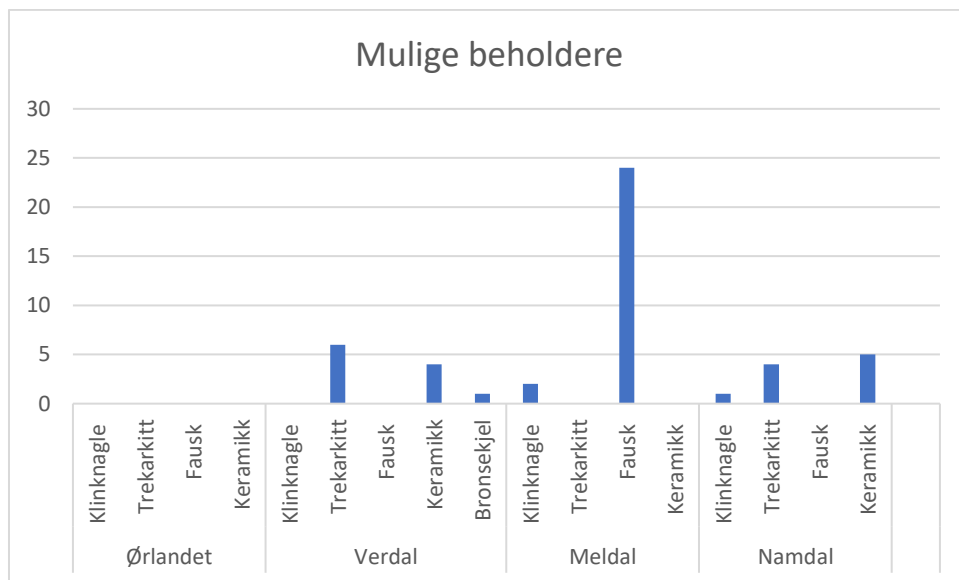
Gravene innen dette området forkommer med ulike ytre markeringer. Da både i enkeltgraver, større felt og i en samling av ulike hauger. Disse forekommer både i nærheten av gårder og lengre unna. De ytre markeringene til de ulike gravene, samt deres plassering i landskapet kan være med å gi en bedre innsikt i hvordan de levende oppfattet gravritualene og døden.

	Grav i felt med synlig markør (røys/haug)	Graver i felt med synlig markør (dekkhelle)	Graver i felt uten synlig markør	Enkelt graver med synlig markør	Enkeltliggende flatmarksgrav	Løsfunn
Ørlandet	0	0	0	0	3	0
Verdal	13	0	0	14	1	1
Meldal	1	73	2	0	0	0
Namdal	32	0	1	13	0	3

Tabell 8. Oversikt over gravens ytre utforming. Det er her snakk om ulike synlige markører innen de fire ulike områdene.

5.2.6. Mulige beholdere i graven

Beholdere av ulik form kommer til syne i gjennomgangen av materialet. Av beholdere forekommer det i Verdal den eneste tilfellet av en bronsekjøl, mens beholdere av keramikk forekommer kun i Namdal og Verdal. Keramikk karene skriver seg fra graver bestående av branngraver og ukjent gravskikk, noe som gjør at de tolkes til en del av gravskikken, og ikke direkte som personlig gjenstand (kapittel 2.2.1).

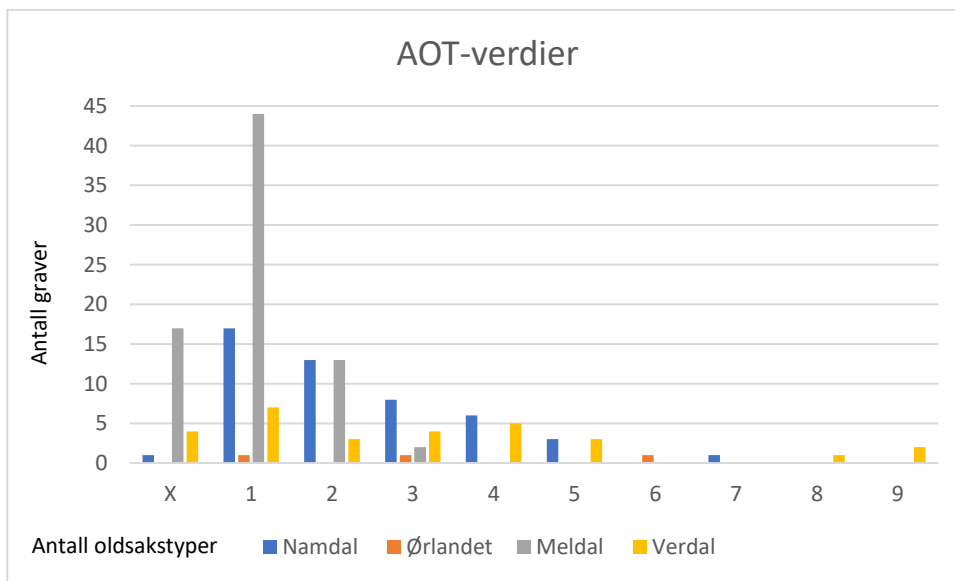

Tabell 9. Oversikt over mulige beholdere funnet innen det geografiske områder.

5.3. Sosial status og plassering i samfunnsjiktet

For å bedre forstå individets rolle, og tilstedeværelse i romertidens samfunn har jeg valgt å plassere de inn i ulike samfunnsjiktet. Dette gjøres som sagt ved hjelp av en AOT-analyse (Hedeager, 1992) Målet med denne analysen er å synliggjøre de ulike regionenes samfunnsjikt. Dette kan igjen være med på å belyse individenes status, tilstedeværelsen av individualitet og identitetsuttrykk.

5.3.1. AOT-verdier

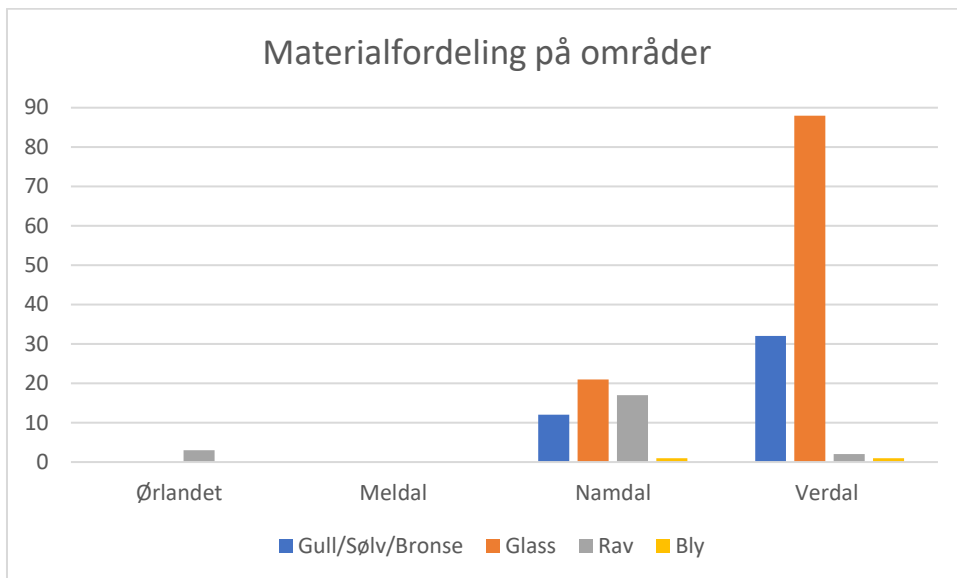

Tabell 10. Oversikt over AOT-verdiene av gravene innen det geografiske valgte området. Viser tilstedeværelsen av ulike sjikt i samfunnet. X-verdien består av gjenstander uten personlig karakter, som i form av fausk, trekarkitt osv (se kapittel 2.2.1 og 4).

Som det kommer frem gjennom analysen ligger hovedvekten av gravene plassert mellom 1-3, noe som vil si graver som oppfattes som fattige. Høyeste AOT-verdi funnet innen mitt materiale stammer fra Verdal og har en verdi på 9, noe som tilsvarer en rik og godt utstyrt grav. Dette synliggjør tilstedeværelsen av individer fra ulike samfunnsjikt innad i samme område.

5.3.2. Import

Jeg har også sett på tilstedeværelsen av importgjenstander og hvor disse forekommer.

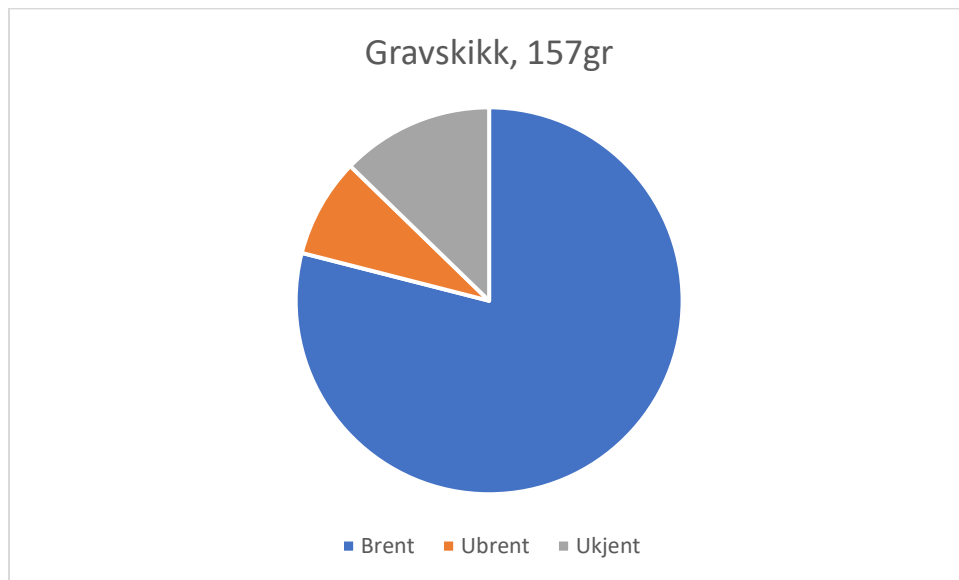

Tabell 11. Materialfordeling innad det valgte geografiske området. Tabellen viser til tilstedeværelse av importerte gjenstander.

Ser man til materialfordelingen som forekommer innad i de ulike områdene, er det Verdalen og Namdalen som helt klart har det høyeste antall gjenstander som viser til import og kontakt med omverdenen. Der Verdalen har et høyere antall av både gull, sølv, bronse og glassgjenstander til stede i gravmaterialet. Her er det blant annet gjenstander som drikkeutstyr, glassbegre, metallfingerringe og bronsekjelen som peker mot kontakt (Marstrander, 1983, s. 42-63).

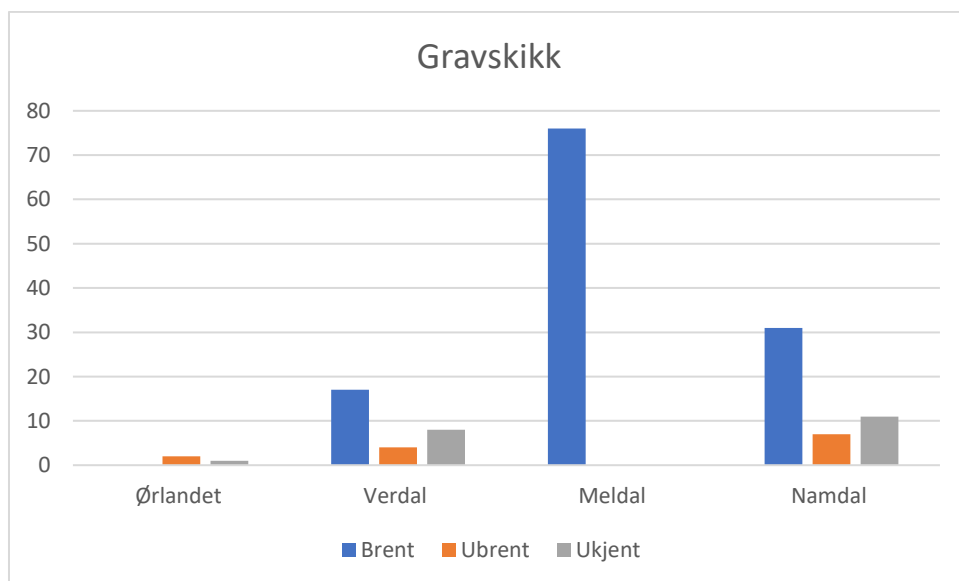
5.4. Individ og identitet i uttrykk gjennom gravskikken

Romertidens gravskikk er varierende, dette gjennom den samtidige bruken av brente og ubrente graver. Behandlingen av den døde, og valg av skikk er en viktig del av presentasjonen og forståelsen av individet i graven. Grunnet i dette ser jeg det nødvendig å se på flere aspekter innen branngrav- og skjelettgravskikken. Her er det faktorer som regional variasjon, kjønnsfordeling og status som utgjør min analyse.

Figur 11. Oversikt over de 157 gravenes gravskikk.

5.4.1. Variasjoner i gravskikken

Tabell 12. Oversikt over variasjoner innen gravskikk innen de ulike områdene.

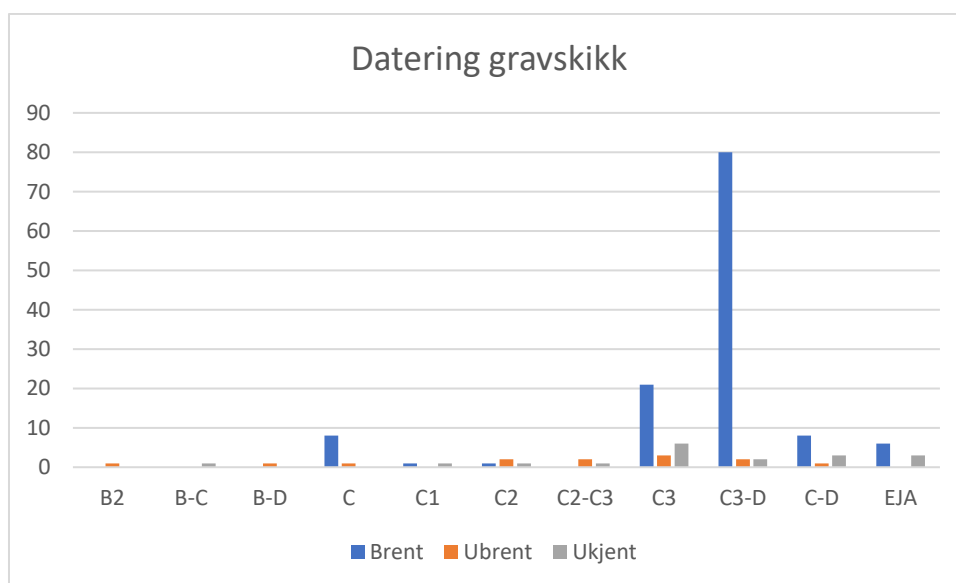
Denne tabellen viser til variasjonen innen gravskikken til de 157 individene som utgjør mitt materiale. Som denne analysen synliggjør er branngravskikken hyppigst tatt i bruk,

med unntak av Ørlandet der den er ikke eksisterende. Meldalen skiller seg ut gjennom branngravskikkens enerådende tilstedeværelse. I Namdalen og Verdalen er begge skikkene til stede i gravbildet, men også her står branngravskikken sterkest. Som denne analysen viser, forekommer det også graver der det ikke var mulig å bestemme gravskikk. Dette kommer av usakkyndig innlevering, samt utilstrekkelig dokumentasjon da deler av materiale stammer fra 1900-tallet (Johansen, 2003 & 2012).

	Branngrav	Skjelettgrav	Ukjent	Løsfunn
Ørlandet	0	2	1	0
Verdal	17	4	7	1
Meldal	76	0	0	0
Namdalen	31	7	8	3

Tabell 13. Oversikt over fordeling av gravskikk.

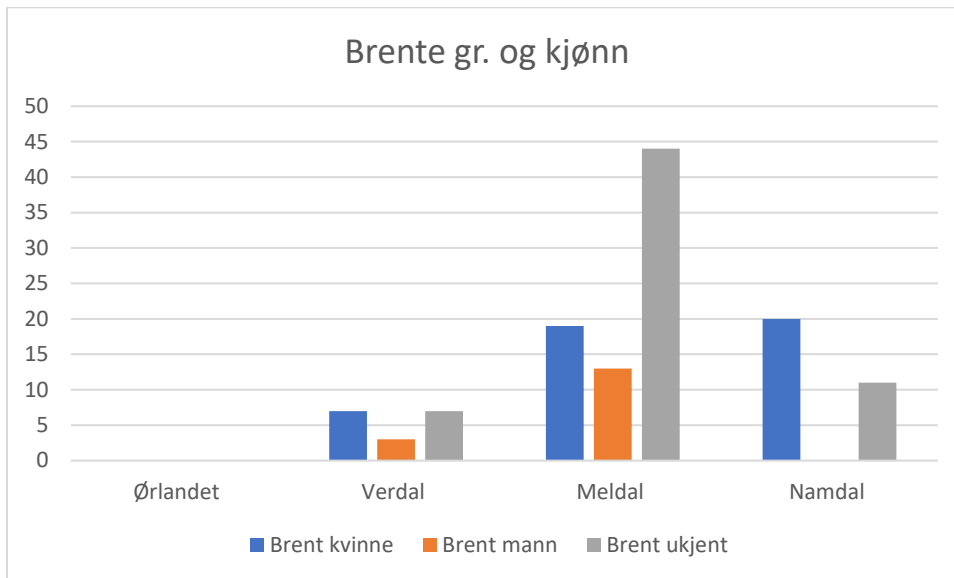
Løsfunnene blir ikke inkludert inn i oversikten over områdenes gravskikk. En vurdering var å sette de inn i kategorien ukjent gravskikk, men siden de ikke tilhører noen direkte grav og blir dermed usikker, velger jeg å sette de for seg selv.

Tabell 14. Total oversikt over datering innen gravskikken av materialet.

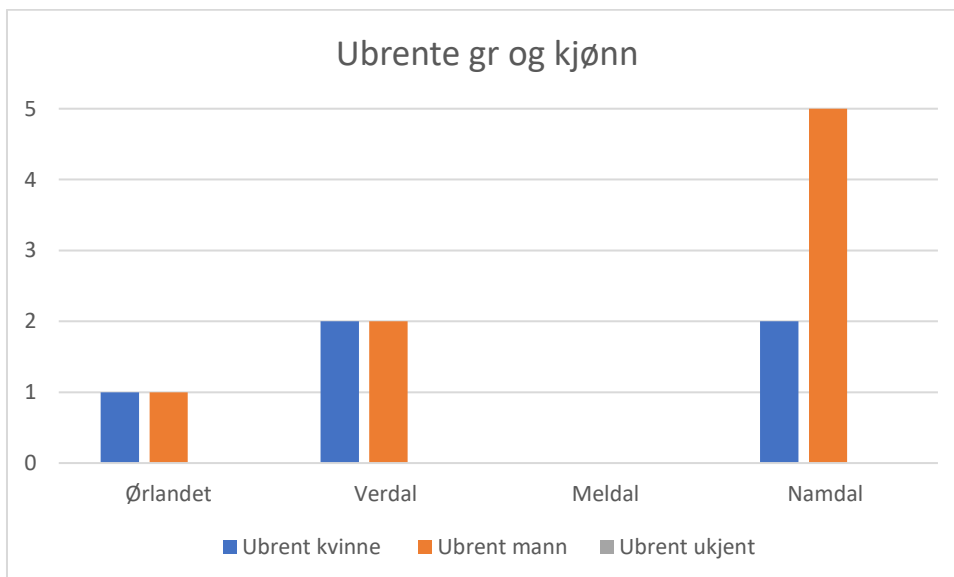
For å bedre forstå individets rolle i romertid og overgangen folkevandringstid ser jeg det nyttig med en datering av gravskikken. Dette kan gi et bedre innblikk i individets og identitetsuttrykks tilstedeværelse, samt utviklinger innen gravskikk og de personlige gjenstandene. Som analysen synliggjør, er hovedtyngden av gravene fra perioden C. Nærmere bestemt C3 og C3-D. De ubrente gravene forekommer så tidlig som B2, men hovedtyngden av disse ligger i C. De tidligste branngravene forekommer derimot i C innad i det valgte området.

5.4.2. Kjønnfordeling innen brente og ubrente graver:

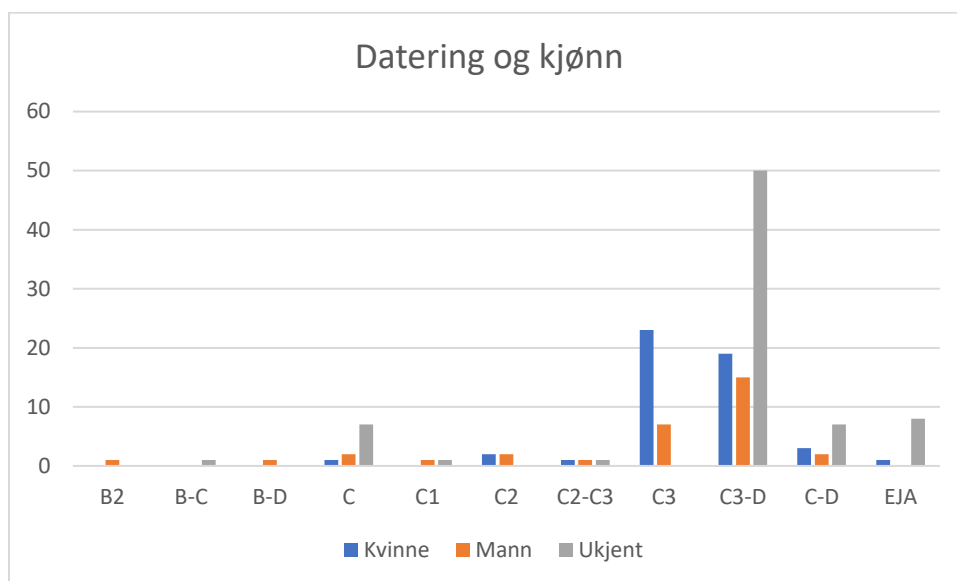
Tabell 15. Oversikt over kjønnfordelingen innen brente graver i valgte geografiske område.

Analysen av kjønn innen branngravskikken viser at kvinnene er i overtall i forhold til mennene. Denne trenden går igjen innen alle områdene. Namdalen skiller seg her ut gjennom mangelen av menn i gravmaterialet. Mangelen på menn kan mulig ses i forbindelse med branngravenes høye andel av ukjent kjønn, noe som jeg vil komme tilbake til i kapittel 6.

Tabell 16. Oversikt over kjønnfordelingen innen ubrente graver innen valgte geografiske område

Innen de ubrente gravene ser man at kvinner og menn er relativt likt representert i gravmaterialet. Noe som setter det i kontrast mot branngravenes kjønnsrepresentasjon. Et trekk som skiller seg fra branngravskikken er at kjønn kommer sterkt til uttrykk innen denne skikken, da det er ingen ukjente innen kjønnsbestemmelsen.

Tabell 17. Oversikt over forekomsten av kjønn i gravene etter datering.

Kvinnene kommer svært tydelig frem gjennom gravmaterialet i periodene C3 og C3-D. Mennene er derimot best synlig i perioden C3-D. Innen de andre periodene ser kjønnsuttrykket derimot til å ha et mer likt kjønnsuttrykk mellom kvinnene og mennene, med unntak av B2, der det eneste funnet er en ubrent mann. Individene av ukjent kjønn er spesielt høyt i C3-D.

5.4.3. Dobbelt graver og kjønn

Et annet trekk som kommer til syne i to av områdene er tilstedeværelsen av flere individer i samme grav. Innad disse gravene forekommer det også lik og ulik gravskikk. Innad i mitt materiale forekommer graver bestående av to individer kun i Namdalen og Verdalen.

NAMDAL	Kvinne/Kvinne	Mann/Kvinne	Kvinne/Kvinne/Ukjent
Brent	3	0	0
Ubrent/brent	1	1	0
Brent/ukjent	1	0	0
Brent	0	0	1

Tabell 18. Oversikt over Namdalens graver bestående av flere individer.

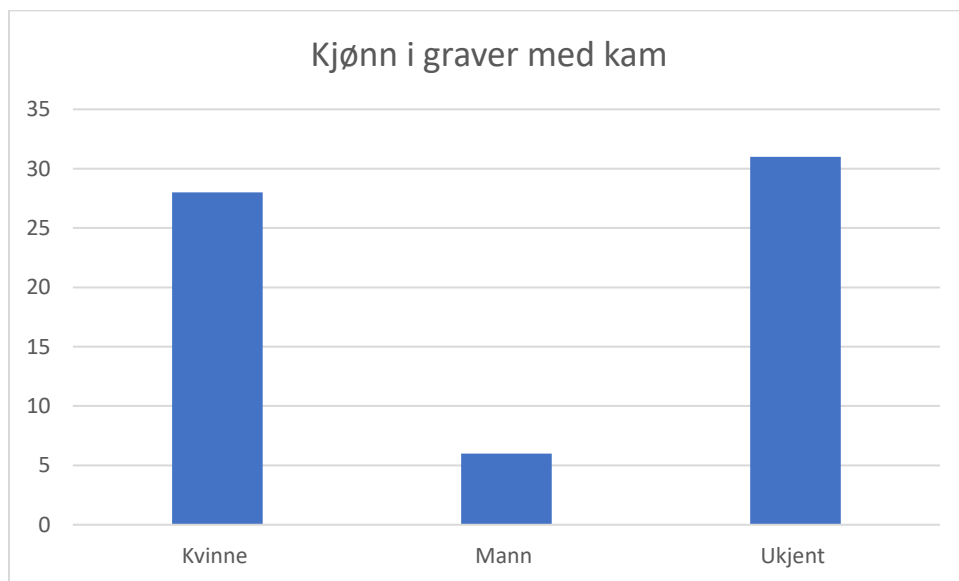
VERDAL	Mann/Mann	Mann/Ukjent	Barn/Ukjent	Mann/Kvinne
Brent	0	1	1	0
Ubrent/brent	0	0	0	0
Ukjent	1	0	0	0
Ubrent/brent	0	0	0	1

Tabell 19. Oversikt over Verdalens graver bestående av flere individer.

Gjennomgangen av materialet viser at kvinnene i Namdalen er i hovedsak representert innad i materialet. Dette er derimot ikke tilfellet i Verdalen, der mannen er tydeligere tilstede i materialet. Det er trolig at kvinnene utgjør den ukjente faktoren, men dette er ikke mulig å avgjøre utfra gjenstandene (se katnr. 75-77).

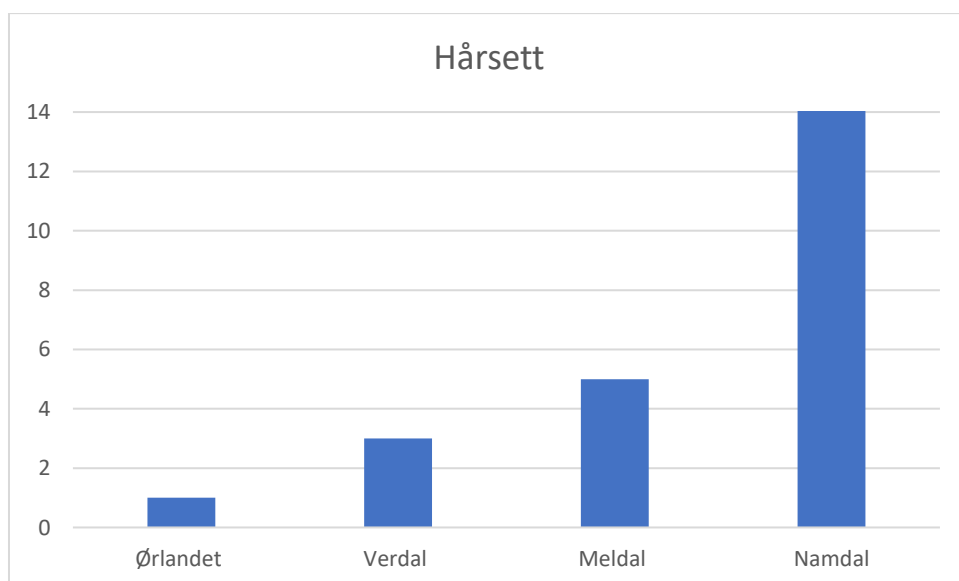
5.4.4. Kammen og hårnålen, alene og sammen som uttrykk for individet?

Ved gjennomgangen av mitt materiale kommer det frem at gjenstandene som hyppigst forekommer er kammen og hårnålene. Som Hedeager observerte i forbindelser med undersøkelser av romertid i øst-Danmark, var beinkammer en gjenstandstype som gikk igjen i så å si hver grav, uavhengig av status. Et annet trekk som kom frem var at det alltid var kun en kam som fulgte med i graven (Hedeager, 1978, s. 352). Dette stemmer godt overens med mitt materiale, der trenden har vært en kam per individ. Gjennom dette fungerer kammene som svært sterke indikatorer på individet og antallet av gravlagte i graven. Med unntak av kammene er det hårnåler av bein, da både flate og runde, som går hyppigst igjen i materialet. Kammer er funnet i 65 av de 157 gravene.

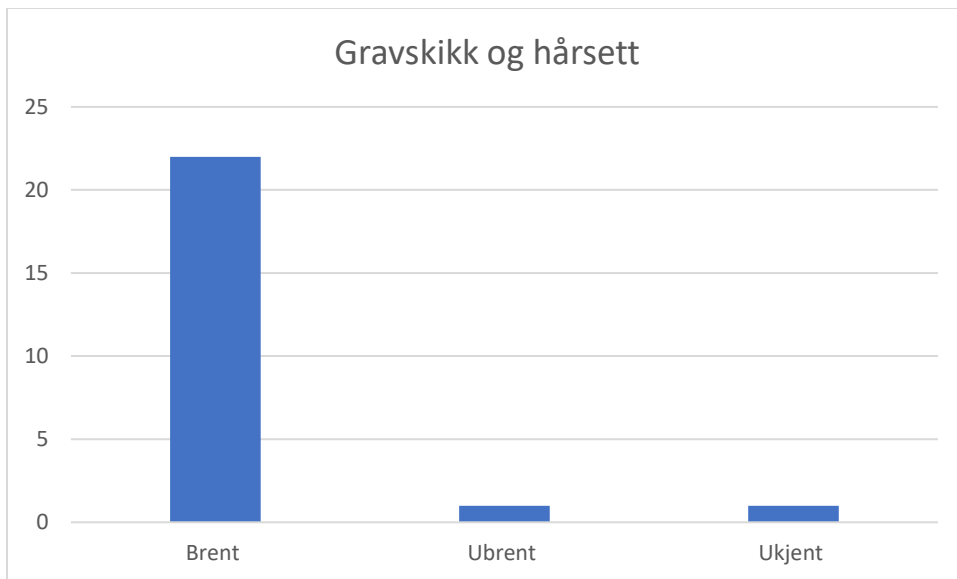
Tabell 20. Oversikt over fordeling av kjønn i graver med kam.

I tillegg til å forekomme hyppig hver for seg, forekommer de ofte sammen. De utgjør da et hårsett, og viser til det kvinnelige kjønn. Innad i mitt materiale forekommer det 24 hårsett fordelt innen ulike områder, både i brente og ubrente graver.

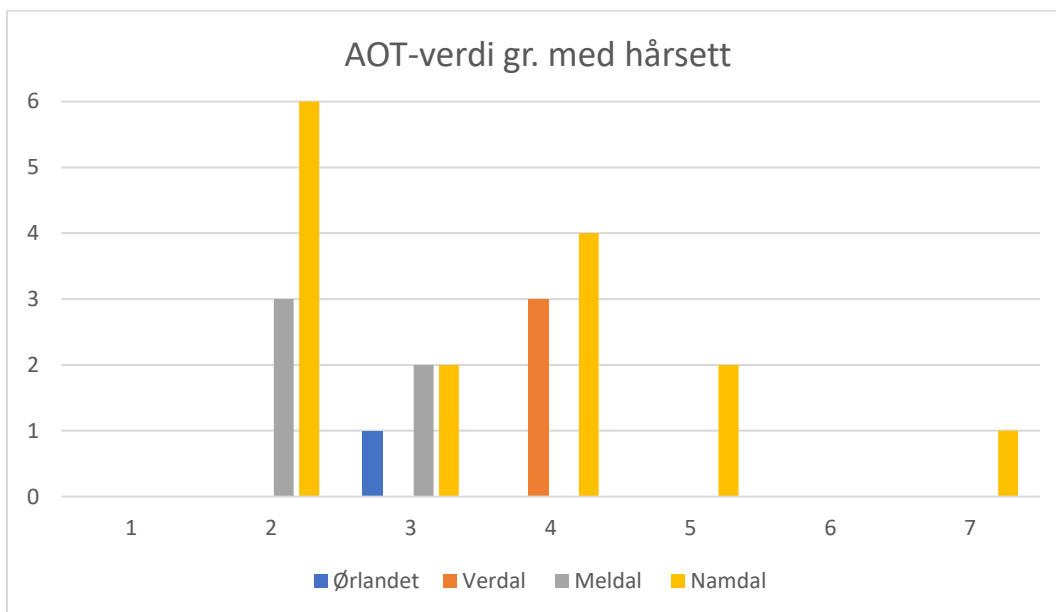
Tabell 21. Fordeling av mengde hårsett innen de ulike regionene.

Hårsettene forekommer i hovedsak i de brente gravene, da det viser seg å kun forekommer hårsett fra den ubrente graven fra Ørlandet.

Tabell 22. Fordeling av hårsett etter gravskikk.

Hedeager (1978) observerte som sagt at kammene forekom i alle deler av samfunnet. Dette er også tilfellet for hårsettene innen mine områder.

Tabell 23. AOT-verdi hos graver med hårsett. De ble totalt funnet 24 hårsett i mitt materiale.

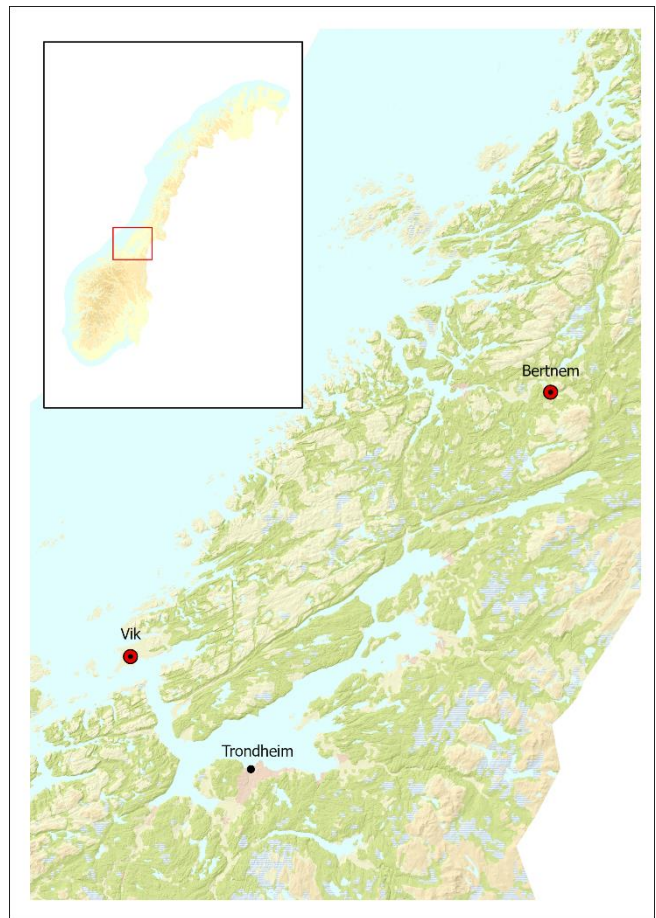
5.5. Boplass

Boplassmaterialet mitt består av Vik på Ørlandet og Bertnem i Overhalla.

Grunnlaget for å inkludere dette er for å få et bedre innblikk i hvilke gjenstander som inngikk i det dagligdagse livet, og dermed øke forståelsen for hvilke gjenstander som forekom både i døden og i livet.

Gjenstandene plassert sammen med individet i graven har trolig tilkommet gjennom en rituell filtrering og utvelgelse (Kristoffersen & Østigård, 2006).

Gjenstandene funnet på boplassen stammer fra avfallslag og groper. Dette gjør det trolig at de ikke har tilkommet gjennom en rituell filtrering, og vil derfor kunne gi et bedre innblikk i hvilket personlig utstyr og gjenstander som forekommer i livet. Med bakgrunn i dette har jeg valgt meg to boplasser der den ene skriver seg til romertid og den andre til folkevandringstid. Jeg har også kun inkludert gjenstander som tolkes til personlige gjenstander i gjennomgangen av boplassmaterialet (total oversikt over gjenstander i vedlegg 2 og 3).

Figur 12. Oversiktskart over de to boplassenes beliggenhet. Kart: Gunhild Stavnes Borøchstein

5.5.1. Vik på Ørlandet

Gjenstandene fra boplassen på Vik stammer fra avfallslag- og groper innen feltene A, E og C. Jeg har her valgt å bare fokusere på gjenstandsfunn av personlig karakter gjort i avfallslag og avfallsgroper med datering til romertid. Dermed vil funn fra andre områder ekskluderes, grunnet at de ikke faller innenfor personlige gjenstander. Gjenstandene fra Vik i Ørlandet kommune stammer fra utgravninger som ble gjennomført av NTNU Vitenskapsmuseet fra 2015-2016 (Mokkelbost, 2019; Ystgaard, Fransson & Gran, 2018, s. 23; Ystgaard, 2019a). Det ble her funnet bosetningsspor som strekker seg tilbake til bronsealder. I tillegg til avfallslagene og gropene, ble det funnet spor etter hus fra ulike perioder, kokegroper, ildsteder, dyrkning og kulturlag. I samme periode som de personlige gjenstandene forekom hus, som viser til bruk gjennom flere generasjoner (Heen-Pettersen & Lorentzen, 2019, s. 181-182). Her var det særlig noen gjenstander som skilte seg fra de resterende. Dette var gjenstander som faller innenfor grupperinger som smykke/draktutstyr, drikkeutstyr og annet (deriblant nøkkel) som i hovedsak gjør at Ørlandets materiale fremstår som spesielt. Boplassen ligger ca 500m i avstand fra Ørlandets 3 graver (Heen-Pettersen & Lorentzen, 2019, s. 181).

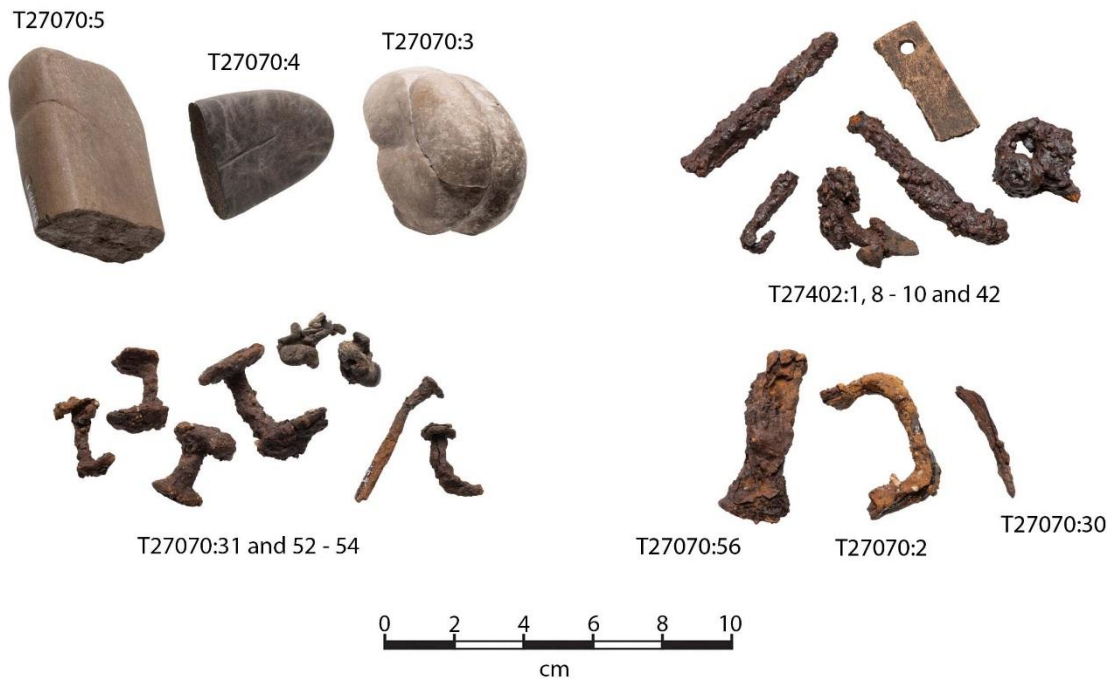
Figur 13. Personlige gjenstander funnet i avfallslag fra Ørlandet. Hårnål til stede(T27074:12&295). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 14. Personlige gjenstander funnet i avfallslag fra Ørlandet. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 15. Personlige gjenstander fra avfallslag på Ørlandet. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 16. Personlige gjenstander fra avfallslag på Ørlandet. Fragment av kam er til stede (T27402:1). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

De personlige gjenstandene ble funnet på tre ulike felt, både i avfallsgroper og lag (Se: Myklebost, 2019).

Felt A:

Ørlandet	Gjenstand	Antall
Felt A- 106581		
	Perle	1
	Leirkar	6
	Slipestein	1
	Beltespenne	1
	Beltestein	1
	Bryne	1
	Metallnål	1
	Meisel	1
	Beslag	2
Felt A-110297		
	Perle	3
	Leirkar	118
	Fiskekrok/krok	1
	Kniv	1
	Glassbeger	1
	Glassfragment	1
	Kvern	1
	Slipeplate	3
	Slipestein	11

	Tekstil	1
--	---------	---

Tabell 24. Personlige gjenstander fra felt A.

Felt C:

Ørlandet	Gjenstand	Antall
Felt C- 500200		
	Perle	1
	Leirkar	63
	Fiskekrok/krok	2
	Kniv	5
	Glassbeger	1
	Glassfragment	1
	Metallnål	2
	Bryne	3
	Meisel	1
	Beslag	1
	Ring	2
	Beinnål	2
	Jernfragment	2
	Nøkkel	1
	Fal	1
	Pilspiss av bein	1
Felt C- 521397		
	Skje(bein)	1

Tabell 25. Personlige gjenstander fra felt C.

Felt E:

Ørlandet	Gjenstand	Antall
Felt E- 210240		
	Leirkar	6
	Fiskekrok	1
	Slipestein	1
	Kniv	1
	Metallnål	1
	Meisel	1
	Beslag	1
	Ring(nøkkelknippe)	1
	Jernfragment	1
	Kam	1
	Ten	1

Tabell 26. Personlige gjenstander fra felt E.

5.5.2. Bertnem i Overhalla

Min andre boplass kontekst er Bertnem i Overhalla, der det ble funnet et langhus og et grophus med en datering til folkevandringstid. Boplassen ligger rett ved elva Namsen, plassert på en 25m høy terrasse på elvens nordlige side. Utgravingen av dette gårdsanlegget fant sted i 1978 og 1980, der et areal på 1500m² ble undersøkt (Løken, 1992, s. 26-28). Boplassen ligger tett ved gravfeltet som befinner seg på Bertnem, noe som gjør det interessant å se likheter og ulikheter med materialet som fremkommer på boplassen. Det ble til sammen funnet 370 strukturer, som bestod av groper, stolpehull, kokegroper og ildsteder. Gjenstandene som er funnet skriver seg fra de ulike gropenes fyllmasse (Dalland, 1978 & 1980). Bertnems personlige gjenstander bærer et litt annet preg enn Ørlandets i form av bruksgjenstander og et mer vanlig preg. To gjenstander skiller seg derimot ut fra de andre, nemlig en kam og en bronseål.

Figur 18. Fragmenter fra kam funnet på boplassen (T19903:1). Foto: Ole Bjørn Pedersen, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 17. Synål i bronse funnet på boplassen (T19903:29). Foto: Ole Bjørn Pedersen, NTNU Vitenskapsmuseet.

Namdal	Gjenstand	Antall
Bertnem	Kam	1
	Bronsenål(synål)	1
	Bryne	1
	Kleberkar	2
	Kniv	1
	Kvern	1
	Leirkar	19
	Remspenne	1
	Sigd	1
	Skive	2
	Slipestein	1
	Spinnehjul	1
	Ten av jern	6

Tabell 27. Personlige gjenstander fra ulike groper på Bertnem.

5.6. Gjenstander i døden som i livet

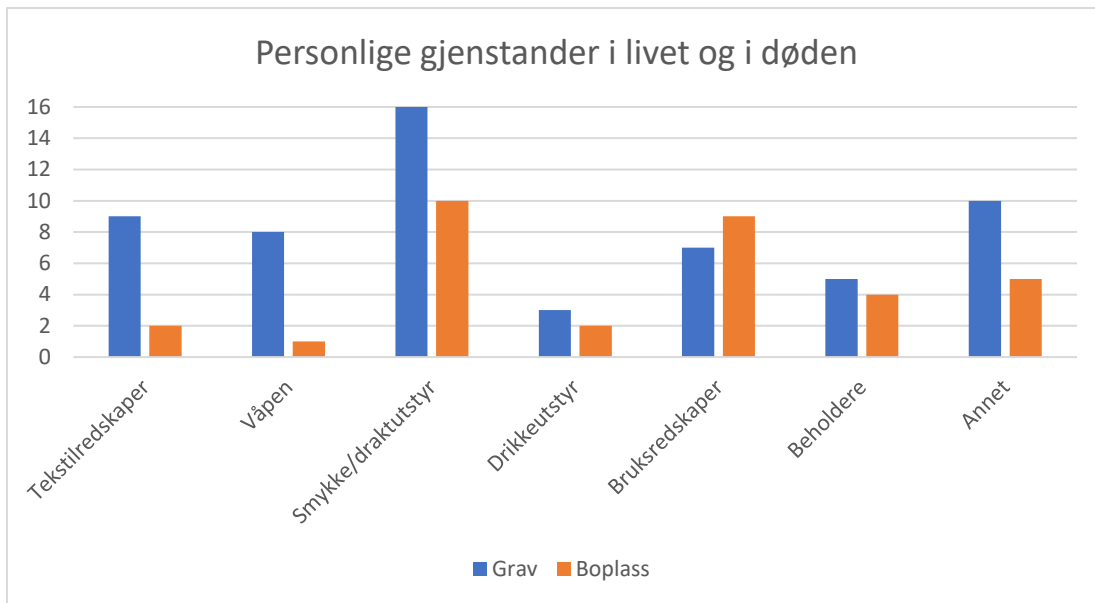
Flere av de personlige gjenstandene som forekommer i graven, forekommer også i boplassmaterialet. Jeg har her valgt å gruppere gjenstandene etter deres bruksområder og fremtoning. Dette for å bedre forstå hvilke gjenstander som forekommer i livet og i døden.

Kategorier	Personlige gjenstander	Graver	Boplassen
Tekstilredskaper			
	Spinnehjul(metall)	X	
	Spinnehjul(bein)	X	
	Spinnehjul(bly)	X	
	Spinnehjul(leire/bein)	X	X
	Vevesverd(bein)	X	
	Skavekniv(bein)	X	
	Saks	X	
	Linhekle	X	
	Synål(bronse)	X	X
Våpen/jaktutstyr			
	Øks	X	
	Pilspiss(jern)	X	
	Pilspiss(bein)	X	X
	Spydspiss	X	
	Skjoldhåndtak	X	
	Sverd	X	
	Lanse	X	
	Skjoldbule	X	
Smykke/Draktutstyr			
	Kam	X	X
	Beinnål	X	X
	Ring (gull/sølv/bronse)	X	X
	Ring(jern)	X	X
	Perle(glass/rav)	X	X
	Perle(bronse/gull/sølv)	X	
	Perle (stein/bergkrystall)	X	
	Metallnål(bronse/gull/sølv)	X	X
	Metallnål (jern)	X	X
	Tekstil (med tinnbånd)	X	
	Tekstil	X	X
	Spenne	X	X
	Fibula(bronse/sølv/gull)	X	
	Fibula (jern)	X	
	Nål beltespenne(bronse/gull/sølv)	X	
	Nål beltespenne(jern)		X
Drikkeutstyr			
	Sil	X	
	Glass(beger)	X	X
	Glass(skår)	X	X

Bruksredskaper			
	Meisel		X
	Fiskekrok		X
	Kvern		X
	Fal		X
	Slipestein		X
	Søkk	X	
	Beltestein	X	X
	Ten	X	X
	Syl	X	
	Bryne	X	X
	Kniv(metall)	X	X
	Kniv(bein)	X	
Beholdere			
	Klebersteinkar	X	X
	Leirkar	X	X
	Keramikk(leirkar)	X	X
	Keramikk(skår)	X	X
	Bronsekjele	X	
Annet			
	Nøkkel	X	X
	Skje(bein)	X	X
	Brikke(bein)	X	
	Bjørneklør	X	
	Vektlodd(bly)	X	
	Skive	X	X
	Beslag (bronse/gull/sølv)	X	
	Beslag(jern)	X	X
	Fragment(bronse/gull/sølv)	X	
	Fragment(jern)	X	X

Tabell 28. Sammenligning av personlige gjenstander som forekommer både i gravmaterialet og på boplassene.

Som denne oversikten viser er det store likheter i materialet som forekommer i døden og i livet, men noen gjenstander forekommer hyppigere innen den ene konteksten. De personlige gjenstandene ble som sagt gruppert etter sine bruksområder. Gjennom gjenstander til stede i graven og boplassene endte jeg opp med 7 ulike grupperinger. Jeg har her valgt å sette smykker og draktutstyr innen samme gruppering, dette inkluderer også kammen, bein og metallnålene. Dette gjøres med bakgrunn i at kammen er en del av den personlige utsmykningen, spesielt i form av sin rolle i hårsettene. Valget om å slå sammen smykke og draktutstyr er gjennom vanskeligheten med å skille mellom metallnålenes rolle som enten hårnål eller draktnål (Marstrander, 1983, s. 85). En annen gruppering er beholdere og drikkeutstyr. Keramikken har jeg valgt å sette under beholdere. Når det kommer til keramikkenes rolle, finner jeg det vanskelig å skille. Keramikken utgjør som sagt ikke en sentral rolle i min oppgave, og tolkes gjennom deres tilstedeværelse utfra gravskikk og fremtoning i graven. I selve boplassmaterialet settes de også som beholdere, dette på bakgrunn av Grete Solvolds tolkninger (Se: Solvold, 2019; Kalleklev, 2020, s. 116).

Tabell 29. Sammenligning av gjenstandskategorier i graver og på boplassen.

Som tabell 28-29 synligjør, forekommer det gjenstander fra alle grupperingene både innen gravene og på boplassene. Noen gjenstandstyper forekommer i hovedsak i gravene, dette gjelder særlig for våpen, tekstilredskaper, ulike typer smykke/draktutstyr og annet. Den eneste gjenstandstypen som forekommer hyppigere på boplassen er bruksgjenstander.

6. Presentasjon og iscenesettelse av individets rolle i døden og i livet

Romertiden var en periode der samfunnsstrukturer og trender ble påvirket av romernes tilstedeværelse i Europa. Dette førte med seg endringer i de germanske områdene. Germanere adopterte deler av romerske skikker og implementerte dem inn i sine egne. Dermed er det ikke snakk om en ensidig overtakelse, men trolig en intern utvikling av skikker mellom de germanske, skandinaviske og romerske områdene (Hedeager, 2001a & Rødsrud, 2017). Denne utviklingen kommer til syne både gjennom de personlige gjenstandene i gravene og boplassen, samt gravskikken. Disse forandringene bidrar til at rammene til individets rolle er i endring. Som analysen viser, kommer individene til uttrykk på ulike måter. Dette synliggjøres gjennom presentasjonen i graven som dermed viser til ulike former for identitetsuttrykk. Både som individ, men også kollektivt. De ulike formene for presentasjon hos de ulike geografiske områdene er med på å synliggjøre ulike trender innen hvilken rolle individualitet har hatt i romertidens samfunn, da både i døden og i livet.

6.1. Individets rolle og tilstedeværelse

Forståelsen av individualitet i jernalderen har blitt tolket som forbeholdt til eliten og dets ledere. Dette knyttes ofte opp mot overgangen fra et stammesamfunn til en tidlig versjon av statsstruktur. Endringene førte med seg tilstedeværelsen av ulike roller og maktforhold innad i samfunnene, noe som synliggjøres gjennom etablering av småriker og storgårder. Makten tilhørte det rike sjikt, i form av en konge/høvding og hans aristokrati, med de lavere sjikt under. Dette kan også ses i lys av påvirkning gjennom romersk kontakt. Som Gjerpe påpeker, tjenestegjorde menn i den romerske hær og det er dermed ikke utenkelig at ideer fra hærens oppbygging, med ulik rang ble overført til det nye systemet (Gjerpe, 2017, s. 192-193; Ystgaard, 2014, s. 251). Oppblomstringen av individet har tradisjonelt blitt tolket til folkevandringstid, noe som begrunnes gjennom uttrykk for ulike roller og maktforhold innad i samfunnene. Der denne samfunnsendringen skiller og synliggjør ulike sjikts tilstedeværelse i samfunnet, gjennom personlige gjenstander samt gravskikk. Dette har ført til fokus på de øvre sjikts uttrykk for identitet og individualitet (Bergstøl, 1996, s. 66-67; Fredriksen, 2005, s. 236-239; Hedeager, 1978 & 1992). Gjennom denne oppgaven har ulike uttrykk for romertidens individer synliggjort seg gjennom gravskikk, personlige gjenstander funnet i graven og på boplassene. Gravskikkens ulike forekomst, behandling og plassering ser for meg ut til å gjenspeile hvordan romertidens mennesker vektla individet, og stedenes ulike nivåer for identitetsuttrykk.

6.1.1. Gravskikk som uttrykk for individualitet og identitet

Ulikheter innen gravskikk kan være med på å gi en bedre forståelse for individets plass og rolle, både i døden og i livet. Dette gjennom valget av kremasjon eller inhumasjon. Den utbredte bruken av kremasjon kan både tolkes opp mot tradisjon, men også opp mot forståelsen av den avdødes identitet. Kremasjon kan ses på som starten av en transformasjonsprosess for den avdødes ulike identiteter, fra det levde liv. Bruken av kremasjon kan dermed være et virkemiddel for å fjerne personers sosiale og individuelle identitet. Gjennom denne prosessen transformeres man fra et enkeltindivid, over til noe større og kollektivt, da også gjennom gravens plassering. Kremasjon kan gjennom dette ses i sammenheng med frigjørelsen av sjelen fra kroppen, da den gjennom ildens transformerende kraft endrer den avdødes karakter. Denne skikken strekker seg tilbake til den førromerske perioden, og er derfor med på å underbygge oppfatningen av transformasjonen av individet over til noe kollektivt (Skogsterand, 2016, s. 28-31).

Bruken av ubrent likbehandling forekommer i økende grad utover i romertid og periodene som følger. Denne nye skikken kan derimot ses i sammenheng med ønsket om å bevare den avdødes individualitet, identitet og egenskaper fra det levde liv. Ved kremasjon blir personens kropp og sjel frigjort, og transformert. Ved inhumasjon kan kroppens fysiske tilstedeværelse tolkes som en måte å bevare de ulike kvalitetene som utgjør den avdøde. Dermed vil graven og dets område kunne knyttes opp mot individets sosiale og individuelle identitet, samt status og rolle (Gundersen, 2007, s. 64-65; Østigård, 2007, s. 79-82; Gjerpe, 2017, s.170-171).

Valg av gravskikk kan derfor ses på som en måte å fremme, bevare eller transformere individets og dets rolle fra det levde til det døde. Ved tradisjoner tilbake til det førromerske, gjennom kremasjon og fattig gravinventar kan denne formen for uttrykk knyttes mot et lavt fokus på individualitet. Skjelettgravene kan derimot tolkes til et økende fokus på individualisering gjennom bevaring av den døde kropp, samt et større antall gravinventar (Glørstad & Wenn, 2013). Romertidens bruk av branngraver og kremasjon gir for meg et variert uttrykk gjennom de personlige gjenstandene. Branngravskikken har som sagt lange røtter, men i motsetning til de førromerske fattige graver er inntrykket at de i romertid har et rikt og variert gjenstandsmateriale ikke så ulikt inventaret i det ubrente. Som det kommer frem gjennom oppgavens katalog (se vedlegg 1-3) er det flere likheter innen gjenstandene funnet i brente og ubrente graver, men materialets fremtoning skiller seg ut. Individet synliggjør seg gjennom kombinasjonen gravskikk og personlige gjenstander. Valget mellom brent eller ubrent kan som sagt tolkes opp mot mange faktorer. Deriblant fremheving/utvisking av individet, men også til nye/gamle trender eller tilhørighet (Glørstad & Wenn, 2013, s. 128; Fredriksen, 2005, s. 193; Rødsrud, 2012, s. 191-192). For meg ser disse endringene ut til å henge sammen med ulike former for kontakt og endringer innen samfunnsorganisasjonen i tidsperioden. Noe som kan belyse ulikhetene og variasjoner innen oppgavens valgte områder.

6.1.2. Regionale forskjeller innen gravskikk og personlige gjenstander

Gjennom å sammenligne de ulike formene for gravskikk, samt de personlige gjenstandene i Meldal, Namdal, Verdal og Ørland har det synliggjort seg ulike trender innad i Trøndelag. Valget av gravskikk og de personlige gjenstandene utarter ulikt innen de fire valgte områdene, da særlig i form av mengde, likbehandlingen og de ytre markeringene.

Meldal skiller seg fra de resterende områdene gjennom tilstedeværelsen av ett stort branngravfelt. Selve feltet besto av 211 graver, der 76 inneholdt gjenstander av bein, jern, stein og tre. Som Sjøbakk og Petersen tar for seg er dette et kollektivt gravfelt som mest sannsynlig har vært tatt i bruk av flere gårder i perioden C3/D (Sjøbakk, 2007, s. 34-35; Petersen, 1923). Det er også ulikheter innen de personlige gjenstandene som forekommer, både i tilstand og uttrykksform. Som det kommer frem i analysen er det stor variasjon i type gjenstander, materiale og tilstedeværelse av import. Meldal skiller seg fra de andre områdene med sin mangel på importgjenstander. Gravene inneholdt også et lavt antall av gjenstander i svært fragmentert tilstand, der AOT-verdi ligger mellom 1-3 (se tabell 10). Gjenstandene med hyppigst forekomst er kammen og hårnålene. Vahaugens gjenstander ser ikke ut til å uttrykke mot de ulike individenes oppgaver i livet, med

Figur 19. Fragmenter av beinnål fra Vahaugen (T12586:103). Foto: Ole Bjørn Pedersen, NTNU Vitenskapsmuseet.

unntak av våpenfunn bestående av øks, pil- og spydspisser (Sjøbakk, 2007, s. 91-92). Meldalens graver peker mot tilstedeværelsen av eldre tradisjoner med røtter tilbake til det førromerske, noe som kan forklare individenes iscenesettelse. Dette gjennom den enerådende bruken av branngraver plassert i et kollektiv felt, gravens fattige inventar og haugens plassering i landskapet med avstand fra beboelsen. Også utformingen av den indre og ytre gravformen viser til dette. Gravenes indre form består av rensede/knuste bein samt gjenstander i urne. Den ytre form består av en nedgravning med steinsettinger der en dekkhelle er plassert over den nedgravde graven. Denne typen gravskikk er karakteristisk for den førromerske jernalderen (Petersen, 1923, s. 29; Rødsrud, 2004 & 2003, s. 27-32).

To steder som derimot viser likhetstrekk både innen gravskikk og personlige gjenstander er Namdalen og Verdalen. Branngravskikken er også her tyngst representert, men de ubrente gravene utgjør en del av gravbildet. Andre trekk som skiller Namdal og Verdalen fra Meldal er forekomsten av gravenes ytre markeringer. Områdene preges av hauger liggende både i felt og enkeltvis. Flere av haugene forekommer i mindre felt med nærhet til gårdsbosetninger, noe som har blitt satt i sammenheng med slekt -og familieforhold (Farbregd, 1980; Pettersen, 1980, s. 38-40). Et annet trekk som kommer til syne ved gjennomgangen av gravmaterialet er tilstedeværelsen av en primær og sekundærgrav innad i de ulike haugene. Dette forekommer både i Verdalen og Namdalen, men i størst grad i Overhalla i Namdal (Petersen, 1903; Johansen, 2003). Her er det kombinasjoner mellom ubrent og brente individer i samme haug, da i ulike kjønns sammensetninger (se tabell 18 & 19).

Et annet likhetstrekk mellom Verdalen og Namdal er tilstedeværelsen av variert materiale med flere importgjenstander. Verdalen bærer et sterkere preg av et rikere utstyr enn Namdal, da gjennom en større tilstedeværelse av gullgjenstander i form av fingerringe, samt gjenstander av glass bestående av perler, skår og fragment av glassbeger. Kammen og hårnålene forekommer også her svært hyppig. Til forskjell fra Meldals materiale, bærer Verdalen og Namdal et mer overordnet preg av å være intakt. I tillegg til dette viser begge områdene et større materialbilde, og tilstedeværelse av ulike importgjenstander. Dette vises også gjennom områdenes AOT-verdier som representerer alle delene av samfunnsjiktet. Som analysen synliggjør ligger hovedtyngden hos de lave og midterste sjiktene, men et fåtall graver faller innenfor de som betegnes som rike, der de med høyest AOT-verdi forekommer i Verdalen (se tabell 10). Begge områdene inneholder gjenstander som gjenspeiler de ulike individs oppgaver i det levde liv. Her er det gjenstander blant annet innen tekstilutstyr i form av vevesverd fra Namdalen og våpengraver fra Verdalen som gir et bedre innblikk.

Figur 21. Rund hårnål fra branngrav i Overhalla. (T6841). Foto: Ole Bjørn Pedersen, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 20. Flat hårnål funnet i branngrav fra Verdalen (T14021:a). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Ørlandet er området som skiller seg tydeligst ut. Dette gjennom den totale mangelen på branngraver, men også de personlige gjenstandene. Ørlandets materiale består som sagt kun av tre graver, der to er ubrente og en ukjent. Kammen forekommer i alle de tre gravene, mens hårnålene kun er til stede i den ene. Et trekk som synliggjør seg, er den gjengående helheten av gjenstandene som gir materialet intakt preg. To av gravene faller under det lavere samfunnsjikt, med en AOT-verdi mellom 1-3. Den siste graven har derimot en verdi på 6, og faller dermed til det midterste sjikt. Selve gjenstandene utmerker seg gjennom sin klare funksjon og trolige gjenspeiling av individets rolle i det levede liv. Dette gjennom gjenstadstyper innen tekstilarbeid som skavekniv, linhekle og saks, samt perler.

Figur 22. Flat hårnål fra ubrent kvinnegrav fra Ørlandet (T16237:b). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

6.2. Individets rolle synliggjort gjennom gravskikk og personlige gjenstander

Romertidens individer og uttrykk for deres roller kommer til syne gjennom ulike former innad i områdene, da både gjennom gravskikken og personlige gjenstander. De individuelle uttrykkene og identitetene som synliggjorde seg gjennom analysen var i form av kjønn, status og regionale variasjoner.

6.2.1. Kjønn som individuelt uttrykk

Innad i mitt materiale var det særlig en form for individuelt uttrykk som gjorde seg svært synlig, nemlig gravens kjønn. Her var det særlig det kvinnelige kjønn som kom tydeligst til uttrykk. Av de 157 gravene var det mulig å kjønnsbestemme 83, der 51 tolkes til kvinner og 32 til menn. Av de resterende 74 var det ikke en kjønnsbestemmelse mulig. Tolkningen av kjønn bygger som sagt på de personlige gjenstandene som utgjør presentasjonen av individet.

Innen mitt materiale var det særlig en gjenstand som var en sterk representant for presentasjonen av kjønn, nemlig hårnålene. Tolkningen av det kvinnelige bygger dermed tungt på deres tilstedeværelse. Disse forekom både alene, og ofte i samspill med kammen. Hårnålene som gjenstand fører dermed til at det kvinnelige uttrykket innen kjønnsidentitet kommer tydeligere frem enn det mannlige. Kammen er gjenstanden som forekommer hyppigst i mitt materiale, også her hos begge kjønn. Dette gjør det dermed ikke mulig med en kjønnsbestemmelse når den forekommer alene. Gjennom kammen og hårnålenes hyppige tilstedeværelse i gravmaterialet, underbygges dette for meg at gjenstander med tilknytning til håret er svært personlige, og en viktig del av individets iscenesettelse i graven. På bakgrunn av dette vil jeg si at kammens rolle som uttrykk for individualitet, samt identitet innen begge kjønn også i Trøndelags regioner understrekes (Hedeager, 1978, s.352).

Ser man til de brente gravene er kvinnene klart i flertall. Dette er en interessant observasjon som da ser ut til å gjelde ikke bare for de ulike områdene i Trøndelag, men også utenfor Trøndelags grenser, deriblant i graver fra Voss og Jæren (Bergstøl, 1996; Kristoffersen & Østigård, 2006, s. 115). Som analysen av kjønnsidentitet i gravmaterialet viser, er det forskjeller innen de brente og de ubrente gravene. Innen de brente er de

kvinnelige og ubestemte gravene i hovedvekt, mens de mannlige nesten ikke er tilstedeværende. Dette endrer seg derimot innen de ubrente gravene, da presentasjonen i graven viser til begge kjønn og mannen forekommer enten i likt antall eller høyere. Dette underbygges også av mangelen på det ukjente kjønn innen de ubrente gravene i mitt materiale. Som tabell 16 viser, kommer kjønn sterkt til uttrykk i denne nyere skikken. Et annet trekk som gjør seg synlig er dobbeltbegravelsene, og kjønnsbalansen innen dette. Det er her snakk om flere individer gravlagt i samme haug, der de ulike gravskikkene sameksisterer. Kvinnene er her i flertall, og utgjør som regel det brente individ. Disse ulikhetene kan mulig knyttes opp mot forflytning og giftemål. Der den ulike bruken av gravskikk innad i samme grav fulgte kvinnen og hennes hjemlige tradisjoner (Kristoffersen & Østigård, 2006, 114-116; Reiersen, 2017, s. 22; Solberg, 2003, s. 160).

En annen faktor som også kan knyttes til ekteskapet, er graver der det er funnet ulik gravskikk ved kombinasjonen kvinne-mann. Ser man til gullgubber og deres avbildninger kommer paret mer i fokus utover folkevandring og merovingertid. Gjennom individenes tilstedeværelse i samme grav, virker det for meg ikke urimelig at paret og deres betydning også var til stede i romertid. Dermed kan tilstedeværelsen av kombinasjonen brent-ubrent tenkes til at den første av ekteparet som dør blir brent, og venter dermed på sin partner i døden (Solberg, 2003, s. 150; Kristoffersen & Østigård, 2006, s. 125; Sjøbakk, 2007, s. 17-18). Setter man dette i forbindelse med at kvinnen forekommer hyppigst i branngraver, både alene og i par, er en tanke at dette kan knyttes opp mot dødsårsak. Kvinner ville hatt en større sjanse for å dø på hjemlige trakter enn menn, da særlig gjennom barseldød (Bergstøl, 1996, s. 74). Kombinasjonen brent kvinne/ubrent mann forekommer i Overhalla (kat.nr 21&22) og et trekk som synliggjør seg her er den klare presentasjonen av kjønnsuttrykk. Det samme gjelder for de andre gravene med to individer innad i mitt materiale. Ut fra dette er en tanke om at kjønnsidentiteten til individene var viktige faktor å uttrykke innen denne typen gravleggelse. Som Gjerpe påpeker har ledere innen de germanske samfunn ikke bestått kun av individer, men også av par. Der mannen og kvinnen har hatt ulike og klare roller, med lik betydning (Gjerpe, 2017, s. 177). Disse ulike rollene ble kanskje ekstra viktige å iscenesette gjennom de ulike gjenstandene og gravskikken.

6.2.2. Sosial status, personlige gjenstander og regional variasjon

Hovedvekten av gravene skriver seg til AOT-verdien som gjenspeiler de mindre rike og gjennomsnittlige gravene. Det er et fåtall graver, både brent og ubrent, som faller innenfor kategorien rike. Setter man dette opp mot observasjoner gjort i sammenheng med boplassene, utviklingen av gården og tilstedeværelsen av importgjenstander gir dette mening. For at et hierarkisk samfunn skal fungere må et øvre sjikt kunne skille seg fra det resterende samfunnet. Skal dette være mulig må man ha tilstedeværelse av individer, og grupper som faller innenfor de laveste og mellomste deler av samfunnet (Gjerpe, 2017, s. 175). Selve gravskikken og gjenstandene kan ses som en metode for å legitimere og understreke både den dødes og den levendes posisjon i samfunnet. Gjennom ulike ritualer, likbehandling, gjenstander, gravens form og plassering blir den dødes sosiale og individuelle rolle, samt status i samfunnet synliggjort. Gjennom etableringen av gårdsgravfelt og mulige familiegravfelt med tilknytning til land, samt boplasser fungerer dette som en svært synlig markering av både tilhørighet og status (Prestvold, 1999, s. 34-35).

Som det kommer frem i analysen er de rikeste gravene plassert i Verdal og Overhalla i Namdal. Dette sammenfaller også med tilstedeværelsen av graver i felt med synlige markeringer og et høyere antall av skjelettgraver. Dette kan for meg knyttes opp mot

etablering av posisjon, samt ønsket om å bevare den dødes egenskaper fra livet. Individenes rolle i samfunnet kommer også til syne gjennom gjenstandene som fulgte dem i døden. Et trekk som skiller seg fra Meldal og Ørlandet er tilstedeværelsen av importgjenstander som knyttes opp mot det høyere sjikt som gullringer, glass og bronsegjenstander (Reiersen, 2017, s. 46). Gravene innen mitt materiale kommer fra ulike geografiske områder, med ulikt ressursgrunnlag og nærhet til ferdselsårer. Ulikhetene gjør det mulig å se ulike trekk innen status, skikker og gjenstander. Tendensen som synliggjør seg er at hovedtyngden av gravene med en gjennomsnittlig til rik AOT-verdi ligger innenfor den midtre sonen, da med nærhet til elv og fjord (Wik, 1982). Dette ser ut til å stemme med Wiks påstander om at Trøndelags kjerneområder skriver seg til de midtre sonene. Nærmere bestemt områder med gode muligheter for jordbruk, samt nærhet til ferdselsårer, der Trondheimsfjorden og Namsen ser ut til å ha hatt en sentral rolle (Wik, 1982, s. 118-125).

Tendensen innen de gjennomsnittlige til mindre rike gravene er at de plasserer seg i midtre til indre sone. Namdal og Verdals lave sjikt har alle tilstedeværelse av import, samt ubrente graver i felt og hauger som faller innen den midterste og indre sone. Hovedtyngden av mitt laveste sjikt faller innenfor den indre sonen, nemlig i Meldal. Denne indre sonen skriver seg til dalområder med mulighet for jordbruk (Wik, 1982). Meldals lave sjikt skiller seg fra de andre med sin totale mangel på importgjenstander, samt totale bruk av branngraver plassert i et kollektivt gravfelt. En mulighet innenfor dette er at tradisjoner som kan føres tilbake til det før-romerske samfunn fortsatt er sterkt til stede. Dette grunnes valg av gravskikk, felles gravfelt og tilstedeværelsen av få gjenstander. Ørlandet skiller seg her fra de resterende områdene, både gjennom sin beliggenhet i ytre kystsoner og deres gravskikk. Selve AOT-verdier viser til det lave og gjennomsnittlige sjikt, med bruk av ubrente graver og gjenstander av spesiell karakter kan vise til at uttrykk for individenes rolle, identitet og sosial status stod sterkt. Mulig grunnet deres sentrale posisjon ved Trondheimsfjordens munning (Wik, 1982, s. 121; Stenvik, 2017).

Ser man til den tradisjonelle forklaringsmodellen innen sosial status bygger denne på stedenes ressursgrunnlag og beliggenhet i forhold til leder. Denne forklaringen finner man blant annet både hos Marstrander og Petersen (Marstrander, 1983). Det har vært ulike tolkninger som settes i forbindelse med endringer innen gravinventar og gravskikker. Disse knyttes ofte opp mot nye impulser og trender som har kommet inn gjennom handel og kontakt med omverden. Dette underbygges gjennom de importerte gjenstandenes tilstedeværelse i områder som ligger strategisk til gjennom deres ressursgrunnlag og ferdselsårer. Importerte gjenstander og nye trekk innen gravskikk forekommer ofte på samme sted, noe som er med på å underbygge teorien om at handel og kontakt var en viktig grunn for de regionale forskjellene som finner sted innad i Trøndelag. Dette ser ut til å stemme med gravenes gjenstander, status og beliggenhet (Marstrander, 1983, s. 25-27; Petersen, 1923; Wik, 1982). En annen alternativ forklaring som denne oppgaven for meg også underbygger, er at regional variasjon kan vise til ulike gruppers og områders behov for uttrykk av identitet og individualitet. Gruppens identitet kan ha vært flytende og varierte i romertid. Dette gjør at forklaringen på de regionale variasjonene kan ses både gjennom ressursgrunnlaget, og at den sosiale identiteten er i en endringsprosess. Setter man dette i sammenheng med gravens plassering, antall, utforming og AOT-verdi kan de ulike stedenes uttrykk og fremtoning belyses.

6.2.3. Personlige gjenstander i livet- det normale og spesielle

Gjenstandene fra boplassen viser aspekter fra det levde liv, og dermed mot hverdagen til individene. Som Duncan Garrow viser til kan avfall etter aktivitet på boplassen falle innenfor det hverdagslige/normale eller til det spesielle/rituelle (2012, s. 114-115).

Gravgjenstandene funnet i de ulike gravene viser til selve individet, og et materiale som er filtrert gjennom gravritualer. På boplassen er det derimot ikke mulig å knytte gjenstandene til et spesifikt individ. Individet er likevel synlig, men da gjennom bruken, tilstedeværelsen av hallen, samt de personlige gjenstandene. Boplassenes materiale ble inkludert for å få en bredere forståelse av de personlige gjenstandene som ikke hadde vært utsatt for filtrering gjennom ritualer, og dermed vise den levde side av mennesket som gjenstanden representerer (Heen-Pettersen & Lorentzen, 2019, s. 181; Mokkelbost, 2019).

Avfallet som forekommer viser til den daglige bruken, hendelser og tilstedeværelse på gården. Vik er her et godt eksempel, der dyrehold, ressurser og produksjon synliggjøres gjennom dette (Mokkelbost, 2019). Disse faller innenfor det mer hverdagslige/normale, men Vik har også avfall som viser det mer spesielle/rituelle gjennom de personlige gjenstandene. Flere av Ørlandets gjenstander er av en spesiell karakter, noe som kan vise til en rituell praksis ettersom det er store likheter mellom gjenstander funnet på boplassen og gjenstander funnet i graver. Her er det gjenstander i form av kam, hårnål, perler, ringer og glasskår som gjør at dette fremstår som spesielt. Et annet aspekt er deres tilstand. Avfall er gjenstander som har endret sin verdi og oppfattes som overflødige og ødelagte, eller blitt kastet ved uhell (Mokkelbost, 2019, s.228).

Gjenstandene på Vik ble funnet relative hele og uskadde, samt at dette var gjenstander som har stått individet nært, det gir derfor ikke mening at de skulle vært kastet intensjonelt. En forklaring kan være at de har tilkommet avfallslagene ved uhell, da det er snakk om relativt små gjenstander. Grunnet gjenstandenes personlige betydning og tilstand åpner dette opp for en rituell filtrert nedleggelse av avfallet. Dette underbygges av en allerede eksisterende praksis innen rituell nedleggelse av keramikk i husene (Mokkelbost, 2019, s. 227; Solvold, 2019).

Gjenstandene på Bertnem bærer derimot et sterkere preg mot det hverdagslige/normale. Også her er det to gjenstander som skiller seg, og viser mot det spesielle, nemlig en kam og en synål av bronse. Her er det derimot husenes utforming og deres store størrelse som utpeker seg som spesielt på boplassen (Løken, 1992). Det er i tillegg funnet spor etter et grophus, noe som gir mening i forhold til gjenstandene. Løken påpeker at disse blir forbundet med tekstilarbeid, og tilstedeværelsen av synål og flere pimpsteiner der sliping er synlig underbygger dette (Løken, 1992). Gjennom dette bærer boplassen og dens gjenstander et mer dagligdagspreg. Kammens tilstedeværelse i både romertidens og folkevandringens boplasser er interessant, om dette er ved uhell eller intensjonelt nedlagt. Noe som synliggjøres gjennom materialets gjennomgang er at Ørlandet skiller seg fra Bertnem gjennom de personlige gjenstandene, og Viks avfall som kan være tilkommet gjennom rituelle deponeringer (Jervis, 2014, s. 185; Garrow, 2012).

Andre gjenstander fra Vik som kan tyde på at også avfallet har hatt en form for rituell filtrering er glasskåret, fragmentet av glassbegeret og kammen. Tilstedeværelsen av glass, og da særlig begrene ser ut til å være verdifulle, både i form av importgjenstand, men også rituell. Som Rødsrud tar for seg har skår av glass blitt plassert inn i keramikk for å representere glasskåret, dermed vil en liten del representere helheten. Gjennom dette kan tilstedeværelsen av et glasskår fungere som erstatning for selve begeret. Kammene fra boplassene forekommer i likhet med glassene i fragmentert tilstand, og kan mulig inneha samme betydning (Lund Hansen, 1987, s. 261; Rødsrud, 2017).

Glassfunnene på boplasser har også blitt satt i sammenheng med hallen, og selve drikkeritualet (Aasheim, 2007, s. 57-63). Dette underbygger skårenes viktige betydning, og kan dermed peke mot en rituell deponering av gjenstandene i lagene.

Tilstedeværelsen av en kam på begge boplassene, selv fragmentert, kan være en måte å knytte boplassen opp mot individene (Jervis, 2014, s. 176). Kammer forekommer i hovedsak i gravene, men som funnet på Vik og Bertnem understreker forekommer de også på boplassene. I tillegg til dette har det blitt funnet en kam nedgravd i en heller, denne har blitt satt i sammenheng med ritualer for sikring av rettigheter innen eiendom og fangst (Gansum, 2003, s. 209-210; Töpfer, 2010, s. 13-16; Øye, 2005, s. 394-395). Gjennom denne tankegangen kan kammen, selv i avfallsslagene, være en måte å knytte boplassens individ til plassen gjennom dens fortsatte tilstedeværelse. Dermed kan kammens tilstedeværelse være en metafor for individet. Gjennom denne sammenligningen virker det for meg at de mest personlige gjenstandene som viser direkte til individets ulike identiteter, roller og egenskaper ikke finner sin vei inn i boplassmaterialet. Unntaket ser for meg ut til å være hvis det er samme tilfelle som på Ørlandet, der gjenstandene ser ut til å være rituelt nedlagte.

6.3. Hårets fremtredende rolle i døden som i livet

Som det kommer frem gjennom denne oppgaven spiller håret en sentral rolle i materialet både i døden og i livet. Kammen er funnet i et stort antall graver, men også på begge boplassene, og det samme gjelder for hårnålene. Deres tilstedeværelse viser til at hårsettene fulgte individet fra livet til døden. Dette gjør at gjenstandene forbundet med håret knytter og forbinder de ulike identitetsuttrykkene som utgjør den synlige delen av individet sammen. Jeg har grunnet hårgjenstandenes sentrale plass, i døden som i livet, valgt å sette fokus på disse for å bedre svare på mine problemstillinger. Som det kommer frem gjennom denne oppgaven er det flere gjenstander og grupper som viser til individet, deriblant våpen og tekstilredskaper, men hårgjenstandene virker for meg å være et av elementene som knytter seg sterkt til individet. Ser man til våpen forekommer dette som regel i graver tilhørende de rike sjikt, mens hårgjenstandene er til stede innen alle sjikt, og de geografiske regionene.

6.3.1. Hår som uttrykk

Håret er en svært synlig del av mennesket, og kan med dette formidle ulike aspekter av individet. Dette ble blant annet observert av Tacitus, gjennom hans møte med Sveberne og deres bruk av hår for å uttrykke status og tilhørighet (Lund, 1993, s. 268-270; Simonsen, 2015, s. 235). Gjennom dette kan hårfrisyrer representere personens individuelle og kollektive identitet. Håret og dets tilbehør ser ut til å ha vært en viktig del av menneskers hverdag. Dette reflekteres blant annet gjennom tid, ressurser og krefter som har blitt brukt på å forme selve tilbehøret. Håret er en svært synlig del av mennesket, og gjennom dette et godt redskap for å formidle ulike aspekter innen individets identitet (Schiffer & Miller, 1999, s. 26-37; Bartman, 2001, s. 1; Simonsen, 2015, s. 237). Hårets bruk innen presentasjon av individet, synliggjør seg i mange ulike kulturer, deriblant den romerske som de germanske. Det er flere likhetstrekk med Tacitus gjengivelse av Svebernes vektlegging av hår som også går igjen blant annet innen det romerske samfunn. Som Elizabeth Bartman viser til, er det gjennom håret og de ulike frisyrene at romertidens kvinner kommer til uttrykk. Hårets form og tilbehør viste til kvinnens alder, status og rolle i samfunnet. Frisyren med dens ulike utsmykninger fungerte da som viktige formidlere av de ulike identitetene og stadiene i den romerske kvinnens liv (Bartman, 2001; Øye, 2005, s. 393).

6.3.2. Hårsettet, kulturmøter og individets voksende rolle

Håret fungerer som en ytre representasjon av individets ulike identiteter. Gjennom individers fremtoning kan ulike deler av mennesket uttrykkes og formidles til andre. Hårets kraft og betydning ser ut til å ha blitt overført til gjenstandene som muliggjorde behandling og forming, nemlig kammen og hårnålene (Gansum, 2003). Som denne oppgaven synliggjør, fulgte kammen individet i døden som i livet. Den er en sterk indikator på individet, og en gjenstandskategori som forekommer i alle samfunnsjikt. Sammen med kammen forekommer hårnålene innen kvinnelige graver (Simonsen, 2015). Hårsettene forekommer fra C3 til C3-D, dette sammenfaller med en rekke av forandringer både innen gravskikk og de personlige gjenstandene i Trøndelagsområdene. Slutten av romertid og overgangen folkevandringstid viser seg å være perioden der det forekommer en økning innen importgjenstander og graver. Kvinners tilstedeværelse innen branngravskikken øker betydelig i dette tidsrommet, noe som kan settes i forbindelse med hårsettets tilstedeværelse (Marstrander, 1983; Johansen, 2003).

Hårsettens tilstedeværelse i gravmaterialet er en sterk representasjon til det kvinnelige individ. Petersen tolket de først til å være en trøndersk lokalform, men dette viste seg å være feil grunnet deres brede tilstedeværelse fra Østfold til Nord-Norge (Petersen, 1923, s. 37). Hårnålene som forekommer i Trøndelag, består i hovedsak av bein. Petersen mener at hårnålene, både runde og flate, kan bli sett på som en hjemlig og billigere overføring av romernes metallnåler (Petersen, 1923, s. 38-40). På samme måte som at lavere sjikt har kopiert andre importerte gjenstander. Det er blant annet funnet direkte kopier av glass av leire som skal etterligne det dyrere materialet (Rødsrund, 2017, s. 84). Som Marstrander påpeker i sin gjennomgang av hårsettene funnet i Norge, forekommer det også hårnåler av metall. Dette grunnes blant annet i funnet av to små bronsenåler som gjennom sin plassering ved den avdøde kvinnes hode, tolkes som hårnåler (Se: Sjøvold, 1962, s. 77). Dette muliggjør tolkningen av beinnåler som en type erstatning for et dyrere materiale, eller et resultat av møtet mellom to kulturer med lik vektlegging av hårets rolle. Petersen argumenterte for at de runde beinnålene har metallnåler som forbilde, noe som Marstrander sier seg uenig i. Dette grunnes i at metallnåler innen det norske materialet i hovedsak er draktnåler, mens beinnålene er utelukkende en del av hårfrisuren. Et annet argument som Marstrander trekker frem er utbredelsen av bruken av bein til hårnåler i hovedsak skriver seg til Norge og noen områder i Sverige. Dermed konkluderer Marstrander med at dette er en lokal innovasjon som har ført til bruken av beingjenstander innen hårsett (Marstrander, s. 82-85).

Bruken av beinnåler viser seg også å forekomme innen det romerske materialet, noe som Janet Stephens (2008) arbeid med romerske hårfrisyrer belyser. Innen mitt materiale forekommer alle hårsett i bein, men det er to graver som mulig kan inneholde metallnåler som er hårnåler (se kat.nr 26 & 56). De mulige hårnålene av bronse forekommer i Verdalen og i Overhalla. Overhallas grav (nr.26) inneholder også en kam, men grunnet usikkerhet om dette er en hårnål, settes denne ikke som hårsett. Verdalens nåler av bronse kommer fra en ubrent kvinnegrav funnet i haug (nr.56). Det forekommer ingen kam sammen med nålene, og det er ikke mulig å si noe om selve funksjonen til nålene da graven var forstyrret. Nålsens form, lengde og nålhode muliggjør for at dette er hårnåler (Marstrander, 1983, s. 65-67; Johansen, 2003, s. 209). Innen Stephens gjengivelser av de romerske hårnålene er det særlig en observasjon som bærer likhetstrekk med det norske materialet, nemlig hullet i øvre del av nålene (Petersen, 1923, s. 40; Marstrander, 1983, s. 84; Stephens, 2008).

Figur 23. Rund hårnål med hull (T14021:b) fra Verdalen med hull. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 24. Rund hårnål fra Ørlandet med hull i midten (T16237:4). Foto: Ole Bjørn Pedersen, NTNU Vitenskapsmuseet

Dette hullet er et gjennomgående trekk innen de ulike regionene i Trøndelag. Et godt eksempel på dette forekommer i Verdalen hos grav nr. 57, der det ble funnet flere runde og flate hårnåler. Funnets fire flate hårnåler var svært dekorerte, i form av halve punktsirkler på ene siden og furer på den andre. De to runde hårnålene har begge det borete hullet i deres øvre kant. Det samme gjelder for Ørlandets runde hårnål (Se kat.nr 57 & 79).

Hullet i de norske hårnålene går også igjen innen de romerske nålene. Dette kommer blant annet frem gjennom Stephens arbeid med hår og gjenskaping av romerske frisyrrer. Det har lenge vært antatt at romertidens komplekse og intrikate frisyrrer ble muliggjort gjennom bruken av parykker. Gjennom rekonstruksjonen av ulike frisyrrer fremstilt på skulpturer og byster, foreslår og argumenterer Stephens for at frisyrene ble laget ved bruk av eget hår. Disse ble formet ved hjelp av ulike nåler og tråd/skinn (Stephens, 2008). Stephens sammenligner romertidens hårnåler med moderne strikkepinner av ulik lengde og bredde. Nålene forekommer i alt fra edelmetall til bein. Det er eksempler på hårnåler av gull og sølv dekorert med edelstener observert i portretter, men i likhet med materialet fra Trøndelag er det hårnåler av bein man finner hyppigst i det arkeologiske materialet. Sy- og draktnåler er gjenstander som ofte forekommer innen gravkonteksten, men det er mulig å skille mellom nåler tiltenkt tekstiler og hår. Nålene tiltenkt tekstilbruk vil være mindre av størrelse og dermed gjøre det mulig å skille (Stephens, 2008, s. 111-112). I Norge er det beste eksemplet på en komplett hårsett funnet i en skjelettgrav fra Nordland, der settet ble funnet liggende under kvinnes hode, nettopp med en rund beinnål med hull (Sjøvold, 1962, s. 184).

Selve hårsettene innen det norske materialet dukket ikke opp før slutten av yngre romertid, noe som gjør det mulig at de er påvirket av romernes nåler (Marstrander, 1983, s. 81-82). Ser man derimot på aspektet med å ta seg godt ut er dette noe som strekker seg langt tilbake. Hos germanernes og nordboerne var dette en del av dagligliv lenge før romernes tilstedeværelse. Graver med rakekniver, kammer og pinsetter fra yngre bronsealderen viser at utseende og pleie stod sentralt både i livet og i døden. Som Skogstrand tar for seg kan kroppslig fremtoning vært en måte å vise og legitimere et hierarkisk samfunn, der ulike ytre forhold har understreket og naturalisert ulike klasser i

samfunnet. Eksempler på dette kan man finne i Eldre Edda der jarlen blir fremstilt med lyst hår og lysslette kinn, mens trelen derimot har et stygt ansikt, krokete rygg og er svart i huden (Skogstrand, 2006, s. 103-104). Viktigheten av et velpleid utseende ser man også gjennom de bevarte levningene funnet i Danmarks eikekistegraver som viser til glattbarberte menn med velstelte hender og hår (Treherne, 1995, s. 122-126; Skogstrand, 2006, s. 103).

Hårsettene skriver seg til overgangsperioden mellom romertid og folkevandringstid, og kan gjennom sin tilstedeværelse både i livet og døden være et uttrykk for individenes voksende rolle innen samfunnet. Hårsettene viser til romertidens kvinner, og deres tilstedeværelse. Hårnålene innen de Trønderske områdene bærer som sagt likhetstrekk med Romerrikets hårnåler (Bartman, 2001; Stephens, 2008). Dette gjør det for meg trolig at den norske varianten av hårsettene kan være inspirerte av de romerske. Og dermed vise til inkorporering og påvirkning av elementer fra romers kultur som møter en allerede eksisterende skikk rundt hår. Dette sannsynliggjøres gjennom deres datering til C3, et tidspunkt da importen var på sitt høyeste (Johansen, 2003, s. 61-62). Ser man til den romerske kvinnens verdsetting av håret og selve frisyren, var dette en viktig del av kvinnens liv, da som uttrykk for status og rolle innen det romerske samfunn. De trønderske hårsettene gjennom deres sentrale rolle i graven, og likheter innen utforming kan vise til å ha en samme type funksjon. Ut fra dette kan hårsettene settes i sammenheng med kvinnenens voksende uttrykk i samfunnet som kommer til syne i senere perioder, gjennom ritualer i forhold til hallen og gjestebudet (Bartman, 2001; Øye, 2005, s. 393; Teigen, 2014, s. 29).

6.3.3. Dekor, størrelse og tilstand

Som det kommer frem i analyse forekommer kammen, hårnålene og hårsettene innen alle samfunnsjikt, og innen begge gravskikker. Dekor forekommer i ulik grad, men er til stede i alle de fire områdene. Trekket som skiller seg mest ut er derimot hårsettene størrelse og tilstand. Grunnet deres tilstedeværelse i alle samfunnsjikt, virker det for meg at uttrykkelsen av identitet og individualitet kan tenkes å gjenspeiles i størrelse, tilstand og mengde dekor. Dette kan ses i sammenheng med folkevandringstidens ulike spenner og klesdrakter, der dekor, form og størrelse var en måte å formidle ulike deler av individets identiteter (Vedeler, Kristofersen & Røstad, 2018). Som diskutert tidligere gir de personlige gjenstandene funnet i Meldal et inntrykk av å være svært fragmenterte, mens Namdal, Verdal og Ørlandet har et mer intakt preg. Gjennom hårsettene fremtoning virker det for meg at områdenes ulike vektlegging av individets rolle synliggjøres.

Hårsett fra Meldal

Figur 25. Fragmenter av kam tilhørende hårsett fra Vahaugen(T12586:49). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 26. Flat hårnål tilhørende hårsett fra Vahaugen(T12586:50). Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Hårsett fra Namdal

Figur 27. Fragmenter fra kam tilhørende hårsett fra Overhalla (T6843). Fragment med nagle ca 2cm. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 28. Flat og rund hårnål tilhørende hårsett fra Overhalla (T6841/6842). Den runde hårnålen er 2 cm lang. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Hårsett fra Verdalen

Figur 29. Fullstendig sammensatt hårsett fra Verdalen (T14021). Den største delen av den runde hårnålen er ca. 9 cm lang. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 30. Fullstendig sammensatt hårsett fra Verdalen (T14021). Den falte hårnålen til høyre er ca 17cm. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Hårsett fra Ørland

Figur 32. Hårsett fra Ørlandet fra ubrent kvinnegrav (T16327). Den runde hårnålen er 20cm lang. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 31. Flat hårnål (T16237: b) fra hårsett fra ubrent kvinnegrav på Ørlandet. Øverste del er ca. 7 cm. Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Settes dette i sammenheng med stedenes gravskikk og gravens form, gir det for meg mening at hårsettene tilstand er en representasjon for individets tilstedeværelse i døden, og ønsket om å bevare livets identiteter og egenskaper. Som denne gjennomgangen av noen av stedenes hårsett viser, varierer størrelsen, formene, dekoren og tilstanden. De ulike stedenes hårsett inkluderer tilstedeværelsen av begge gravskikker. Meldal, Namdal og Verdal sine hårsett stammer alle fra branngraver, mens Ørlandets sett er derimot fra en skjelettgrav.

Områdenes gravskikk viser både til eldre og nye skikker, noe som kan ses å gjenspeiles i hårsettene. Meldalens gravskikk viser trekk tilbake til de førromerske tradisjoner, med knusing av de brente beinene, få og fragmenterte gjenstander, samt kollektive gravfelt som er med på å fjerne selve individet (Sjøbakk, 48-51; Gjerpe, 2017, s. 190-191). Gjennom dette vil det være naturlig å anta at individets rolle ikke vektlegges, og at transformasjonen av individets gjenstander var en del av utviskingene av selve individet. En antagelse i forbindelse med denne teorien var at hårsettene ikke ville bære særlig preg av dekor. Dette viste seg i gjennomgangen av materialet å være feil. Settene fra Vahaugen består av svært fragmenterte deler, men som den flate hårnålen synliggjør forekommer dekor. Overhallas hårsett er også fragmenterte, men det er generelt snakk om mer dekor og større fragmenter. Hårsettene fra dette området stammer som sagt fra hauger med nærhet til gården (Farbregd, 1980; Pettersen, 1980). Denne tendensen, satt

sammen med at de også forekommer i hauger med to individer viser for meg til et ønske om å bevare og uttrykke individenes tilstedeværelse og egenskaper i døden som i livet. Verdalens materiale viser både til svært dekorerte hårsett med tilstedeværelsen av større fragmenter, samt et mer fragmentert materiale. Det sammensatte settet (se: figur 29 & 30) viser til tilstedeværelsen av fire flate og to runde hårnåler, som ser ut til å forekomme i par gjennom sin dekor. Sammen med disse nålene ble det funnet en kam, som knytter seg opp mot de to settene. Ørlandet skiller seg ut med sitt hårsett fra en ubrent grav, samt sin størrelse. Gjennom kombinasjonen med den ubrente gravskikken og settets størrelse kan dette vise til et ønske om å bevare og uttrykke selve individet.

7. Konklusjon

Målet for denne oppgaven var å få en bedre forståelse for individets rolle i romertid. Dette gjennom de to spørsmålene:

- *Hvordan ble individet presentert gjennom gravskikk og personlige gjenstander i romertid i Trøndelag?*
- *Hva kan dette fortelle om individets rolle i døden og i livet?*

For å best mulig svare på dette ble tre overordnede kategorier valgt, på bakgrunn av at disse viste til ulike deler av identitetene som ville være med på å utgjøre selve individet. Disse var kjønn, sosial status og regional variasjon. Analysen av materialet retter fokuset mot kjønn og sosial status som uttrykk for individets rolle, og mot regional variasjon i hvordan uttrykk for de ulike individuelle rollene kommer frem. Jeg har undersøkt hvordan individet kommer til uttrykk gjennom presentasjon av kjønn og sosial status i personlige gjenstander. Videre har jeg undersøkt hvordan uttrykk for kjønn og sosial status varierer mellom områdene. Samspillet mellom gravskikken og de personlige gjenstandene viser seg å være viktige for å forstå hvordan individet ble presentert både i døden og i livet.

Synet på og forståelsen av individets rolle i jernalderen bygger på selve gravskikken og endringer innen de personlige gjenstandene, blant annet deres stil og ornamentikk. Dette har blitt brukt for å begrunne fremvekst av et mer hierarkisk og individualistisk samfunn. Disse endringene har igjen blitt brukt for å underbygge den økende individualiseringsgraden innen folkevandringstid (Fredriksen, 2005, s. 239). Et annet argument bygger på boplassenes utforming, da i hovedsak hallens tilstedeværelse, men også størrelse og levetid. Funksjoner som tidligere var knyttet til slekt og grupper blir i løpet av folkevandringstid inkorporert i relasjoner mellom herre og tjener. Dette har blitt sett til å starte fra 400 e.Kr., da det ble mulig å fremme en egen individualitet, der individer kunne utføre og handle på vegne av samfunnet som et kollektiv. Dette knyttes sterkt opp mot hallen som et fysisk rom for ritualer og allianser der det øvre sjikts individualitet ble synliggjort (Fredriksen, 2005, s. 241). Denne sammensetningen gjør at det i hovedsak er folkevandringstiden som har blitt tolket som punktet for den økte individualiseringen innad i samfunnene. Som Fredriksen viser, kan de øvre sjikts makt ses i sammenheng i deres tradisjonelle maktposisjon gjennom deres roller innen ritualer, samt systemer innen kontroll av importvarer og deres utveksling i samfunnet. Ulike prestisjevarer og importgjenstander funnet i grav- og boplasskontekster kan med dette være med på å underbygge individers posisjon og roller. Dette har også ført til at man har lagt vekt på at sterke uttrykk for individualitet knytter seg til jernalderens ledere og øvre sosiale sjikt (Diinhoff, 2010, s. 79-81; Fredriksen, 2005, s. 237; Ystgaard, 2014, s. 250-251).

Dette gjør at de personlige gjenstandene både i grav og boplasskontekst legger grunnlaget for forståelsen av individets presentasjon og rolle i romertidens samfunn i Trøndelag. Som det kommer frem i mitt materiale, er det flere uttrykk for individualitet og identitet som synliggjør seg, da særlig i C3/C3-D. Her er det identitet i form av kjønn og status som er særlig fremtreden. Et gjennomgående trekk er at det kvinnelige uttrykk kommer tydeligere frem enn ved tidligere perioder, noe som kan knyttes opp mot hårsettenes tilstedeværelse da dette viser kun til kvinnen. Et annet trekk som synliggjør seg er skjelettgravskikkens sterke fokus på kjønnets uttrykk, da gravene innen mitt

materiale inneholder alle gjenstander som uttrykker kjønn. Dette viser for meg til at fokuset på selve iscenesette innen kjønn ble sterkere i denne perioden, da innen alle sjikt i samfunnet.

Den sosiale statusen kommer til uttrykk gjennom valg av gravskikk, gravens markeringer og de personlige gjenstandene. Som denne oppgaven viser forekommer det ulikheter og likheter innen de valgte undersøkelsesområdene, dette kommer synlig frem gjennom individenes uttrykk for sosial status. Områdene som skiller seg mest ut gjennom tilstedeværelsen av kun en gravskikk er Meldal og Ørland, der den ene viser til eldre skikker og den andre til nye. Valg av gravskikk seg også ut til å henge sammen med iscenesettingen av individet og dets rolle, da de innen branngravskikken i Meldal ikke kommer like tydelig til uttrykk som Ørlandets skjellettgraver. Namdal og Verdalen bærer likhetstrekk gjennom tilstedeværelsen av begge gravskikker, samt likheter innen sosial status og uttrykk for kjønn. Iscenesettingen av Verdals individer tilhørende det rike sjikt, gjør at det skiller seg noe fra Namdal. Dette gjennom en større tilstedeværelse av fingerringe av gull og glassgjenstander. Namdalen er derimot området der hårsettene forekommer i størst antall, og da både i de lave og høye samfunnsjikt. Verdalen har ikke en like stor andel av hårsett, noe som for meg ser ut til å knytte seg opp mot tilstedeværelsen av andre prestisje gjenstander som uttrykk for individets kjønn og status.

Romertiden var som sagt en periode der nye og gamle skikker eksisterte hånd i hånd. Der branngravskikken viste tilbake til førromerske tradisjoner og de ubrente gravene mot nye trender. Det ser for meg ut til at ritualene rundt gravskikk fortsatt i stor grad preges av tradisjon, men de nyere tids impulser kommer til syne gjennom de personlige gjenstandene som følger den døde i graven. Gjenstandene som er til stede i graven reflekterer selve personen, og dens egenskaper fra det levde liv. På samme tid reflektere de også hvordan samfunnet har oppfattet døden. Tingene viser til individets oppfattelse og uttrykk for deres individuelle rolle, men selve presentasjonen i graven kan også vise til hvordan de gjenlevende oppfatter den døde, samt hva de ønsker å bevar gjennom deres valg av iscenesetting.

Gravskikkens betydning for oppfattelse og forståelse av individet, bunngr gjennom dette både til faktorer i døden og i livet. Da det der både representer hvem den døde er og hvordan man har oppfattet de. Livet spiller inn gjennom at det er de levede som gravlegger og utfører gravritualene. Gjennom dette kommer både den personlige, men også den kollektive forståelsen av individet til syne gjennom gravmaterialet. Materialet er filtrert gjennom gravritualer, og hva de gjenlevede legger vekt på. Viktigheten av individualitet og identitet tilhører ikke bare de rike og øverste i samfunnsjiktet, noe som synliggjøres gjennom tilstedeværelsen av ulike uttrykk for nettopp den individuelle og sosiale identiteten i gravmaterialet. Her fungerer hårsettene som hovedeksempel da disse både kan si noe om kjønn og sosial status. Hårsettene forekommer i graver innen alle samfunnsjikt, der lavest AOT-verdi forekom på 2 og høyeste på 7, noe som gjør at de strekkes seg fra de lave til de høye deler av samfunnet. Som det kommer frem gjennom hårsettene tilstedeværelse i alle deler av samfunnsjiktet, der graden av dekor bærer likhetspreg, kommer det for meg frem at individet synliggjør seg innen alle deler av samfunnet, og tilhører med dette ikke kun til det rike sjikt.

Selve sammensetningen av kjønn, sosial status og regional variasjon har gjennom denne oppgaven synliggjort ulike former for uttrykk innen identitet i de fire områdene. Det kvinnelige kjønn viste seg å stå sterkest innen presentasjonen av branngravskikken,

mens selve kjønnsuttrykket i de ubrente gravene viser i stor grad både til kvinner og menn. Innenfor den nye trenden ser det ut til at de å skille mellom menn og kvinners roller blir viktigere, noe som mulig kan knyttes opp mot deres ulike roller i livet. Der rollene ser ut til å reflekteres gjennom de personlige gjenstandene som fulgte den døde, da disse ser ut til å vise mer til deres rolle i livet. Dette synliggjør seg best i områdene Verdal, Namdal og Ørland. Noe som også sammenfaller med bruken av ubrent gravskikk, samt tilstedeværelse av flere samfunnsjikt. Meldals graver inneholder ikke den samme typen gjenstander, der den dødes egenskaper fra det levede liv synliggjøres på samme måte. Det noen unntak her også, blant annet ved tilstedeværelsen av våpen i et fåtall av gravene. Som analysen av sosial status viser skriver Meldalens samfunn seg til det lave sjikt, der den høyeste AOT-verdien er 3. De samme trekkene gjør seg synlig når det kommer til kontakt med omverdenen, da gjennom import. Verdal og Namdal har tilstedeværelse av gull, bronse, glass og andre importgjenstander. Ørlandet viser ikke til import i like stor grad gjennom gravmaterialet, men det er til stede gjennom ravperler. Meldal viser derimot ingen tegn på import. Et annet trekk som synliggjorde seg her var mangelen på den runde hårnålen, som viser likhetstrekk med de romerske nålene, men dette kan også skyldes gjenstandenes fragmenterte natur.

Disse ulikhetene går igjen tilbake romertidens skikker som eksisterer sammen. Meldal ser ut til å ha holdt på eldre skikker, mens de resterende områdene har delvis tatt til seg nye skikker, trolig gjennom sin beliggenhet og kanskje høyere grad av hierarkisering. Gravskikken som forekommer på Vahaugen i Meldal ser med dette til å være mer konservativ, og kan gjennom dette tenkes å ikke nødvendigvis vise til hvordan de levendes samfunn har sett ut. Et trekk som er interessant innen Vahaugens konservative gravskikk er vektleggingen av å minske det individuelle uttrykket. Likevel synliggjøres individet i døden gjennom kammen og hårsettenes tilstedeværelse. Det er også gjennom disse to elementene at individet kommer til syne i materielt fra det levende liv. På Vik ble det funnet en kam og en hårnål, som viser at dette var gjenstander som fulgte individene fra det levende liv til døden. Et annet trekk ved gjenstandene som forekom på boplassen var bruksgjenstander var bedre representert, mens gjenstandene i graver i større grad representerte det personlige. Det var noen gjenstander som skilte seg fra denne hovedtendensen, hovedsakelig på Vik, der flere gjenstander viste sterkt til individet. Sett i sammenheng med kammene som forekom, i graver fra alle områder og på boplassene på Vik og på Bertnem, kan dette være med på å understreke at individets tilstedeværelse og rolle var viktig i romertidens og tidlig folkevandringstids samfunn i døden som i livet.

Gjennom hårsettenes tilstedeværelse i gravmaterialet og deres sentrale plass i individets ulike presentasjoner der kjønn, sosial status samt regional variasjon kommer til syne vil jeg si at individets rolle synliggjøres tydelig fra yngre romertid (C3). Som denne oppgaven har belyst ser hårsettene til å ha likhetstrekk med hårnåler kjent fra Romerriket. Vektleggingen og betydningen av håret og dets utstyr for den romerske kvinnen utgjorde iscenesettelse av hennes ulike identiteter som individ og person. De trønderske hårsettenes likhetstrekk, samt deres plass både i brente og de ubrente gravene understreker at de var viktige elementer i representasjonen av kvinners rolle i døden og i livet. Hårsett og kammer er nært knyttet til individet og til presentasjonen av individet. Det at kammen forekommer også på boplassen, kan være et uttrykk for en ny og sterkere sammenheng mellom individet og boplassen, slekten og ætten. Vik skiller seg fra Bertnem gjennom at både en kam og hårnål er påvist på boplassen. Dette kan tolkes som en måte å knytte både kvinnelige og mannlige individer til boplassen og vise til deres tilhørighet og rettigheter. Avfallskontekstene på Vik har i utgangspunktet blitt

tolket funksjonelt, men det åpnes også her rom for å tolke dem som mer rituelle depoter, som kan reflektere ritualer og symbolikk knyttet til stedet (Mokkelbost, 2019).

Gravskikken som forekommer er både brent og ubrent. Dette ser ut til å kunne settes i sammenheng med tilstedeværelsen av nye impulser og eldre tradisjoner. Som analysen viser arter ikke gjenstandene som forekommer i graver med ulik gravskikk seg så ulikt. De ulike regionenes graver har også sin hovedtyngde i siste del av romertid, samt overgangen til folkevandringstid. Dette gjør det for meg trolig at bruken av branngravskikk bunner i tradisjon, mens selve presentasjonen av individene i graven er preget av nyere impulser og endringer som forekommer i samfunnets oppbygging. Dermed ser det ut som at presentasjonen av individets rolle i gravskikken og de personlige gjenstandene påvirkes av døden, men også hendelser i det levde liv. Dermed vil iscenesettingen av individets rolle ha betydning i døden som i livet.

7.1. Veien videre

Denne oppgaven hadde fokus på hvordan individene presenteres gjennom gravskikken og personlige gjenstander, noe som satte begrensinger på hvor dypt det var mulig å gå inn i selve betydningen til hårsettene og menneskets samspill med håret. Håret og dets gjenstander viste seg å være stort og komplekst. Innen denne oppgaven har jeg vært innom noen av Trøndelags hårsett og deres dekor, form og størrelse og hvordan dette kan tolkes. Kammene, både de som inngår i hårsettene, men også de som forekommer alene består av ulik dekor og form. Ved et videre arbeid ville et større fokus på selve hårsettene og dets betydning, samt hårets ulike verdier vært interessant å undersøke. Det samme gjelder for kammen, da denne kan tolkes som en forlengelse av menneskelige egenskaper. Her har det blant annet blitt påpekt at kammenes form bærer likheter med hallens utforming og menneskehoder med skjegg (Gansum, 2003, s. 210-214). Det hadde derfor vært spennende å se om kammen forekommer innen flere boplasser, og i så fall hvordan. Et annet aspekt det ville vært interessant å undersøke nærmere er hvordan hårsettene arter seg i et større område, med likheter og ulikheter fra Trøndelags materiale. Som det kommer frem i denne oppgaven har håret og dets utstyr hatt en sentral rolle innen presentasjonen av individet, det ville derfor vært spennende og gått dypere inn i deres betydning.

Litteraturliste

- Aasheim, R. M. (2007). *Glassbegrene i jernalderen -symbol og funksjon*. (Hovedfagsoppgave). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Bartman, E. (2001). Hair and the Artifice of Roman Female Adornment. *American Journal of Archaeology*, 105(1), s. 1-25. Hentet fra <https://doi.org/10.2307/507324>
- Bemmann, J. & Hahne, G. (1994). Waffenführende Grabinventare der jüngeren römischen Kaiserzeit und Völkerwanderungszeit in Skandinavien. Studie zur zeitlichen Ordnung anhand der norwegischen Funde. *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission*, 75, s. 283-640.
- Berge, V. (2003). *Gender og kjønn i romertid. Ei analyse av eit vestnorsk gravmateriale*. (Hovedfagsoppgave). Bergen: Universitetet i Bergen.
- Bergsvik, K. A. (2005). Kulturdualisme i vestnorsk jernalder. I: K.A. Bergsvik, & A, Engsvik. (Red.). *UBAS Nordisk 1. Fra funn til samfunn. Jernalderstudier tilegnet Bergljot Solberg på 70 -årsdagen*, s. 229-258. Bergen: Universitetet i Bergen.
- Bukkemoen, G. (2006). *Alt har sin plass. Stedsidentitet og sosial diskurs på Jæren i eldre jernalder*. (Hovedfagsoppgave). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Bøe, J. (1931). *Jernalderens keramikk i Norge*. Bergen: A/S John Griegs Boktrykkeri.
- Bårdseth, G. A. (2009). The Roman Age Hall and the Warrior-Aristocracy: Reflections upon the Hall at Missingen, South-East Norway. *Norwegian Archaeological Review*. 42(2), 146-158, DOI: <https://doi.org/10.1080/0029365090335102>
- Dalland, M. (1978). *Utgravning av groper og hustuffer på nordre felt*. Bertnem, Gnr. 72, Overhalla kommune, Nord-Trøndelag. Rapport i topografisk arkiv, dokumentnummer 20535. Trondheim: NTNU, Vitenskapsmuseet.
- Dalland, M. (1980). *Arkeologisk undersøkelse av groper og hustuffer på søndre felt - funn av klinknagle av jern og fragment av kleberkar*. Bertnem, Gnr. 72, Overhalla kommune, Nord-Trøndelag. Rapport i topografisk arkiv, dokumentnummer 20536. Trondheim: NTNU Vitenskapsmuseet.
- Damsholt, T. & Simonsen, D.G. (2009). Process, relationer og performativitet. I: T, Damsholt., D.G, Simonsen., & C, Mordhorst. (Red.). *Materialiseringer. Nye perspektiver på materialitet og kulturanalyse* (s. 9-38). Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Díaz-Andreu, M. & Lucy, S. (2005). Introduction. I: M. Díaz-Andreu., S. Lucy & D. N. Edwards. (Red.). *The Archaeology of Identity. Approaches to gender, age, status, ethnicity and religion* (s. 1-12). London: Routledge.
- Díaz-Andreu, M. (2005). Gender identity. I: M. Díaz-Andreu., S. Lucy & D. N. Edwards. (Red.). *The Archaeology of Identity. Approaches to gender, age, status, ethnicity and religion* (s. 13-42). London: Routledge.
- Diinhoff, S. (2010). Store gårde og storgårde på Vestlandet fra yngre romersk jernalder og folkevandringstid. I: M. Gundersen & M. H. Eriksen (Red.). På sporet av romersk jernalder: artikkelsamling fra Romertidsseminaret på Isengran 23.-24. januar 2010. *Nicolay skrifter 3*, s. 79- 89.
- Ellingsen, E.J.G. (2003). *Trekantede og stjerneformede anlegg i Trøndelag- en studie av symbolikk og funksjon*. (Hovedfagsoppgave). Trondheim: NTNU Vitenskapsmuseet.
- Farbregd, O. (1980). Perspektiv på Namdalens jernalder. Undersøkingar på Veiem, Sem, Værem og Bertnem. *Viking*, 43, s. 20-80. Hentet fra <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-39471>
- Fredriksen, P.D. (2002). *Karet/kroppen/identiteten. Spannforma leirkar i graver*.

- (Hovedfagsoppgave). Bergen: Universitetet i Bergen.
- Fredriksen, P.D. (2005). Karet/kroppen/identiteten. *UBAS Hovedfag/Master 1*, s. 187-310. Bergen: Universitetet i Bergen. Hentet fra <http://hdl.handle.net/1956/11217>
- Fredriksen, P.D. (2006) Moving Closer to the Fire: Heat Transformations and Bucket Shaped Pots in Burials. *Norwegian Archaeological Review*, 39(2), s. 126-137, DOI: <https://doi.org/10.1080/00293650601029893>
- Gansum, T. (2003). Hår og stil og stilig hår: Om langhåret maktsymbolikk. I: P. Rolfsen & F. A. Stylegar (Red.) Snartemofunnene i nytt lys. *Universitetets kulturhistoriske musser. Skrifter nr 2*, s. 191-222.
- Garrow, D. (2012). Odd deposits and average practice. A critical history of the concept of structured deposits. *Archaeological Dialogues*, 19, s. 85-115. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1380203812000141>
- Gardner, A. (2013). Thinking about Roman Imperialism: Postcolonialism, Globalisation and Beyond?. *Britannia*, 44, s. 1-25.
- Gjerpe, L.E. (2017). *Effektive hus. Bosetning, jord og rettigheter på Østlandet i jernalder*. (Doktoravhandling). Oslo: Universitetet i Oslo
- Grane, T.(2007). Did the Romans Really Know (or Care) about Southern Scandinavia? An Archaeological Perspective. I:T. Grane (Red.) Beyond the Roman Frontier. Roman Influences on the Northern Barbaricum. *Analecta Romana Instituti Danici Supplementum*, 39, s. 7-29. Roma: Edizioni Quasar.
- Grieg, S. (1934). *Jernalderhus på Lista*. Oslo: Aschehoug.
- Glørstad, Z., & Wenn, C. C. (2013). En gambler langs veien. *Viking*, 76, s. 113-136.
- Gundersen, I. M. (2007). *Romertidens fyrstegraver. Germansk konstruksjon og romersk refleksjon*. (Hovedfagsoppgave). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Gustafson, G. (1906). *Norges Oldtid: Mindesmærker og Oldsager*. Kristiania: Cammermeyer.
- Haavaldsen, P. (1983). Den bosetningsarkeologiske forskningstradisjon i Norge. En forskningshistorisk skisse. *Viking*, 47, s. 165-183.
- Haeussler, R., & Webster, E. (2020). Creolage. A Bottom-Up Approach to Cultural Change in Roman Times. *Theoretical Roman Archaeology Journal*, 3(1), s. 1-22. DOI: <https://doi.org/10.16995/traj.419>
- Hagen, A. (1953). *Studier i jernalderens gårdssamfunn*. Oslo: Universitetets Oldsaksamling.
- Hedeager, L. (1978). Bebyggelse, social struktur og politisk organisasjon i Øst-Danmarks ældre og yngre romertid. *Fortid og Nutid*, 27, s. 346-358. Hentet fra <https://tidsskrift.dk/fortidognutid/article/view/73599>
- Hedeager, L. & Kristiansen, K. (1982). Bendstrup- en fyrstegrav fra den romerske jernalder, dens sociale og historiske miljø. *KUML1981- Årbog for Jysk arkæologisk selskab*, s. 81-164.
- Hedeager, L. (1992). *Danmarks jernalder- mellom stamme og stat*. Aarhus: Århus universitetsforlag.
- Hedeager, L. (2001a). Møtet. I L. Hedeager & H. Tvarnø (Red). *Tusen års europahistorie. Romere, germanere og nordboere*, (s. 11-19). Oslo: Pax Forlag A/S.
- Hedeager, L. (2001b). Folkevandringstiden: Europas kollektive erindring. I L. Hedeager & H. Tvarnø (Red). *Tusen års europahistorie. Romere, germanere og nordboere*, (s. 120-134). Oslo: Pax Forlag A/S
- Heen-Pettersen, A. & Fransson, U. (2018). Felt C. I Ystgaard et al.: *Arkeologiske utgravninger på Ørlandet kampflybase 2015-2016*, (s. 457-545). (NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2018-27). Trondheim: NTNU Vitenskapsmuseet.

- Heen-Pettersen, A. & Lorentzen, A. B. (2019). Roman Iron Age Migration period building tradition and settlement organization at Vik, Ørland. I: Ystgaard (Red.), *Environment and Settlement: Ørland 600- AD 1250. Archaeological Excavations at Vik, Ørland Main Air Base* (s.167-193). Oslo: Cappelen Damm.
- Herschend, F. (2009). *The Early Iron Age in South Scandinavia: Social Order in Settlement and Landscape*. (Vol. Nr. 46. Occasional papers in archaeology). Uppsala: Uppsala University.
- Jervis, B. (2014). Middens, memory and the effect of waste. Beyond symbolic meaning in archaeological deposits. An early medieval case study. *Archaeological Dialogues*, 21(2), s. 175-196. Cambridge: Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1380203814000208>
- Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.
- Johansen, T. (2012). Trekk av eldre jernalders dødekult i Trøndelag. I: G, Grønnesby (Red.). Graver i vegen. Arkeologiske undersøkelser, E6 Steinkjer. *Vitark: Acta Archaeologica Nidrosiensia*, 8. Trondheim: Akademika forlag
- Jørgensen, L. (2003). Sejrens triumf- Norden i skyggen af det romerske imperium. I: L. Jørgensen., B. Storgaard., & L. Gebauer Thomsen (Red). *Sejrens triumf: Norden i skyggen af det romerske imperium* (s. 12-16). København: Nationalmuseet.
- Kalleklev, A. P. (2020). *Romertidens keramikk i Midt-Norge. En materiell analyse med fokus på opphav, status, produksjon og rolle*. (Upublisert masteroppgave). Trondheim: NTNU.
- Krag, E.M.F. & Sauvage, R. (2018). *Arkeologisk undersøkelse av to gravrøyser ved Purkholmen industriområde på Ottersøy, Nærøy kommune, Nord Trøndelag*. (NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2018:23). Trondheim: NTNU Vitenskapsmuseet.
- Kristoffersen, S., & Østigård, T. (2006). "Dødsmyter"- regissert av ritualer og variasjon i likbehandling i folkevandringstid. I: T. Østigård (Red). Lik og ulik. Tilnærminger til variasjon i gravskikk. *UBAS Nordisk 2*, s. 113-132.
- Kristoffersen, S. & Magnus, B. (2010). *Spannformete kar: utvikling og variasjon*. Stavanger: Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger.
- Lingström, M. (2016). Svenska perspektiv på metalledetektering inomexploateringsarkeologin. I: J, Martens. & M, Ravn (Red) *.Pløyejord som kontekst: nye utfordringer for forskning,forvaltning og formidling: artikkelsamling*. (2.utg., s. 101-106). Oslo: Portal Kulturhistoriskmuseum, Arkeologisk seksjon.
- Lund, A. A. (1993). *De etnografiske kilder til Nordens tidlige historie*. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Løken, T. (1992). En folkevandringstids gård – langhus og grophus på Bertnem i Overhalla. *Spor*, 2, s. 26–28.
- Løken, T., Pilø, L. & Hemmendorff, O. (1996). Maskinell flateavdekking og utgravning av forhistoriske jordbruksboplasser: en metodisk innføring. *AmS-Varia* 26, s. 21-28.
- Løken, T. (2001). Oppkomsten av den germanske hallen – Hall og sal i eldre jernalder Rogaland. *Viking*, 64, s. 49-86.
- Løken, T. (2005). Maskinell flateavdekking-historikk og potensial. Konstruksjonsspor og byggeskikk: maskinell flateavdekking - metodikk, tolkning og forvaltning. *AmS Varia*, 43, s. 9-14.
- Løken, T. (2020). Bronze Age and Early Iron Age house and settlement development at Forsandmoen, south-western Norway. *AmS-Skrifter*, 28, s. 1-300.
- Martens, J. (2004). *Jordbruksbebyggelse i Øst-Norge*. Utkast til faglig program for de

- arkeologiske undersøkelser ved Kulturhistorisk museum. Upublisert elektronisk manuskript. Hentet fra <https://uio.academia.edu/JesMartens> .
- Martens, J. (2016). Pløyejord som kontekst- Metallsøking, forskning og forvaltning. I: J. Martens, & M. Ravn, (Red). *Pløyejord som kontekst: nye utfordringer for forskning, forvaltning og formidling: artikkelsamling*. (2.utg., s. 13-22). Oslo: PortalKulturhistoriskmuseum, Arkeologisk seksjon.
- Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43. Universitetet i Trondheim: Det Kgl. Norske Vitenskabers Selskab Museet.
- Mokkelbost, M. (2019). Roman period waste deposits at Ørland, Norway. I: I. Ystgaard (Red.), *Environment and Settlement: Ørland 600 BC- AD 1250: Archaeological Excavations at Vik, Ørland Main Air Base* (s. 195-231). Oslo: Cappelen Damm.
- Olsen, B. (1997). *Fra ting til tekst. Teoretiske perspektiver i arkeologisk forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Olsen, B. (2010). *In defense of things: Archaeology and the ontology of objects*. Lanham: AltaMira Press.
- Olsen, B., Shanks, M., Webmoor, T & Witmore, C. (2012). *Archaeology. The Discipline of Things*. Berkeley: University of California Press.
- Pearson, M.P. (2003). *The archaeology of death and burial*. Gloucestershire: History Press.
- Petersen, T. (1903). En ældre jernalders gravplass fra Namdalen. *DKNVS Skrifter* 1902 nr. 5.
- Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.
- Pettersen, K. (1980). *Gård og grav. Studier i økonomiske nivåer i Namsendalførets jernalder*. (Magisteravhandling). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Prestvold, K. (1999). Trøndelag i støpeskjeen. Jernproduksjon og sosial organisasjon i Nord-Trøndelag mellom 350 f.Kr. og 500 e.Kr. *Gunneria*, 75. Trondheim: Norges teknisknaturvitenskapelige universitet, Vitenskapsmuseet.
- Reiersen, H. (2017). *Elite milieus and centres in western Norway 200-550 AD*. (Doktorgradsavhandling) Bergen: Universitetet i Bergen.
- Rygh, O. (1999 [1885]). *Norske Oldsager, ordnede og forklarede*. Trondheim: Tapir Forlag.
- Rødstrud, C. L. (2003). *Fattige graver – komplekse ritualer? Rituelle uttrykk og endringsaspekter i jernalderens begynnelse belyst gjennom graver i Østfold*. (Hovedfagsoppgave). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Rødstrud, C. L. (2004). Gravfelt fra førromersk jernalder og overgangen til romertid. I: L. Melheim., L. Hedeager., K.A. Oma (Red.). *Mellom himmel og jord: foredrag fra et seminar om religionsarkeologi, Isegran, 31. januar-2. februar 2002*. (Vol.Nr.2, Oslo arkeologiske serie, s. 274-290). Oslo: Unipub.
- Rødstrud, C. L. (2010). Drikk og lev vel! Gravkeramikk som kilde til gjestebudskultur i eldre jernalder. I: M. Gundersen & M. H. Eriksen (Red). På sporet av romersk jernalder: artikkelsamling fra Romertidsseminaret på Isengran 23.-24. januar 2010. *Nicolay skrifter* 3, s. 50-63.
- Rødstrud, C. L. (2012). *I Liv og Død: Keramikkens sosiale kronologi i eldre jernalder* (Doktorgradsavhandling). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Rødstrud, C. L. (2017). Drikkeutstyr med romersk opphav. Identitet og sosial interaksjon i eldre jernalder. *Primitive tider*, 19, s. 79-98. Hentet fra <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-68159>
- Schiffer, M. B., & Miller, A. R. (1999). *The material life of human beings: Artifacts,*

- behavior, and communication*. London: Routledge.
- Simonsen, M. F. (2015). En håret historie om hår og kam i jernalder og middelalder. I: M. Vedeler & M. Røstad (red.), *Smykker- Personlig pynt i kulturhistorisk lys* (s, 235-258). Trondheim: Museumsforlaget.
- Shetelig, H. (1917). *Nye jernalderfund paa Vestlandet*. Bergen: Bergens Museums Årbok, 1916-1917.
- Skogstrand, L., & Fuglestvedt, I. (2006). *Det arkeologiske kjønn: Foredrag fra et seminar om kjønn og arkeologi, Vitlycke Museum 30. januar- 1. februar 2003*. (Vol.Nr. 7, Oslo arkeologiske serie). Oslo: Unipub.
- Skogstrand, L. (2006). I krig og evighet? Kjønnsideologiske forestillinger i yngre bronsealder og eldre førromersk jernalder belyst gjennom graver og helleristninger i Østfold. I: C.Prescott (Red.), *Kjønnsideologi og kosmografi i den østnorske bronsealder*. (Vol.Nr.6, Oslo arkeologiske serie, s. 13-169). Oslo: Unipub.
- Skogstrand, L. (2010). Romertidas menn og maskuliniteter. I: M. Gundersen & M. H. Eriksen (Red). På sporet av romersk jernalder: artikkelsamling fra Romertidsseminaret på Isengran 23.-24. januar 2010. *Nicolay skrifter 3*, s. 20-35.
- Skogstrand, L. (2016). *Warriors and other men. Notions of masculinity from the late bronze age to the early iron age in Scandinavia*. Oxford: Archaeopress Archaeology.
- Solberg, B. (2003). *Jernalderen i Norge. Ca. 500 f.Kr.-1030 e.Kr.* (2. utgave. utg.). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Solvold, G. I. (2019) The pottery at Vik in the Early Iron Age. I: Ystgaard (Red.), *Environment and Settlement: Ørland 600- AD 1250. Archaeological Excavations at Vik, Ørland Main Air Base* (s. 261-321). Oslo: Cappelen Damm.
- Stenvik, L.F. (2017). Frostatinget og samfunnsorganisasjon i jernalderen. *Gunneria*, 81, s. 109-130.
- Stephens, J. (2008). Ancient Roman hairdressing on (hair) pins and needles. *Journal of roman archaeology*, 21, s. 111-132.
- Stylegar, F.A. (1995). *Dialoger med de døde: arkeologien og gravskikken*. (Hovedfagsoppgave). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Stylegar, F.A. (1997). Gravskikk. Faghistoriske og teoretiske synspunkter. *AmS-Varia* 30, s.69- 83.
- Stylegar, F. A. (2013). Storfolket på Geite og Levanger før byen. I: J. Brendalsmo & F. A. Stylegar (Red.). *Levangerhistorier*. Oslo: Novus.
- Stylegar, F.A. (2015). Grav og gravskikk i Trøndelags folkevandringstid. I: L. Hedeager & L. Forseth (red). *Dalemfunnet*. Norske oldfunn, XXX, s. 129-136. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Sjøvold, T. (1962). The Iron Age settlement of Arctic Norway: A study in the expansion of European Iron Age culture within the Arctic Circle: Bind1: Early iron age: (Roman and Migration periods), *Tromsø Museums Skrifter*. Tromsø: Universitetsforlaget.
- Sørensen, M. L. S. (2000). *Gender Archaeology*. Cambridge: Polity Press.
- Teigen, A. L. (2014). *Identitet, samfunn, og medierende gjenstander- en analyse av graver og grafunn fra eldre jernalder i Follo, Akershus fylke*. (Masteroppgave). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Treherne, P. (1995). The warrior's beauty. The masculine body and self-identity in Bronze-Age Europe. *Journal of Europa Archaeology* 3(1), s. 105-144.
- Tvornø, H. (2001). Et imperium i Europa. I: L. Hedeager & H. Tvornø (Red). *Tusen års*

- europahistorie. Romere, germanere og nordboere*,(s. 43-73). Oslo: Pax Forlag A/S.
- Töpfer, U. (2010). *Beinkammer i jernaldergraver. Hverdagslig gjenstand eller kroppsrelatert symbol? En komparativ analyse av gravfelt i Østfold fylke.* (Masteroppgave). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Vedeler, M., & Røstad, M. (2015). Om smykker og personlig utsmykking I: M. Vedeler & M. Røstad. (Red.), *Smykker- Personlig pynt i kulturhistorisk lys* (s, 7-16). Trondheim: Museumsforlaget.
- Vedeler, M., Kristoffersen, E.S., & Røstad, I.M. (2018). Dressed for Ritual, Dressed for Life. A Migration- Period Grave from Sande in Norway. *Medieval Archaeology*, 62(1), s. 1-27.
- Versluys, M.J. (2014). Understanding objects in motion. An archaeological dialogue on Romanization. *Archaeological Dialogues*, 21(1), s. 1-20.
- Wik, B. (1982). Hovedlinjer i bosetningsutvikling og naturtilpasning i Trøndelag i det første årtusenet e.Kr. *Tidsskrift for norrøn arkeologi*, 45, s. 117- 137.
- Ystgaard, I. (2014). *Krigens praksis: Organisert voldsbruk og materiell kultur i Midt Norge ca. 100-900 e.Kr.* (Doktorgradsavhandling). Trondheim: NTNU.
- Ystgaard, I., Gran, M.M., Mokkelbost, M., Fransson, U., Heen-Pettersen, Lorentzen, A. B., Solvold, G. I., & Randerz, E. W. (2018). *Arkeologiske utgravinger på Ørland kampflybase.* (NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2018:27). Trondheim: NTNU Vitenskapsmuseet.
- Ystgaard, I, Fransson, U & Gran, M.M. (2018). Bakgrunn og rammer. I: Ystgaard et al.:*Arkeologiske utgravinger på Ørlandet kampflybase 2015-2016* (s. 23-74).(NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2018-27). Trondheim: NTNU Vitenskapsmuseet.
- Ystgaard, I. (Red.). (2019a). *Environment and Settlement: Ørland 600 BC- AD 1250:Archaeological Excavations at Vik, Ørland Main Air Base.* Oslo: Cappelen Damm. DOI: <https://doi.org/10.23865/noasp.89>
- Ystgaard, I. (2019b). Spatial organization of farmstead at iron age and early medieval Vik (C. 400 BC- AD 1250). I: I. Ystgaard (Red.), *Environment and Settlement: Ørland 600 BC- AD 1250: Archaeological Excavations at Vik, Ørland Main Air Base* (s. 373-396). Oslo: Cappelen Damm. DOI: <https://doi.org/10.23865/noasp.89>
- Østigård, T. (2006). Lik og ulik- introduksjon til variasjon til gravskikk. I: T. Østigård (Red.), Lik og ulik. Tilnærminger til variasjon i gravskikk. *UBAS Nordisk 2*, s. 4-53.
- Østigård, T. (2007). *Transformatøren- Ildens mester i jernalderen* (Vol II). Göteborg: Göteborg universitet.
- Øye, I. (2005). Kammer, kjønn og kontekst. I: K.A. Bergsvik & A. Engvik jr (red.) *UBAS Nordisk 1. fra funn til samfunn. Jernalderstudier tilegnet Bergljot Solberg på 70 årsdagen*, s. 393-415. Bergen: Universitetet i Bergen.

Vedlegg

Vedlegg 1

Materialkatalog for graver

Gravens katalog er basert på katalogtekster fra Musit, samt katalogen til Torkel Johansen (2003), Lyder Marstrander (1983) og Theodor Petersens oversikt over gravfunnene i Meldal (1923). Hvis litteratur ikke er oppgitt er informasjonen hentet fra Musit, og kan gjenfinnings gjennom gjenstandenes T-nummer.

Katalogen inneholder alle mine 157 graver fra områdene Namdal, Verdal, Ørland og Meldal. Katalogen gir en oversikt over de ulike gravenes gjenstander, datering, hvordan funnet er innkommet (omtales som utgravning), gravskikken, AOT-verdi og kjønn til individet i graven.

Oppsettet til katalogen er:

Katalognummer

T-nummer

Sted og kommune

Kontekst

Funn

Datering

Utgravingstype

Gravskikk

AOT-verdi

Kjønn

Litteratur

NAMDAL

1.

T1155

Sklet, Grong kommune

Kontekst:

Funnet på flatmark under steinopptrekk der det finnes andre gravhauger. Funnet under jordarbeid (Johansen, 2003, s. 145).

Funn:

Fingerring av gull. Konveks med flat innside på en diameter på 2,9 cm, Beckmann type 2.

Dat: B-C

Utgraving: Usakkyndig

Gravskikk: Ukjent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen

2.

T3506-3510

Bangsund, Namsos kommune

Kontekst:

Gjenstandene ble funnet i en hellekiste på 1 x 0,75m (mulig kammer?) i en rund sandhaug diameter 16m, høyde 2m. I samme kontekst ble det funnet fragment av en relieffspenne, T3505. (Johansen, 2003, s. 171).

Funn:

Perler av glass og rav. Samling av perler i glass og rav som utgjør et 40 cm langt bånd. 17 av rav, mer eller mindre flate,

19 ensfargede av glass, totalt antall perler: 172. (T3506)

Spinnhjul av bly. Formet som to sammenstøtende lave kjebler og er lik R170. (T3507)

Tekstiler i fragmentform av ull i små klumper med hår fra skinn og never. (T3508)

Tekstilfragment med fin vevning, utgjør et bånd med målene 4 cm i lengde og 1 cm i bredde. Mulig lintøy grunnet finere vevning. (T3509)

Klump av hår, formodentlig fra dyreskinn, samt noen stykker never. (T3510)

Dat: C2-C3

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Ubrent

AOT-verdi:3

Kjønn: Kvinne.

Grunnet tilstedeværelsen av spinnehjul og mengden perler, som trolig utgjør et smykke (Berge, 2003, s. 43).

Lit:

Berge, V. (2003). *Gender og kjønn i romertid. Ei analyse av eit vestnorsk gravmaterialet*. (Hovedfagsoppgave). Bergen: Universitetet i Bergen.

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

3.

T416-418

Seierstad, Namsos kommune

Kontekst:

Funnet i 1866 ved pløying under en bortryddet steinrøys. Ingen flere opplysninger tilgjengelig.

Funn:

Enegget sverd av jern. (T416)

Økseblad med rett forside og en svakt krummet bakside. (T417)

Økseblad av jern der selve bladet blir omtalt som hakkeformet, og bred i eggen som er jevnt utgående på begge sider, skafthullet er synlig. (T418)

Dat: C3

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Ukjent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Mann

4

T19410

Oksdøl, Namsos kommune

Kontekst:

Gjenstander og brente bein funnet i en 12m vid og 1,8m høy gravhaug. Funnet i haugens Ø-del like under torva i overfalten sammen med trekull under en steinhelle som var 0,4 x 0,5m vid og til en dybde på 0,2m under hella

Funn:

- a. *Flat beinnål* som er trekantet i formen. Dekorert med skrå kryssende linjer på det avbrutte midtpartiet. Fragmentets lengde er 2,2cm og 0,7cm i bredde.
- b. *Rund beinnål* med mulig dekor i form av en langsgående fure i øvre del av den avsmalnende nålen. Fragmentet er 4,4cm langt og 0,45-0,45cm i diameter.
- c. *Kitt*, trekarkitt trolig bjørketjære.

Dat: C3-D

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Kvinne

Grunnet tilstedeværelsen av en flat og rund beinnål noe som tyder på en kvinnegrav (Marstrander, 1983, s. 82-84)

Lit:

Marstrander, L. (1983). *Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. Gunneria, 43*. Universitetet i Trondheim: Det Kgl. Norske Vitenskabers Selskab Museet.

Petersen, T. (1903). *En ældre Jernalders Gravplads fra Namdalen*. Trondheim: Det KGL: Norske Videnskabers Selskaps Skrifter.

5.

T19323

Flak, Namsos kommune

Kontekst:

Funnet ved sjakting i den nordligste rundhaugen på gravfeltet på Tømte i 1972. Ingen flere opplysninger tilgjengelige.

Funn:

- a. *Bronseplate* med noen isittende nagler, runde hull med samme str som naglene er spredt rundt platen. To av delene ser ut til å høre sammen til et rektangulært beslag med en størrelse på ca 5,3 x 2,1cm. I midten av disse er det et rekatangulært hull ca 0,4 x 1,2cm i størrelse. Omtales som et låsbeslag.
- b. *Jernfragment*, ikke mulig å identifisere.

Dat: EJA

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Ukjent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Ubestemt

6.

T14547

Duun, Namsos kommune

Kontekst:

Gjenstand funnet i det som omtales som et mannslangt gravkammer i en røys. Ingen flere opplysninger tilgjengelig.

Funn:

2 perler av blått glass. Den ene er fullstendig rund i formen med klart blått glass. Den andre er flatere på toppen i form og består av blått glass som det ikke er mulig å se gjennom.

Dat: EJA

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Ukjent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

7.

T7371-7373

Bjørnes, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra rund haug med fotgrøft (haug 23).

Funn 7371 og 7372 ble funnet i et kullag sammen med brente bein, mens 7373 ble funnet i et annet kullag også sammen med brente bein. Ifølge Petersen som gjennomførte utgravingen er det mulig at de tilhører samme grav (Johansen, 2003, s. 172)

Funn:

9 fragmenter av *vevsverd* av bein. Sprengt i stykker av varme, noen av stykkende kan også se ut til å ha tilhørt en plate av bein. (T7371)

Kam av bein. Fragment av kam med bevarte tinner. (T7372)

Mulig sidebelegg til *kam*. Dekorert beinstykke med sammenhengende punktbuer. (?)

Vevespyd av bein, fragment. (T7373)

2 fragmenter av *kam* av bein med naglehull. (T7373)

Uformelig *bronsefragment* som er gjennomirrett.

Dat: EJA (C-D)

Grunnet materialet fragmenterte natur er det ikke mulig å datere nærmere enn EJA. Trolig er dette funnet ikke eldre enn C2, grunnet tilstedeværelsen av *vevesverdet*. Som Berge tar for seg dukker ikke dette opp før C2 (Berge, 2003, s. 67; Johansen, 2003, s. 172). Grunnet usikkerheten som forekommer gjennom gjenstandenes fragmenterte natur, beholdes datering til EJA

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 3

Kjønn: Kvinne

Grunnet tilstedeværelsen av *vevesverd* som faller innenfor tekstilredskaper (Berge, 2003, s. 67).

Lit:

Berge, V. (2003). *Gender og kjønn i romertid. Ei analyse av eit vestnorsk gravmateriale*. (Hovedfagsoppgave). Bergen: Universitetet i Bergen.

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

8.

T7374- 7377

Bjørnes, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra rundhaug med forgrøft (haug 24). Inneholdt to graver, inne i haugen ble det funnet en høy røys bestående av 7 steiner jevnt fordelt i en ring ca 1m fra midten. Som det kommer

frem gjennom Petersens og Johansens observasjoner er det trolig at røysen er en markering av Grav I, og at haugen ble oppsatt etter Grav II ble anlagt.

Grav I var en rektangulær nedgraving med trerester som indikerer at selve kisten var lagd av tre. Sverdet ble funnet på venstre side, øksen lå med eggen utad ved høyre skulder, trolig med skaftet skrått over brystet. Kniven lå ved beltepartiet på høyre side, mens lansens spiss var plassert med spissen mot sør.

(**Grav II** var en samling brente bein under en flat kuppelstein ved bunnen av haugen. Det eneste som ble det funnet i grav II var brente bein. Grunnet mangelen på gjenstander faller denne utenfor og vil ikke bli tatt med i analysen).

Funn:

Tveegget sverd av jern, noe fragmentert. Klinge er dekket av rester av tre og skinn som stammer fra sliren som har vært foret med uarbeidet skinn. Hjalter trolig av tre. (T7374)

Kniv med tange av jern. Fragmentert i tre deler. Litt tre bevart fra skaft. Tange ca 13cm. (T7375)

Øks av jern med bakre sider hammerformet, avfasede kanter og ingen utvidelse mot eggen. Ca 19 cm lang. Lik type R 153. (T7376)

Lansespiss av jern i to fragmenter. Sannsynligvis lik R 204. (T7377)

Dat: C

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Ubrent

AOT-verdi: Grav I: 4

Kjønn: Mann

Som Johansen skriver er våpnene sterkt fragmentert noe som gjør det vanskelig å datere de. Økser forekommer i graver fra YRT og blir ifølge Johansen først vanlige i Kvamme-gruppen (Johansen, 2003, s. 173). Selve lansens spiss skriver Johansen at ved utgravingen ble fastslått ved utgraving for å være et fragment av

korrodert jern og kunne ikke typebestemmes, men rygningen langs bladet viser til en form som faller innenfor EJA. Gjennom det relativt brede bladet bærer det likheter til R204 som viser til YRT (Johansen, 2003, s. 173).

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen

9.

T4431, T6415-6416

Risvik, Overhalla kommune

Kontekst:

Røys funnet ved nyrydning av land. Privat funnet. T4431 ble først funnet, senere ble T6415-6416 funnet på samme sted. Kan mulig stamme fra samme funn (Johansen, 2003, s. 174).

Funn:

Spiralring, trolig betalingsring av sølvblandet gull. Diameter 3cm, vekt 41g. (T4431)

Spissoval *beltestein* med slitespor på øvre falte. Av kvartsitt med en lengde på 11 cm, bredde 4,5cm. (T6415)

Bryne av kvartsitt, lengde 10cm. (T6416)

Dat.: C3-D

Som Johansen tar for seg er konteksten på dette funnet usikker, men hvis spiralringen, brynen og beltesteinen tilhører samme funn kan det gjennom beltesteinen plasseres til YRT/FVT. Denne typen spissoval beltestein opptrer både i YRT og til slutten av FVT (Johansen, 2003, s. 174).

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Ubrent

AOT-Verdi: 3

Kjønn: Mann.

Grunner tilstedeværelsen av beltesteinen, settes kjønn tilmann (Berge, 2003, s. 99-100).

Lit:

Berge, V. (2003). *Det synlege og usynlege. Gender og kjønn i romertid. En analyse av eit vestnorsk gravmateriale.* (Hovedfagsoppgave) Bergen: Universitetet i Bergen.
Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder.* Universitetet i Bergen, Bergen

10.

T6834- 6837

Risvik, Overhalla kommune

Kontekst:

Funn fra haug 1 på Risvika. Gravfunn fra haug med branngrav trolig kammergrav. Selve haugen hadde en diameter på 12m og høyde på 1,3m. På toppen av haugen ble det funnet en oval rullestein under torven. 2,2m fra haugens midtpunkt og 0,7m fra bunnen ble gjenstandene og beinrestene funnet. Undersøkt av Theodor Petersen og blir omtalt som haug 1 (Petersen, 1903, s. 6-7).

Funn:

Metallnål av bronse med tette omgående ringer på øverste ende. (T6834)

Runde beinnåler, 3 fragmenter som utgjør minst to separate eksempler. Det ene toppstykket er dekorert med tverrfurer som ikke er helt omgående, lik R 277. (T6835)

Flat beinnål, fragmenter som utgjør en eller mulig flere. Har lengdefurer langs kantene. (T6836)

Beinkam i bruddstykker. De ulike fragmentene utgjør deler av både sammensatte og usammensatte kammer. (T6837)

Et tvilsomt stykke av en *brikke* av bein ble også funnet, men ikke gitt noe nummer.

Dat: C3

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 4

Kjønn: Kvinne

Som det er mulig å lese hos Marstrander hører denne typen nåler til i C2 og C3. Dette sammensettingen av beinsaker danner mulig et hårsett (Marstrander, 1983, s. 85).

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder.* Universitetet i Bergen, Bergen.
Marstrander, L. (1983). *Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. Gunneria, 43.*
Petersen, T. (1903). *En ældre Jernalders Gravplads fra Namdalen.* Trondheim: Det KGL: Norske Videnskabers Selskaps Skrifter.

11 & 12.

T6838-6843

Risvik, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn med 2 forskjellige begravelser fra haug. Hagens kjerne var dannet av steinlag som var omgitt av et kullag. Hugen var 13 m i diameter og 1 m høy. **Grav I** var 3,5 m under hugens topp lå mellom to kuppelsteiner som var sotet på innsiden. Trolig brent. **Grav II** lå plassert rett nord for grav I. Det er usikkert om forholdet mellom gravene og sentralrøysen. Undersøkt av Theodor Petersen og blir omtalt som haug 2 (Petersen, 1903, s. 7-8; Johansen, 2003, s. 174).

11. Grav I

Funn:

To ufullstendige *flate beinnåler* begge ca 9 cm i lengde. (T6838)

12. Grav II

Funn:

Spinnehjul av bronse (mulig det er to stykker, noe uklart). Det er kuleformet og litt flattrøkt med striper. Minner litt om R 166 og muller 138. Selve dekoren i likhet med R166 består av både en

horisontal og loddrette striper. Til forskjell med R166 har denne et mønster som variere mellom to loddrette og tre loddrette striper. (T6839)

Nål av bronse med avlangt øye, øyepartiet er brukket av, trolig synål. Ligner på R 174. (T6840)

Fragment av *rund beinnål* med ornamenter, bærer likheter til R 277. (T6841)

Flat beinnål bestående av to fragmenter med ornamentikk bestående av to furer langs punkttrader og kantene. Trolig bredde 2-2,5cm. (T6842)

Sidebelegg til *sammensatt beinkam* med bronseagl. Halvmåneformet med ornamentert bestående av buer som strekker seg ned fra furen som inneholder et punkt i midten av buen og en fure langs overkanten. (T6843)

Dat.; C3-D (grav I) og C3 (grav II)

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Grav I: Brent

Grav II: Brent

AOT-verdi: Grav I: 1

Grav II: 5

Kjønn: Grav I: Kvinne

Grav II: Kvinne

Både grav I og grav II inneholder flate beinnåler som settes i sammenheng med kvinner og hårsett. Grav II har de ulike delene som utgjør et hårsett, og settes derfor til kvinne (Marstrander, 1983, s. 85).

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

Petersen, T. (1903). *En ældre Jernalders Gravplads fra Namdalen*. Trondheim: Det KGL: Norske Videnskabers Selskaps Skrifter.

13.

T6844

Risvik, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra haug med en diameter på 13m og høyde på 1,6m. Tidligere graving har forstyrret toppen av haugen. Indre del var brolagt med kuppelstein, og under dette lå et 40 cm tykt lag jord med kull og aske. På bunnen ble brente bein og gjenstander funnet i restene av et plyndret kammer. Undersøkt av Theodor Petersen, haug 4 (Petersen, 1903, s. 9; Johansen, 2003, s. 174).

Funn:

Sammensatt kam av bein. Bestående av fragment fra mellomstykket og bruddstykket av et sidebelegg fra enten fra samme eller lik kam. Den er halvmåneformet med en stripe og buer med prikker. (T6844)

Dat.; C-D

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt.

Grunnet at kam forekommer hos begge kjønn er det ikke mulig å avgjøre kjønn.

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Petersen, T. (1903). *En ældre Jernalders Gravplads fra Namdalen*. Trondheim: Det KGL: Norske Videnskabers Selskaps Skrifter.

14.

T6845

Risvik, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra haug bestående av branngrav i kammer. Hagens diameter var på 11m med en høyde på 1,4m.

Hugen har tidligere blitt plyndret. En oval rullesten ble funnet i haugskråningen, trolig ligget på toppen av hugen før plyndring. Indre delen av hugen besto av kuppelstein. Rester av et gravkammer bestående av heller samt brente bein ble funnet i plyndringsgropen og de utkastede massene. Undersøkt av Theodor Petersen, haug 6 (Johansen, 2003. s, 175; Petersen, 1903. s, 10).

Funn:

En eller flere halvmåneforemte *sammensatt kammer* av bein bestående av sidekinnen som er dekorert med furer, svake buer og prikker på den nedre og øvre kanten. Det ene fragmentet omtales av Petersen som en mulig flat beinnål eller en beinkam. (T6845)

Dat.; C

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt.

Grunnet materialets fragmenterte natur er det ikke mulig å kjønnsbestemme selve graven. Hvis fragmentet som Th.Petersen omtaler som mulig flat beinnål stemmer indikerer dette til en kvinnegrav (Marstrander, 1983, s. 84-86).

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

Petersen, T. (1903). *En ældre Jernalders Gravplads fra Namdalen*. Trondheim: Det KGL: Norske Videnskabers Selskaps Skrifter.

15 & 16.

T6846-6849, T6850-6851

Risvik, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra haug.

I selve haugen var det to gravkamre. Diameteren var på 8m og 1,3m høy med noe forstyrrelser i toppen. Oval rullesten som Th. Petersen omtaler som *smuk* befant seg i det utkastede haugfyllet fra toppen. I selve sentrum av haugen befant det seg en kjerneøys av kuppelstein. Undersøkt av Theodor Petersen, haug 8. **Grav I** er et hellekammer med gjenstander, men ikke brente bein. **Grav II** hellekammer med gjenstander og brente bein (Petersen, 1903, s.11 ; Johansen, 2003. s. 175).

15. Grav I

Bruddstykke av en eller flere *sammensatt kammer* av bein med isittende jernnagler. Dekorert med lengdestriper og rekker av buer med prikker. (T6846)

Bruddstykker av *runde beinnåler* dekorert med avbrutte tverrfurer langs de øvre delene. (T6847)

Fragmenter av flere *flate beinnåler*. Dekorert med furer langsgående både på øvre og nedre kant, der øvre del har dobbel furer, der den ene har en punktsirkel omgitt av fire fordypende punkter. (T6848)

To *spinnehjul* eller *spillebrikke* av bein i bruddstykker. Prydet med rekker av buer med prikker og rette linjer. (T6849)

16. Grav II

Fragment av *usammensatt kam* av bein. Halvmåneformet og prydet med dobbelte lengdefurer. (T6850)

Runde beinnåler i fragmenter, og nedre stykke av en *flat beinnål*. (T6851)

Dat.; C3

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Grav I: Ukjent

Grav II: Brent

AOT-verdi: Grav I: 4

Grav II: 2

Kjønn: Grunnet tilstedeværelsen av hårstett tyder både grav I og II til å

være kvinnergraver (Marstrander, 1984, s. 65).

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

Petersen, T. (1903). *En ældre Jernalders Gravplads fra Namdalen*. Trondheim: Det KGL: Norske Videnskabers Selskaps Skrifter.

17-19.

T6852-6860

Risvik, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra haug. Bestående av tre graver. Haugens diameter 18m og 2,5m i høyde, betydelig forstyrret i toppen. *Smuk* oval rullestein funnet i haugkastet. Kjernerøys i sentrum av haugen, 5m i diameter og 1m høy. Undersøkt av Theodor Pettersen, haug 11 **Grav I** er et delvis ødelagt hellekammer. Kammeret inneholdt brente bein, jord og gjenstander, branngrav i kammeret. 4m sør for midten og 0,8m fra bunnen.

Grav II et hellerkammer plassert 1m øst for grav I, 1,1m fra bunn. Kammeret inneholdt brente bein, jord og gjenstander, branngrav i kammer. **Grav III** er en hellekiste dannet av to sideheller der begge er ca. 3,18m i lengde og 0,85m i høyde. Gavlhellene er 1m brede og plassert mellom sidehellene. En dekkhellen lå på over kistens V ende, men resten ble funnet i haugfyllet. Som Th.Petersen tar for seg skal det tidligere her blitt funnet en nål av gull og en krukke, men som Petersen observerte har kammeret blitt undersøkt tidligere og dermed forstyrret (Petersen, 1903, s. 17). Bunnen av kammeret var dekket av små kuppelstein og mørk kullholdig jord.

Funn:

17. Grav I

Fragmenter av halvmåneformet *sammensatt kam* av bein. Dekor i form av sirkler med punkter. (T6852)

Fragment av 1 eller 2 *runde beinnåler*. (T6853)

Fragment av 1 eller 2 *spinnehjul* av bein. Dekorert med striper og en rekke med buer, mulig punktbuer. Hvelvet på ene siden og flatt på den andre. (T6854)

18. Grav II

Fragmenter av *sammensatt beinkam* med halvmåneform. En bronseagl sitter i et av fragmentene. Dekorert med furer, prikker og buer i øvre kant. (T6855)

Ufullstendig *rund beinnål* dekorert med omgående tverrfurer. (T6856)

Fragment av *flat beinnål* med dekor som Johansen omtaler som "sedvanlige". (T6857)

Fragment av *spinnehjul* av bein, ser ut til å være dekorert med to tverrgående furer. (T6858)

Trekarkitt. (T-6859)

19. Grav III

To *jernfragmenter*. (T6860)

Dat,; C3: I & II

EJA: III

Undersøkelse:
Sakkyndig, men forstyrret.

Gravskikk: Brent

AOT-verdi:

Grav I:3

Grav II:3

Grav III:1

Kjønn: Kvinne I & II

Ubestemt III

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Petersen, T. (1903). *En ældre Jernalders Gravplads fra Namdalen*. Trondheim: Det KGL: Norske Videnskabers Selskaps Skrifter.

20.

T6861-6862

Risvik, Overhalla kommune

Kontekst: Gravfunn fra haug 12. Brente bein og gjenstander funnet i et kammer. Haugens var 19m i diameter og 1,8m høy, med noe forstyrrelser i øvre del. 1m S for midten lå det et hellekammer som var ødelagt ved tidligere plyndring. Selve kammeret besto av heller og var fylt med jord, brente bein og gjenstander. Branngrav i kammeret (Johansen, 2003, s. 176; Petersen, 1903, s. 18).

Funn:

Fragment av halvmåneformet *sammensatt beinkam*. En nagle av bronse sitter i stykket. Synlig dekor i form av en punktsirkel på ene fragmentet (T6861).

Fragmenter av *flate beinnåler*. (T6862)

Dat.; C3

Tilstedeværelse av både kam og beinnål indikerer et hårsett. Ifølge Johansen gjør dette at C3 er den mest sannsynlige dateringen (Johansen, 2003, s. 176).

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Kvinne

Lit.; Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Petersen, T. (1903). *En ældre Jernalders Gravplads fra Namdalen*. Trondheim: Det KGL: Norske Videnskabers Selskaps Skrifter.

21 & 22.

T6864-6868, 7140-7142

Risvik, Overhalla kommune

Kontekst:

To gravfunn fra haug 16, lå noe utenfor samlingen av graver. 13m i diameter og 1,5m høy. **Grav I** usakkyndig utgraving foretatt før Th.Petersens, da ble lanssen og spydet funnet. Ettergravningen viste at gjenstandene hadde opprinnelig ligget i et 2-3m langt gravkammer av store kuppelstein i midten av haugen, Ø-V retning. De andre gjenstandene (T6866-6868) ble funnet inne i gravkammeret, sammen med en skjelettgrav i hellekiste. **Grav II** ca 2m S for haugens midtre del, lå på en 0,5m høy kuppelstein. Lite hellekammer orientert Ø-V, 0,65x0,65m. V og N-vegg besto av mindre kuppelstein, mens de to øvrige sidene samt bunn og topp besto av heller. Selve kammeret var fylt av jord, brente bein og gjenstandene, branngrav i kammer (Johansen, 2003, s. 176-177; Petersen, 1903, s. 19)

Individuelle T-nummer var ikke mulig å finne, men ifølge Musit er de registrerte med T7140-7142.

Funn:

21. Grav I

Lansespiss av Vøien-typen (som R209). Er i tre stykker, men virker fullstendig. Er korsformet i tverrsnittet og 34cm lang. (T6864)

Spydspiss av jern type Toftvolden/Einang (som R211). Mothakene sitter nærmere falen enn odden. Mesteparten av falen mangler. (T6865)

Skjoldbule av typen Via (Th.Petersen omtaler den som R221). 15cm over bremmen og 7cm høy, mesteparten av bremmen mangler. (T6866)

Bruddstykke av *enegget kniv* der odd og tange mangler. Ca. 13cm lang og 2,5cm bred. (T6867)

Bruddstykke av *jern*, deriblant et mindre *knivblad* som er rustet sammen med en annen gjenstand. (T6868)

22. Grav II

Øvre del av en *rund beinnål* dekorert med korte tverrfurer som ikke når sammen. (T7140)

Fragmenter av mulig 3 *runde beinnåler* uten bevart dekor. (T7140)

Fragmenter av en *flat beinnål*. Dekorert med en dobbel furer på baksiden, men ikke noen annen dekor. Sterkt bøyd som følge av bålbrann. (T7140)

Flere stykker av *bearbeidet bein*. Dens ene sidekant ser ut til å vært eggformet, mens en annen ser ut til å vært spaltet, dekorert med doble lengdefurer på hver sidekant. (T7140)

Bruddstykke av en *flat beinnål* med sterkt profilerte sidekanter. Baksiden er uten dekor. (T7140)

Midtstykket av en *sammensatt beinkam* i fragmenter med små rester av tinnene og et naglehull. Som Johansen påpeker er det til denne eller en annen lignende kam hører et stykke dekorert med en sammenhengende rekke av punktbuer, samt en lignende rekke langs midtpartiet (Johansen, 2003, s. 176). (T7141)

Fragment av et *spinnehjul* av bein, ingen synlig dekor. (T7142)

Dat: Grav I- C2/C3 (Vøien-gruppen).

Grav II- C3

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk:

Grav I: Ubrent

Grav II: Brent

AOT-verdi:

Grav I: 4

Grav II: 4

Kjønn:

Grav I: Mann

Grav II: Kvinne (Grunnet tilstedeværelsen av et hårsett).

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Petersen, T. (1903). *En ældre Jernalders Gravplads fra Namdalen*. Trondheim: Det KGL: Norske Videnskabers Selskaps Skrifter.

23.

T7143

Risvik, Overhalla kommune

Kontekst:

Fra haug 21 som befant seg sammen med haugene 18-20 på rad langs en landtunge. Selve haugen var 14m i diameter og 1,8m høy. Ikke tidligere forstyrret. Under torven på haugens topp lå en rullestein, 0,65x0,45m. Gjenstandene ble funnet 3,6m SØ for haugen midtpunkt, 0,3m over bunnen, i en branngrav med samling av bein under en helle (Johansen, 2003, s. 176-177).

Funn:

2 fragmenter av sidestykket til en *beinkam* eller *beinnål*, dekorert med langsgående furer. De to fragmentene er for små til at en sikker bestemmelse er mulig. (T7143)

Dat: C-D

Grunnet størrelsen på fragmentene er det ikke mulig å gjøre en sikker datering, trolig yngre romertid-folkevandringstid.

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt.

Grunnet funnets fragmenterte natur er det ikke mulig å kjønnsbestemme denne graven. Dette grunnes i at kammer forekommer hos begge kjønn. Har fragmentet vært en *beinnål* hadde dette trolig vært en kvinnegrav (Marstrander, 1983, s. 82-86) .

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

24.

T8060-8062

Roem, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra haug 2, rund haug med en diameter på 19m og 1,88m høy med en fordypning i toppen. Gjenstandene og de brente beinene lå 2,8m SSØ for midten av haugen, 0,9m over bunnen. Trekarkitt fra et kar som må ha vært 35cm i diameter ble funnet sammen med gjenstandene og de brente beinene. Urnegrav (Johansen, 2003, s. 177).

Funn:

Fragment av *bøyleformet fibula* av bronse som er sterkt bøyd og deformert av ild. Som Johansen påpeker må denne bøylene vært meget bred (Johansen, 2003, s. 177). (T8060)

9 fragmenter av tinner og sidestykket av en *sammensatt beinkam*, dekorert med furer langs kantene. (T8061)

Fragment av *bearbeidet beinspiss*, skarp egg på den ene siden og tresidet tverrsnitt i den nedre delen. (T8062)

Fragment av *berbeidet bein*, trolig en *flat beinnål*. Dekorert med svungne buer, baksiden er udekoret og konveks i form, den er avsmalnet mot begge kanter. (Mangler T-nummer).

Dat: C3

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 4

Kjønn: Kvinne

Grunnet tilstedeværelsen av både beinkam og mulig flat beinnål (Marstrander, 1983, s. 84-86).

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

25.

T8063

Roem, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra haug 1, 17m i diameter og 1,3m høy. I følge Th. Petersen var den noe utpløyd (Johansen, 2003, s. 177). I bunnen av gravhaugen lå det sannsynligvis en kokegrop.

Funn:

6 fragmenter av en *sammensatt beinkam* med midtstykke og sidestykke. (T8063)

Dat: C

Grunnet at kammen er svært fragmentarisk er det ifølge Johansen ikke mulig å sette en nærmere bestemmelse enn til yngre romertid (Johansen, 2003, s. 177).

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

26.

T8064-8066

Roem, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra haug 4, diameter 14m og høyde 2,07m, med en liten fordypning i toppen. Inneholdt en urnegrav. Treurne har etter karkittet og beinenes utstrekning vært 28cm bred og 15cm

høy. De brente beinene lå samlet 2,9m S for midten av haugen og 1,17m over bunnen (Johansen, 2003, s. 177).

Funn:

Fragment av *sammensatt beinkam*. Sidebeleggene er dekorerte med punkter i en rekke som følger randen av kammen, under denne er det en rad med tette små buer. Den har en høy og buet rygg. (T8064)

Fragment av bronse. Er en rund stang som ender i en knopp med en omgående fure. Ifølge Johansen er dette mulig rest av en nål eller spiraltangen til en spenne. (T8065)

Trekarkitt i fragmenter. (T8066)

Dat: C

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Ubestemt

Grunnet usikkerheten rundt bronsefragmentets bruksområde er det ikke mulig med en sikker kjønnsbestemmelse. Fragmentet ser for meg ut til å være toppen av en nål, godt mulig en hårnål. Det er ikke mulig å si dette med sikkerhet, da bare en liten del av fragmentet er til stede.

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

27 & 28.

T7144-7146, T7154, T7160-7163

Skjørland, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra haug 5 som var rund i formen, 9m i diameter og 1,5m høy. Ifølge Th. Petersen var den betydelig forstyrret i midten. Spredte forekomster av kull. **Grav I** lå 3m S for midten og 0,6m over bakken i form av en samling av brente bein og gjenstander. **Grav II**

lå 2,5m SSV for midten og 10cm over bunnen. **Grav III** inneholder rester av en båtgrav, noe som setter dateringen til YJA (Johansen, 2003, s. 177-178).

Funn:

27. Grav I:

Fragment av *rund beinnål* der spiss og øvre del mangler. Lengden på fragmentet er 10cm. 3 mindre stykker er spaltede etter lengden, dekorert med tverrfurer. Mulig det er den øvre delen. (T7144)

Fragmenter av midtstykket til en *sammensatt beinkam* med noen tinner bevart. I tillegg til dette er det noen rester av kambelegg dekorert med lengdefurer med en rekke halve punktbuer. (T7145)

Fragment av *flat beinnål* dekorert med en fure langs sidekantene, samt punktsirkler omgitt av 4 punkter langs midten. (T7146)

28. Grav II:

Fragment av en *flat beinnål*, dekorert med furer langs kanten. (T7154)

Dat:

Grav I: C3

Grav II: C-D

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi:

Grav I: 2

Grav II: 1

Kjønn:

Grav I: Kvinne

Grav II: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

29 & 30.

T7147-7149, T7150ff (T7152-7153)

Skjørland, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra haug 8, bestående av 2 graver. Rund haug, 10m i diameter og 1,3m høy. Var noe utgravd i toppen. Et 5 cm tykt kullag som strakte seg ca 1m nord for midten i haugens sydlige del.

Grav I ble funnet under en helle som en samling av brente bein og gjenstander, 1m SSØ for midten og 0,4m over bunnen. **Grav II** ble også funnet som en samling brente bein og gjenstander under helle, 2m SV for midten og 0,5m over bunnen. (Johansen, 2003. s, 178).

Funn:

29. Grav I

Fragmenter av 1-2 *tresidede beinnåler*. Som det er mulig å lese hos Torkel Johansen er det mulig at dette er pilspisser (Johansen, 2003, s. 178). (T7147)

Flere fragmenter av sidebelegg til *beinkammer* dekorert med furer og rekker av punktbuer. Som det kommer frem hos Johansen er det mulig at noen av fragmentene stammer fra nåler. (T7148)

Fragment av en *flat beinnål* dekorert med en kantfure. Innenfor denne er det halve punktsirkler i midten av en sirkel omgitt av 4 punkter. (T7149)

30. Grav II:

Fragment av *flate beinnåler* dekorert med furer langs kantene, i tillegg til dette er det 3 halve punktsirkler i en rekke tvers over, med åpningene til vekslende sider, med en stripe utgående vertikal fra midtpunktene. (T7150)

Flere fragmenter til en *beinskje*. (T7150)

Fragment av en *rundt beinnål* uten dekor (T7150)

Flere stykker *bearbeidet bein*. Som ifølge Johansen der den ene sidekant mulig har vært eggformet, mens en annen kan synes å ha vært spaltet. Mulig dette er fragmenter fra en kniv eller et slags

smykke (Johansen, 2003, s. 178). (T7150)

Fragment til flere *sammensatte beinkammer* som består av mellomparti med rester av tinnene, sideplater med dekor av buer og striper. Tinnfragmenter, samt 5 nagler av bronse og 1 av jern fra ca 0,9-1,4cm lang. Grunnet naglenes ulike størrelse er det trolig snakk om flere sammensatte kammer, men det er mulig at enkelte av stykkene kan tilhøre usammensatte kammer, noe som kommer frem gjennom deres tykkelse med dekor på den øvre kanten (Johansen, 2003, s. 178). (T7152)

Fragment av *spinnehjul* eller *brikke* av bein. Dekorert med sirkulære dobbeltstriper på oversiden og en punktsirkel. (T7153)

Dat: C3

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi:

Grav I: 2

Grav II: 5

Kjønn:

Grav I: Kvinne

Grav II: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

31.

T7670-7672

Skogmo, Overhalla kommune

Kontekst:

Funn fra gravhaug med forgrøft, nr 13, 9m i diameter og 0,9m høy. Haugen var noe forstyrret i S-del. I følge Th. Petersen har den døde sannsynligvis vært nedgravd i en trekiste. Dette grunnes ut fra trerester funnet i nedkjøringen. Trekisten har vært nedskåret 0,3m ned i bunnen av haugen med en orientering Ø-V. Nedskjæringen

var 1,85 x 0,9m. Knivbladet (T7671) ble funnet utenfor graven. Alle funnene er ifølge Johansen bortkommet (Johansen, 2003, s. 178).

Funn:

Lansespiss lik R524/ Ilskjær type 5 (Havoortype). Ufullstendig i odden, i falen sitter det rester av treskaftet. Lengde: 16cm. (T7670)

Knivblad av jern i to fragmenter, med rester av en treslire. Bladet har en lengde på 10cm og bredde på 3cm. (T7671)

Beslag av jern med to stifter og et trestykke som er fastheftet. (T7672)

Dat: C3/Mollestad-gruppen.

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Ubrent

AOT-verdi: 3

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

32.

T8004

Skogmo, Overhalla kommune

Kontekst:

Gjenstander funnet i haug 24, like under torvlaget 2m N for midten av haugen. Ble funnet sammen med gjenstander fra YJA. Mulig dette er løsfunn fra fyllmasser som ble kastet over en nedgraving fra YJA. Fragment av leirkar ble funnet sammen med en perle, en kniv, flint, klinknagler og en sammensatt kam som han valgte å sette til YJA. Musit har derimot satt datering av det totale materialet til yngre romertid/folkevandringstid. Ser man på materialet som foreligger sammen randen til det spanneformete leirkaret ser kammen ut til å være av en

sammensatt kam som blir omtalt av både Johansen som av den "*ynge, langstrakte form*". Knivbladet som ble funnet ble også omtalt til å ha YJA form. Noe som er med på at resten av materialet som foreligger har blitt satt til YJA (Johansen, 2004, s.179).

Funn:

Fragment av randen til et *spannformet leirkar*. Ser ut til og hatt en munningsdiameter på 16cm grunnet krumming.

Dat: C3-D

C3-D virker ifølge Johansen sannsynlig siden de spanneformede leirkarene kommer sent i C2/C3 og D (Johansen, 2003, s. 179)

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

33 & 34.

T17865-17866

Skogmo, Overhalla kommune

Kontekst:

Haug med diameter på 25m, inneholdt 2 gravfunn (Johansen, 2003, s. 179).

Grav I: Trolig en skjelettgrav med en kiste av tre. Funnene lå spredt og i noe forskjellig høyde på et område på 3 x 3m. Gjenstandene lå sentralt i haugen.

Grav II:

Funnet i et hellesatt kammer like innenfor S-kant av haugen. Selve kammeret var dekket av en helle, kanthellene var nedskåret i haugbunnen og en bunnstein lå i kammeret. Funnene lå på steinen. Kammeret var 0,5 x 0,25m i dimensjoner.

Funn:

33. Grav I (T17865):

- a. Fagemnet av *krumkniv* av jern.
- b. *Jernfragment* som ser ut til å tilhøre et eggeredskap.
- c. 4 fragmenter av et *jernbeslag* med trerester.
- d. *Spiker og nagler* med trerester

34. Grav II (T17866):

- a. Fragment av *flat beinnål*, i flere fragmenter. Dekorert med en rekke av langsgående dobbeltlinjer, ifølge Johansen er det også på den øvre del av nålen tversgående dobbeltlinjer og punkterte buelinjer (Johansen, 2003, s. 179).
- b. Ubestet *jernfragment*.

Dat: C3-D.

Den flate beinnålen funnet i grav II daterer denne til C3-D (Marstrander, 1983, s. 83-84). Som det kommer frem hos Johansen tolket Kristen Møllenhuis som foretok utgravningen grav I som primærgraven i selve haugen. Johansen argumenterer derimot for at det er mulig at den kan være den sekundære, selv om det er sentralgraven. Dette grunnes i vanlig gravskikk fra Namdalen, der det var vanlig å gravlegge kremasjoner i den S-del av hauger i EJA (Johansen, 2003, s. 179).

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk:

Grav I: Ubrent

Grav II: Brent

AOT-verdi:

Grav I: 3

Grav II: 2

Kjønn:

Grav I: Kvinne

Grunnet tilstedeværelsen av *krumkniv*, som ifølge O, Rygh ofte tilsier kvinner,

sa de blir funnet i kvinnegraver (Rygh, 1999 [1885], s. 6).

som settes

Grav II: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. *Gravfunn og bosetning. Gunneria, 43*.

Rygh, O. (1999 [1885]). *Norske Oldsager, ordnede og forklarede*. Trondheim: Tapir Forlag

35.

T7668-7669

Stor-Skogmo, Overhalla kommune

Kontekst:

Gravfunn fra haug 11 som er en rund haug omgitt av en fotgrøft. 9m i diameter og 0,6m høy. En svak kullrand i svak bue strakte seg forbi midten, 1,7m V for midten og 0,3m over bunnen. En større samling brente bein og gjenstander ble funnet 3,5m SØ for midten og 0,3m over bunnen. I tillegg til dette ble det funnet en annen beinsamling 0,8m NNV for denne, omtales som mulig at de er fra samme nedleggelse (Johansen, 2003, s. 179).

Funn:

Fragmenter av 2 *flate beinnåler* med størst bredde oventil og en avrundet spiss nedentil. Dekorert med et par nedad konvergerende linjer ned sidekantene. Den lengste er 7cm lang og spissens bredde er 1cm. (T7668)

Fragment av *sammensatt kam* med halvmåneform. Dekor på et av sidebeleggene i form av linjer og en rekke av halve punktsirkler. (T7669)

Dat: C3

Marstrander daterer de flate beinnålene til C3 eller D, men sett sammen med den halvmåneformede kammen indikerer

dette til RT (Marstrander, 1983, s. 84; Johansen, 2003, s. 179)

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

36.

T7725-7726

Stor-Skogmo, Overhalla kommune

Kontekst:

Funn fra haug 34. Rund haug som var omgitt av en fotgrøft. Diameter 4,7m og 0,6m høy. Det var et dypt hull i midten av haugen. Graven var et ca 2cm tykt brannflak som strakte i 1m bredde fra 1,8m S for midten til 0,5m N for midten (Johansen, 2003, s. 179).

Funn:

Fragment av *sammensatt beinkam* der et av sidestykkene er dekorert med punktsirkler som ligger mellom to bånd av flere parallelle linjer. Rest etter naglehull er synlig på et av fragmentene. (T7725)

Bruddstykker av en *flat beinnål*, uten synlig dekor. (T7726)

Dat: C3

Dateringsgrunnlaget ligger hos den flate beinnålen, siden resten av materielt er for fragmentert til å si noe mer. Tilstedeværelsen av hårsett setter denne til C3 (Marstrander, 1983, s. 82-84).

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

37.

T8011-8017

Stor-Skogmo, Overhalla kommune

Kontekst:

Funn fra haug 25, langhaug omgitt av en fotgrøft, lengde 9m, bredde 5m og høyde 0,8m. Orientering VNV-SSØ. Den S-siden hadde merker etter tidligere graving. I bunnen av haugen lå et kullag som strekte seg fra haug 24 inn til 2m SØ for midten av haug 25. Ifølge Johansen delte laget seg enkelte plasser i 2 parallelle tynnere lag med mellomliggende rødbretn jord. Brente bein forekom i laget, men de lå alltid innenfor haugen og var samlet i to større samlinger 2,6 VSV og 2,3m VNV for midten av haugen. Samlingen i den sydlige del av hugen inneholdt bare menneskebein, mens samlingen i den nordlige inneholdt dyrebein, deriblant hestetenner. Det bel også funnet klinknagler sprett utover uten noen synlig orden i selve kullaget, samt et stykke slagg og et stykke brent leire med greinavtrykk. Alle funnene ble gjort i den sydlige samlingen. Ifølge Petersen har plassen sannsynligvis fungert som en bål plass for både haug 24 og haug 25. mulig at klinknaglens som ble funnet stammer fra haug 24, dette grunnes i at haug 25 er en kvinnegrav (Johansen, 2003, s. 179-180).

Funn:

Flere fragmenter av 2 *sammensatte beinkammer*. Sideplatene er dekorert med et mønster bestående av punktsirkler og linjer. Festet til midtstykket med jernagler der den ene er bevart. (T8011)

Fragment av *bearbeidet bein*, trolig en *flat beinnål*. Dekorert med 3 og 2 furer langs sidene, 2,5cm lang og 1 cm bred. Grunnet dens dekor settes denne som hårnål, da dekoren stemmer med andre hårnåler fra perioden (T8012)

Fragment av *kjøttkniv* av bein, lik R 450. Dekorert på begge sider med punktsirkler og furer (T-nummer usikkert, finnes som T8013 hos Johansen, 2003.)

2 *spinnehjul* i brent leire. Der det ene har en svakt hvelvet overside, med en diameter på 3,5cm og det andre har en sterkere hvelvet overside med en diameter på 2,8cm. I tillegg til dette foreligger det fragmenter av et tredje, som i følge Th.Petersen har vært bredere enn de to første. Dette var også svakt hvelvet, men hadde en diameter på 4,5cm. (T8014)

Spiralperle av bronse. Dannet av en opprullet bronsetråd. (T8015)

Nøkkel, spiker og fragment av en *nål* av jern. I følge Th. Petersen er dette sannsynligvis rester av et syskrin med innhold. Det ble totalt funnet 10 spiker på 2cm, en sterkt forrustet nøkkel på 3cm, og et bruddstykke av det som så ut til å være en nål av jern på 2,2cm. (T8016)

Klinknagler, der det er 2,5cm mellom hodene. (T8017)

Dat: C3-D

Dateringen på denne haugen er av Johansen satt til C3-D, mens Th.Petersen har under behandlingen av dette funnet satt det i sammenheng med haug 24 og dermed til YJA. Grunnet funn av flat beinnål har Johansen valgt å sette den til C3-D, men konteksten er noe usikker grunnet tilknytting til haug 24 grunnet kullag som streker seg mellom de to haugene (Johansen, 2003, s. 179-180). Tilstedeværelsen av kam og flat hårnål tilsier at denne har en datering til C3, men grunnet noe usikkerhet beholdes Johansens vurdering.

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 7

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

38.

T8040-8044

Stor-Skogmo, Overhalla kommune

Kontekst:

Funn fra haug 40. Rund haug med en diameter på 15m og høyde 0,97m. Graven lå 2,6m S for midten og 0,3m under haugoverflaten. Den bestod av en større samling brente bein og blant disse så beinkam fragmentene. I selve haugfyllet lå det spredte biter av kull, og et stykke med slagg. På bunnen av haugen var det et kullag på 1 x 1,5m. 3m V for midten lå både keramikkfragmentet og klebersteinfragmentet. I nærheten av dette lå det et ildsted (diameter 0,75m) på bunnen av haugen. Ut ifra dette er det mulig at både keramikkfragmentet, kullet, slagget og klebersteinfragmentet kan være spor etter tidligere bosetning eller stamme fra et brannflak. I følge Th.Petersen skiller gravskikken seg heller ikke ut fra det som er vanlig i området (Johansen, 2003, s. 180).

Funn:

Fragment av flere *beinkammer*. Noen av fragmentene er sidebelegg med svakt krummet rygg dekorert med en fure som strekker seg langs kanten med punktbuer under. Midtparti med rester av tinnene. (T8040)

Fragment av *keramikk* magret med asbestfliser og er sannsynligvis et spanformet leirkar. (T8041)

Fragment av *klebersteinkar*. (T8042)

Bryne av kvartsitt med en lengde på 14cm. (T8043)

Fragmenter av *brent leire* med avtrykk av greiner. (T8044)

(Slagg).

Dat: C3-D

Dateringen er gjort ut fra keramikken da denne peker mot yngre romertid/folkevandringstid. Dette begrunnes med tilstedeværelsen av det spennformede leirkaret som i følge Johansen starter å opptre i C2, C3 og D (Johansen, 2003, s. 180).

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 5

Kjønn: Ubestemt

Lit.;

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

39.

T1712

Svenning, Overhalla kommune

Kontekst:

Løsfunn. Funnet løst i jorden (Johansen, 2003, s. 180).

Funn:

Bronsebeslag (6,5cm lang, 1,9cm bred og 0,7cm på det høyeste punkt) med rombisk form og relieffornamentikk. Ifølge Johansen er beslaget dekorert med 2 motgående delfiner i relieff, med "knagger" på hver side. Undersiden av beslaget er det en bronsetråd, 0,9cm bred, pånippet på hver side av beslaget. Funksjonen er noe usikker, men det er trolig en *sverdknapp/slirebeslag*. Trolig romersk import (Johansen, 2003, s. 180).

Dat.; C3

Beslagets dekor kan settes i

sammenheng med sølvbikkspennene fra Roligheten, Hedrum i Vestfold. Som det kommer frem hos Johansen kan dette være en romersk "original", hvis det er slik at motivet på sølvbikkspennen fra Vestfold har vært etterlignet. Om dette stemmer og parallellen til sølvbikkspenner i Sødalafasen er rett, tyder dette på en datering til C3 (Johansen, 2003, s. 180).

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Løsfunn

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

40.

T1210

Voll, Overhalla kommune

Kontekst:

Funn fra gravhaug der steinen har ligget over et kammer hvor beinene ser ut til og vært nedlagt i en keramikkurne (Johansen, 2003, s. 180).

Funn:

Flat stein(helle) formet som et spisst skjold, 48,5cm langt og ca. 35cm bredt. (T1210)

Dat.; C

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

41.

T10785-10787

Bøle, Flatanger kommune

Kontekst:

Funnet i røys ved forbindelse med bortkjøring av stein. Antatt til å ha vært et gravrom av murte stein (Johansen, 2003, s. 141).

Funn:

Lanse av jern. Ufullstendig i odd og fal, med flatt blad og antydning til midtrygg i nedre parti som smalner jevnt ned mot bruddet. Sterk utsvinget bue i nedre parti, som smalner jevnt av mot bruddet. Lansen er bortkommet. (T10785)

Brikke av brent leire, halvparten av en hel. Flat på undersiden og hvelvet på oversiden. 2cm høy. (T10786)

Øvre del av en *metallnål* i sølv uten hode, dekorert med 7 profilerte ringer øverst, samt to lignende noe lengre ned på nålen. (T10787)

Dat.; C-D

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Grunnet ikke oppgitt gravskikk, eller informasjon om beinenes tilstand blir denne satt til ukjent.

AOT-verdi: 3

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

42.

T18992

Innvorda, Flatanger kommune

Kontekst:

Funn fra røys. Lå i NV-del av et sandtak ved Innvorda. Brynene som ble funnet lå mellom steinene i røysa, så det er mulig at den har kommet til sekundært. Leirkarsfragmentene lå i de nedraste massene fra den delvis ødelagte røysa. Røysa hadde en diameter på 6m og en høyde på 0,5m. Det ble ikke påvist noe gravanlegg (Johansen, 2003, s. 141).

Funn:

2 fragmenter av et *spanneformet leirkar*. Det ene fragmentet er av overgangen mellom hals og bunn, mens det andre er fra øvre del av karveggen. Gråsvart gods, magret med asbestfliser. Ingen dekor. Bunndiameter på ca 12cm, diameter 4,6 og 2,4 cm.

Fragment av en *sandsteinsbryne*. Avrundet, firkantet tverrsnitt. Lengde 15,8cm og tverrsnitt ca. 3,5 x 3cm.

Dat.; C3-D

Spanneformede leirkar opptrer fra sent i C2 til D. Dermed er det ifølge Johansen rimelig at dateringen kan settes til C3-D (Johansen, 2003, s. 141; Marstrander, 1983, s. 182).

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Ukjent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

43.

T23020

Uran, Flatanger kommune

Kontekst:

Funn fra kammer i gravrøys. Gjenstanden ble funnet i en uregelmessig sirkulær røys, med spor etter tidligere plyndring. Først registrert på 1970-tallet, og utgravd i 2003. Kammeret bestod av en enkel stein på hver side, med flat del inn mot selve kammeret. Plassert direkte på berg. En mulig dekkhelle lå ca 0,5m SSØ for kammeret. Gjenstandene og de brente beinas plassering tyder på at karet(mulig urne) hadde blitt plassert i den nordlige delen av kammeret.

Funn:

1. *Kar* av keramikk. Flere fragmenter av et relativt grovt gods. Karets utside har en rødbrun farge på utsiden, og en innside som er mørkebrun og glatt. Ingen synlig dekor, med dette kan komme av at fragmentene er svært forvitret. Bunn og rand er tilstede. To sirkulære hull funnet på det ene skåret(1,2cm i diameter), mulig rester etter feste for hank. Karets diameter har trolig vært 14-16cm med en svak utbuing mot randen.
2. *Trekarkitt*. Trolig rester etter et forsvunnet trekar.
4. *Stein av kvarts*. Fragmenter av knust kvarts funnet i utkast fra plyndringen, også observert i hele røysa.
6. *Skjell*. Skall fra kongesnegle og strandsnegler ble funnet i og ved kammeret.

Dat: C-D

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

44.

T22013

Uran, Flatanger kommune

Kontekst:

Funnet i plyndringsgrop av røys 30(T23020) ved registrering utført i 1995. Tilhører trolig samme kar som ble funnet ved utgravningen av haugen i 2003.

Funn:

Leirkrukke av form R360 eller R368. Sideskåret er svartbrent på innsiden og med rødbrunt leire på yttersiden. Synlig dekor i form av seks horisontale linjer i den rødbrunte leiren. Dekoren er plassert rett ovenfor knekken som markerer overgangen mellom konkav bunn og konveks side. Småstein har blitt tatt i bruk ved magring.

Dat: C-D

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

45.

T16530

Vågsenget, Vikna kommune

Kontekst:

Funnet på en høyde NØ for hus og NV for det som omtales som den gamle tomten. Ingen flere opplysninger tilgjengelig.

Brynen viser spor av og vært brent, noe som gjør det trolig at den stammer fra en branngrav.

Funn:

Bryne av kvartsitt. (T16530)

Dat.; EJA

Grunnet mangel på flere funnopplysninger og funnkombinasjoner er det ikke mulig å sette en mer bestemt datering.

Undersøkelse: Ikke oppgitt

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

46.

T9519

Rørвик, Vikna kommune

Kontekst:

Funnet i det som omtales som en gravkammerlignende stensamling. Ingen flere funnopplysninger tilgjengelige.

Funn:

Søkke av kvartsitt, lik R156 med en dyp fure. En skrå slidefure er synlig på oversiden. Ingen flere opplysninger tilgjengelige. (T9519)

Dat.; EJA

Undersøkelse: Ikke oppgitt

Gravskikk: Ukjent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

47.

T13451

Tjønnsøya, Vikna kommune

Kontekst:

Funnet i haug liggende i gårdens utmark. Spydspissen ble funnet sammen med skjelettrest, som gjør at dette skrives seg til en skjelettgrav (Johansen, 2003, s. 216).

Funn:

Spydspiss av jern. Korte mothaker og firesidet blad. Kun rest av falen er bevart, også levninger av staken. Odden er borte og stykket er svært korrodert. Bevart lengde 30,5cm (Johansen, 2003, s. 216).

Dat: C-D.

Undersøkelse: Ukjent

Gravskikk: Ubrent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann

Grunnet tilstedeværelse av våpen.

Lit: Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

48.

T27771

Ottersøy, Nærøy kommune

Kontekst:

Funnet ved undersøkelse av gravrøys. Røysa lå rett på berget og var oppbygd av ett til tre lag med steiner. 6,5m lang og 4,7m bred i størrelse. I røysas sentrum var det et kammer med orientering Ø-V, der veggene var dannet av flatt nedlagte steiner, indre mål av kammer 1,2x0,6m. Trolig plyndret, da det ikke ble funnet noen funn inne i kammeret. Like utenfor kammerets Ø-vegg ble det funnet tre keramikkskår. Røysa var en del av et gravfelt som består av fire røys, der de andre funnførende røysene (T27770) har blitt datert til FVT (Krag & Sauvage, 2018, s. 29-30).

Funn:

1. *Leirkar* trolig et spannformet leirkar. Tre bukskår, der ti av skårene passer sammen. Yttersiden er forvitret, men innsiden er delvis bevart. Kleber har i hovedsak blitt brukt til magring, men det forekommer også innslag av asbest.

2. *Krampe* av jern. Sterkt korrodert.

Dat.; C3-D

Satt til C3-D, men grunnet tilstedeværelsen av det spannformede leirkaret er det mulig at denne tilhører D (Krag & Sauvage, 2018, s. 29-30).

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Ukjent, grunnet mangel på bein.

AOT-verdi: 2

Kjønn: Ubestemt

Lit.; Krag, E.M.F. & Sauvage, R. (2018). *Arkeologisk undersøkelse av to gravrøyser ved Purkholmen industriområde på Ottersøy, Nærøy kommune, Nord Trøndelag*. (NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2018:23). Trondheim: NTNU Vitenskapsmuseet.

49.

T11970

Kvernbrenna, Lierne kommune.

Kontekst:

Gravfunn fra en 1m høy rundhaug. Haugen bestod av et uregelmessig stenlag av stein i ulik størrelse. Askelag, men ikke observert kull eller benrester i selve laget. Omtales som en branngrav, der likbålet trolig har stått på selve haugtomten (Rygh, 1999 [1885], s. 7).

Funn:

- a. *Ildslagningstein* type R155 av kvarts. Bruksspør på begge sider, trolig ikke sittet i beltet derimot hengt fritt. 12,3cm lang og i to deler, mulig skjedd under brenning.
- b. Rund tilhøgd *skive* av stein, ca 9cm i diameter.

Dat.; C-D.

Undersøkelse: Usakkyndig.

Gravskikk: Brent

AOT- verdi: 2

Kjønn: Ubestemt

Lit.;

Rygh, O. (1999 [1885]). *Norske Oldsager, ordnede og forklarede*. Trondheim: Tapir Forlag.

VERDAL:

50.

T13260

Berg, Verdal kommune

Kontekst:

Gravfunn fra haug med kjerne av kuppelstein. Forklaringen på haugens plassering er at den lå på en fjellknaus tett ved den "venstre gårds hus". De brente beinene ble funnet sammen med den utkastede massen, noe som gjør at dette mest sannsynlig er en branngrav. I følge Johansen er det sannsynlig at skjellet som ble funnet står i forbindelse med gravanlegget (Johansen, 2003, s. 206).

Funn:

- a. Fragment av *pilspiss av bein*, lik R 214 med rombisk tverrsnitt og dekorert med lengdestriper. Odden og tangebasis avbrutt. 2,5cm lang og bredden ved mothakene er 1cm.
- b. Fragment av *pilspiss av bein* med tresidet tverrsnitt, og dekor i form av en langsgående stripe på hver flate i lengderetningen. 1,3cm lang og 0,7cm høy.
- c. Fragment av *beinkam* dekorert med punktbuer. 0,7 x 0,7cm i størrelse.
- d. Fragment av *skjell*(cardium edule/hjerteskjell) -ikke tilstede.

Dat.; C3-D

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

51.

T4123

By Nordre, Verdal kommune

Kontekst:

Kjele funnet i røys, men ifølge funnopplysninger inneholdt den ikke noen bein (Johansen, 2003, s. 206).

Funn:

Bronsekjele i fragmenter. Bunnstykket og munningstykket er det som ifølge Johansen er bevart til dagsdato (2003). Bunnstykket er reparert flere ganger. Munningsranden har 8 naglehull, 4 på hver side. Dette er en indikasjon på at dette er en kjele av Sau-typen, Eggers type 41. Munningen er ikke beskadiget. Dimensjonene er 0,2X0,3m. (T4123)

Dat: C1

Grunnet kjelens type, E 41, er dateringen satt til C1 da dette er tyngdepunktet for denne typen kjeler i Norge (Johansen, 2003, s. 206; Marstrander, 1983, s. 28).

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Ukjent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

52.

T581-584

Hallem, Verdal kommune

Kontekst:

Skjelettgrav funnet i steinring II, nr 2 fra øst. Gravring nr 1 er den østligste av gravringene på gården, datert til D2/E. Graven var nedskåret 78cm og et 1,9m langt jordlag markerte graven. Over selve graven lå en samling av større stein. Av skjelett var det bare rester av kraniet som ble funnet. Kraniet lå mot nord i graven og var markert med en mindre helle omgitt av kuppelstein (Johansen, 2003, s. 207). Som Marstrander tar for seg er dette en våpengrav, nærmerer bestemt en sverdgrav (Marstrander, 1983, s. 144).

Funn:

Beltespenne med en plate av bronse. Spennen er 10,5cm lang og 4,7cm på det bredeste. Selve platen er 6,5 x 2,4cm stor. En akse går gjennom to ringer på beltebøylen og ringen på tornen, og låser på denne måten disse fast med festeplatene. Disse går rundt aksene i full bredde. Bronseplaten er dekorert med tvunnet tråd langs kantene, og nagler på toppen av platen som danner en rekke langs midten med to nagler på hver side av den nest øverste naglen (minner litt om fasongen til et kors). Bøyle og platen ser ifølge Johansen til å hatt en gullblikkebelegg (Johansen, 2003, s. 207). (T581)

Fragment av *sverd med treskjede*. Kun jernfragmenter igjen i dag. (T582)

Fragmenter av jern, trolig spyd. (T583)

Øks, i form av en øksehammer. Kun fragmenter igjen. (T584)

Dat.; B2

(Marstrander, 1983, s. 68)

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Ubrent

AOT-verdi: 4

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen,

Bergen.
Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

53.

T586-590

Hallem, Verdal kommune

Kontekst:

Funnet i et lite kammer på Ø-siden av haug V, en røys med jorddekke. Diameteren på haugen var 14,5m og høyden 1,89m. Midtveis mellom midten og kanten fantes et lite kammer som var 0,63m i diameter. Her ble gjenstandene, brent bein og never funnet, mulig en urnegrav. Kammeret var dannet av håndstein med flatere stein øverst. I haugens sentrum fantes store steiner med kullrester. På haugens V-side, ca 3,25m fra midten var steinene satt opp i det som omtales som en *omhyggelig lagt* mur som var 3,78m lang fra N til S (Johansen, 2003, s. 207; Marstrander, 1983, s. 183).

Funn:

Hakekorsformet fibula av bronse, lik som A 234 med 4 armer, også lik R 238. Knottene på armene henger sammen med neste arm. Dekorert med tråder langs kantene. Dekorert med små oppstående stifter på armene, og en større stift på midtplaten. Noe av midtplaten er også dekket av en rødlig plate. Kantene til spennen er dekorert med tråder. Nålen er intakt, og klinket på baksiden. Spennens største diameter er på 8,5cm. (T586)

Nål til spenne av bronse, brutt i to og reparert ved hjelp av spiralbånd. Totalt 9,5cm lang. (T587)

Sylindrisk støtte bronseblekk, dekorert med omgående furer og vinkler. Diameter 1,2cm og høyde 2,5cm. (T588)

Fragment av *sil av bronse* der kun bunnen er bevart. Ifølge Johansen ligner dette på E 159-E162 (Johansen, 2003, s. 208). Silen er fra sentrum gjennomboret med radiert plasserte hull. (T589)

Fragmenter av *keramikk*, samt noen biter av *trekarkitt*. (T590).

Dat.;

C2
Ifølge Johansen kan hakekorsfibulaen dateres i henhold til Thomas serie I som vil si yngre romertid. Som Johansen diskuterer, har Thomas serie I blitt satt til innenfor fasene C1b-C3 av Lund Hansen og i C2 av Ethelberg. Det er kombinasjonen med silen som er viktig for dateringen av dette funnet, som det kommer frem både hos Johansen og Marstrander kan ikke dateringen være eldre eller yngre enn C2 (Johansen, 2003, s. 208; Marstrander, 1983, s. 71-74).

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 5

Kjønn: Kvinne

Gjennom kombinasjonen av nål, fibula og sil tyder dette på en kvinne, da dette forekommer hyppigst i kvinnelige grave. Sil og øser tilsier et kvinnelig individ (Rødsrud, 2012, s. 140).

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

Rødsrud, C. L. (2012). *I liv og død: Keramikens sosiale kronologi i eldre jernalder*. (Doktorgradsavhandling). Oslo: Universitetet i Oslo.

54 & 55.

T591-605

Hallem, Verdal kommune

Kontekst:

2 kamre funnet i haug VI, omtales som jorddekket røys. Røysen var 15,75m i diameter, 1,26-1,89m høy. En steinmur lå 1,89-2,52m fra ytterkanten av røysen. Det så også ut som at en sirkulær steinmur har ligget inne i røysen, på

10,7m i diameter. På S-siden bestod muren av en stein som omtales som *uhyre stor stein*, hvor det lå to kamre. Disse lå i flukt fra V mot Ø, men var avskilt av en mur. **Kammer I** lå lengst mot V, og var et lite kammer under en helle. **Kammer II** lå adskilt fra dette av en mur, og var lengre med en knust helle over seg. Never dekket begge kamrenes bunn, og de var til sammen 1,89m i lende og skåret ned 0,63m i undergrunnen. I kammer **I** lå gjenstand T591, 592 og 595, samt et lite sølvblikk (ikke fått T-nummer). I det østlige kammeret **II** var gjenstander T593-594, 596-599, 603-605. Marstrander(1983) har tolket dette til å være 2 branngraver i kamre, men Johansen(2003) argumenterer for at dette heller er en skjelettgrav med en avdeling i kistens venstre del. Noe som han påpeker ikke er ukjent i graver fra perioden rundt FVT (Johansen, 2003, s. 208). Dermed er det noe usikkert om disse funnene stammer fra en brann eller skjelettgrav. T598 som inneholder tekstilrester og pels bygger opp under Johansens argument. I tillegg til dette ble det funnet gjenstander som skriver seg til YJA høyt oppe i fyllmassene. Her er det snakk om et *remtungebeslag* med 2 nagler. Dekorert med et mønster som angivelig er keltisk (T600). Et rektangulært *bronsebeslag* med 2 isittende nagler ble også funnet (T601). En øks fra YJA skal også blitt funnet i torven (Johansen, 2003, s. 208; Marstrander, 1983, s. 183-184; Bemann & Hahne, 1994, s. 315).

Funn:

54. Kammer I:

Fragment av *leirkar*, der formen ifølge både Johansen (2003) og Marstrander(1983) skal ha vært vanskelig å identifisere. Leirkaret skal ha hatt en glatt, temmelig høy hals, nedenfor denne går siden utover 2cm med dekor av brede grunne furer, omgitt på hver side av tre smale dype furer. Lengre ned er det et mønster som beskriver som zikzak-mønster med 2 furer. Hanken er dekorert med loddrette furer og tverrfurer under disse. Ligner på

en variant av R 361 (Johansen, 2004, s. 208). (T591).

Glassbeger i fragmenter. Trolig Eggert 1951, type 230. Overflaten er dekorert med innslepne ovaler, og under munningsranden er det 2 furer. Ca 12cm høy. (T592)

Spydodder/Lanse. Marstrander omtaler disse som 2 spydodder, mens Johansen har satt de til en *lanse* av Havor-type, samt et *spyd* av Sättra-type. Lengden på de begge er 21,5cm (Marstrander, 1983, s. 184; Johansen, 2003, s. 208). (T595)

55. Kammer II:

Kniv av jern med fastrustet slire av tre og en brukken tange. Lengde 13,3cm og bredde 3 cm. (T593)

Beltestein av kvarts. Fure rundt kanten, i furen er det rester av jern og tre. Lengde 12cm, bredde 3,7cm og 3 cm tykk. (T594)

Skjoldbule type Vb, med skrående krage og konisk overdel. 16cm i diameter og 4,9 i bredde. (T597)

Tekstilrester i form av 3 store fragmenter med fiskebensmønster. Her er det blant annet rester av en sølvten og et *tinnbånd*. (T598)

Ten av sølv, funnet sammen med tekstilrestene. (T598).

Fibula av bronse, antageligvis som A VI:170, men i forhold til typeeksemplaret skiller den seg fra dette med en flatere bøyde og en tovindet spiralkonstruksjon. Nålen mangler man har vært av bronse. Har vært dekorert med furer på nålehodet. Lengde 9,1cm. (T599)

Trekantet *bronseblikk*. Lengde 3,6cm og bredde 1,8cm. (T602)

Bronsebeslag med 2 naglehoder av sølv og 3 utgående jerntinner. Lengde 2,5cm og bredde 1,4cm. (T603)

4 *bolter* av jern- ikke tilstede. (T604)

Trekarkitt funnet mellom to lag never. (T605).

Dat: C3, gruppe 11/Mollestad-gruppe

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Usikker

Grunnet usikkerheten omhandlende Gravskikken settes denne til usikker (Johansen, 2003, s. 208; Marstrander, 1983, s. 183-184).

AOT-verdi:

Kammer I:4

Kammer II:8

Kjønn:

Kammer I: Mann

Kammer II: Mann

Lit:

Bemann, J. & Hahne, G. (1994). Waffenführende Grabinventare der jüngeren römischen Kaiserzeit und Völkerwanderungszeit in Skandinavien. Studie zur zeitlichen Ordnung anhand der norgewischen Funde. *Sonderdruck bericht der Römisch- Germanischen Kommission*. 75, s. 283-640.

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

56.

T17723

Haugen, Verdal kommune

Kontekst:

En skjelettgrav i en 2m lang hellekiste med bunnheller, funnet i haug. Haugen var ødelagt av bulldoser. Funn a og b ble funnet i den oppkastede jordmassen. Ettergravning ble foretatt (Johansen, 2003, s. 208-209)

Funn:

- a- En fragmentarisk *bronsefibula* lik A VI:178. Nålen er sterkt

forrustet, spiralen og en del av foten er borte. Lengde 4,3cm.

- b- 3 *metallnåler* av bronse, lik R 276 og Beckmann form 135, med omgående furer under hullet. Kun en nål er fullstendig bevart, en av nålene er bøyd. De har en lengde på 5,4cm, 6,4cm og 6,5cm.
- c- Fragment av *kniv* av jern med delvis bevart treskaft. 12cm lang.
- d- Lite *naglehode* av jern.

Dat.; C3

Undersøkelse: Forstyrret, men sakkyndig ettergravning utført.

Gravskikk: Ubrent

AOT-verdi: 3

Kjønn: Kvinne

Metallnålene har ifølge Marstrander to mulige anvendelser av metallnåler. Enten som deler av et hårsett eller at de har tilhørt draktutstyret. Grunnlaget for å tolke dette baserer seg på hvor metallnålene er plassert. Noe som går igjen ved funn av metallnåler, i skjelettgraver, er at de ofte befinner seg ved hodet og ikke brystet, noe som tyder på at de i større grad har fungert som hårnåler og ikke draktnåler (Marstrander, 1983, s. 63-67). Grunnet skader og forstyrrelser påført av bulldozer, og at nålene ble funnet i den oppkastede jordmassen er det ikke mulig å si med sikkerhet om dette er draktnåler eller hårnåler.

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

57.

T14021

Holmlimo Vestre, Verdal kommune

Kontekst:

Branngrav i kammer i haug med

diameter på 12m. I sentrum fantes det en steinpakning med en diameter på 1,5-2m. Under denne steinpakningen ble det funnet en tilhugd, rundaktig helle, 0,4m i diameter. Hellen dannet toppen på et pyramideformet gravform. Under dette igjen lå et lag med fin sand. Ca 10cm under hellen lå det 2 vannrette heller over en annen med et mellomrom på 3cm. Mellom disse hellene lå det brente bein som var *sammenpresset til en kake* med en diameter på 30cm (Johansen, 2003, s. 210).

Funn:

- a. Fragment av 4 *flate beinnåler*, gitt omtalt fra 1-4, som er mer eller mindre komplette.
 - 1- Dekor foran i form av punkthalvsirkler med furer langs kanten.
 - 2- Dekor foran i form av ytterfure med punkthalvsirkler og doble ytterfurer bak. Lengde 11cm og 1,5cm bred.
 - 3- Dekor i front i form av ytterfure og punkthalvsirkler i grupperinger med ytterfurer bak. 4,5cm lang og 1,3cm bred.
 - 4- Lik dekor som hos beinnål 2. 1,8cm lang og 1cm bred.
- b. Fragmenter av 4 *runde beinnåler* (1-4)
 - 1- Dekorert med omgående sirkler på tre steder, boret hull mellom de to øverste ringer. Lengde på 8cm og diameter 0,9cm.
 - 2- Udekorert med en lengde 8,6cm og en diameter 0,9cm.
 - 3- Ringornert med en lengde på 3,5cm.
 - 4- 3 fragmenter av runde udekorerte nåler. Lengde 2,4cm og en bredde på 1cm.

(Trolig er det snakk om 2 runde hårnåler, og ikke 4. Dette kom frem gjennom sammensetting ved fotografering av de ulike settene. Johansen tolket 1 som antagelig komplett, men ut fra fragment 3 dekor, tekstur og farge tolkes disse til å høre sammen. Det samme gjelder for fragment 2 og 4. Se figur 29 & 30).

- c. Fragmenter av en *sammensatt beinkam* med rester av bronsestifter og et fragment med tinneroten. Lengde på 2,4cm og bredde på 1cm.
- d. Smeltet *glassperle* av grønnaktig glass.
- e. Lite *bronsebeslag*. Ikke nevnt i Marstrander(1983), men omtales ifølge Johansen sammen med den sammensatte beinkammen i tilveksten (Johansen, 2003, s. 210).

Dat: C3

Grunnet tilstedeværelsen av hårsett (Marstrander, 1983, s. 84-87).

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 4

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

58.

T17737

Holmlimo, Verdal kommune

Kontekst:

Branngrav i haug, 9m i diameter, der asken lå i et hellekammer. Kammeret besto av bruddstein som var lagt i en uregelmessig firkant med en dekkhelle øverst, og en liten helle som bunn. På denne hellen lå tettningskitt fra den

forsvunnede trekaret urørt i en sammenhengende ring. Som urne har beskyttet et trekar. Haugen har tidligere vært utsatt for usakkyndig utgravning, men ble også utgravd sakkyndig.

Funn:

- a. Fragmenter av en *sammensatt beinkam* dekorert med punkter og streker. Bestående av dekkplaten og 1 tinnfragment.
- b. Fragment av *rund beinnål* med dekor i form av omgående sirkler.
- c. Fragmenter av *spinnehjul* av bein med parvise tverrstriper som dekor.
- d. Små fragmenter av klart *glass*
- e. *Trekarkitt*

Dat: C3

Marstrander setter dette til C3 grunnet tilstedeværelsen av kombinasjonen av den runde beinnålen og kammen (Marstrander, 1983, s. 85).

Undersøkelse: Både usakkyndig og så sakkyndig.

AOT-verdi: 4

Gravskikk: Brent

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

59.

T6100-6102

Husan, Verdal kommune

Kontekst:

Funnet i kant av en bortpløyd røystomt. Det var heller rundt urnen. Urnen ble funnet i ca 20 biter. Hellene som omga urnen dannet ikke et regelmessig rom, rommet hadde blitt ødelagt av tele og tidligere gravning. Antatt til å være en branngrav. Innlevert som gave.

Funn:

Leirkar funnet i ca 20biter, rekonstruert som Bøe 1931, figur 31, men uten hanker. Karets dekor består av en dobbeltskravert linje rundt skulderen, ovenfor en skravert vinkelbord, nedenfor skraverte vertikale bånd (Marstrander, 1983, s. 185; Johansen, 2003, s. 210). Høyden etter rekonstruksjon er 25,5cm. (T6100)

Lansespiss av jern, Vennolum-type. Samlet lengde 23,5cm, falens lengde 5cm. (T6001)

Fragmentert *skjoldbule* av jern. Satt til Ilkjær type 3c. (T6002)

Dat: Vennolum-gruppe/C1b, gr.5. Som Johansen tar for seg hører lanser av Vennolum-type hjemme i kombinasjongruppene med samme navn, noe som igjen tilsvarer Ilkjærs gruppe 5. Dette setter dateringen til Vennolum (180/200 - 230/40) (Johansen, 2003, s. 219; Ystgaard, 2014, s. 358).

Undersøkelse: Usakkyndig.

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 3

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

Ystgaard, I. (2014). *Krigens praksis: Organisert voldsbruk og materiell kultur i Midt-Norge ca. 100–900*

e.Kr.(Doktoravhandling). NTNU: Trondheim.

60 & 61.

T19006 & T19007

Kvello, Verdal kommune

Kontekst:

Grav I-T19006

Funnet kommer fra en skjelettgrav fra en haug med en diameter på 25m og høyde på 3m. I sentrum var det en kiste som var 2m lang, 1m bred og 0,5m høy. Bygd av rullestein med en orientering NNV-ØSØ og dekket med 3 dekkheller. Lansen og spydet lå sammen i den SSØ enden av kisten, mens de resterende funnene lå i den NNV-enden. I bunnen av kisten lå det rester av bjørk og et neverlag, samt et tynt sjikt av et brunt substans, noe som kunne vært et skinn. Det ble også funnet rester av trestokker som hadde båret dekkhellene på kisten, disse hadde igjen rast sammen. Dekkhellene ble funnet i en 5m vid og ca. 1,5m høy kjernerøys. Graven og røysa hadde tidligere vært omgitt av en liten haug av matjord, med noe som ligner på en fotgrøft på V-siden, noe som gjorde den klart markert. Denne haugen ble omgitt med en krans av storstein og påbygd med løsmasse (Se T19007). Det ble også gjort prøver og funn av groper under haugen (Se T19008) og funnet sprette funn, i form av en kniv og slagg, i fyllmassen på haugen (T19009) (Johansen, 2003, s. 210-211).

Grav II

61- T19007

Kontekst:

Branngrav fra samme haug som T19006. Graven ble funnet i et 10 cm² vidt og 0,5cm tykt lag i steinfri fyllmasse i utkanten av det som blir omtalt som den indre *primære* haugen (Se T19006). De brente beinene lå uten urne. Samlingen av bein må ifølge Johansen (2003, s. 211) ha vært nedlagt samtidig med at haugen ble bygget over steinkisten som befant seg i sentrum. Det ble også funnet spredte funn i fyllmassen til haugen deriblant en kniv, slagg,

randbott av et leirkar, leirklining og rester av en trestokk (Se 19009).

60. Grav I:

Funn:

- a. *Fingerring* av gull som C. Beckmann form 5, diameter 2,02cm, vekt 2,031g.
- b. *Kastespydspiss* av jern, Lundskintype. Lengde 51 cm, falens lengde 43,5cm.
- c. *Lansespiss* av jern som ifølge Johansen og Ystgaard er av Svennum-type. Marstrander har sammenlignet den med R206 (Johansen, 2003, s. 210-211; Ystgaard, 2014, s. 359; Marstrander, 1983, s. 186). Lengde 30cm, falens lengde 10,5cm. Rester av treskaft funnet.
- d. *Skjoldhåndtak* av jern av type IIIc, foreligger i to fragmenter der midtpartiet mangler. Bevart lengde til sammen 15,5cm. Bredden ved endene er ca. 3,6cm.
- e. *Knivblad* av jern, nærmest som R 145, men med et smalere blad. En holk av jern har avsluttet treskaftet ved øvre ende. Tangenden er kloinket. Lengde 25,5cm, hvor tangen er 10cm. Størst bredde på bladet er 2,8cm.
- f. *Nøkkel* av jern i 4 små fragmenter, trolig en kroknøkkel. Samlet lengde 15cm.
- g. *Ildslagningsstein* av kvartsitt, svakt oval strandstein med ripemerker.
- h. 3 små flate jernfragmenter, mulig *beslag*.
- i. *Tekstil* av ull. Ca 40 cm².
- j. *Trerester* fra stokkene som bar dekkhellene.

(Never)

61. Grav II

Funn:

- a. 2 fragmenter av en *flat beinnål*. Lik i form som man har funnet på Vahaugen i Meldalen (se Th.Petersen 1923, pl. 1,2.) Nålen er dekorert med stripler og heltrukken linje langs kanten på den flate delen og en punktsirkel på midten. Det nedre fragmentet er 7,5cm langt og minste bredde er 0,2cm. Det øvre fragmentet er 2cm langt og 0,6cm i bredde.
- b. Udekorert *rund beinnål*, i flere fragmenter. Bevart lengde 6,5cm.
- c. Fragment av *spinnehjul av bein*. Undersiden er plan, mens oversiden er konveks. Dekorert med 4 radiære rekker med punktsirkler, med 3 sirkler i hver rekke. Har vært 3,5cm i diameter og en høyde på 1,4cm.
- d. Fragment av en *sammensatt beinkam*, der en del av midtstykket med begynnelsen av tinnene er bevart. Dekorert med en synlig fure skåret inn langs ryggkanten. Største mål 2,9cm. Kammen kan jfr med Shetelig 1912, fig 195.
- e. 3 små fragmenter av brent *bearbeidet bein*.

Dat:

Grav I By-gruppen (239/40-300 e.Kr.) /C2,gr 9.

Som Johansen tar for seg kan kombinasjonen av en lanse av Svennum-type sammen med en spydspiss av Lundskin-type sette dateringen til By-gruppen, og dermed til sen C1b/C2. Skjoldhåndtaket av type IIIc opptrer fra slutten av By-gruppen og frem til Tveitogruppen, noe som tyder på en sen plassering innen By-gruppen. Fingerringen av Beckmann form 5 kan dateres til hele den romerske jernalderen (Johansen, 2003, s. 211; Ystgaard, 2014, s. 359).

Grav II C3

Grunnet sammensettingen av beinsakene viser dette til et hårsett.

Dette setter dateringen til C3 (Marstrander, 1983, s. 84-85).

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk:

Grav I Ubrent

Grav II Brent

AOT-verdi:

Grav I 9

Grav II 4

Kjønn:

Grav I Mann

Grav II Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). *Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. Gunneria, 43*.

Ystgaard, I. (2014). *Krigens praksis: Organisert voldsbruk og materiell kultur i Midt-Norgeca. 100-900 e.Kr.*(Doktoravhandling). NTNU: Trondheim.

62.

T3037-3038

Landstad, Verdal kommune

Kontekst:

Funnet høyt oppe i en haug i skogstrakter øst for gården Sand. Haugen var anlagt over en kløftet bergknaus. På den ene siden av haugen fantes en samling brente bein og gjenstandene, under det som omtales som noen *tillagte* heller (Johansen, 2003, s. 211).

Funn:

Flere fragmenter av *trekarkitt*.(T3037)

Fragmenter av *beinnåler*, hvor et toppstykke, uthulet på den ene siden, og

med en skarpt opphøyet kant på den annen, samt spissen av en annen, *flat nål*. 6 fragmenter til sammen (Johansen, 2003, s. 211).

Dat: C-D

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

63.

T4006-4007

Lundskin, Verdal kommune

Kontekst:

Funnet i sammenheng ved uttak av veigrus i jordbanke. Gravkiste av tresidet tverrsnitt. Dannet av 2 sideheller som støttes sammen nedentil med en dekkhelle ovenpå. Det ble ikke funnet spor etter bein. Spydspissen med mothaker ble funnet innstukket mellom dekkhellen og den ene sidehellen, mens lansespissen lå på bunnen. Det var tegn til flere gravsteder i nærheter.

Funn:

Lansespiss av jern, Fjellberg-type(?). Lengde 21,5cm. Falens lengde er 2,5cm.

Kastespydspiss av jern, Lundskin-type. Samlet lengde 43cm og bredde 3,5cm. Falens lengde 33,6cm (Johansen, 2003, s. 211; Ystgaard, 2014, s. 358).

Dat.; C2, gr.9/ Vøien-gruppe (300-350 e.Kr.) Som Johansen (2003, s. 211-212) tar for seg hører fjellberganser til i Vøien-gruppen og spydspisser av Lundskin-typen opptrer på slutten av både By og Vøien-gruppen, noe som setter dateringen til C2, gr.9.

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Ukjent

AOT-verdi:

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

Ystgaard, I. (2014). *Krigens praksis: Organisert voldsbruk og materiell kultur i Midt-Norge ca. 100-900 e.Kr.* (Doktoravhandling). NTNU: Trondheim.

64.

T330-346

Myr, Verdal kommune

Kontekst:

Funnet har kommet inn i to porsjoner, og skal være funnet i en stor gravhaug. Ifølge Marstrander og Johansen er funnopplysningene rundt dette funnet dårlige, og det er to graver som har blitt blandet sammen. **T330-331(BA)** er fra bronsealder, mens **T346(YJA)** ser ut til å være fra vikingtiden. De resterende funnene er fra EJA (Marstrander, 1983, s. 187; Johansen, 2003, s. 212). En av ringene skal være funnet på haugens side, det øvrige i den øverste av den under en helle som dekket et gravrom med vegger av stein. Funnet er fra en hellekiste. I den ene kanten av kisten skal det ha vært en sekundærgrav med et trespann med lokk og messingbeslag. Som ifølge Johansen, *hvis innhold blev holdt hemmelig af finderens* (2003, s. 212).

Funn:

(4 bronsefragmenter som danner klinken til et *sverd*. Fra BA. (T330)).

(2 fragmenter av en *rakekniv* av bronse, fra BA. (T331)).

Fingerring av gull dekorert med 2 blå og 1 rød glassfluss, der den ene blå mangler. Geometriskmønster både på flaten og de tre individuelle ringene som smelter sammen til et stykke på ringens bakside. Mønstret består av

dobbeltsirkler og snodde/riflete bånd. Lik Beckmann form 17b, Andersson var.III. Flaten er 3,8cm lang. (T332)

Fingerring av gull som Ch. B. form 5. Flattrykt ten, fasettert overfalte. 2 cm i diameter. (T333)

Fingerring av gull med flate sider. Dekorert med halvmåner som Ch. B. form 8b. 2cm i diameter. (T334)

2 små *gullringer* med en diameter på 1,7cm. Kun en er tilstede i dag (Johansen, 2003, s. 212). (T335)

Fingerring av sølv, ringen er brutt. Som Beckmann form 5. 2 cm i diameter. (T336)

Fingerring av sølv med rundaktig ten, og en diameter på 1,7cm. (T337)

7 flate *glassperler*. Lysegrønt glass dekorert med et opphøyet bånd med en farge som er vanskelig å bestemme, enten gul eller hvitt. (T338)

4 flattrykte *perler* av sort glass. Dekorert med røde, hvite, blå og gule prikker. (T339)

7 mindre, flattrykte *perler* av gråhvitt glass. Dekorert med ulikt geometriskmønster i rødfarge. (T340)

2 små *perler* av blått glass. (T341)

Perle av lysegrønt glass, ensfarget. (T342)

3 *perler* av rødt glass som er ugjennomsiktig. Den ene er dekorert med et svart bånd på midten med det som ser ut som hvite/gule blomster/blad. Den andre er dekorert med det svarte båndet og geometriskmønster, minner om bølger. Tredje ser ut til å være udekorert. (T343)

Fragment av *ravperle*- ikke tilstede. (T344)

Ringnål/remspenne av bronse, kun ten. Nålen er bøyd om tenen, og er i dag ikke komplett. Diameter 3,8cm. (T345)

(*Ringnål* av bronse, lik J.Petersen 1928, fig. 237. Fra YJA. (T346)).

Dat: C2-C3 (C2)

Dette funnet har en datering som ligger mellom C2-C3, dette grunnes i de ulike ringens datering. Som det kommer frem i Johansen(2003, s. 212) kan fingerringen av Beckmann form 5 dateres til hele den romerske jernalderen. Mens fingerringen av form 17b var. III, kan man finne i 2 funn i Norge, disse er satt til C1b og C2. Fingerringen av typen B8b blir av Beckmann satt til C1 og C2. Grunnet Beckmanns inndeling vil dette også inkludere C3, siden Beckmann kun opererer med C1 og C2 for perioden yngre romertid. Marstrander (1983) har datert funnet til C2, noe som Johansen også ser på som sannsynlig så lenge kombinasjonen av ringene godtas (Marstrander, 1983, s. 187-188; Johansen, 2003, s. 212).

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Usikker

AOT-verdi: 5

Kjønn: Ubestemt

Funnet er kommet inn i to porsjoner, og trolig sammenblandet. Grunnet i dette blir kjønnsbestemmelsen usikker.

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

65.

T7278

Oklan, Verdal kommune

Kontekst:

Funnet et stykke ovenfor husene, innlevert som gave. Mulig funnet i levningene av en gravhaug som tidligere har blitt utpløyd. Funnet er gjort på et sted der det er god utsikt over både

dalen og fjorden (Johansen, 2003, s. 213).

Funn:

Lansespiss av Havor-type, lik R203. 20 cm i lengde og blad med bredde inntil 2,5cm. Bortkommet. (T7278)

Dat.;

Mollestad-gruppe (350-400 e.Kr.)/ C3, gr.11 (Johansen, 2003, s. 213).

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Ukjent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

66 & (67).

T8915-8916, T8959

Rindsem, Verdal kommune

Kontekst:

Flere gravfunn fra noe som kunne vært adskilte røyser, ikke mulig å avgrense under selve undersøkelsen av gravene, grunnet steinuttak. Røysen/røysene (II-IV) lå på noe som kunne ligne på en linje som strakte seg fra Ø-V, og dannet med dette en lengre *steinbanke*. Disse lå N for hvor grav I ble funnet. I grav I ble det funnet brente bein og gjenstander i forbindelse med steinuttak. Grav II-IV ble sakkyndig ettergravd. Gjenstander ble kun funnet i grav **I** og **II**. I grav **III-IV** ble det funnet brente bein (T8959-8960) (Johansen, 2003, s. 213).

Grav I

Brente bein og gjenstander funnet sammen i en steinrøys. Ble først usakkyndig funnet, men etterundersøkelsen viser at røysen inneholdt 2 kister. Funnene ble gjort i den som var 1,25m lang, inntil 0,35m

bred og 0,5m dyp. Langveggene var murt av tynne flate heller, og endeveggene ble dannet av ne enkel reist helle. Kisten har tidligere hatt flere tversoverliggende dekkheller, og var orientert VNV-ØSØ. Øst for den funnførende kisten lå den andre uten funn (Johansen, 2003, s. 213).

Grav II

Liten kiste oppgjort av 4 heller, selve dekkhellen var knust. 0,4 x 0,25m i diameter.

Grav III

Lå V for grav II. Her ble det funnet større stykker av brente bein under en skrånstilt helle. Sideveggene i dette kammeret var oppsmuldret.

Grav IV

Lå Ø for grav I, i et 0,35 x 1,35m stort kammer under en stor helle. De brente beinene lå på bunnen av kammeret under en del kull og skjellsand

Funn:

66. Grav I:

Smeltet fragment av en *perle*, nå dråpeformet, har tilsynelatende vært mangefarget grønn, rød og hvit. (T8915)

Bryne av kvartsitt med ovalt tverrsnitt. 6cm lang. (T8916)

(67. Grav II)

Skjell

Dat: C

Som Johansen tar for seg er dateringen etter Tilvekst, K.Rygh. Han antar at man ut fra gravkistenes for mål funnene skrive seg fra eldre jernalder, nærmere bestemt yngre romertid, omtales her som *mosefundstiden*. Dette er noe usikkert da gravskikken også kan indikerer at gravene kan være fra BA. Perlen og brynen fremkom usakkyndig, og kan derfor være sammenblandet med de øvrige funnene (Johansen, 2003, s. 213). Grunnet dette settes datering til C.

Undersøkelse:

Grav I: Usakkyndig

Grav II-IV: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi:

Grav I: 2

Grav II: X

Kjønn:

Grav I: Ubestemt.

Grav II: X

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

(68.)

T8955-8956, T8957

Rindsem, Verdal kommune

Kontekst:

Flere gravfunn fra samme område som T8915-8916 og T8959. Funnene gjort i en røys som er mulig å avgrense noe tydeligere, og som har en markert helling mot N. Høyde ca. 2m. 5 gravgjemmer funnet i røysen, der kun 1 var funnførende. Det bel funnet 2 ljàblad og en spydspiss, men ifølge tilveksten kan ingen av disse tilføres en sikker gravkontekst. Ljàbladene befant seg noen meter fra den nordlige kant med det ene liggende horisontalt over det andre. De befant seg under et tynt steinlag ca 1m. over bunnen. Spydspissen ble funnet dypere ned i røysen. **Grav I** var den eneste som var funnførende, dette i form av brente bein. Ingen av gravene inneholdt gjenstander inne i selve gravene, men gjenstander ble funnet, men disse kan som sagt ikke føres tilbake til sikker kontekst (Johansen, 2003, s. 213)

Grav I

En samling brente bein ble funnet under en skråstilt helle nær sydkanten av røysen. I fortsettelsen derav mot syd lå det en hellekiste som var ca 1m lang. Den ene sidehellen var tilhugget med en gavelformet ende. Kistens bredde har

antageligvis vært på 0,3m. På bunnen av kisten lå det skjellsand, og på toppen av denne lå de brente beinene.

Grav II:

Ingen funn, men inneholdt skjellsand og litt kull. Heller av skifer dannet overligger over et rom med vegger av kuppelstein som ble delvis ødelagte under selve undersøkelsen.

Grav III:

Ingen funn.

5m fra grav I i den V-del lå det en heller over et kammer av kuppelstein, som kun inneholdt sand.

Grav IV:

Ingen funn, men skjell blandet med kull ble funnet under et lag av heller. Hellene var sammenfalt og delvis oppløst. Funnet syd i det undersøkte området.

Øvrige funn i gravhaug:

2 *ljåblad* av jern, lik R 386. Del av odden mangler på begge, lengde 52cm og største bredde 3,3cm. (T8955)

Spydspiss av jern, lik R 206. Falen er nesten rustet vekk, og bladets bredde må ha vært minst 6cm. Spissen smalner mot odden, og de siste 15-16cm av bladet har et nesten kvadratisk tverrsnitt. Lengde 65cm, største bladbredde 5,3cm og 5,3 cm over bladansatsen. (T8956).

Dat: C3-D

Lengden og formen på spydet indikerer at dette er en senromersk eller folkevandringstids form på spydet (Johansen, 2003, s. 214).

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: X

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags*

eldre jernalder. Universitetet i Bergen, Bergen.

69.

T16968

Skjærset, Verdal kommune

Kontekst:

Branngrav i urne funnet under graving av hull til flaggstang i en liten haug. Stein ble truffet, og mellom disse ble samlingen av brente bein(kranium) og trekarkittet funnet. Fra haugens topp til grunnfjellet bar det 1,25m (Johansen, 2003, s. 214).

Funn:

- b. 2 fragmenter av *trekarkitt*

Dat: EJA

Datering fremkommer grunnet bruken av branngrav i urne (Johansen, 2003, s. 214)

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

70.

T578

Trones, Verdal kommune

Kontekst:

Funnet på bunnen av en stor røys sammen med brente bein i det som omtales som *sort jord* under en helle som har ligget på bakken.

Funn:

2 flate *perler* av stein, omtalens som mulige brikker, men sannsynlig perler. 1,5cm i diameter. (T578)

Dat: EJA

Undersøkelse: Ikke oppgitt

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

71.

T2175-2185

Valstad, Verdal kommune

Kontekst:

Skjelettgrav i haug, oppdaget ved grustak. Haugen hadde en diameter på 15m. Kisten var bygd av kantsatte heller med en orientering Ø-V. 2m lang og 0,5m bred. Plasseringen på gjenstandene var plassert:

Glass bak hodet, ringene ved venstre lår og de resterende gjenstandene ble funnet på brystet. Det er uklart om funnet ble sakkyndig ettergravd eller om alt ble opptatt usakkyndig (Johansen, 2003, s. 214-214; Marstrander, 1983, s. 188).

Funn:

Glassbeger, som Egger type 212 med svakt grønnlig. Et skår i munningsranden er avslått og nå pålimt. En del sprekker i godset. Diameter i munningen 8,6cm, høyde 6cm, godsstykket 0,3cm. (T2175)

Fingerring av gull som Ch. B. form 8b. 2,1cm i diameter, 0,35cm bred og en vekt på 3,3g. (T2176)

2 *Fingerring*er av sølvblandet gull med en fure langs ytterkanten som Ch. B form 8b. 1,9cm i diameter, 0,4cm bred og veier 1.6g. (T2177)

Metallnål av sølv der odden mangler. 5 omgående furer ved den øvre enden. 3,5cm i lengde- ikke tilstede. (T2178)

Metallnål av bronse med et 4-sidet tverrsnitt, med den øverste delen formet som en krok. 7,5cm lang og 0,2cm i diameter. (T2179/1)

Spinnehjul av bronse, 2 cm i diameter. Har blitt katalogisert med samme T-nummer som metallnålen av bronse. (T2179/2)

Bronsenål med 10 furer oventil, som B.B. form 124. (T2180)

Firkantet *remspenne* av jern i 2 fragmenter, begge meget forrustet. Den siste tenen mangler. Bredde 7,5cm på begge stykkene og lengde 5cm. (T2181)

Nøkkel av jern dannet av et smalt tykt bånd som i den ene enden er bøyd rettvinklet 2 ganger. 8 cm lang. (T2182)

Sølvperle med fremstående kanter ved hullet. 1 cm i diameter. (T2183)

Ravperle, flattrykt. 1 cm i diameter. (T2184)

59 *glassperler*, 8 stk mangler. De fleste er ensfargede i form av blå, grønn, hvit og sort, men noen er polykrome. (T2185)

Dat: C2

Kombinasjonen av glassbegeret av type E 212 og ringene som faller innenfor type B. 8b og bronsenålen som er lik type B 124 gjør at dette funnet dateres til C2 (se Johansen, 2003, s. 214-215).

Undersøkelse:

Uklart om hele funnet er usakkyndig forekommet eller om en sakkyndig ettergravning fant sted (Johansen, 2003, s. 214-215).

Gravskikk: Ubrent

AOT-verdi: 9

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

72. T17730

Vesteråsen, Verdal kommune

Kontekst:

Funnet i en haug som hadde blitt rasert av bulldozer. Graven bestod av en nedskåret grop med dekkhelle. Veggene var foret med små stein. Rensede beinrester ser ut til og blitt blandet med knust kvarts. Ettergravning ble foretatt (Johansen, 2003, s. 215).

Funn:

- a. Fragmenter av platen til en *sammensatt beinkam*. Bevart bronseagel som har tilhørt kammen. Dekorert med rissede linjeornamenter, lik R 159. Dekor i nedre felt er ikke mulig å bestemme.

Dat: C-D

Sammensatte kammer dateres til C-D, noe som gir denne dateringen til funnet (Marstrander, 1983, s. 81).

Undersøkelse: Forstyrret, men ettergravd.

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. *Gunneria*, 43.

73.

T19180

Vinne ,Verdal kommune

Kontekst:

Funnet i restene av haug II. Gravhaugen var uregelmessig og sterkt ødelagt med en diameter på 18m og en høyde på 1,5m. Både haugen og graven har blitt ødelagt gjennom nedgravingen av to hester i midten av haugen. Sprette heller omkring midten kan tyde på at haugen har vært et lite hellekammer med brente bein og gjenstander. Gjenstandene lå til dels spredt.

Funn:

- a. *Krumkniv*, sterkt forrustet av jern i 3 deler. Formen er lik som T3139. Kordelengde er på 7,5cm.
- b. Del av et *jernbeslag* som ender i en slags tange, ikke mulig å si hva det er. 6,2cm langt, størst bredde på 3,1cm og tykkelsen på platen er 0,5cm.
- c. 2 små *jernfragmenter*. Mulig det er nagler.
- d. Fragment av *bronse* med største tverrmål på 2cm.
- e. *Spannformet leirkar*, bunnfragment. Gulgrått, glimmerholdig gods. Tykkelsen er inntil 0,6cm, og den ytre bunndiameteren ser ut til å vært 10-12cm.
- f. 2 *skår*, der ett er av randen til et leirkar. Godset er grått og inntil 0,5cm tykt. Svakt avrundet rand. Tverrmål på 2,8cm.
- g. 1 klump av *brent leire*. Grålig, sintret og sprukket. 2,8cm på det største i tverrmål.
- h. *Beinkam*, i form av 10 fragmenter av små *beinplater* der dekor er til stede på noen i form av punktsirkler og streker. 2,5cm i største tverrmål.

Dat.; C3-D

Grunnet tilstedeværelsen av spannformet keramikk, som opptrer fra sent i perioden C2, er C3-D en rimelig datering (Johansen, 2003, s. 215)

Undersøkelse: Forstyrret, men ettergravd.

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 5

Kjønn: Kvinne

Krumkniver ifølge O, Rygh ofte blitt funnet i kvinnegraver (Rygh, 1999 [1885], s. 6).

Lit.; Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Rygh, O. (1999 [1885]). *Norske Oldsager, ordnede og forklarede*. Trondheim: Tapir Forlag

74.

T228

Vist, Verdal kommune

Kontekst:

Som det er mulig å lese i Johansens katalog (Se: Johansen, 2003, s. 215) skal det i 1810 blitt hevdet blitt kastet opp en haug hvor det ble funnet et korsspyd, lerikar og en glassurne på Vist, noe som Rygh påpeker er feil. Det som foreligger av dette fra Vist er et leirkar som i henhold fra Rygh blandet sammen med ett kar fra By i Stod. Av funnene er det bare funn a som er relevant, da funn b har en datering fra D2b. (Johansen, 2003, s. 215).

Funn:

- a. Fragment av buket *leirkar* med hank. Godset er av lys grå leire med det som omtales som *simpel hank og brede horisontale rifler langs overdelen* (Johansen, 2003, s. 215). Karets hank sitter ved randen og formen er buket. Sannsynlig diameter på munningen er 10cm.

Dat.; C-D

Undersøkelse: Usakkyndig

Gravskikk: Ukjent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit.; Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

75-77(78).

T20722

Lund,Verdal kommune

Kontekst:

Gravfunn fra den sørligste haugen i det nordligste gruppen av hauger på gravfeltet som er registrert på E.Musums kart fra 1922. Hagen var 1,8m høy, med en diameter på 17m og en 4m bred plyndringsgrop i midten av haugen. Det ble funnet flere graver inne i haugen, både skjelett og branngraver. Under utgravningen ble det påvist en fotkjede av steiner, 10m vid og med et tverrmål på 0,2-0,3m, samt en fotgrøft. Innenfor denne fotkjeden lå det i haugens bunnivå et 30cm tykt kullag, som var dekket av en oval, jorddekket kjerunerøys. Som grav V og IV var plassert under. En sekundær påbygning av haugen var igjen gjort over denne, hvor grav I, II, VI, VII og VIII befant seg. Datering av haugens bunn viser til at den ble anlagt i yngre romertid.

Grav I:

Grav i steinkiste med en indre diameter på 1,4m X0,5m. Lå SV for sentrum av haug. Selve kisten bestod delvis av oppmurt stein og flate heller, langsiden bestod av to stående heller. Funnene lå i sentrum av kisten. Brennte bein funnet i kisten. Ut fra beinene er det 2 individer, 1 mann(40-50år) og en ukjent (20-årene).

Grav II:

Urnegrav i trekar, ikke nedsatt i noe gravrom. Plassert ca 50cm NV for grav I. Brennte bein viser til 2 individer, et barn(4-5år) og det som omtales som kvinne.

Grav III:

En samling brennte bein i venstre kant av

grav I, delvis under steiner i selve kisteveggen. Usikkert om dette tilhører eller er eldre enn grav I. Brennte bein viser til en ung kvinne(ca.25-30år).

Grav V:

Samling av brennte bein under midtre del av haugens kjerunerøys.

Grav VI:

En liten samling brennte bein plassert ca 1m over haugens bunn.

Grav VII:

Samling brennte bein som lå innenfor er 1 m² stort område i N-del av haugen, plassert ca 60cm over haugens bunn.

Grav VIII:

Midt i N-halvdel av haugen ble det funnet en samling av brennte bein innenfor et område på 1 m², dette lå 55cm over bunnen av haugen.

Grav IX:

Samling brennte bein i bunn av haugen, mulig tilhørighet til grav V, funnet i haugens S-halvdel.

Grav X:

Et ubrent hundekranium funnet i et parti av haugen som har stått åpent, trolig uten tilhørighet til gravene.

Funn av gjenstander ble kun gjort i grav **I, II** og **III**. Dermed er de resterende gravene som ikke er funnførende ikke relevante.

Funn:

75. Grav I:

1. Sammensatt *beinkam* med rester etter gjennomgående hull. 1,3cm i største bevarte lengde.
2. Fragment av bein, trolig *beinkam*.
3. 21 *bjørneklør*, der største lengde er 3,6cm.
7. *Nål* eller *pilspiss av bein*. Har et triangulært tverrsnitt, ingen synlig dekor. Nålen er

krummet, mulig deformer, trolig grunnet kremering. I tillegg til nålen er det to mindre beinfragmenter. Største lengde 10,6cm og 1,1 på det bredeste.

76. Grav II:

8. *Nål* eller *pilspiss* av bein. Triangulært tverrsnitt, ingen synlig dekor. Fragmentert i 3 biter. Største lengde: 8,3cm.

9. *Nål* eller *pilspiss* av bein. Triangulært tverrsnitt, ingen synlig dekor. Største lengde: 6cm.

10. Fragment av *bearbeidet bein*. Trolig en pilspiss. Krummet og mulig deformert, forekommer i to fragmenter. Synlig dekor i form av to langsgående furer på hver side av fragmentene. I tillegg til å være dekorert er de også slipt langs sideflatene som møtes langs en spiss kant. Største lengde er 2,3cm.

11. *Sammensatt beinkam*, i to fragmenter. Avsatser på begge sider av det største fragmentet, med intakt tange. Ingen synlig dekor. Lengde på det største fragmentet er 2,7cm.

12. *Trekarkitt* med en omkrets på 17cm.

77. Grav III:

17. *Vektlodd* av bly med beslag av er kuleformet med noe som sannsynligvis er et gjennomgående hull, flattrykt på både over og undersiden. I hullet er det rester av en firkantet

kopperlegeringstråd som går igjennom.

78. (Øvrige funn)

18. 2 avslag av flint

Dat.; C

Undersøkelse: Sakkyndig

Gravskikk:

Grav I-III: Brent

AOT-verdi:

Grav I: 3

Grav II: 3

Grav III: 1

Kjønn:

Det ble funnet flere samlinger av brent bein som har kjønnsbestemt de ulike gravene.

Grav **I**: 2 individer. 1 mann og 1 ukjent.

Mulig dette er kvinne +mann. To kammer viser til 2 individer. Bjørneklør tilsier mann. Hvis det er beinnåler er det trolig kvinne.

Grav **II**: 2 individer med ukjent kjønn. 1 barn + 1 mulig kvinne

Grav **III**: Kvinne

Grav I og II består begge av kombinasjonen *nål/pilspiss* av triangulær form. Begge består også av kammer. Siden dette er graver der begge har 1 ukjent er det vanskelig å avgjøre om det er pilspisser eller hårnåler, da det også har blitt funnet pilspisser av bein i kvinnegraver. Denne kombinasjonen kan tyde på at grav I består av 1 mann og 1 ukjent, da det er to kammer, bjørneklør og mulig beinnål. Grunnet gjenstandenes fremtoning har jeg tolket disse til ukjent grunnet usikkerheten.

Ørland

79.

T16237

Røyne, Ørland kommune

Kontekst:

Skjelettgrav som sannsynligvis stammer fra en flatmarksgrav. En kvinne funnet sammen med et hårsett. Usakkyndig fremkommet, og ikke mulig med etterundersøkelse. Funnet i et grustak i en dybde på 0,5m. Knokler undersøkt av K.E. Schreiner. Kvinnen hadde en høyde på 155cm og var trolig over 50år med hvirvler som viser artrittiske forandringer (Johansen, 2003, s. 252).

Funn:

- a. *Usammensatt beinkam* (se Vismosefunnet pl.2). Kort og høyrygget. Selve ryggen er tverr og jevnt buet. En yttertinn er bevart. Dekorert med 2 parallelle furer langs tindrekkens rot, og en rad av punktbuer som er sammenhengende langs hele kammens kant. Lengde 5cm og høyden har vært 4,5cm.
- b. 2 fragmenter av *flate beinnåler*. Begge eksemplarene er kraftige, store og utsvungne. Forsiden er dekorert med 2 parallelle furer på begge sider som møtes ved nålens nedre del. Dekorerer den flate delen av nålen. Baksiden er glatt med en fure skåret inn langs kantene. Denne furen kan også ses på fremsiden, da den krysser over de 2 parallelle furene på nålens ytterkant. Denne dekoren gjelder for begge av nålene. Hos den ene nålen kan det ses en utsparrt tapp i fortsettelsen midtaksen til nålen. Lengden på denne nålen er 17cm og bredden av nålens øvre del er ca.5cm.
- c. *Rund beinnål*. Dekorert med en lett innrisset fure som strekker seg rundt nålen. Furen er plassert litt nedenfor nålens øvre ende, som er avrundet. Et hull plassert 3 cm over nålens midtpunkt,

dette er også er stammens tykkeste punkt. Største tykkelse 1,1cm og lengde 21,7cm.

- d. Fragment av et *knivblad*, mulig rester av et sigdblاد. 6,5cm langt.

Dat.; C3

Hårsettet som ble funnet sammen med kvinnen er et typisk sett for hårutstyr fra C3. Kjennes igjen av tilstedeværelsen av 1 kam, 2 flate hårnåler og 1 gjennomboret rund beinnål (Marstrander, 1983, s. 84-85).

Gravskikk: Ubrent

AOT-verdi: 3

Kjønn: Kvinne (over 50år)

Lit.; Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

Marstrander, L. (1983). *Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. Gunneria, 43.*

80.

T16922

Røyne ,Ørland kommune

Kontekst:

Skjelettgrav fra flatmarksgrav. Kam funnet sammen med skjelettrestene av en mann(30-40år). Funnet i forbindelse med fjerning av matjord, på en del av gården som ligger på søndre side av veien mellom Ophaug og Røyne. Kammen ble ikke funnet blant skjelettrestene før den kom til museet (Johansen, 2003, s. 252).

Funn:

- a. Fragment av *usammensatt beinkam*. Kan minne litt om Vismosefunnet, pl.2, fig.14. Kammen har en tykk og hvelvet rygg. Alle tindene er brutt ved roten. Ulik dekor på kammens to sider. Dekoren på den ene siden består av meanderhaker som går mellom to tverrgående

dobbeltlinjer. Hakene består av to korte vertikale linjepar med en enkel mellomliggende linje. Over denne borden er det to sirkler med punkter i sentrum. Opp fra denne sirkelen i kammens midtparti går det en tredobbel, loddrett strek, samtidig som det på sirkelen til høyre for denne går en dobbeltstrek på skrå innover. Dekoren på den andre siden av kammen består av to dobbelte linjer som inneslutter grupper av vertikale streker. Over denne borden kan man se et timeglassformet ornament med en loddrett midtstrek plassert midt på kammen. Likt for begge sider er en enkel fure som går langs kanten av ryggen. Den bevarte lengden er 5,3cm.

- b. Tre i 2 fragmenter. 6,5 og 6,6cm lange.

Dat.; B-D

Kammen kan ifølge Ilkjær settes til type 1c, som det er mulig å lese i Johansen deler han denne typen opp i 2 undergrupper. Disse kan man datere til B1-C1 og C2-D1, noe som er med på å gi denne dateringen (2003, s. 253).

Gravskikk: Ubrent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann (30-40år)

Lit.;

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Universitetet i Bergen, Bergen.

81.

T1075-1081

Østraat, Ørland kommune

Kontekst:

Usakkyndig fremkommet. Ble funnet på et sted på Østraat. Trolig funnet ca 0,6m ned i jorden, uten noen synlig markør på overflaten i form av en forhøyning.

Funn:

Kniv av hvalbein. Trolig skavekniv der bladet er formet triangulært og et skaft som har et avrundet firkanta tverrsnitt. Kniven er dekorert med to furer som følger langs begge dens sider både opp skaftet og på bladet, med punktsirkler plassert under furene. Noen punktsirkler er også plassert over furene på sidene av bladets overkant. Bladet er ca 12cm langt og skaftet er 8cm fra bladets øvre kant. (T1075)

Sammensatt beinkam av hvalbein. Lav og avlang rygg med ender som forlenger seg ut til siden. Dekorert med tre furer langs øvre og nedre kant. Midten av kammen er dekorert med halve punktsirkler som hviler på toppen av en fure. De halvmåneformede punktsirklene er plassert mellom hver jernstift. 7 tinner bevart. Mer lik R 159 i form. (T1076)

3 små runde *perler* av rav. (T1077)

Perle av bergkrystall. (T1078)

Saks av jern. Fragmenter av en jernsaks, der bøylene og noen sammenrustede deler av knivene. (T1079)

Fragmenter av en *linhekle* av jern med noen bevarte tinner. (T1080)

Uidentifiserbare *jernfragmenter*. (T1081)

Dat.; EJA/C-D.

Grunnet tilstedeværelsen av en sammensatt kam er det trolig at denne graven har en datering innen C-D. Denne typen kammer blir innen de trønderske blant annet satt til C1 av Egger, Marstrander argumentere for at de sammensatte kammene funnet i Inn-Trøndelag fra romertid til C2-C3. Formen til kammen bærer likheter til R 159, og grunnet dette settes datering til C-D. (Marstrander, 1983, s. 81-82).

Utgraving: Usakkyndig

Gravskikk: Ukjent.

AOT-verdi: 6

Kjønn: Kvinne

Grunnet sammensetningen av gjenstandene er det sannsynlig at dette tilhørte en kvinne. Dette grunnes i

tilstedeværelsen av linheklen, saksen og skavekniven som kan settes i forbindelse med tekstiler og tekstilhåndverk (Solberg, 2003, s. 86).

Lit.; Solberg, B. (2003). *Jernalderen i Norge Ca. 500 f.Kr.-1030 e.Kr.* (2. utg.). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Meldal

82.

T12586 (Grav 1)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Funnet i gravrom med avgrensing med tre små stein. Knivblad og brente bein ble funnet i en 0,35m dyp og 0,5m bred grop. Selve graven var dekket av en tykk kantete steinhelle (Pettersen, 1923, s. 7; Johansen, 2003, s. 224) .

Funn:

Knivblad av jern med kort og bredt blad, lang tange med ombøyd ende. Har glødeskall. Lengden er 17,6cm, derav bladets 7,8cm og en bredde på 2,2cm (Avbildet på Meldalsfundende plansje II, fig 19).

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit.:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

83.

T12586 (Grav 2)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein funnet i forbindelse med litt fausk. Ingen gjenstander funnet. Graven var dekket av en avlang steinhelle, 0,75 x 0,55m. En samling av brente beinene og fausk lå på ca 0,4m i dybde (Petersen, 1923, s. 7).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: x

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling

84.

T12586 (Grav 3)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein funnet i forbindelse med litt fausk. Ingen gjenstander. Grav dekt av en avlang steinhelle, 0,78 x 0,50m. Dybden 0,44m var det en liten steinsetting som omga et gravrom på 0,3m i diameter der en liten samling brente beinene og fausket lå innenfor. Grav 3 trolig yngre enn grav 2 grunnet hellerens venstre kant hvilte på østkanten av heller til grav 2 (Petersen, 1923, s.7).

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: x

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.* Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

85.

T12586 (Grav 5)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brannrop dekket av en avlang firkantet steinhelle, 0,68 x 0,54m. Brenne bein ble funnet sammen med gjenstander på en dybde på 0,35m (Petersen, 1923, s. 7; Johansen, 2003, s. 224).

Funn:

Pilspiss av jern av typen R540. Odden og den nederste delen av tungen er bortrustet. Bevart lengde 9,2cm.

2 fragmenter av *sammensatt kam* av bein. Fragmentene utgjør et av sidebeleggene. Dekorert med to langsgående parallelle furer langs den øvre kanten på den ene siden.

Dat: C3-D (D)

Pilspissen som er av type R540 kan ifølge Th.Petersen dateres til det 5.århundre. Noe som gjør at denne trolig er fra FVT. Ser man til Johansen er dateringen satt til C3-D. Med bakgrunn i dette blir dateringen satt til C3-D (Johansen, 2003, s. 224).

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.* Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling

86.

T12586 (Grav 6)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brenne bein funnet i forbindelse med litt fausk. Dekket av en avlang kantete helle, 0,56 x 0,37m, som befant seg 0,2m under torvlaget. steinsetting av håndstore steiner utgjorde et gravrom, 0,4 i diameter, der noen smuler av brenne bein og fausk ble funnet (Petersen, 1923, s. 8.; Johansen, 2003, s. 224).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.* Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

87.

T12586 (Grav 7)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Branngrav i kammer med steinsatt gravrom, 0,5m i dybde. Dekt av en tykk og kantete helle, 0,77 x 0,57m (Petersen, 1923, s. 8.; Johansen, 2003, s. 224).

Funn:

2 flatet beinnåler i flere fragmenter. Dekor langs kantene i form av bånd med dobbelte furer. Innenfor disse er det fordypede linjer og punkthalvsirkler.

Fragment av midtstykket av en *sammensatt kam* av bein, der noen av tinnene er bevart. Halvmåneformet, høy overdel. Den er noe avskåret og kan være i retning av en trekantet form.

Dat: C3

Grunner tilstedeværelse av hårsett (Marstrander, 1983, s. 84-86)

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Kvinne

Grunner tilstedeværelse av hårsett (Marstrander, 1983, s. 84-86)

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Marstrander, L. (1983). *Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning*.

Gunneria, 43. Universitetet i Trondheim: Det Kgl. Norske Vitenskabers Selskab Museet.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

88.

T12586 (Grav 8)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Samling av brente bein funnet inni en steinsetting, 0,5m i dybde. Dekket av en helle med nesten trekantet form, 0,75 x 0,49m.

Funn:

Fragmenter av *sammensatt kam av bein* i 5 fragmenter. 3 biter av midtstykket med en del av tinnene og 2 av sidebeleggende. Kammen har vært halvmåneformet, mens et av endestykkene tyder på at den har hatt stump vinkel. Dekorert på sidebeleggende av langsgående fure i

øvre kant. En guirlanderformet fure under punktrad (Petersen, 1923, s. 8.; Johansen, 2003, s. 224).

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

89.

T12586 (Grav 18)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Branngrav med en større samling av brente bein funnet i en grop med dybden 0,71m. Avgrenset mot nord av en buet rekke kuppelsteinmed en lengde på 0,75m. Dekket av en avlang steinhelle 0,62 x 0,75m (Petersen, 1923, s. 9.; Johansen, 2003, s. 224).

Funn:

Midtstykket til *sammensatt kam* i bein, 5 fragmenter med øverste deler av tinnene bevart.

Dat: C3-D

Utgraving: sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En*

gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.
Norske Oldfund IV. Kristiania:
Universitetets Oldsaksamling

90.

T12586 (Grav 19)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:
Brannrop med en dybde på 0,5m, dekt av en regelmessig avlang helle 1 x 0,6m. Den NØ enden hvilte på 2 kuppelstein (Petersen, 1923, s. 9.; Johansen, 2003, s. 224).

Funn:

3 små delvis sammenrustede bruddstykker av en jern syl.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann
Petersen setter syler til å være deler av toalettsaker tilhørende menn. Gjennom dette blir detten graven satt til en mannsgrav da syler først og fremst tilskrives mannsutstyr (Sjøbakk, 2007, s. 27).

Lit:
Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder.* Bergen: Universitetet i Bergen.
Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.* Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.
Sjøbakk, I. (2007). *Livet på Vahaugen. En arkeologisk analyse av et gravfelt fra eldre jernalder i Meldal kommune.* (Masteroppgaven). Trondheim: NTNU

91.

T12586 (Grav 20)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:
Brannrop med en dybde på 0,67m. Dekkhellen var tidligere fjernet, men en stor samling av brente beina lå meget samlet, noe som gjør det mulig at de har vært innesluttet av et trekar ved nedleggelsen (Petersen, 1923, s. 9.; Johansen, 2003, s. 224).

Funn:

2 sidestykker av en *sammensatt beinkam* 3,1 og 1,2cm lange. Dekor på den øvre kanten med fiskebeinmønster med en punktert midtlinje. Mønstret ligger innenfor en bord av henholdsvis to og tre fordypede linjer.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:
Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder.* Bergen: Universitetet i Bergen.
Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.* Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

92.

T12586 (Grav 21)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:
Brente bein og gjenstander funnet innenfor en avlang steinsetting med et indre tverrmål på 0,6m, åpnet mor øst og i en dybde på 0,7m. Opprinnelig dekket av en helle i rød steinart, mulig jaspis. Stor i størrelse, 0,9m i diameter og 0,12m tykk. Kantene var rundaktig

tilhugget (Petersen, 1923, s. 9.;
Johansen, 2003, s. 224).

Funn:

Fragment til belegg til en *beinkam* med stumpvinklet overstykke. Dekor langs kantene av smale, båndformete furer. Kammen synes og vært forholdsvis lav, lengde 3,5cm. Samt *jernnagle* som har festet kammen, 1,1cm

2 fragmenter av skaft til *skje* av bein. Kraftig profilert med bredere fremspringende partier, på disse sitter tredobbelte furer. Fragmentene ser ut til å være noe slitt. Lengde 3,9cm.

Dat: C3-D

Th.Petersen er noe usikker i sin datering, men har grunnnet like gravfunn på Jæren satt dateringen til D, men bemerker at ha ikke ser bort fra at den også kunne tilhørt C3. Johansen har gitt dateringen C3-D (Johansen, 2003, s. 224; Petersen, 1923, s. 42-43)

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Kvinne

Grunnet tilstedeværelsen av beinskjeen, noe som Petersen har tilskrevet utsyr som forekommer i kvinnegraver (Petersen, 1923, s. 43; Sjøbakk, 2007, s. 90)

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

Sjøbakk, I.(2007). *Livet på Vahugen. En arkeologisk analyse av et gravfelt fra eldre jernalder i Meldal kommune*. (Masteroppgave). Trondheim: NTNU.

93.

T12586 (Grav 22)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstander var dekket av en avlang firkantet steinhelle, 0,47m x 0,37m orientert NØ-SV i høydedragets lengderetning. Brente bein ble funnet både under og til dels utenfor hellen. Det ble påvist fusk etter furu, som etter formen kunne vært rester etter en firkantet eske eller skrin. Ikke en urne grunnet funn av brente bein også utenfor dens avgrensing(Petersen, 1923, s. 10.; Johansen, 2003, s. 224).

Funn:

Ten av jern. Firkantet, men deformert av rust med henholdsvis avtagende og tiltagende tykkelse mot begge ender. Trolig en syl, lengde 6,2cm.

Fausk etter furu, ser etter formen kunne vært rester av firkantet eske eller skrin.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

94.

T12586 (Grav 23)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstander funnet i en rund grop, 40cm bred og 30cm dyp, sammen med kull. Gropen var dekt av stor, avlang steinhelle, flat på undersiden og hvelvet på oversiden, 0,95 x 0,65m. Enkelte av beina ser ut til

å vært i kontakt med jern (Petersen, 1923, s. 10.; Johansen, 2003, s. 224).

Funn:

9 fragmenter av mellomstykket med det øverste av tindrekken, samt noe av belegget til *sammensatt kam* av bein med stumpvinklet overdel. Dekoren på belegget har vært med furer langs den øvre kanten, herunder en bord av punkter og usammenhengede buer. På et av fragmentene kan man se en punktsirkel. Et fragment er festet til en 1,2m lang nagle av jern. Ryggkanten dekorert med lengdefurer. Ut fra fragmentene har kammen trolig vært lavrygget og lang.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

95.

T12586 (Grav 26b)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstand funnet i et kullag. Mangler dekkhelle, på bunnen ovenfor undergrunnen lå en rundaktig steinsetting/brolegging med håndstore steiner på 1,2 x 1,1m. over og innenfor disse lå et 2-4cm tykt kullag. De brente som befant seg i gravens V kant beinene ser ut til og vært innesluttet i en beholder. Kniven ble funnet sammen med de brente beina (Petersen, 1923, s. 10-11.; Johansen, 2003, s. 225.).

Funn:

Knivblad av jern, odden er avbrukket og ytterste del av tangen mangler. Lengde 17,6cm, derav bladet på 10,4cm. Omtrent som R 146.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

96.

T12586 (Grav 29)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle manglet, undergrunnen lå en noe avlang steinsetting bestående av større og mindre kuppelstein, 0,7 x 0,35m. Omhyggelig oppbygd, en større samling brente bein funnet sammen med gjenstander spredd innenfor denne (Petersen, 1923, s. 11.; Johansen, 2003, s. 225.)

Funn:

Fragment av sidestykke til *sammensatt kam* av bein. Dekorert med en fure langs øvre kant.

Fragment av *flat beinnål*. Nåleens oddparti adskillig slitt, krummet av ilden. Dekor på ene siden bestående av 2-3 lengdebånd av buer og punkter, innrammet av en fure langs hver kant. På den andre siden 2-3 furer langs kantene. Lengde fra odden 10cm.

Randfragment av *spinnehjul* av bein. Flat underside og hvelvet overside. Langs oversiden kan det sees en fordypet linje,

innenfor denne er det spor av punkbueornament. Sannsynlig har oversiden vært dekorert med radiale punktbuer, utgående fra sentrum.

Dat: C3

Selve dekoren på den flate beinnålen bærer likheter til nålene som Marstrander omtaler som flate beinnåler med punktdekor. Kombinasjonen med sammensatt kam og beinnåler forekommer i hårsett som Marstrander har satt til C3 (Marstrander, 1983, s. 81-85).

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 3

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

Marstrander, L. (1983). *Inntrøndelag i romertid. Gravfunn og bosetning. Gunneria, 43*.

97.

T12586 (Grav 30)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

En større samling av brente bein og gjenstand funnet på undergrunnen i et lite gravrom sammen med litt *fausk*. Gravrommet markert med 2 kuppelstein i NV. V danner veggen på grav 29 på den andre siden. Dekkhelle fjernet (Petersen, 1923, s. 11.; Johansen, 2003, s. 225).

Funn:

Fragment av en sy/ av jern.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann.

Th. Petersen setter syler til å være deler av toalettsaker tilhørende menn. Gjennom dette blir detten graven satt til en mannsgrav da syler først og fremst tilskrives mannsutstyr (Sjøbakk, 2007, s. 27).

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania:

Universitetets Oldsaksamling.

Sjøbakk, I. (2007). *Livet på Vahaugen. En arkeologisk analyse av et gravfelt fra eldre jernalder i Meldal kommune*.

(Masteroppgaven). Trondheim: NTNU.

98.

T12586 (Grav 31)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstand funnet i et gravrom. Dekkhelle manglet, på undergrunnen var et rundaktig gravrom, 50 cm i diameter. Bestående av en bunnhelle og en steinsetting av 8 større kuppelstein. Selve gravrommet hadde åpning mot Ø. Ut fra åpningen, 0,4m møt Ø, stod en 0,35m lang flataktig stein på kant. Funnet noe fausk blant de brente beinene og kam, mulig rester av et trekar (Petersen, 1923, s. 11.; Johansen, 2003, s. 225).

Funn:

6 fragmenter av en liten lavrygget *sammensatt beinkam*. Består av midtpartiet med øvre del av tinderrekken og et fragment av sidebelegg. Dekorert med dobbelte lengdefurer langs begge kanter på sidekinnen.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

99.

T12586 (Grav 34)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstand funnet spredt over undergrunnen med en utbredelse på ca 0,65 x 0,4m. Ingen steinsetting og dekkhelle fjernet. Hovedmassen av de brente beina var samlet i en klump i det NV hjørne av området, litt over undergrunnen (Petersen, 1923, s. 12; Johansen, 2003, s. 225).

Funn:

Fragment av *flat beinnål* med rygget underside. Dekorert med to tverrfurer på den ene siden. Rester av en punktsirkel eller en bue rundt et punkt kan ses på den ene siden.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi:

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

100.

T12586 (Grav 35)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av en steinhelle, 0,5 x 0,35m. Under dette lå en liten samling av brente bein og gjenstander temmelig spredt (Petersen, 1923, s. 12.; Johansen, 2003, s. 225).

Funn:

3 fragmenter av mellomstykker med det øverste av tinnene av en *sammensatt kam* av bein. Stumpvinklet overdel, ut ifra formen synes den og vært lang og lavrygget. Samt en jernnagle fra kammen.

Dat:C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

101.

T12586 (Grav 37)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstander lå på undergrunnen i en dybde på 0,6m. Over graven, 0,2m over bunnen og 0,35m under overflaten lå et kullag som var tykkest ved midten og 0,35m langt. Dekkhellen manglet (Petersen, 1923, s. 12.; Johansen, 2003, s. 225).

Funn:

5 fragmenter av en *flat beinnål*. Det flate øvre parti ser ut til å være gjennombrutt etter midten. Dekorert med furer.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

102.

T12586 (Grav 48)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekt av en firkantet steinhelle 0,7 x 0,68m. 5 cm nede i undergrunnen lå en avlang steinsetting, 0,5x 0,4m, som dannet et gravrom. Brente bein og gjenstand lå i gravrommet (Petersen, 1923, s. 13.; Johansen, 2003, s. 225).

Funn:

Fragment av belegg på en *sammensatt kam* av bein. Dekorert i øvre kant med 2 parallelle furer.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En*

gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

103.

T12586 (Grav 50)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Fragmenter av brente bein og gjenstander dekt av en 0,6 x 0,3m avlang steinhelle (Petersen, 1923, s. 13.; Johansen, 2003, s. 225).

Funn:

Fragment av mellomstykket til en *sammensatt beinkam*.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

104.

T12586 (Grav 51)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstander var dekket av en halvrundt steinhelle, 0,65 x 0,55m (Petersen, 1923, s. 13.; Johansen, 2003, s. 225).

Funn:

2 fragmenter av mellomstykket til en *sammensatt beinkam*. Dekorert med 2 parallelle furer langs øvre kant.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

105.

T12586 (Grav 53)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstand lå dekt av en halvrund steinhelle, 0,65 x 0,55m (Petersen, 1923, s. 13.; Johansen, 2003, s. 225).

Funn:

Firkantet beslagstykke, roen, til en klinknagle av jern. I midten av roen sitter den utplattede ende av naglens stamme.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

106.

T12586 (Grav 54)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av en rektangulær steinhelle, 0,58 x 0,48m, orientert N-S. Under hellen lå et sirkulært gravrom, 0,65m i diameter og nedskåret 0,1m i undergrunnen. Beskyttet av en steinpakking, mot N og Ø avgrenset av 2 kantsatte heller, 0,35 x 0,5m og 0,52 x 0,34m. Bunnen var dekket av et tykt kullblandet jordlag, 0,2m. Over dette lå brente bein og gjenstandene (Petersen, 1923, s. 13.; Johansen, 2003, s. 225-226).

Funn:

3 fragmenter av *sammensatt beinkam*. Fragmentene hører til midtstykker. Overdelen av kammen ser ut til å være stumpvinklet.

3 fragmenter av *sidebelegg* til kammen, dekorert med en fure langs øvre kant.

Pilspiss av jern lik R 540, men mer rombisk formet. Svakt rygget blad, med største bredde ovenfor midten. Tangen er spiss og sylformet. Lengde 7,4cm og bladets bredde er 1,8cm.

Dat: C3-D (D)

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

107.**T12586 (Grav 55)**

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Store mengder brent bein funnet sammen med gjenstander i et rundaktig gravrom nedskåret 19cm i undergrunnen. Gravrommet foret med en pakning av små heller og kuppelstein. Gravrommet var dekket av en avlang steinhelle 0,6 x 0,47m (Petersen, 1923, s. 13.; Johansen, 2003, s. 226).

Funn:

3 fragmenter av en *flat beinnål*. Fragmentene hadde en lengde på 1,8, 1,4, og 0,9cm og en bredde på 0,7cm. De var dekorerte med fiskebensmønster på den ene siden, innenfor en bord av dobbelte furer langs begge kanter. 2 av fragmentene har et lite hull i bruddkanten.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.
Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

108.**T12586 (Grav 60)**

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstander lå samlet til en dybde av 0,4m, omgitt av fausk, mulig rester etter et trekar. Dekket av en rundaktig steinhelle 0,55 x 0,40m (Petersen, 1923, s. 14.; Johansen, 2003, s. 226).

Funn:

Sammensatt beinkam. Dekorert med doble furer langs kanten, og en guirlanderformet rekke med buer under den øverste furen. En jernnalge sitter i.

3 fragmenter av *flat beinnål*.

Dat: C3

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.
Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

109.**T12586 (Grav 61)**

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. En liten samling spredte brente bein, liggende i aurlaget (Petersen, 1923, s. 14.; Johansen, 2003, s. 226).

Funn:

2 fragmenter av belegg til en liten *sammensatt kam* av bein. Dekorert med 3 lengdefurer langs øvre kant. Punkt kan ses på det ene fragmentet.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags*

eldre jernalder. Bergen: Universitetet i Bergen.
Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

110.

T12586 (Grav 66)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av en avlang steinhelle, 0,65 x 0,55m. Brente bein og gjenstand lå på en dybde av 0,43m, innenfor en "glissen" steinsetting (Petersen, 1923, s. 14.; Johansen, 2003, s. 226).

Funn:

Ringnål av jern med lukket ring og en torn med hodet bøyd rundt ringen. Ringes diameter ca 2cm, nålens lengde 4,4cm med spissen som går 1 cm ut og over ringen.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann.

Petersen beskriver dette som en mulig beltespenne, men siden nålen er lengre enn ringen ble det satt til ringnål. Graven blir dermed satt til en mannsgrav. Noe Ingvild Sjøbakk også stiller seg bak i sin gjennomgang av Vahaugen (Petersen, 1923, s. 43; Sjøbakk, 2007, s. 91)

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.
Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.
Sjøbakk, I. (2007). *Livet på Vahaugen. En arkeologisk analyse av et gravfelt fra*

eldre jernalder i Meldal kommune. (Masterfagsoppgave). Trondheim: NTNU.

111.

T12586 (Grav 70)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstand dekket av en trekantet steinhelle, 0,6 x 0,5m. Lite gravrom i undergrunnen markert av en glissen steinsetting (Petersen, 1923, s. 15.; Johansen, 2003, s. 226).

Funn:

5 fragmenter av et *knivblad* av jern. Lik R 145. Total lengde 21cm, derav tang 10cm.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.
Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

112.

T12586 (Grav 72)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst: Brente bein og gjenstand funnet i gravrom i en dybde av 0,81m, var firkantet og oppbygd av 3 kuppelstein med flat innside. Gravrommet var åpent mot nord. Dekket av en steinhelle, 0,55 x 0,45m (Petersen, 1923, s. 15.; Johansen, 2003, s. 226).

Funn:

Fragment av sidebelegg til *sammensatt kam* av bein. Dekorert med furer, punkter og guirlander av buer.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

113.

T12586 (Grav 79)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst: Liten samling brente bein funnet i sammenheng med litt fausk (furu), trolig rester etter trekar. Brente bein og fausk lå på undergrunnen dekket av en liten firkantet steinhelle, 0,8 x 0,65m (Petersen, 1923, s. 15.; Johansen, 2003, s. 226).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

114.

T12586 (Grav 80)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av en kantet steinhelle, 1,13 x 1m, der østre kant hvilte på en kuppelstein. Ved siden av denne lå en mindre stein, som begrenset et lite gravrom, 0,5m dypt. Rester av fausk av furu, mulig fra et "gravkar" lå på bunnen av gravrommet. Neppe rundt eller etter en foring av tre i graven. Brente bein og gjenstand ble funnet inne i gravrommet (Petersen, 1923, s. 15.; Johansen, 2003, s. 226; Shetelig, 1917, s. 25, fig 21).

Funn:

4 fragmenter av *futteral* eller *belegg* til en sammensatt kam av bein. Dekorert med bord av ovale punktsirkler innenfor en ramme av dobbelte lengdefurer, samt ovale dobbelte punktsirkler og punktbuer.

Dat: C3-D (D)

Ligner på Shetelig fig 21. (Shetelig, 1917, s. 25). Futteralet her har blitt satt til D. Johansen daterer dette til C3-D. Grunnet dette er datering satt til C3-D.

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann

Grunnet tilstedeværelsen av *futteral* til kam. *Futteral* blir ifølge Ingvild Øye funnet sammen med menn, og ikke hos kvinner (Øye, 2005, s. 396-367).

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

Shetelig, H. (1917). *Nye jernalderfund*

paa Vestlandet. Bergen: Bergens Museums Årbok, 1916-1917.
Øye, I. (2005). Kammer, kjønn og kontekst. I K.A. Bergsvik & A. Engvik jr (Red.) *UBAS Nordisk 1. fra funn til samfunn. Jernalderstudier tilegnet Bergljot Solberg på 70-årsdagen*, 393-415. Bergen: Universitetet i Bergen.

115.

T12586 (Grav 86)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Lite avlang steinrøys hvilende på undergrunnen. Opplagt rundt en stor jordfast stein, bestående av skarpkantete, til dels store bruddstein. S del av røysen lå kull mellom steinene. Gjenstandene lå på den S enden av den jordfaste steinen med den som underlag. Lengde 2,1m, bredde 1,5m og dybde 0,5m. Orientert NØ-SV (Petersen, 1923, s. 16; Johansen, 2003, s. 226).

Funn:

Kileformet *økseblad* av jern. Smekker hals med ovalt, fasettert tverrsnitt. I følge Th.Petersen i typisk EJA i form. Det ytre eggparti bortrustet. 16,5cm i lengde.

2 fragmenter av en slank, firegget *spydspiss* av jern, lik R 209(jfr. Nydam mosefund pl:XI, fig 42). Det fireggede parti nærmest falen, samt den øverste del av falen med en testenagl er bevart, resten er bortrustet. Bevart lengde 18,5cm.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

116.

T12586 (Grav 89)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

En liten samling av brente bein og gjenstand lå i en dybde av 0,54m, samt noe fausk. Dekket av en firkantet helle, 0,84 x 0,82m (Petersen, 1923, s. 17.; Johansen, 2003, s. 226).

Funn:

Flere fragmenter av en *flat beinnål* dekorert med 2 brede bånd av dobbeltfurer og punktsirkel langs midtlinjen.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

117.

T12586 (Grav 90)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av en avlang steinhelle, 0,92 x 0,7m. Herunder i en dybde av 0,47m lå en liten sirkulær steinsetning, 0,5 m i diameter. Brente bein og gjenstander

funnet i gravrom (Petersen, 1923, s. 17.; Johansen, 2003, s. 226).

Funn:

3 fragmenter av *knivblad* av jern med tange. Deformert pga rust.

Fragmenter av midtstykket, tinder, og belegg til en *sammensatt, høyrygget beinkam* med stumpvinklet overdel. Midtstykket dekorert med en dobbel fure langs den ene kanten, kan også se spor etter fure langs kant på sideskinnen.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

118.

T12586 (Grav 93)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstander dekket av en steinhelle, 0,92 x 0,7m (Petersen, 1923, s. 17.; Johansen, 2003, s. 226).

Funn:

Fragment av belegg til en *sammensatt kam* av bein. Dekorert med 2 parallelle furer langs kanten. Samt fragment av jern. Trolig en *jernnagle* til en sammensatt kam.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling

119.

T12586 (Grav 94)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Samling av brente bein og litt fausk funnet i et gravrom. Avlangt i form, 0,65 x 0,4m i diameter, nedskåret 0,07m ned i undergrunnen. Omgitt av en solid bygget steinsetting av tre massive steinheller satt på kant. Der den lengste var 0,7m. Samt fire mindre kuppelsteiner. Dekkhelle fjernet (Petersen, 1923, s. 17).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

120.

T12586 (Grav 99)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av helle, 0,8 x 0,8m. mot NØ skjøt den seg inn over hellen til grav 100. Under hellen lå brente bein og gjenstand (Petersen, 1923, s. 18; Johansen, 2003, s. 226-227).

Funn:

Fragment av *spinnehjul* av bein. Flat underside og lav hvelvet overside. Spor etter dekor i form av 4 radiale dobbeltfurer fra hullets kant.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

121.

T12586 (Grav 102)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og spinnehjul dekket av en rund steinhelle, 0,7 x 0,55m (Petersen, 1923, s. 18.; Johansen, 2003, s. 227).

Funn:

Fragmenter av *spinnehjul* av bein. Flat underside med hvelvet overside som er dekorert med punktsirkler og fiskebendekor.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Kvinne

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania:

Universitetets Oldsaksamling.

Johansen, T. (2003). *Jern og grav.*

Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder. Bergen: Universitetet i Bergen.

122.

T12586 (Grav 104)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Liten samling av brente bein og litt fausk dekket av en firkantet steinhelle, 0,5 x 0,5m (Petersen, 1923, s. 18).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

123.

T12586 (Grav 108)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

En betydelig mengde brente bein og fausk funnet innenfor et rundaktig gravrom, 0,9m i diameter. Dekkhelle fjernet (Petersen, 1923, s. 19).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.*

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

124.

T12586 (Grav 111)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

En liten samling av brente bein dekket av en avlang helle, 0,62 x 0,35m. Rett under de brente beinene ble det funnet en del fausk. Ifølge Th.Petersen er dette rester av en beholder av tre. Selve formen er ikke mulig å bestemme (Petersen, 1923, s. 19).

Funn:

X (*Fausk*, beholder av tre).

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.*

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

125.

T12586 (Grav 117)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Liten samling av brente bein og fragmenter av kam funnet i et gravrom under en massiv helle, 0,73 x 0,67m i diameter og 0,23m tykk. Gravrommet var bygd av mindre kuppelstein og en mindre kantsatt stein med en flat innside i N. Dimensjonen var 0,45 x 0,3m og

0,66 i dybde (Petersen, 1923, s.19.; Johansen, 2003, s. 227).

Funn:

2 fragmenter av en *sammensatt beinkam*. Den ene av midtstykket med den øverste av tinnene, den andre av sideskinnene, dekorert med to parallelle furer langs den øvre kanten, med spor av punktsirkler eller punktbuer

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder.* Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.*

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

126.

T12586 (Grav 118)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhellen var fjernet, høyt oppe i aurlaget lå en samling av brente bein, kull og fragmenter av en kam (Petersen, 1923, s. 19.; Johansen, 2003, s. 227).

Funn:

2 tinnefragmenter tilhørende en *sammensatt kam* av bein.

2 *nagler* av jern med en lengde på 1,2cm.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

127.

T12586 (Grav 121)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av en trekantet steinhelle, 0,49 x 0,43m. Under denne lå noen smuler av brente bein og litt fausk (Petersen, 1923, s. 20).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

128.

T12586 (Grav 123)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av en avlang steinhelle, 0,57 x 0,34m. På undergrunnen ble det funnet en liten samling av brente bein i forbindelse med litt fausk (Petersen, 1923, s. 20).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

129.

T12586 (Grav 125)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Brente bein og gjenstander funnet i en nedskåret sirkulært gravrom, 0,6m i diameter, kun som en grop i bakken. Dekket av en helle, 0,86 x 0,7m (Petersen, 1923, s. 21.; Johansen, 2003, s. 227).

Funn:

3 fragmenter av 2 *flate nåler* av bein. Dekorert med dobbelte tverrfurer, langs kanten en fordypet linje, med punkter og en bord av små buer innenfor denne.

Randfragment av et *spinnehjul* av bein, dekoren består av synlig punktue.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

130.

T12586 (Grav 128)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet, på undergrunnen var det en liten avlang steinsetting, 0,35 x 0,2m, i diameter. Brent bein og litt fausk ble funnet inne i steinsettingen (Petersen, 1923, s. 21).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: X

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.* Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

131.

T12586 (Grav 130)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

En samling brente bein og beltestein funnet på undergrunnen, innenfor et gravrom på 0,3x 0,25m omgitt av en glissen steinsetting. Dekkhellen fjernet (Petersen, 1923, s. 21.; Johansen, 2003, s. 227).

Funn:

Beltestein av hvitgrå kvartsitt, lik R 155, med skrå slitelurer. Plan over og underside, buet etter lengden. På oversidens kant er det et par fliser avskallet, Th.Petersen bemerker at dette mest sannsynlig kommer av varmepåvirkning. Total lengde 10,2cm. (MF pl I, fig. 12)

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder.* Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.*

Norske Oldfund IV. Kristiania:

Universitetets Oldsaksamling.

132.

T12586 (Grav 132)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet, på undergrunnen ble en samling brente bein funnet langs en 0,6m lang steinsetting av små kuppelstein som dekket grav mot Ø. På venstre side av graven var en enkle stein (Petersen, 1923, s.21; Johansen, 2003, s. 227).

Funn:

Fragment av *flat beinnål*. Dekorert på begge sider med en fure langs kanten. 2,1cm lang.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder.* Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.*

Norske Oldfund IV. Kristiania:

Universitetets Oldsaksamling.

133.**T12586 (Grav 138)**

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. Noe nede på aurlaget, men ikke nede på undergrunnen lå en spredt samling av brente bein og fragmenter av et knivblad (Petersen, 1923, s. 22.; Johansen, 2003, s. 227)

Funn:

2 større, men ikke sammenhengende fragmenter av et *knivblad* av jern. Lik R 145. Th. Pettersen bemerker at tangens frie ende er ombøyd.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.
 Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

134.**T12586 (Grav 139)**

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhellen fjernet. Brente bein og gjenstander funnet innenfor avlangt gravrom nedskåret i undergrunnen. Omgitt av enn glissen steinsetting bestående av små kuppelstein, gravrommets størrelse 0,5 x 0,3m (Petersen, 1923, s. 22.; Johansen, 2003, s. 227).

Funn:

Fragment av belegg til en *sammensatt beinkam* dekorert med dobbelte furer og dobbelte punktsirkler.

Oddfragment til *krumkniv* av jern, lik R 142. Lengde 2,3cm.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Kvinne.

Krumkniver av denne typen har ifølge O, Rygh ofte blitt funnet i kvinnegraver. Disse har ofte en datering til det som Rygh omtaler som *periodens tidligere del* (Rygh, 1999 [1885], s. 6).

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.
 Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.
 Rygh, O. (1999 [1885]). *Norske Oldsager, ordnede og forklarede*. Trondheim: Tapir Forlag.

135.**T12586 (Grav 140)**

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. Betydelig samling med brente bein samt gjenstander og fausk funnet i et avlangt gravrom nedskåret i undergrunnen, 0,75 x 0,55cm. Omgitt av en glissen steinsetting av små kuppelstein. Th. Petersen bemerker at restene av fausk trolig er rester etter et trekar (Petersen, 1923, s. 22; Johansen, 2003, s. 27).

Funn:

Fragment av midtstykket til en *sammensatt beinkam* med korrodert jernagl, lengde 1,5cm.

2 sammenlimte bruddstykker av en *flat beinnål* dekorert med en fure langs hver kant, samt etter midten punktsirkler, delvis forbundet med en fure. (MF pl. I, fig 13).

Tange av *knivblad* av jern.

Dat: C3

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 3

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

136.

T12586 (Grav 149)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. Brente bein med noe fausk og gjenstander lå innenfor et avlangt gravrom, 0,5 x 0,3m. Avgrenset mot N av en setning av 3 mindre kuppelstein, mot S av en enkel (Petersen, 1923, s.23.; Johansen, 2003, s. 227).

Funn:

2 fragmenter av sideskinnen til en *sammensatt beinkam* dekorert med 3 fordypede linjer langs den øvre kant.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

137.

T12586 (Grav 153)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. Brente bein funnet på undergrunnen uten noen stensetting. Under benene ble det funnet en del fausk (Petersen, 1923, s. 23).

Funn: x

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: x

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

138.

T12586 (Grav 157)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. På undergrunnen ble det funnet en liten avlang oppbygning av ganske små steiner som Th. Petersen omtaler som røysaktig. Ca 0,35 x 0,28 m og inntil 0,23m høy. På den venstre siden av denne røysen ble det funnet en liten samling av brente bein og noe fausk. Fausken er antageligvis furu. Noen smuler fantes også på høyre side

av røys, men ingenting mellom eller under steinene (Petersen, 1923, s. 23).

Funn: x

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: x

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.* Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

139.

T12586 (Grav 160)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. På undergrunnen lå de brente beinene og gjenstand innenfor et avlangt gravrom, 0,5 x 0,35m, begrenset mot S av tre mindre steiner og i V av en stein (Petersen, 1923, s. 23.; Johansen, 2003, s. 227).

Funn:

3 fragmenter av sideskinnen til en sammensatt beinkam dekorert med furer og punktsirkler.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder.* Bergen: Universitetet i Bergen.
Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.* Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

140.

T12586 (Grav 161)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Liten dekkhelle på ca 0,4 x 0,4m under torvlaget markerte graven. Utstrekningen var betydelig større enn selve dekkhellen både i N, S og V. Mulig å se at det har blitt gravd et rundaktig hull, 1m i diameter med skrående vegger med en dybde på 0,65m. Tre mindre kuppelsteiner satt i NØ, SØ og V-kant. Gravens bunn var fylt med aurjord hvor det ble funnet brente bein ganske spredt og til en høyde på ca 0,15m. Over dette lå det et svært tynt kullag med rester av fausk på seg. Th. Petersen skriver at fausket gjorde inntrykk av å stamme fra mose som har blitt lagt over laget med kull, men er også tenkelig at det kan være tre (Petersen, 1923, s. 24).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen.* Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

141.

T12586 (Grav 168)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. Sirkulær nedgraving, 0,65 x 0,60m, nedskåret 0,35m ned i undergrunn, omgitt av en omhyggelig oppbygd steinsetting bestående av delvis kantsatte, delvis innoverhellende flataktige steiner. Bunnen var delvis brolagt med små heller og kuppelstein. Brente bein og gjenstander lå inne i gravrommet, pilspissene i søndre hjørne

(Petersen, 1923, s. 24.; Johansen, 2003, s. 227).

Funn:

En klump sammenrustede jernsaker, derav 3 *pilspisser* av jern. En av de må ha hatt fal og et lanseformet blad.

Det var også en del av en *klinknagl* eller spiker med avlangt hode.

Dat: C3-D.

Grunnet funnets tilstand og basert på Johansens gjennomgang og datering, blir dateringen satt til C3-D (Johansen, 2003, s. 228).

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

142.

T12586 (Grav 170)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet, litt over undergrunnen ble det funnet en samling av brente bein (Petersen, 1923, s. 25; Johansen, 2003, s. 227).

Funn:

Fragment av midtstykket med spor av tinnene til en *sammensatt beinkam*. Hertil kommer en 1,6 cm lang jernagl

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

143.

T12586 (Grav 172)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. På undergrunnen et firkantet gravrom, 0,55 x 0,45m. En glissen steinsetting av mindre kuppelstein mot N og V, mot S av en 0,35 x 0,25m stor kantsatt helle, støttet av mindre stein. Mot Ø var gravrommet åpent. Brente bein ble funnet sammen med litt fausk som Th. Pettersen ser på som et mulig trekar og et bruddstykke av en beinkam nedgravning (Petersen, 1923, s. 25; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

Fragment av midtstykket til en *sammensatt beinkam*.

Dat:C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

144.

T12586 (Grav 174)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhellen fjernet. Firkantet steinsetning i undergrunnen, ca 0,4kvm, åpen mot Ø. Steinsetningens venstre vegg er felles med den Ø vegg hos grav 173. Større mengde brente bein og syl funnet i gravrommet (Petersen, 1923, s. 25.; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

Syl av jern med firkantet stamme avrundet mot odden. Tangens ende spiss. 6cm lang.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

145.

T12586 (Grav 179)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. Avlangt gravrom, ca 0,5 x 0,3m, omgitt av en steinsetting på undergrunnen. Et par biter brent bein, litt fausk (trolig etter furu) og 3 biter av jern ble funnet i gravrommet (Petersen, 1923, s. 25.; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

3 biter jern, trolig oddestykket og det nederste av blad med tange av en *pilspiss*. Bruksområde noe usikkert.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

146.

T12586 (Grav 181)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av en liten avlang steinhelle, 0,5 x 0,2m. Liten samling av brente bein og kam lå under hellen i aurlaget et lite stykke over undergrunnen (Petersen, 1923, s. 26.; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

Fragment av mellomstykket med det øverste av tinnene til en *sammensatt kam* av bein.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

147.

T12586 (Grav 183)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. En liten samling brente bein øverst i aurlaget, dekket av et tynt lag kull og aske, sammen med fragment av kam (Petersen, 1923, s. 26.; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

Fragment av sidebelegg til en *sammensatt kam* av bein med lav rygg, rester av jernnagl sitter i stykket. Dekorert med furer, buer og punkter. Lengde 2,2cm.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.
Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

148.

T12586 (Grav 185)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. På undergrunnen et avlangt gravrom, 0,6 x 0,5m, innenfor en glissen steinsetting delvis oppbygd av kantsatte, tynne heller. I gravrommet lå brente bein, gjenstand og kull midtstykke (Petersen, 1923, s. 26-27.; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

4 fragmenter av 2 *sammensatte kammer* av bein. 2 fragmenter av midtstykker og

2 fra sidebeleggene. Den ene av kammene må ha vært forholdsvis lang med stumpvinklet overdel. Beleggene på denne har vært dekorert med 2 og 3 furer langs øver kant.

Kam nr 2 har hatt halvrund overdel, dekorert med et guirlanderformet, sammenhengende rekke med små buer langs øvre kant. Rester av jern i et sidestykke og et midtstykke.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.
Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

149.

T12586 (Grav 186)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. Et lite firkantet gravrom ca. 0,4kvm på undergrunnen. Begrenset mot V og Ø av en liten kantsatt helle og to kuppelsteiner, bunnen er dekket av to flate steiner. Liten samling brente bein og fausk funnet rett utenfor dette gravrom, ingenting inne i selve gravrommet. Ifølge Th.Petersen ser det ut som at beinene har vært nedlagt i en beholder, derav rester av helt oppløst fausk. Ikke mulig å bestemme formen på beholder. Petersen stiller også spørsmål om det er snakk om 2 graver (Petersen, 1923, s. 27.; Johansen, 2003, s. 228).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania:

Universitetets Oldsaksamling.

150.

T12586 (Grav 188)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. Graven besto av 6 sammenlagte steiner og en kantstilt helle nede i undergrunnen. Gravens mål 0,35 x 0,25m og en høyde på 0,31m (Petersen, 1923, s. 27.; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

Fragment av midtpartiet med det øverste av tinnene av en *sammensatt kam* av bein.

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania:

Universitetets Oldsaksamling.

151.

T12586 (Grav 190)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. Et avlangt gravrom nedskåret i undergrunnen, ca 0,4 x 0,2m, omgitt av en steinsetting med en høyde på inntil 0,24m. Litt fausk og noen biter brent bein ble funnet i bunnen av gravrommet (Petersen, 1923, s. 27).

Funn: X

Dat: C3-D

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: X

Kjønn: Ubestemt

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania:

Universitetets Oldsaksamling.

152.

T12586 (Grav 193)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekkhelle fjernet. Samling brente bein og gjenstander uten steinsetting (Petersen, 1923, s. 27; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

Knivblad av jern lik R 145. Det ytterste av tangen mangler. Total lengde 15,5 cm, derav 10,5 cm på bladet.

2 fragmenter av en *pilspiss* av jern med flatt svakt rygget blad, trolig lik R540.

Dat: C3-D

Johansen setter graven til C3-D, og på bakgrunn av dette blir datering satt (Johansen, 2003, s. 228).

Utgraving: Sakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Mann

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

153.

T12586 (Grav 196)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av en steinhelle, 0,65 x 0,5m. En samling brente bein og gjenstander funnet i en dybde av 0,5m (Petersen, 1923, s. 27-28.; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

4 fragmenter av 2 flate nåler av bein. Dekorert med furer langs kantene og enkle strekornamenter.

Et fragment av bein, mulig et skjebblad.

Dat: C3-D

Utgraving: Usakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

154.

T12586 (Grav 203)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av steinhelle, 0,4 x 0,35m. Samling av brente bein i en dybde av 0,3m (Petersen, 1923, s. 28).

Funn:

3 fragmenter av en langstrakt sammensatt kam av bein, derav 2 av beleggende. Dekorert med dobbelfurer langs kantene, samt rekker av halvsirkelformede punktuer.

2 fragmenter av 2 flate beinnåler, der den ene er dekorert på en side med en stripe langs hver kant.

Dat: C3

Utgraving: Usakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Kvinne

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

155.

T12586 (Grav 204)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av steinhelle, 0,65 x 0,45m. En liten samling av brente bein og gjenstand funnet i en dybde av 0,4m (Petersen, 1923, s. 28.; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

2 fragmenter av en udekorert flat beinnål.

Dat: C3-D

Utgraving: Usakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*. Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

156.

T12586 (Grav 207)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Dekket av en steinhelle, 0,5 x 0,45m. Samling brente bein og gjenstander funnet i en dybde av 0,55m under denne (Petersen, 1923, s. 28.; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

Knivblad av jern lik R 145, en del av tangen er avbrutt. Total lengde 12,7cm, bladet 8,6cm.

Dobbeltkonisk *spinnehjul* av jern, noe høyere enn typeeksemplar R 170, nærmere kuleformet. Bredde 2,7cm, høyde 2,3cm. (Begge funn: MF pl. I, fig 15).

Dat: C3-D

Utgraving: Usakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 2

Kjønn: Kvinne

Lit:

Johansen, T. (2003). *Jern og grav.*

Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder. Bergen: Universitetet i Bergen.

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

157.

T12586 (Grav 210)

Vahaugen, Meldal kommune

Kontekst:

Funnet ved østre skråning ved oppbrytning av en stor, flat og jordfast stein. En liten samling brente bein og gjenstand (Petersen, 1923, s. 28.; Johansen, 2003, s. 228).

Funn:

Fragment av en *flat beinnål* med dekor langs kantene i form av doble furer.

Dat: C3-D

Utgraving: Usakkyndig

Gravskikk: Brent

AOT-verdi: 1

Kjønn: Kvinne

Lit:

Petersen, T. (1923). *Meldalsfundene. En gravplads under flat mark fra ældre jernalder paa Vahaugen i Meldalen*.

Norske Oldfund IV. Kristiania: Universitetets Oldsaksamling.

Johansen, T. (2003). *Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Vedlegg 2

Bertnem Overhalla

Vedlegg 2 består av gjenstandene som ble funnet på boplassen Bertnem i Overhalla. Katalogtekstene basere seg på Musit og Magnar Dallan sine to rapporter:

Utgravning av groper og hustufter på nordre felt (1978)

Utgravning av groper og hustufter på søndre felt (1980).

T19903

Grop 6 B I:

- a. Fragmenter av en *sammensatt beinkam*, lik R159. Dekorert med en rekke av halve punktsirkler langs ytterkantene av sideskinnene. 5 bevarte og 5 delvis bevarte tinner. Lengden har trolig vært 6cm.

Grop 6 B II:

- b. 10 skår av det som tyder på å være et spannformet *leirkar*. Godset er klebermagret og lys brun i fargen på utsiden. Ingen synlig dekor. Bunndiameteren har trolig vært ca 18cm. Største diameter på ett skår er 6,0cm.

Grop 7:

- c. Skår fra bunn til asbestmagret *leirkar*. Godset er gulgrått med en tykkelse på 0,7cm.

Bunndiameteren har trolig vært 20cm. Ingen synlig dekor.

Grop 8 A II:

- d. Skive av leire. Rund i formen (spinnehjullignende) med et ufullført hull i midten. Både over og undersiden er flat, med en diameter på 5,5cm og 1,1cm tykk.

Grop 8

- e. Skår fra nedre del av sidevegg fra et spannformet *leirkar*. Ingen synlig dekor. Skårene har likt gods som c (asbestmagret). Ser også ut til å passe sammen godt sammen med skårene fra c. Største skår i diameter er 9,5cm og tykkelse 0,5cm.

Grop 9A

ac. *Ubearbeidet råstoff* av pimpstein.

- f. Randskår av et spannformet *leirkar*. Grått gods, magret med kleber. Selve randen er fortykket, 1,0cm, og er rett avskåret. Ytre randdiameter ser ut til og vært 16cm. Størst diameter på skåret er 5,0cm.

Ingen synlig dekor.

Grop 37 A:

- u. Skår fra et *kleberkar*. Tykkelse på vegg 1,2cm og største diameter 3,7cm.

Grop 40

- g. 2 skår av et *leirkar*. Ikke mulig å si spesifikk form. Godset er grått og hardt, med en indre overflate som er rødbrun i fargen. 1,0cm tykk med største diameter 4,8 og 3,2cm. Ingen synlig dekor.
- h. Skår av et klebermagret spannfornet *leirkar*. Godset er grågult med en tykkelse på ca 0,4cm. Største diameter 1,4cm.

Grop 42:

- i. Skår fra bunn til et klebermagret *leirkar* med mørkegrått gods. Tykkelse 0,6cm og største diameter 2,8cm. Ingen synlig dekor.

Grop 43

- j. Spinnehjullignede, rund *skive* av leire som mangler hull. Oversiden er avflaket. 6,0cm i diameter og den bevarte tykkelsen er 1,0cm. Lik T19903:d(grop 8 A II), med unntak av det manglende hullet i midten. Ingen dekor.
- k. Trolig bunnskåret fra et *leirkar* der yttersiden er brunbrent og godset er grått. Største diameter 3,2cm og 0,6cm tykt. Ingen synlig dekor.
- l. *Spinnehjul* av leire med en nesten flat underside og en konveks overside. Ingen synlig dekor. 3,5cm i diameter og 1,2cm tykt. Hullet er 0,6cm i diameter.

- m. *Klinknagle* av jern. Liten i størrelsen med 0,8cm mellom hodet og klinkplaten.

Grop 44 A

- n. 8 mindre skår som trolig stammer fra bunnen til et asbestmagret *leirkar*. Godset er grått og ca 0,5cm tykt.

Grop ikke oppgitt, funnr: 15

- o. Skår trolig fra bunn av *leirkar*. Største diameter 5,1cm og 0,8cm tykt. Godset er likt skårene fra T19903:b(grop 6B II)

Grop 44 B II

- p. Skår fra et *leirkar*(buket) med grått gods. Dekor på utsiden av skåret i form av innpressede sirkler på en horisontal rekke som ligger mellom to horisontaltgående linjer.

Grop 57

- q. *Sigd* av jern med rester av treskaft på tangeenden ved utgravning. Treskaftet var 10cm langt og ca 3cm bredt. Festet til skaftet var den utbøyde tangeenden med en gjennomgående nagle. Bladets lengde fra odd til tangeende er 21,5cm og den største bredden på bladet er 3,4cm.
- r. Klump med *slag*, største diameter 11cm(620g).

Grop 61B

278. Fragment av en *bryne/slipeplate*. Firesidig, flatt fragment slipt på den ene sideflaten. Er av en glimmerholdig bergart.

Grop 80

- s. Del av en *av/stein* av brent leire. Største bevarte diameter 7,5cm og 3,5cm tykk. Hullet er svakt konisk.

Grop 88

- t.** *Jernfragment* der største diameter er 1,6cm. Ikke mulig å si noe nærmere.

Grop 96

- v.** *Kleberkar* i 5 skår, der 4 av de passer sammen og danner et stykke med en diameter på 9cm. 1,5cm tykt.

Grop 114 A

- ba.** $\frac{1}{4}$ av en *dreiekvorn* av bergart. Kvernsteinen har hatt en diameter på ca 45cm og en tykkelse på 7.8cm.

Grop 150

- aa.** *Slipestein* av pimpstein. Synlige bruksspor i form av groper og furer etter sliping.
- ab.** Et stykke *uarbeidet råstoff* av pimpstein, 7,2cm i diameter.
- ad.** 2 stykker av *brent leire*. 2,5 cm i diameter.
- ae.** *Klinknagle* av jern. 2,4cm mellom hode og klinkplaten.
- af.** *Ten* av jern. 4,8cm lang og 0,6cm i diameter.
- ag.** *Ten* av jern. Selve teinen har et ovalt tverrsnitt med en kløft i den tjukkeste enden. 5,1 cm lang og 0,8cm i diameter.
- ah.** *Slagg*, klump, 7,6cm i diameter, med jernslag.
- ai.** *Ten* av jern, 0,7cm i diameter og 5cm i lengde.
- aj.** *Ten* av jern med et rundt tverrsnitt. 0,4cm i diameter og 14cm i lengde.
- ak.** *Gjenstand av jern (usikker)*, formet som en miniatyr spade. 5cm lang og st.bredde over blad

er 1,1cm. Et hull i midten av øvre del av blad(spadehode).

- al.** *Forrustet jernfragment*, 2,2cm i diameter.

am. *Ten* av jern, der den ene halvdel er avflatet og utvidet. 8,2cm lang og 0,9cm i bredde på det bredeste området.

an. *Spiker* av jern. Grov med et rundt hode og firesidet stamme. Hodet er 1,7cm i diameter og total lengde er 5,5cm.

ao. *Beslag* i form av et bådformet jernbeslag med en isittende nagle, 3.9x1,1cm.

ap. *Ten* av jern, 4, 0 cm lang og 0,4cm bred.

aq. *Jernfragment* i form av et plateformet jernstykke, ikke mulig å si noe nærmere. 4cm i diameter.

ar. *Båndformet jernfragment*. Lengde:4,2cm, bredde: 0,6cm.

as. *Leirkar* av grå keramikk. Spannformet leirkar der randskåret er bevart. Randen er avrundet og fortykker på utsiden, den ytre raddiameteren har trolig vært 15cm. Dekoren består av regelmessige horisontale og vertikale felt. Mellom de horisontale linjene ser det ut til å være en bord med halvepunktsirkler. Godset er grått. Skåret har en tykkelse på 0,4cm og største tverrmål er 5,5cm.

at. Skår av et spannformet *leirkar*. Klebermagret med grått gods. Dekorert med innpressede sirkler og streker. Skåret er 0,6cm tykt og 5,7cm i diameter på det største.

au. Randskår av et spannformet *leirkar*. Randen er avrundet og fortykket utvendig. Grått gods, og ca 0,5cm i tykkelse. Dekoren består av uregelmessige striper, noe vanskelig å se. Skårets største diameter er 8,5cm.

w. Skår av et klebermagret *leirkar*, 0,5cm tykt og største diameter 2,1cm. Ingen synlig dekor.

x. Skår av klebermagret *leirkar*, ca. 0,6cm tykt og største diameter 3,5cm. Ingen synlig dekor.

y. *Klinknagle* av jern. 2,3cm mellom hode og klinkplate.

z. Skår av *leirkar*, trolig spannformet. Mørkegrått gods, med en tykkelse på 0,5cm og største diameter 3,6cm. Dekorert med et stripemønster.

æ. Skår av et klebermagret *leirkar*. Godset er mørkegrått med en tykkelse på 0,3cm og største diameter på 2,3cm. Synlig dekorer består av innpressede sirkler.

ø. Skår av et klebermagret *leirkar* med grått gods. 0,5cm tykt og største diameter 2,2cm. Ingen tydelig synlig dekor (mulig en langsgående fure, svært vanskelig å se).

å. *Bronsenål* i form av en synål. Svært godt bevart. 4,4 cm lang og den største tykkelsen over øyet er 0,3cm.

Grop 200

Av. Ukjent avlang *jerngjenstand*. L:6,7cm, :2,4cm, T:1,0cm. Uviss bruk.

Grop 203

Aw. Skår av et *leirkar* der godset er grovt og mørkt. Største diameter 6,7cm og tykkelse 1,1cm. Ingen synlig dekor.

Grop 221

Ax. Bunnskår av et asbestmagret *leirkar*. Største diameter 4,1cm og 0,5cm tykt.

Grop 231.

Ay. *Slagg* med største diameter 4,5cm (40g).

Grop ikke oppgitt, kun funnr:

Funnr 55

az. *Flintstykke*.

Funnr 56

aæ. *Remspenne* med en firkantet ramme av jern, 3,4 x 3,4cm.

Funnr 57

aø. *Knivblad* av jern. Total lengde 8,9cm, der tangen utgjør 4,8cm.

Funnr 58

aå. Samling av *jernfragmenter* funnet i ompløyd masse. (Kassert)

Vedlegg 3

Vik Ørlandet

Vedlegg tre består av gjenstandene funnet på boplassen Vik på Ørlandet. Gjenstandene kommer fra felt A, C og E. Katalogtekstene er i hovedsak basert på Musit, samt rapporten Arkeologiske utgravninger på Ørland kampflybase 2015 – 2016 (Ystgaard et al., 2018) og boken Environment and Settlement: Ørland 600 BC- AD 1250 (Ystgaard, 2019)

Felt A

106581

av eggeredskap/nål). Største mål 7,0cm.

T27070: 1-68, 327 & 330

1. Skiveformet *glassperle* i en dypblå farge. Avrundet på den ene siden, lik Callmer 1977; Colour plate I: 176T
2. *Beltespenne* av jern. Formet som en bred og firkantet U, mangler tverrstangen og nål.
3. *Beltestein* av lys kvartsitt, oval i formen mangler ene halvdel. Den tilhugne innfatningsfuren er plassert mot den ene breddesiden. Har en dyp slirefure med skrå lengderetning på den ene siden, samt spor av slitefure ved bruddkanten på den andre siden. Spor etter oppvarming. Lik R156.
4. Halvdel av en flat og oval *slipestein* av sandstein med en innslipt fure i lengderetningen. Trolig brukt til sliping av nålespisser grunnet at furen er relativt grunn og smal. 3,7cm bred og 4,6cm i største mål.
5. Endestykke av kvartsitt *bryne* med et rektangulært tverrsnitt. Slipt på alle de fire sidene. Bredsidene er flat, mens de resterende er noe avrundet. Spor etter furer langs den ene

kortsiden (usikker på om denne er naturlig eller spor etter sliping

6-7. Randskår fra to spennformede *leirkar* som ser ut til å høre sammen. Karene er magret med kleber og ser nesten ut som ren kleber. Hos skår 6 er randen avrundet og fortykker mot en tverr avslutning som randtype F, men mangler den tydelige avfatningen på toppen. Randen på skår 7 er fortykket og avrundet med en tverr avslutning (Kristoffersen & Magnus, 2010, s. 28).

8-9. Randskår og skår fra to asbestmagrede spennformede *leirkar* som ser ut til å høre sammen. Randutformingen til 8 er lik I, skrådd på utsiden med en tydelig kant og overgang til karveggen som er svak konkav, men ikke skrådd på innsiden (Kristoffersen & Magnus, 2010, s. 28). Dekorert med et bånd utknipede knopper under randen, samt rørstempel i vertikal linje under knappene. 9 er ett skår med dekor i form av rørstempel i vertikale rader med samme diameter som 8 sine rørstempel (0,6cm).

10-29. Ulike fragmenter av *klinknagler* i jern.

30. Tynn *nål* av jern, mulig ten. Firesidet tverrsnitt og en tilspisset ende. Nålen blir bredere mot ene enden og har en skrå avslutning. 3,7 cm i lengde.

31. *Spiker* av jern. Rundt hode og med en 90 graders vinkel bøy.

32-51. Ulike fragmenter av *klinknagler*.

52-54. Ulike fragmenter av jern *spiker*.

55. *Avslag* av flint.

56. *Meisel* av jern med et konvekst egg og utsvingning. Lengde 5,3cm, bredde egg 2,1cm.

57. To rektangulære *beslag* i jern av liten størrelse, som er holdt sammen av to små stifter. Den ene platen er bøyd/brettet sammen. Mulig at det har hatt et belegg av kobberlegering.

58-59. Skår av spennformede *leirkar* med klebermagring.

60-67. Fragmenter av *klinknagler* av jern.

68. *Slagg*, mulig esseslagg.

330. Avlangt *beslag* i jern med en gjennomgående stift som er bøyd som en krok over den ene siden. Selve beslaget er bøyd og avrundet i ene enden, mens det i den andre er en bruddflate som tyder på at det har vært lengre.

1232. *Klinknagle* av jern.

Felt A

110297

T27070:69- 1234.

69. *Perle* av rav, skiveformet med avrundede sider.

70. En rund skiveformet *perle* av blått glass.

71-116. Ulike skår av keramikk fra *leirkar*. 71-75 er satt til spennformede leirkar. 79-81, 83-99, 112 og 114 er alle definert som forrådskar.

117. Skår av keramikk fra *leirkar* av fremmed dekorert vare. Dekoren består av en horisontal bord med to parallelle

linjer med en avstand på 0,8cm med diagonale streker mellom linjene. Lik dekor som Bøes "Fremmed dekorert vare" fig.26.

118-125. Skår fra *leirkar*, der 120/121 og 123/124 er alle satt til spennformede leirkar.

126. En jernstang med mothaker i enden og en svak knekk., enten armen til en *lyster* eller fragment av en *fiskekrok*.

127-147. *Ovnsforing* i form av ulike fragmenter av brent leire. Fragmentene var svakt magnetisk. Metall/slaggfragment funnet sammen med tre av fragmentene (Unr: 127, 144, 147).

148. *Slipestein* av sandstein. Lite fragment i avlang form.

149. *Slipestein* av pimpstein. Synlig bruksspor i form av en 2,4cm lang og 0,35cm bred fure.

150. *Slagg* funnet sammen med ovnsforing.

151-158. Fragmenter i ulik størrelse *slagg* fra en esse. Registret som esseslagg. Vekten av fragmentet varierer fra 1,1 - 197,9 gram.

159- 160. *Ovnsforing* i form av svakt magnetisk brent leire.

161. *Slagg*, mulig esseslagg.

162. *Ovnsforing*.

163- 164. *Slagg*, mulig esseslagg.

165. *Ovnsforing*.

166-167. *Slagg*, mulig esseslagg.

168-169. *Ovnsforing*.

170. *Slagg*, mulig esseslagg.

171. *Ovnsforing*, fragment fra avrinning.

172-177. *Avslag* av flint.

178-179. Fragment av *ubearbeidet stein* i form av en flerfasett dyprød granat. Mulig restprodukt av kvernstein.

180- 181. *Ovnsforing*.

182. Skiveformet *perle* av rav. Minner om dråpeform i selve lengdesnittet.

183. Skår av keramikk fra *leirkar* av fremmed dekorert vare. Dekoren består av en horisontal bord med to parallelle linjer med en avstand på 0,8cm med diagonale streker mellom linjene. Lik dekor som Bøes "Fremmed dekorert vare" fig.26. Selve dekoren er plassert på karetets skulderparti og det ser ut til å hatt en sterkt avrundet buk da borden er kraftig kurvet. Ser ut som at skåret sviner inn ca 1 cm under dekoren, og at karet har hatt en svak utsvingning til halsen. Karet er datert til eldre romertid grunnet dekor og muligheten for at det kommer fra et leirkar med fasettert rand.

184- 220. Ulike skår fra *leirkar* i forskjellig størrelser. Både udefinerte og spannfornede og forrådskar tilstede i skårene. Dekor tilstede på skår fra leirkar 188(tre furer), 189(en svak linje) og mulig dekor på 204(usikkert om det er en fure eller forvittring). Funn av matskorpe på flere av skårene.

221. Fragment en trapesoid klinkplate fra en *klinknagle*.

222. *Slipestein* med tre flate slipe-sider, mulig sandstein.

223. Fragment av en *slipestein* der det er kun den ene siden som har en nærmest plan slipeflate. Usikkert om det er slipestein, plate eller bryne.

224. *Neverremse* med mulig hull og ca. lik bredde. Remsen er bøyd to ganger.

225-230. Seks *slipesteiner* av pimpstein i forskjellig størrelse. Slipefurer tilstede på 3 av 6.

231-249. Fragmenter sammensintret brent leire fra *ovnsforing*. Skår av keramikk og rester av slagg funnet blant noen av fragmentene.

250-258. *Slagg*, deriblant mulig esseslagg av forskjellig størrelse. Variasjon i vekt fra 0,7- 29,2 gram.

259. Fragment av mulig *ovnsforing*.

260-263. *Slagg*, mulig esseslagg. Klumper av ulik størrelse bestående av brent leire med enten jernutfelling eller

slagg. De er stedvis magnetiske, og noen er fragmentene sandblåst, så det er igjen et uregelmessig hullede stykke. (Mulig rester etter metallhåndverk) Variasjon i vekt fra 29,6-261,8 gram.

264-266. *Avslag* av flint.

267. *Ubearbeidet råstoff* i form av en brun staurolitt. Mulig at den kan komme fra en kvernstein eller slipestein. Grunnes i den noe nedslitte fasettekantene på den ene siden.

268. Fragment av bladet av en liten *kniv* av jern, der overgangen fra rygg til tange er markert. 5,7cm.

269- 281. Ulike skår av *leirkar* i forskjellige størrelser. Både udefinerte, spannfornede og forrådskar er tilstede. Dekor tilstede på skår fra leirkar 269(dobbelte linjer trukket med kamstempel), 270(rester av en vertikalgående linje) og 280(tre parallelle linjer trukket med et tretannet kamstempel).

282. *Glassbeger* av grønt glass i form av et lite firesidet fragment. Krummet i form og kan derfor stamme fra et beger, har også samme tykkelse som fragmenter fra et trådbelagt beger som ble funnet på felt C (T27074:4). Stm: 1,4cm og 0,14cm tykt.

283. Et lite *glassfragment* av en gjenstand av tofarget glass. Fragmentet har enten et blankt underliggende glass med et pålagt blått glass eller omvendt. Fragmentet størrelse ,0,5cm, gjør dette vanskelig å avgjøre.

284. Underliggeren av en *skubbekvern* med en tydelig konkav slipeflate på oversiden. Omtales som nesten trapezoid i sin form, med avrundede kanter. Tykkeste punkt 4,2 cm og 17,7cm største mål.

285-287. Tre *slipeplater* av sandstein. Deres form varierer da 285 har en dråpelignende form med svak konkav overflate. 286 er med spisse bruddkanter og 287 er nesten kvadratisk liten slipeplate der selve slipeflaten er tydelig konkav.

288. *Emne* av skifer. Avlangt med et nesten rektangulært tverrsnitt, mulig det er emnet til en bryne.

289. *Jernnagle* med naglehode og stamme.

290-291. *Klinknagle* av jern.

292-298. Fragmenter av brent leire fra *ovnsforing*.

299-300. *Slagg*, mulig *esseslagg*.

301. Fragment av en *slipestein* av pimpstein med bruksspor.

302-310. *Avslag* av flint.

329. Lite skår av en mulig hanke i keramikk fra et *leirkar*.

331. Randskår fra et asbestmagret spanformet *leirkar*. Dekor i form av en horisontal svakt forhøyet vulst med streker som er skråstilte, avgrenset av doble linjer på både under og oversiden. Linjene er trukket med kamstempel. Munningsdiameter ca. 19,5cm.

1233. Fragment av *tekstil* fra et beinfragment. Største mål: 1,6cm.

1234. Skår fra et *leirkar* magret med kvarts/bergart med en tilnærmet polert overflate. Bare en side bevart som viser antydning til polering og konkav profil. Mulig skåret stammer fra halsområdet.

Felt C

500200

T27074: 1-295

1. *Sølvring* med et kvadratisk tverrsnitt, 93% Ag. 0,2cm bred og 1,8cm i diameter.

2. *Bronsering* med flatt tverrsnitt. To skader på den ene sidekanten. 0,3cm i bredde og 2,2cm i diameter.

3. *Perle* i blått glass. Har form som minner om en kule. 1,1cm bred, 0,6cm høy og hullet har en diameter på 0,35cm.

4. Fragment av *glassbeger*, lik R337/338. Begeret er trådbelagt,

som fragmentet har del av. Største mål 2,0cm.

5. *Nål* av jern, kommer trolig fra en ringspenne. Nålen er tilbakebøyd i den ene enden og danner nåløyet. I motsatt ene mot spissen er den en tydelig bruddflate. Kan også være en torn fra en beltespenne. Lengde 4,5cm og største tykkelse 0,4cm.

6. *Fiskekrok* av jern. U-formet bøy med rett stamme og øye. Spissen ligger parallelt med stammen. Agnor er utydelig, men grunnet bruddflate ved basen kan den fra opprinnelig vært tydeligere. 5,2cm lang og bredden fra stamme til spiss 2,4cm.

7. Bladet til *kniv* av jern. Bruddflater ved overgangen til skaft og spiss. Bladet er krummet med konveks egg og konkav rygg. 4,4cm lang og 1,6cm bred.

8. Blad og del av skaft til *kniv* av jern. Sterkt korrodert med uklar form. Brutt ca 1,5cm fra overgangen blad til skaft. Mulig det er spissen til et ljåblad. 5,2cm lang og 1,7cm bred.

9 & 11. To *bryner* av skifer med rektangulært tverrsnitt og glatte overflater på alle sider. Både 9 og 11 har bruddflater i den ene enden, og passer sammen med hverandre. 9 er 11,7cm lang og 3,6cm bred. 11 er 11,8cm lang og 4,1cm bred.

10. *Bryne* av skifer. Nesten rund i tverrsnittet med en flat side og glatt overflate. Mulig avsats eller brudd i den ene enden. Slitasje mot midten.

12. Flat *beinnål* med rundt tverrsnitt som flater ut mot spissen. En bindenål. Den er ufullstendig der spissen er hel, men det er et brudd i den andre enden. Passer sammen med 295. 2,7cm lang og 0,4cm tykk.

13. Fragment av *glass*. Glasset er klart og buet. Kommer kanskje fra et beger. Største mål 1,3cm og 0,2cm tykt.

14-48. Ulike skår fra *leirkar*. Skårene består av både udefinerte og spannformede kar. Skår 16,21-23, 25-27, 29-30 og 32 faller alle innenfor dekoren som betegnes som "annen dekorert keramikk". Dekoren består av horisontale linjer. Kar 35 skiller seg fra de andre i form av tilstedeværelsen av negeldekor, som Bøe 1931, fig. 249. De resterende skårene er spannformede eller udefinerte både med og uten dekor. (Bøe, 1931)

49-66. Ulike fragmenter av *klinknagle* av jern.

67-95. Fragmenter av *jernnagler*, deriblant spiker (76, 83 og 88).

96. *Jernfragment*, ukjent bruk. 4,7cm lang.

97. Mulig fragment av *krok* av jern. 2,1cm i største mål.

98. *Fragment* av slipt bergart. En rombisk stein med mulig slipeflater. Virker bearbeidet med en bruddflate i den ene enden.

99. En bit av *brent leire*.

100. *Slagg*, mulig esselagg.

101. *Pilspiss* av bein med rombisk tverrsnitt. Ved overgang til skaft er det en bruddflate. Funnet med brudd på midten (limt under konservering). 12cm lang, største bredde 1,4cm.

102. *Kniv* av jern nesten fullstendig bevart. Har en knapp eller endeskive i ende av skaft. Liten avsats i overgang fra bladets rygg til skaft. Overgang fra egg til skaft er nesten sammenhengende. 18,5cm lang og bladets bredeste punkt 2,25cm.

103. *Nøkkel* av jern lik R161, kroknøkkel. Funnet i 4 deler, men satt sammen under konservering. Mangler mulig øye og ring. 14,2cm bevart lengde.

104-131. Ulike skår fra *leirkar*. Skårene består av både udefinerte og spannformede kar, både med og uten dekor.

132. Fragment av *teglstein*. Største mål 4,4cm.

133. *Ring* av jern. Bruksområde er ukjent. Ujevn korrodert overflate, men formen ser ut til å være tilnærmet skiveformet, men tverrsnitt som er flatt og ovalt. Ringens ytre diameter er 2,2cm og indre diameter er 1,3cm.

134. *Jernbeslag* til ukjent bruk, men mulig det er del av seletøy eller lignende. Beslaget har en falt, trekantformet del som går over i en stamme som bøyer litt til siden og bak. Danner en krokliknende form.

135-145. Fragmenter av *klinknagler*.

146-150. *Nagle* eller *spiker* av jern.

151. *Nål* av jern. Mulig del av en draktnål, men kan også vær torn til beltespenne. Enden vendt helt tilbake til et lite øye. Tynt gods. Største mål 2,7cm.

152. *Klinknagle*

153. *Jernfragment* med en rektangulær base (ca 0,7cm tykk) som går over til en svakt oppbøyd stamme. Ukjent bruk. 4,4cm er største mål.

154. *Fal* av jern. Jernfragment med konkav innside og konveks utside, lik form som en fal.

155. Fremste del av bladet til en liten *kniv* av jern. Tydelig rygg og egg. Butt i spissenden, selve spissen er trolig brutt av, men ingen tydelig bruddflate. I enden av skaftdelen er det er det derimot en tydelig bruddflate. Bevart lengde 2,4cm og bredde 1,2cm.

156. Spissen av en *kniv* av jern med rett rygg og en svakt buet egg. Noe avrundet, der den falte ryggen er tydelig, men ikke så tydelig egg. 1,5cm lang og 0,9cm bred.

157-159. Fragmenter av *slagg* i ulik størrelse.

160. *Ubearbeidet råstoff* av asbest. Spor av saging i ene enden. 11,5cm lang.

161-163. Fragmenter av sintret leire fra *ovnsforing*, bærer preg av og vært oppvarmet flere ganger.

164. Klump *brent leire*.

165. Fire fragmenter av *never*.

295. *Flat beinnål* i fire fragmenter, alle delene passer sammen, men mangler et stykke i begge ender. Passer med tuppfragment med unr 12. Spor etter gjennomboret hull i den brede enden, men foruten dette er det ingen synlig dekor. Lik hårnål II fra Gustafson 1906, fig.294a (Gustafson, 1906, s. 80).

Felt C

521397

T27078: 1-5

1. Håndtak til en *beinskje*.

2. Skår av keramikk mest sannsynlig fra buken til et kar. Dekorert med en horisontal rekke av kaminstrykk. Magret med asbest

3. Beslag av jern med ukjent bruk. Kan mulig være del av krok eller seletøy.

4. Klinknagle av jern.

5. Klinknagle av jern.

6. Fragment av jern, mulig krok.

Felt E:

210240

T27402:1-93

1. Endefragment fra en sammensatt *kam* av bein. Rektanulær i formen med to bruddsider og slite sidekanter. Naglehull i den slipte kortenden.

2-7. Ulike skår fra spennformede *leirkar*.

8. *Jernhempe*. Tynn jerntein som er bøyd som en krok i den ene enden.

9. *Fiskekrok* av jern, der spissfragmentet og rest av bøyen er tilstede.

10. *Ring* av jern med en 4cm lang hempe. Hempen ser ut til å være bøyd over selve ringen, mulig den er firesidig i tverrsnittet. Grunnet ringens størrelse ser den ut til å være for liten til å være en ringspenne, mulig det er en del av en *nøkkelknippe*.

11. *Kantbeslag* av jern. V-formet kantbeslag med en fortykket ytterkant. Beslaget har en svak krumning.

12. Mulig odd av en *jerndolk*. Fragmentet er avlangt med parallelle sider og avspisset fra begge sider, gjør at odden er midtsilt. Det er rester av tre rustet fast på ene siden.

13. Tresidet flatt *jernfragment* med en avrundet side og to skadde. Fragmentet er for skadd til å bestemme noe nærmere, men tverrsnittet virker avsmalende mulig fragment fra en kniv.

14- 38. Ulike fragmenter av *klinknagler*

39-40. Ulike fragmenter av *spiker*.

41. *Nål* av jern. Jernfragment som er noe avbøyd tilspisset og tynt. Sannsynlig fragment av jernnål.

42. Mulig *meisel* i jern, liten i størrelse. Firesidet i tverrsnittet og en utsvinget egg i enden. 3cm i størrelse.

43-44. *Ten* av jern.

45. *Jernfragment*, ukjent bruk. Avlangt og flatt i form med noe avbøyd i lengderetningen.

46. *Slipestein* av pimpstein med bruksspor. Tydelig kantet fure.

47. *Flintknoll* med intensjonelle avspaltninger, noen med spor etter varmepåvirkning.

48. *Flintavslag.*

49-88. *Slagg, mulig esseslagg.*

89-90. *Ovnsforing, i form av sintret leire.*

91-92. *Brent leire.*

93. *Leirklining, der en side er plan med en rett fure. Sannsynligvis negativt avtrykk av organisk mate*

